

TORUŃ 2014–2018

PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ SAMORZĄDU

Przedmowa

Po raz czwarty przygotowaliśmy dla Państwa raport podsumowujący działania podjęte w różnych obszarach życia miasta w czasie czteroletniej kadencji samorządu (2014-2018). Przynosi on obraz Torunia stabilnego finansowo, rozwijającego się harmonijnie we wszystkich dziedzinach, inwestującego w oczekiwane przez mieszkańców projekty zaspokajające potrzeby osób w różnym wieku i z różnych środowisk.

Z pewnością inwestycyjną wizytówką minionego czterolecia jest otwarte w grudniu 2015 r. Centrum Kulturalno-Kongresowe Jordanki. Nowoczesny i śmiały architektonicznie budynek sali koncertowej, na którą Toruń czekał od lat międzywojennych, jest dziś miejscem organizacji najbardziej prestiżowych wydarzeń kulturalnych, naukowych i biznesowych, przyciągających do naszego miasta liczne grono gości z Polski i zagranicy. Dzięki niemu Toruń dołączył do atrakcyjnych punktów na trasach koncertowych gwiazd światowego formatu.

Kontynuowaliśmy w tych latach budowę strategicznych arterii i dróg lokalnych, poprawiających płynność ruchu w Toruniu, zarówno tranzytowego, jak i śródmiejskiego i osiedlowego. Całkowicie odmieniona Szosa Chełmińska, Trasa Władysława Raczkiewicza, kolejne etapy przebudowy ulic Turystycznej i Łódzkiej czy nowe układy drogowe w rejonie tzw. osiedla Jar, ulic Polnej, Dworcowej, Pod Dębową Górą – to tylko przykłady inwestycji, dzięki którym po Toruniu jeździ się sprawniej, wygodniej i bezpieczniej. A wkrótce do tego pakietu zrealizowanych już zadań drogowych dołączy rondo bpa Jana Chrapka.

W ślad za dobrymi drogami i układaną przy tej okazji infrastrukturą podziemną pojawiają się kolejne inwestycje – mieszkaniowe, usługowe i biznesowe, jak nowe osiedla na lewobrzeżu, rozbudowujące się w błyskawicznym tempie tzw. osiedle Jar czy oddane niedawno w jego sąsiedztwie duże centrum logistyczne przy ul. Fortecznej. Przedsiębiorców zachęcają uzbrojone tereny inwestycyjne, ale także oferowane przez miasto ulgi podatkowe i wysoki poziom podstawowych usług komunalnych.

Mamy w Toruniu dobre szkoły, z coraz mniej licznymi klasami, oferujące ciekawe zajęcia pozalekcyjne. Co istotne, dzięki systematycznym inwestycjom i remontom uczniowie korzystają z odnowionych i ocieplonych budynków oraz nowoczesnych kompleksów boisk. Powiększyliśmy o nowe skrzydła szkołę na Stawkach i Zespół Szkół Samochodowych. O ponad 400 wzrosła też w ostatnich latach liczba miejsc dla przedszkolaków, m.in. dzięki rozbudowie kilku miejskich przedszkoli.

Rozwijamy toruńską komunikację – zrewitalizowaliśmy dworzec Toruń Główny, wybudowaliśmy centra przesiadkowe w alei Solidarności i przy ul. Traugutta, a po nowej linii

tramwajowej na Bielany rozpoczęliśmy budowę torów w północnej części miasta. Po Toruniu kursują nowoczesne swingi, tablice elektroniczne na przystankach informują o rzeczywistym czasie przyjazdu tramwaju, a za bilet można płacić przez komórkę.

Rozbudowujemy i doposażamy w nowoczesny sprzęt medyczny miejskie placówki zdrowia, finansujemy liczne programy zdrowotne i profilaktyczne oraz opiekę żłobkową, także niepubliczną. Wspieramy projekty pomocowe i aktywizujące seniorów i osoby niepełnosprawne. Stale powiększamy też liczbę miejsc opieki długoterminowej.

Torunianie piją dobrą wodę, a sprawny, proekologiczny i ciągle ulepszany system gospodarowania odpadami przybliży nas do najlepszych rozwiązań europejskich. Dbamy o toruńskie tereny zieleni, nasadzenia nowych drzew i czyste powietrze. Budujemy mieszkania komunalne o dobrym standardzie.

Co ważne, na wiele z tych inwestycji skutecznie pozyskujemy dofinansowanie unijne, odciążając tym samym budżet miasta i znacznie przyspieszając realizację wielu zadań, m.in. z zakresu odnowy zabytków, budowy dróg czy rozwoju komunikacji miejskiej. Jesteśmy jednym z liderów wśród

polskich miast pod względem ilości pozyskanych środków europejskich na projekty infrastrukturalne. O naszej skuteczności w aplikowaniu o dofinansowanie zewnętrzne decyduje dobre przygotowanie toruńskich projektów - w tej i poprzedniej perspektywie unijnej.

A przy tym Toruń utrzymuje renomę magicznego miasta kultury i turystyki, odwiedzanego już przez ponad 2 mln gości rocznie. Przyciągają ich takie m.in. wydarzenia, jak: Bella Skyway Festival, Święto Piernika czy odbywający się od dwóch lat Festiwal Wisły. Nie zanedbujemy też żadnej okazji do promowania Torunia w gronie naszych 12 miast partnerskich, łącznie z niedawno zaprzyjaźnionymi francuskim Angers i litewskim Kownem.

Rok 2018 kończymy z tytułem Europejskiej Stolicy Sportu 2019! To prestiżowe miano honoruje osiągnięcia Torunia w zakresie rozwoju bazy sportowej, na czele z halą sportowo-widowiskową przy ul. Bema i nową przystanią nad Wisłą, oraz organizacji wielu renomowanych wydarzeń sportowych o randze krajowej i międzynarodowej. Doceniono też prężną działalność toruńskich klubów sportowych i światowe sukcesy zawodników – seniorów i juniorów wspieranych przez samorząd nagrodami i stypendiami.

Współczesny Toruń jest miastem ze znakomitą perspektywą rozwojową. Mamy gotowe strategiczne dokumenty, wytyczające kierunki działań samorządu do 2020 r. Zrealizowanie podstawowych, najpilniejszych i oczekiwanych przez mieszkańców inwestycji infrastrukturalnych pozwala myśleć o kolejnych, śmiałych projektach, jak budowa Toruń Space Labs dla firm z branży kosmicznej czy kolejka gondolowa przez Wisłę. To, co jeszcze dwie dekady temu byłoby tylko futurologią, staje się dziś możliwe i dostępne dla mieszkańców Torunia. Dzieje się tak dzięki zgodnej współpracy wielu torunian: samorządowców, przedsiębiorców, naukowców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, sportowców, a także tysiący zwykłych mieszkańców życzliwie spoglądających na swoje miasto i kibicujących jego sukcesom. Za tę współpracę i służbę dla Torunia w minionej kadencji wszystkim serdecznie dziękuję.

Kierownictwo Urzędu Miasta Torunia w kadencji 2014-2018

**Zbigniew
Fiderewicz**

Zastępca Prezydenta
Miasta Torunia

**Zbigniew
Rasielowski**

Zastępca Prezydenta
Miasta Torunia

**Andrzej
Rakowicz**

Zastępca Prezydenta
Miasta Torunia

**Magdalena
Flisykowska-
Kacprowicz**

Skarbnik
Miasta Torunia

**Jacek
Mularz**

Sekretarz
Miasta Torunia

RADA MIASTA TORUNIA

Rada Miasta Torunia, VII kadencja, 2014-2018

Marcin Czyżniewski
Przewodniczący Rady
Miasta Torunia

Maciej Cichowicz
Wiceprzewodniczący Rady
Miasta Torunia

Michał Jakubaszek
Wiceprzewodniczący Rady
Miasta Torunia

Łukasz Walkusz
Wiceprzewodniczący Rady
Miasta Torunia

Rada Miasta Torunia VII kadencji została wybrana w 25 osobowym składzie (zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym) podczas wyborów, które odbyły się 16 listopada 2014 r.

RMT VII kadencji powołała 8 stałych komisji i określiła ich zakresy działania, a także składy osobowe komisji, wskazując jednocześnie ich przewodniczących:

Komisja	Przewodniczący
Rewizyjna	Marian Frąckiewicz
Budżetu	Ludwik Szuba
Gospodarki Komunalnej, Inicjatyw Społecznych i Gospodarczych	Michał Rzymyszkiewicz
Polityki Społecznej i Zdrowia oraz Kultury i Promocji	Krystyna Żejmo-Wysocka, od 01.2017 r. Karol Maria Wojtasik
Bezpieczeństwa i Ochrony Środowiska	Jarosław Beszczyński
Oświaty, Sportu i Turystyki,	Jacek Kowalski
Rozwoju, Strategii Miasta i Gospodarki Przestrzennej	Paweł Gulewski
Rewitalizacji Miasta	Magdalena Olszta-Bloch

W trakcie kadencji Rada powoływała ponadto komisje do różnych do konkretnych zadań:

- w 2015 r. - doraźną komisję do opracowania spójnej koncepcji w sprawie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży;
- w 2016 r. - doraźną komisję do opracowania propozycji zmian Statutu Gminy Miasta Toruń;
- w 2016 r. - doraźną komisję do opracowania propozycji zmiany uchwały w sprawie powołania okręgów będących jednostkami pomocniczymi Gminy Miasta Torunia oraz nadania im statutów;
- w 2018 r. - doraźną komisję do opracowania propozycji zmian Statutu Gminy Miasta Toruń.

Radni skupiali się w 4 klubach radnych:

1. Klub Radnych Prawa i Sprawiedliwości – 7 radnych;
2. Klub Radnych Platformy Obywatelskiej RP – 7 radnych;

3. Klub Radnych Czas Gospodarzy - 6 radnych;
4. Klub Radnych Czas Mieszkańców – 3 radnych.
Dwoje radnych było niezrzeszonych.

Rada podjęła 939 uchwał, 7 apeli, 2 oświadczenia, 1 rezolucję, 5 stanowisk oraz 81 obwieszczeń w sprawie ogłoszenia tekstów jednolitych uchwał.

Inicjatorami uchwał byli:

- Prezydent Miasta Torunia - 704;
- Rada Miasta - 233 (komisje - 162, Konwent Seniorów – 47, Kapituła Honorowych Wyróżnień Miasta Torunia - 16, radni – 4, zespół do opiniowania kandydatów na ławników – 5);
- grupa mieszkańców - 1.

RMT nadała honorowe wyróżnienia szczególnie zasłużonym dla miasta osobom, organizacjom i instytucjom:

- Najwyższe wyróżnienie – tytuł Honorowego Obywatela Miasta Torunia Rada przyznała prof. dr. hab. Janowi Hanaśowi uchwałą nr 485/16 z dnia 15 grudnia 2016 r.
- Medalem „Za Zasługi dla Miasta Torunia” na wstędze uhonorowanych zostało: 6 osób (Kazimierz Bryndał – 2015 r., Jan Wyrowiński – 2015 r., prof. dr. hab. Wojciech Polak – 2015 r., gen. Zbigniew Nowek – 2016 r., prof. dr. hab. Ryszard Sudziński – 2016 r., prof. dr. hab. Stanisław Tadeusz Dembiński – 2017 r.) i 6 instytucji/organizacji (firma Cereal Partners Poland Toruń-Pacific – 2015 r., Teatr „Baj Pomorski” – 2015 r., Aeroklub Pomorski – 2015 r., Wydawnictwo Adam Marszałek – 2015 r., NZS UMK – 2016 r., Zespół Szkół Przemysłu Spożywczego i VIII LO – 2017 r.).
- Medale Honorowe Miasta Torunia Rada przyznała w 2015 r. trzem przewodniczącym rad okręgów – jednostek pomocniczych GMT: Wiesławowi Kani (Czerniewice), Krzysztofowi Kołowskiemu (Kaszczorek), Pawłowi Liberadzkiemu (Bielawy-Grębocin).

Jarosław Beszczyński

Marian Frąckiewicz

Jakub Gołębski

od października 2015

Paweł Gulewski

Bartłomiej Józwiak

Wojciech Klabun

Sylwia Kowalska

Jacek Kowalski

Barbara Królikowska-Ziemkiewicz

od października 2015

Maciej Kruzewski

od października 2015

Barbara Litwin

od listopada 2017

Magdalena Olszta-Bloch

Michał Rzymyszkiewicz

Ludwik Szuba

Dagmara Tuszyńska

Witold Waczyński

Paweł Wiśniewski

Karol Wojtasik

Danuta Zając

Jan Ząbik

Krystyna Żejmo-Wysocka

Sławomir Kruszkowski

do listopada 2017

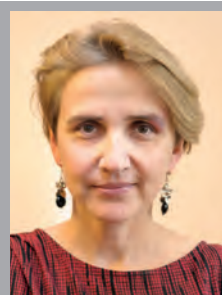
Iwona Michałek

do października 2015

Arkadiusz Myrcha

do października 2015

Joanna Scheuring-Wielgus

do października 2015

Byli radni Rady Miasta Torunia

SPIS TREŚCI

KIEROWNICTWO URZĘDU MIASTA TORUNIA	4	Pozostałe obiekty wybudowane w latach 2015-2018	61
RADA MIASTA TORUNIA	5	Projekty MOSiR	63
FINANSE	11	Animatorzy osiedlowi	64
Bezpieczne finanse Torunia	12	Kluby sportowe w Toruniu	64
Po pierwsze: inwestycje	14	Formy wspierania sportu przez GMT	64
Z europejskim wsparciem	16	Wsparcie sportu na najwyższym poziomie	66
Miasto stabilne finansowo	19	Stypendia sportowe	67
FUNDUSZE EUROPEJSKIE	21	Nagrody za wyniki sportowe	68
15 lat Torunia w Unii Europejskiej	22	Wsparcie dla sportu młodzieżowego	69
Fundusze europejskie dla Torunia	22	Toruń w rankingach sportowych	70
Perspektywa finansowa 2014-2020	22	Imprezy sportowe	71
Infrastruktura miejska	23	Najważniejsze imprezy organizowane w Toruniu	72
Ochrona środowiska i efektywność energetyczna	23	Organizacja sportu szkolnego	76
Fundusze dla kultury i zabytków	24	Lato w Toruniu bez nudy	76
Unia wspiera przedsiębiorczość i innowacje	24	ZDROWIE	77
Kapitał ludzki	24	Miejskie placówki ochrony zdrowia	78
Wyróżniające się projekty Torunia	25	Specjalistyczny Szpital Miejski	78
Rewitalizacja z funduszami europejskimi	27	Miejska Przychodnia Specjalistyczna	79
Toruń w Zintegrowanych Inwestycjach Terytorialnych	28	Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy	80
Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Torunia	28	Profilaktyka zdrowotna	81
DROGI	29	W walce z otyłością	82
Inwestycje drogowe 2014-2018	31	Przeciwdziałanie uzależnieniom	82
Największe zadania drogowe	31	Szczepienia i badania profilaktyczne	83
Drogi na tzw. osiedlu Jar	35	„Rodzina Razem - Toruń dla Pokoleń”	83
Rewitalizacja terenów Parku Przemysłowego ELANA	35	Imprezy i akcje dla seniorów	84
Drogi osiedlowe	35	Pudełko życia	84
Drogi rowerowe	36	Rehabilitacja osób niepełnosprawnych	84
Parkingi, zatoki, chodniki	37	Transport osób niepełnosprawnych	84
Oświetlenie drogowe i sygnalizacja świetlna	38	Niepełnosprawni w nowej siedzibie	85
Remonty kapitalne dróg	39	Więcej miejsc w żłobkach	85
Program Poprawy Bezpieczeństwa na drogach	41	Nowy sprzęt dla miejskich placówek ochrony zdrowia	86
Toruński Rower Miejski 2015-2018	42	Inwestycje i remonty w gminnych ZOZ	86
TRANSPORT PUBLICZNY	43	W sieci zdrowych miast	86
Organizacja komunikacji w Toruniu	44	POMOC SPOŁECZNA I RODZINNA	87
Nowe rodzaje biletów	44	Pomoc finansowa	88
Mobilna sprzedaż biletów	45	Asystenci rodziny	89
Autobusy i tramwaje	45	Mieszkania chronione	90
Nowe tramwaje	45	Instytucjonalna piecza zastępcza	91
Zakup autobusów	46	Opieka dla seniorów	91
Rekordowa dostawa autobusów	47	Projekty unijne w opiece senioralnej	91
Fundusze unijne na projekty komunikacyjne	48	Niepełnosprawni	92
SIP dla autobusów	52	Pomoc w sytuacjach kryzysowych	92
BUDOWNICTWO	53	Niebieska Karta	92
Gminne inwestycje mieszkaniowe w latach 2015-2018	54	Edukacja i profilaktyka uzależnień	93
Mieszkanie Plus	55	Miejskie Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn	93
Inwestujemy w budownictwo mieszkaniowe	55	Z funduszami unijnymi	94
Nowe tereny pod budownictwo	55	Wsparcie powrotu na rynek pracy	96
Zasoby mieszkaniowe gminy	55	Świadczenia rodzinne	96
Czynsze	56	Toruńskie Centrum Świadczeń Rodzinie	96
Sprzedaż mieszkań na starówce	57	Dotatki mieszkaniowe i energetyczne	97
Mieszkania dla absolwentów	57	Świadczenia alimentacyjne	97
Mieszkania dla seniorów i rodzin z dziećmi	58	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	99
SPORT I REKREACJA	59	Strategia dla przedsiębiorczości	100
Toruń Europejskim Miastem Sportu 2019	60	Centrum Wsparcia Biznesu w Toruniu	100
Nowe obiekty sportowe w Toruniu	60	Współpraca z Instytucjami Otoczenia Biznesu	101
Przystań Toruń	61	System podatkowy dla przedsiębiorców	101
Hala tenisowa przy Szosie Chełmińskiej	61	Ulgi i ułatwienia podatkowe dla przedsiębiorców	101
		Informacja i promocja gospodarcza	102
		Targi krajowe i zagraniczne	105
		Działania w obrębie Zespołu Staromiejskiego	106
		Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych	106
		Toruń Space Labs	107
		Miasto innowacji i high-tech	107
		Business Link Toruń	108
		W stronę przemysłu kosmicznego	108
		Geoportal miasta Torunia	108
		Najciekawsze miejskie tereny inwestycyjne	109
		Plany zagospodarowania przestrzennego	111

RYNEK PRACY	113		
Pomoc dla pracownika i pracodawcy	115	Ochrona powietrza	177
Fundusze europejskie w walce z bezrobociem	116	Walka z hałasem	178
Toruński program promocji zatrudnienia	116	Likwidacja azbestu	178
Powiatowa Rada Rynku Pracy	117	Nowa proekologiczna elektrociepłownia	178
EDUKACJA	119	WODA I GOSPODARKA ODPADAMI	179
Zmiany w systemie oświaty	120	Woda wysokiej jakości	180
Więcej miejsc w przedszkolach	120	Inwestycje w nowoczesne technologie	180
Ognisko także w szkołach	121	Dotacje na przyłącza kanalizacyjne	180
Likwidacja gimnazjów	121	Toruńska woda w sąsiednich gminach	180
Remonty i inwestycje oświatowe	122	Czerniewice w sieci miejskiej	180
Strategia Rozwoju Edukacji Miasta Torunia	124	Centralna Oczyszczalnia Ścieków	181
Samorządowy Lider Edukacji	124	System GIS	181
I Toruńskie Forum Zawodowców	125	Wyróżnienia dla Toruńskich Wodociągów	181
Działania promujące wychowanie przedszkolne	125	Nowoczesna gospodarka odpadami	181
Miejskie stypendia za wyniki w nauce	125	MPO – operator systemu	182
Nagroda Prezydenta Torunia dla uczniów	126	Odpady komunalne odebrane od mieszkańców	182
Udział GMT w programach rządowych	126	Zagospodarowanie odpadów	183
Udział w projektach UE	128	Cele ekologiczne do osiągnięcia	183
Zajęcia pozalekcyjne	132	Nowe zasady selektywnej zbiórki od 2018 r.	184
KULTURA	133	Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	184
Miejskie instytucje kultury	134	Podziemne pojemniki na odpady na Starówce	185
Inwestycje i remonty w obiektach kultury	136	Edukacja ekologiczna	185
Cykliczne imprezy kulturalne w latach 2015-2018	138	Konkurs dla szkół – Zbieramy makulaturę	186
Toruń planem filmowym	141	Koncepcja rozwoju systemu	186
Stypendia kulturalne	141	Serwis miejski poświęcony odpadom	186
Program mikrowsparcia TAK	144	Certyfikaty i wyróżnienia dla MPO	186
Nagrody i wyróżnienia dla instytucji kultury 2014-2018	144	Połączenie ze spółką Biogaz Inwestor	186
Laureaci Nagrody Lindego	144	BEZPIECZEŃSTWO	187
Laureaci Piernikowej Alei Gwiazd	144	Toruńskie Centrum Zarządzania Kryzysowego	188
Laureaci Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego	144	Monitoring miejski	188
Laureaci Nagrody Ciechowskiego	144	Straż Miejska	189
MOJA STARÓWKA	145	Certyfikat jakości dla toruńskich strażników	189
Zarządzanie starówką	146	Wybrane inicjatywy Straży Miejskiej	189
Drogi wewnętrzne i estetyka	147	Program Poprawy Bezpieczeństwa Rowerzystów	191
Moje podwórko	148	Współpraca Straży Miejskiej z Policją	191
Leksykon współczesnego miasta	149	Dodatkowe patrole opłacane przez miasto	191
Staromiejska Wigilia	149	Wsparcie dla Policji i Państwowej Straży Pożarnej	192
MIASTO TURYSTYCZNE	151	Pomoc dla strażaków	192
Turyści w Toruniu	152	PARTYCYPACJA SPOŁECZNA I NGO	193
Ile wydają turyści?	153	Konsultacje społeczne	194
Wybrane działania z zakresu promocji turystycznej	153	Spotkania z mieszkańcami	197
Promocja Torunia	155	Budżet partycypacyjny	198
Wybrane działania promocyjne	155	Współpraca z organizacjami pozarządowymi	199
Konkurs na promocję Torunia	158	Miejskie konkursy dla NGO	200
Działania wewnętrzne	158	Lokale dla NGO	201
Współpraca z miastami partnerskimi	159	Generator ofert konkursowych	202
Wybrane działania w latach 2015-2018	160	Współpraca pozafinansowa	202
ZABYTKI	161	2. Piętro	202
„Toruńska Starówka” – etap II	162	PRZYJAZNY URZĄD	203
Dotacje na prace konserwatorskie i remontowe	162	PIUM-y w centrach handlowych	204
Pozostałe prace konserwatorskie i remontowe	167	Z maluchem do urzędu	204
ŚRODOWISKO	169	Bezpłatne porady prawne i podatkowe	204
Tereny zieleni, nowe skwery	170	Kompetentni urzędnicy	205
Nowe drzewa	170	Zatrudnienie w Urzędzie Miasta Torunia	206
Rewitalizacja Parku Miejskiego	171	Parkowanie i bilety przez komórkę	206
Inwestycje i remonty na terenach zieleni miejskiej	171	Toruń SMS	206
Fundusze unijne na zieleń	172	Miejskie strony www	206
Ochrona zwierząt	174	„Mój Toruń” i media społecznościowe	207
Inwestycje i remonty w Schronisku dla Zwierząt	174	Mój Toruń na YouTube	207
Ogród Zoobotaniczny dostępny dla niewidomych	175	„Zielony Toruń - Moje drzewo”	207
Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza na Bydgoskiem	175	Elektroniczna Skrzynka Podawcza	208
Miejskie lasy	175	Dostęp do darmowego publicznego Internetu	208
Pomniki przyrody	176	NAGRODY DLA TORUNIA	209
Prace na cmentarzach	176	SŁOWNICZEK WAŻNYCH SKRÓTÓW	212

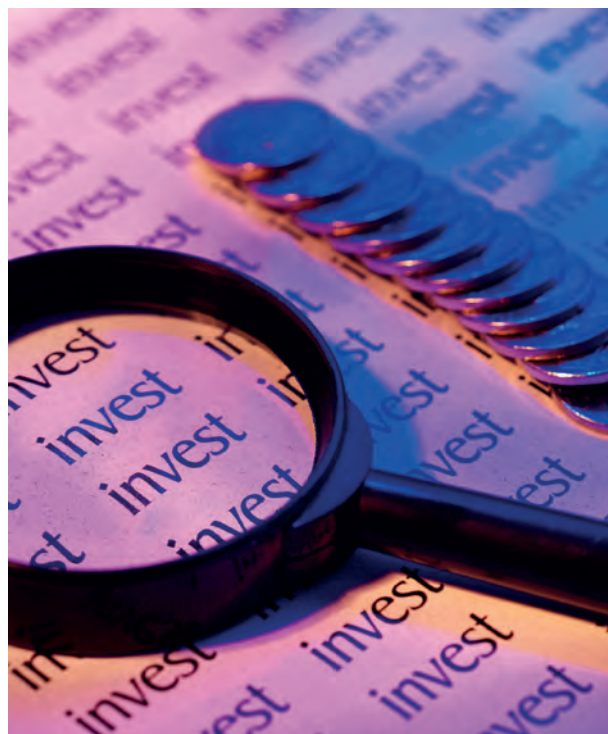
FINANSE

Bezpieczne finanse Torunia

Stąły, konsekwentny rozwój miasta, nowe inwestycje, działania na rzecz kultury, rozwoju sportu, oświata i edukacja oraz pomoc społeczna na wysokim poziomie, a wszystko to w dobrej aurze finansowej. Mimo że pakiet wydatków na poprawę jakości życia torunian jest bardzo szeroki, miejskie finanse są bezpieczne.

Założenia przyjęte do konstruowania budżetów w latach 2015-2018 opierały się na następujących zasadach:

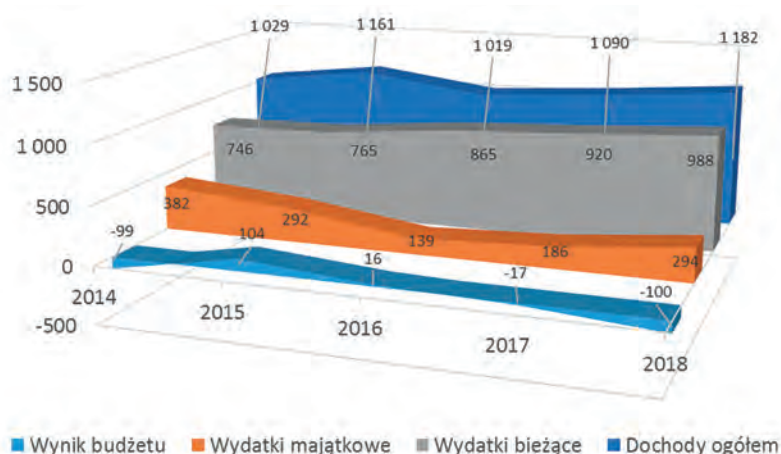
1. Optymalizacji dochodów rozumianej przez:
 - a. wykorzystanie wszystkich możliwych zewnętrznych źródeł finansowania zadań realizowanych przez miasto, w tym z budżetu państwa, budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego, funduszy celowych oraz funduszy Unii Europejskiej,
 - b. kontynuację ulg i zwolnień w podatkach i opłatach lokalnych w celu rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
 - c. podejmowanie działań na rzecz poprawy ściągalności dochodów z podatków, opłat oraz dochodów z mienia,
 - d. prowadzenie racjonalnej gospodarki w zakresie pozyskiwania dochodów ze sprzedaży majątku, rzeczy i praw oraz świadczenia usług;
2. Racjonalizacji wydatków rozumianej jako:
 - a. efektywne i oszczędne gospodarowanie środkami publicznymi,
 - b. podejmowanie działań zmierzających do zmniejszania wydatków przez wdrażanie zmian organizacyjnych, przy stałej poprawie jakości funkcjonowania poszczególnych dziedzin miasta,
 - c. podejmowanie realizacji zadań przy współdziałaniu i współfinansowaniu podmiotów zewnętrznych;
3. Optymalizacji wykorzystania środków z UE w ramach perspektywy finansowej 2014-2020, poprzez zapewnianie środków na przygotowanie i realizację projektów.

4. Optymalizacji poziomu zadłużenia oraz nadwyżki bieżącej zapewniającej środki na jego obsługę.

W latach 2015-2018 zmianom ulegał poziom dochodów jak również ich struktura. Dotacje inwestycyjne oraz wpływy ze sprzedaży majątku każdego roku przeznaczane były na inwestycje, a ich poziom był ściśle powiązany ze stopniem zaangażowania inwestycyjnego oraz ze stanem zaawansowania prac nad podziałem funduszy unijnych przez instytucje szczebla centralnego i wojewódzkiego. Z punktu widzenia bezpieczeństwa finansowego miasta szczególne znaczenie ma poziom dochodów bieżących, który w okresie ostatnich 4 lat systematycznie wzrastał. Stałym źródłem zwiększania dochodów były wpływy z udziałów w podatku PIT, co jest wymiernym wskaźnikiem rozwoju gospodarczego Torunia.

Budżet Torunia w latach 2015-2018 dane podstawowe w mln zł

Porównanie podstawowych danych z budżetów w latach 2014-2018 (dane w tys. zł)

Lp.	wyszczególnienie	stan na koniec roku 2014	plan na rok 2018	różnica (4-3)	dynamika (4/3)
1	2	3	4	5	6
1.	dochody ogółem, w tym:	1 028 765	1 181 928	153 163	115%
2.	dotacje na inwestycje	108 823	73 281	-35 542	67%
3.	dochody ze sprzedaży gruntów i nakładów inwestycyjnych	87 282	51 594	-35 688	59%
4.	dochody bieżące, w tym	832 660	1 057 053	224 393	127%
5.	z tytułu udziału w podatku PIT	212 769	278 250	65 481	131%

Wpływy z udziału w podatku PIT w latach 2011-2018 w mln zł

W ślad za zmianą poziomu i struktury dochodów, zmianom ulegały także kwoty wydatków na inwestycje i bieżące utrzymanie miasta.

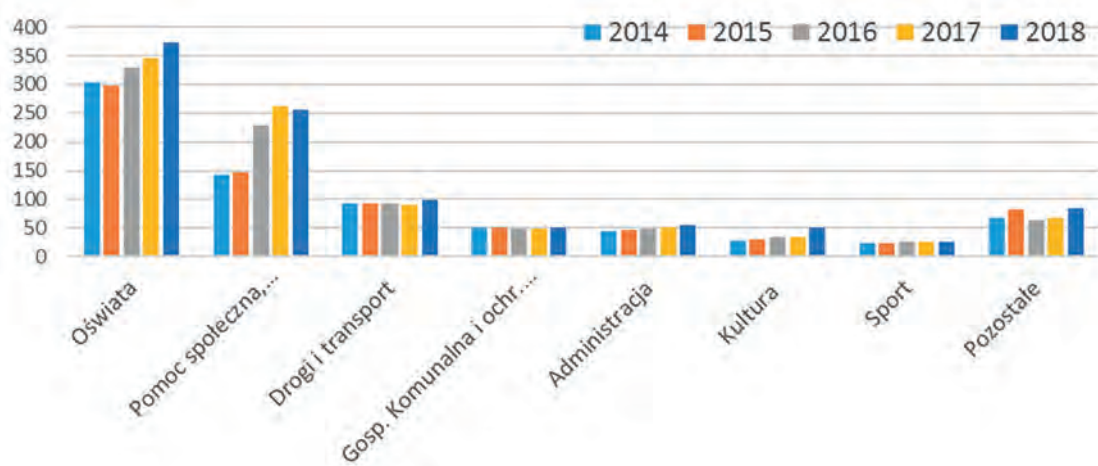
Porównanie podstawowych danych z budżetów w latach 2014-2018 (dane w tys. zł)

Lp.	wyszczególnienie	stan na koniec roku 2014	plan na rok 2018	różnica (4-3)	dynamika (4/3)
1	2	3	4	5	6
1.	wydatki ogółem, w tym:	1 126 983	1 280 951	153 968	114%
2.	inwestycyjne	381 038	293 009	-88 029	77%
3.	bieżące	745 945	987 942	241 997	132%

Największy wzrost wydatków bieżących generowały zadania związane z opieką społeczną (w tym realizacja Programu Rodzina 500+), a także edukacją (w tym wdrażanie reform systemu oświaty). W strukturze wydatków bieżących Torunia, podobnie jak w innych miastach Polski, dominują wydatki na oświatę i edukację (38% budżetu), na drugiej pozycji znajdują się wydatki na pomoc społeczną, rodzinę i zdrowie (26% budżetu). W latach 2015-2018 wydatki na pomoc społeczną, rodzinę i zdrowie wzrosły o 49%, natomiast wydatki na oświatę i edukację o 34%.

Struktura wydatków bieżących budżetu Torunia w 2018, w mln zł

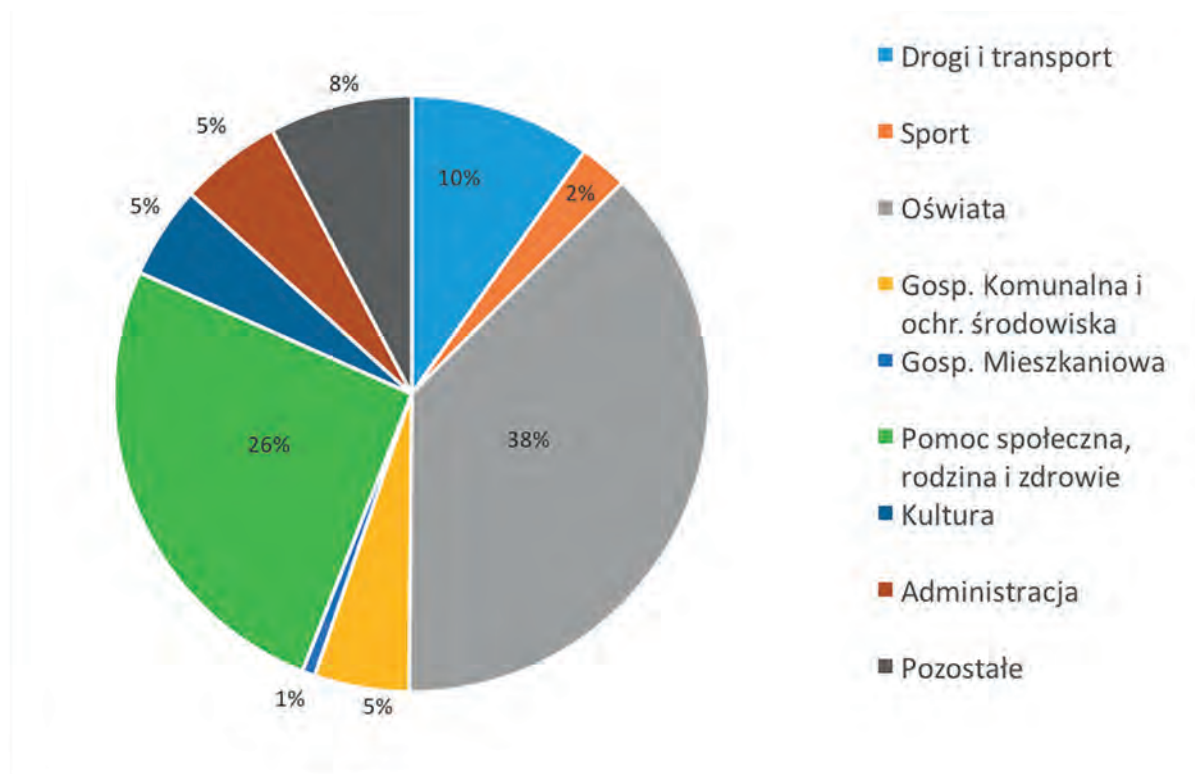
Po pierwsze: inwestycje

W latach 2015-2018 miasto przeznaczyło na inwestycje łącznie 911 mln zł. Wydatki te w 53,5% były finansowane dotacjami, w tym ze środków UE.

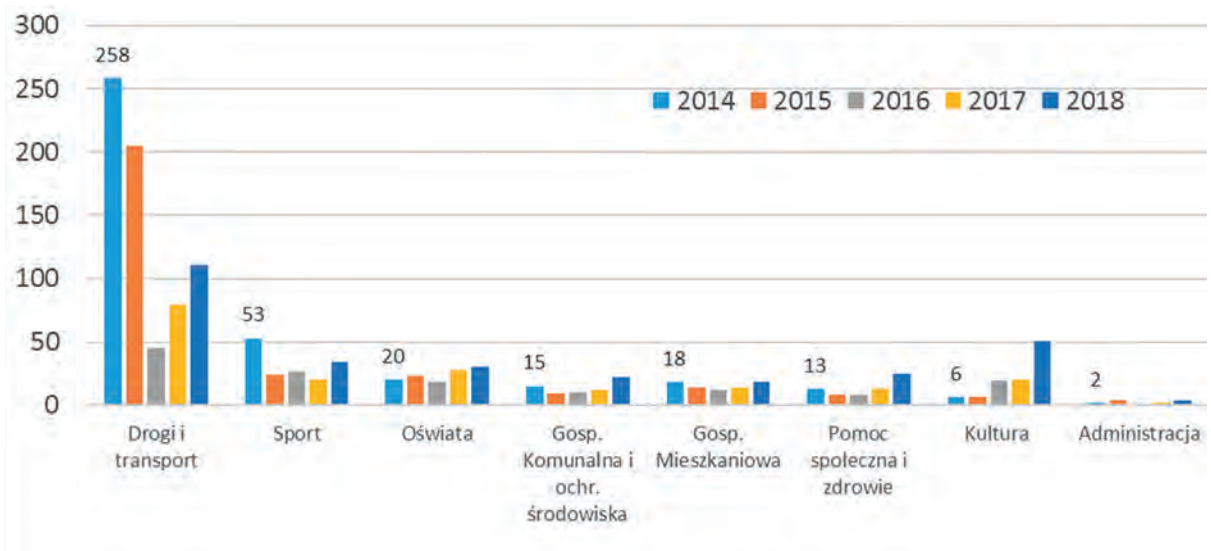
Podstawowe kierunki inwestowania to: modernizacja i budowa dróg, modernizacja i rozbudowa systemu transportu miejskiego oraz infrastruktura: sportowa, oświatowa i kultury. W 2015 roku rozliczono rzeczowo i finansowo zadania inwestycyjne realizowane przy wsparciu z funduszy UE

w ramach poprzedniej perspektywy finansowej. Kolejne dwa lata to czas finansowania inwestycji realizowanych przede wszystkim ze środków własnych miasta oraz intensywnych przygotowań do realizacji nowych zadań, dla których miasto otrzyma lub już otrzymało wsparcie w ramach aktualnego budżetu UE. Zgodnie ze zaktualizowanym we wrześniu 2018 planem, wydatki inwestycyjne w 2018 roku osiągną poziom 294 mln zł. Źródłem ich finansowania w 25% będą dotacje inwestycyjne, z czego kwota 62,5 mln zł to środki z funduszy Unii Europejskiej.

Struktura wydatków bieżących budżetu Torunia w 2018 w mln zł

Wydatki na inwestycje w poszczególnych dziedzinach, w mln zł

Z europejskim wsparciem

W efekcie intensywnej starania o pozyskanie funduszy europejskich od 2016 r. miasto zawarło 89 umów o dofinansowanie projektów o łącznej wartości 981,3 mln zł. Poniższe ze-

stawienie zawiera pełną listę projektów realizowanych przez jednostki organizacyjne Gminy Miasta Toruń przy wsparciu funduszy UE, na które już pozyskano dofinansowanie.

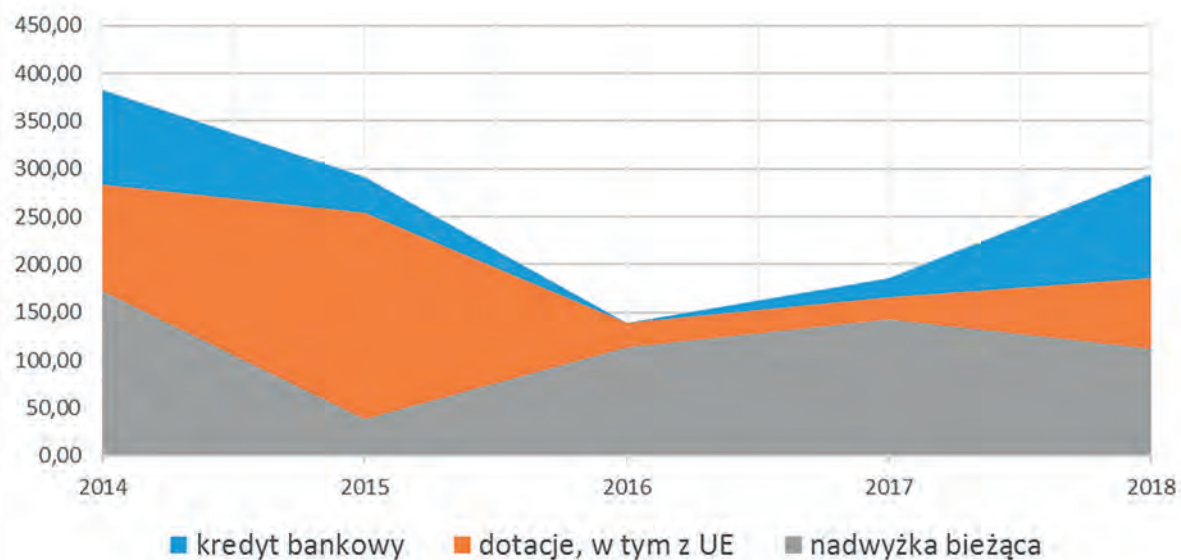
Lp.	Tytuł projektu	Nazwa Funduszu	Okres realizacji	Koszt całkowity	Dofinansowanie projektu ogółem
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko					
1	Gospodarka wodno-ściekowa na terenie aglomeracji Toruń – III etap	FS	2015-2022	139 714 000	71 490 971
2	Rewitalizacja Parku Tysiąclecia wraz z odbudową układu wodnego fosy przy ul. Podgórskiej	FS	2016-2019	11 603 000	9 862 550
3	Remont i przebudowa zieleńca „Ogród muzyków”, planowane w Toruniu przy ulicy Chopina, Bydgoskiej i al. 500-lecia	FS	2017-2018	1 974 620	1 678 427
4	Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenów na osiedlu JAR w Toruniu	FS	2016-2019	6 414 751	5 452 538
5	Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne lasów miejskich w Toruniu	FS	2016-2019	1 200 000	1 020 000
6	Zielona brama gotyckiej starówki – zagospodarowanie i odnowa terenów zieleni w Toruniu	FS	2015-2020	5 789 286	3 537 738
7	Zagospodarowanie Bulwaru Filadelfijskiego w Toruniu – zagospodarowanie terenów zieleni	FS	2016-2021	5 498 721	4 673 913
8	Zagospodarowanie terenów zieleni w Parku Glazja przy ul. Waryńskiego w Toruniu	FS	2015-2020	6 469 038	5 498 682
9	Przebudowa i rozbudowa ul. Łódzkiej na odcinku od ul. Lipnowskiej do ul. Zdrojowej w Toruniu	EFRR	2011-2018	19 720 791	16 516 196
10	Przebudowa układu drogowego na pl. Bpa Chrapka w Toruniu	EFRR	2010-2018	26 316 489	22 214 856
11	Poprawa funkcjonowania komunikacji miejskiej w Toruniu BiT City II	FS	2015-2023	400 403 081	195 600 000
12	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”), podprojekt „Adaptacja budynków zlokalizowanych przy ul. W. Łokietka w Toruniu na potrzeby Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy, instytucji kultury prowadzącej innowacyjną edukację w regionie kujawsko-pomorskim”	EFRR	2015-2019	17 984 544	12 416 318
13	Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II	EFRR	2015-2022	71 351 890	54 328 721
14	Muzeum Twierdzy Toruń – adaptacja budynku Koszar Bramy Chełmińskiej na cele muzealne	EFRR	2016-2019	21 722 085	14 382 299
15	Muzyka dla Kopernika – zakup instrumentów muzycznych	EFRR	2016-2017	2 101 700	1 766 812
razem PO IiŚ				738 263 996	420 440 021
Regionalny Program Operacyjny					
16	Invest in BiT CITY 2. Promocja potencjału gospodarczego oraz promocja atrakcyjności inwestycyjnej miast prezydenckich województwa kujawsko-pomorskiego	EFRR	2016-2023	200 000	170 000
17	Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0	EFRR	2016-2022	3 859 608	3 280 667
18	Kultura w zasięgu 2.0	EFRR	2016-2020	3 955 864	3 362 484
19	Budowa instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej w Toruniu	EFRR	2017-2018	1 010 265	438 010
20	Budowa instalacji fotowoltaicznych na budynkach opieki zdrowotnej w Toruniu	EFRR	2017-2018	976 883	485 714
21	Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację i wykorzystanie OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie miasta Torunia – etap I	EFRR	2016-2018	14 103 750	9 777 535
22	Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację i wykorzystanie OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie miasta Torunia – etap III	EFRR	2016-2019	3 771 508	2 219 286
23	Przebudowa układu torowo-drogowego w ul. Wały gen. Sikorskiego i al. św. Jana Pawła II wraz z budową pasa tramwajowo-autobusowego w Toruniu - BiT City II	EFRR	2015-2022	53 798 356	36 808 082
24	Budowa parkingów Park&Ride w ramach realizacji planu gospodarki niskoemisyjnej w Toruniu – BiT-City II	EFRR	2018-2020	24 800 000	15 567 628
25	Piwnice Kultury w Dworze Artusa	EFRR	2016-2018	221 400	100 000
26	Wymiana pokrycia dachu budynków wchodzących w skład Zespołu Wodociągów „Stare Bielany” w Toruniu	EFRR	2017-2018	475 742	91 123
27	Rozbudowa ul. Szosa Chełmińska od Trasy Średnicowej Północnej do ul. Polnej w Toruniu	EFRR	2017-2018	16 979 933	14 432 943
28	Przebudowa ul. Turystycznej w Toruniu na odcinku od ul. Ligi Polskiej do granicy administracyjnej miasta	EFRR	2017-2018	6 103 023	4 401 823
29	Rozbudowa Specjalistycznego Szpitala Miejskiego im. Mikołaja Kopernika w Toruniu o nowy budynek szpitalny w celu utworzenia nowych oddziałów szpitalnych i zapewnienia kompleksowości udzielanych świadczeń w Specjalistycznym Szpitalu Miejskim im. M. Kopernika w Toruniu	EFRR	2016-2019	17 485 877	5 400 000
30	Poprawa dostępności do ambulatoryjnych badań endoskopowych dla pacjentów leczonych i diagnozowanych ambulatoryjnie	EFRR	2016-2017	360 623	180 004
31	Remont i przebudowa budynku mieszkalnego z przeznaczeniem na placówkę opiekuńczo-wychowawczą przy ul. PCK 10 w Toruniu	EFRR	2017 -2018	719 880	539 910

32	Rozbudowa i przebudowa Żłobka Miejskiego nr 1 przy ul. Bażyńskich 24-26 w Toruniu, Żłobka Miejskiego nr 2 przy ul. Piskorskiej 9 w Toruniu, Żłobka Miejskiego nr 3 przy ul. Konstytucji 3 maja 16 w Toruniu	EFRR	2018	3 199 811	2 249 943
33	Adaptacja pomieszczeń na warsztaty szkolne wraz z dobudową pawilonu w Zespole Szkół Samochodowych przy ul. Grunwaldzkiej 25 b w Toruniu	EFRR	2015-2018	11 197 406	7 069 983
34	Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Toruniu (III)	EFS	2017-2019	4 668 064	4 668 064
35	Wsparcie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze na terenie Gminy Miasta Toruń	EFS	2017-2018	993 924	944 224
36	Wspieramy Mamy	EFS	2018-2020	3 009 967	2 558 472
37	Opieka dzienna i wczesna edukacja małego dziecka „Liczy się czas”	EFS	2019-2020	1 591 271	1 352 581
38	Pracuj bezpiecznie i dbaj o zdrowie	EFS	2018-2020	504 519	479 293
39	Wyprzedź raka – weź udział w badaniach profilaktycznych raka jelita grubego!	EFS	2018-2020	820 475	779 451
40	LEPIEJ ZAPOBIEGAĆ, NIŻ LECZYĆ – kompleksowy program profilaktyki raka jelita grubego dla mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego	EFS	2018-2020	1 073 697	1 020 012
41	Stokrotkowy Szlak – program reintegracji w ramach centrum integracji społecznej	EFS	2017-2019	12 000	12 000
42	Teraz MY!	EFS	2017-2019	131 000	104 600
43	DZIAŁAJ LOKALNIE! – aktywizacja społeczności lokalnej na obszarach rewitalizowanych	EFS	2018-2020	1 395 180	1 185 903
44	Rozwój usług opiekuńczych na terenie Gminy Miasta Toruń	EFS	2017-2019	1 972 986	1 775 687
45	Aktywne włączenie społeczne na terenie Gminy Miasta Toruń	EFS	2017-2019	1 395 540	1 186 209
46	Aktywna Stokrotka – program reintegracji w ramach centrum integracji społecznej	EFS	2018	10 000	10 000
47	Aktywna Stokrotka II – program reintegracji w ramach centrum integracji społecznej	EFS	2018-2019	5 000	5 000
48	Rodzina w Centrum	EFS	2016-2018	1 000 979	940 920
49	Rozwój usług społecznych w Gminie Miasta Toruń	EFS	2016-2018	1 626 312	1 461 252
50	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych na terenie Gminy Miasta Toruń	EFS	2017-2020	4 785 780	4 386 180
51	Rodzina w Centrum 2	EFS	2018-2020	794 672	717 925
52	W rodzinie siła!	EFS	2018-2020	1 760 779	1 619 917
53	Toruńskie przedszkolaki – kreatywne dzieciaki	EFS	2017-2019	2 593 332	2 204 333
54	Zaprogramowani – czyli zespołowo i kreatywnie w świecie robotyki	EFS	2018-2019	492 569	463 049
55	Nauka – to takie proste!	EFS	2018-2019	6 170 287	5 861 763
56	Wszelchstronny absolwent z uprawnieniami zawodowymi	EFS	2017-2020	3 257 564,48	2 768 930
57	Wszystkie dzieci równe są – poszerzenie ofert zajęć dodatkowych wyrównujących szanse edukacyjne niepełnosprawnych przedszkolaków w Toruniu	EFS	2018-2020	765 243	650 456
58	Szkoła zawodowców	EFS	2016-2019	392 284	311 324
59	Spełnimy Twoje zawodowe marzenia	EFS	2018-2020	12 728 254	11 455 429
60	Bella Skyway Festival	EFRR	2016	2 696 777	785 787
61	Festiwal Sztuki Faktu	EFRR	2016	309 079	72 301
62	Forte Artus Festival	EFRR	2016	153 830	62 850
63	XXIII Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek Spotkania	EFRR	2016	423 939	50 620
64	Festiwal Teatrów Ulicznych	EFRR	2017	579 342	181 275
65	21. Międzynarodowy Festiwal Nova Muzyka i Architektura	EFRR	2017	406 351	80 396
66	XXIV Międzynarodowy Festiwal Lalek Spotkania	EFRR	2017	356 539	50 020
67	9. edycja Bella Skyway Festival	EFRR	2017	2 757 510	899 739
68	5. edycja Festiwalu Sztuki Faktu „Portret Polaków – spojrzenie w lustro”	EFRR	2017	624 500	220 249
69	Forte Artus Festival 2017	EFRR	2017	251 335	50 600
70	Wiślanym Szlakiem	EFRR	2017	121 498	50 000
71	Wyposażenie Pracowni Endoskopii Miejskiej Przychodni Specjalistycznej w Toruniu w sprzęt medyczny	EFRR	2017	408 665	200 000
72	Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Toruniu (II)	EFS	2016-2017	1 260 245	1 260 245
73	Wsparcie aktywności zawodowej osób bezrobotnych w Toruniu (I)	EFS	2015-2016	2 086 725	2 086 725
74	Od ucznia do pracownika – staże i praktyki drogą do kariery	EFS	2016-2017	4 051	3 849
razem RPO				226 354 430	161 552 766
Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014-2020					
75	Opracowanie Programu Rewitalizacji Torunia do roku 2020	FS	2016-2017	182 765	164 489
razem PO PT				182 765	164 489
URBACT III 2014-2020					
76	GEN-Y-CITY – get into the swing of the city	EFRR	2016-2018	176 100	134 233
razem URBACT				176 100	134 233
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój					
77	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Toruniu (III)	EFS	2017-2018	5 483 713	5 483 713
78	Wdrożenie usprawnień organizacyjnych w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Toruniu	EFS	2017-2018	331 000	331 000
79	Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów poprzez pracę nad kształtem zadań edukacyjnych, TIK oraz indywidualizację nauczania	EFS	2017-2019	58 865	55 545
80	Skoordynowana opieka środowiskowa skierowana do osób z chorobą osteoporozą i ich opiekunów (wdrożenie modelu)	EFS	2017-2019	3 241 471	3 144 226
81	Efektywne rozwiązania dzięki wspólnym działaniom – testowanie modelu wsparcia	EFS	2017-2020	256 346	217 894

82	IMPULS 50+. Strategie aktywizacji zawodowej osób starszych dla Publicznych Służb Zatrudnienia	EFS	2016-2018	69 476	69 476
83	Zostań w domu	EFS	2016-2018	1 030 643	999 723
84	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Toruniu (I)	EFS	2015	2 454 318	2 454 318
85	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Toruniu (II)	EFS	2016	2 687 291	2 687 291
86	Modelowe programy nauczania dla kcz w obszarze T – turystyczno-gastronomicznym	EFS	2016-2018	173 697	173 697
87	Inowrocław, Bydgoszcz, Gniezno, Sopot, Toruń (IBGST) – przyjazny e-urząd – podniesienie jakości usług w zakresie podatków i opłat lokalnych oraz zarządzania nieruchomościami	EFS	2016-2018	320 847	276 319
88	Skoordynowana opieka środowiskowa skierowana do osób z chorobą otępienną i ich opiekunów	EFS	2016	106 250	106 250
89	Kompetencje zawodowe kluczem do sukcesu na europejskim rynku pracy	EFS	2016-2017	68 617	68 617
Razem PO WER				16 282 533	16 068 069
Razem FS				579 249 262	298 979 308
Razem EFRR				331 682 892	231 038 407
Razem EFS				70 327 670	68 341 863
RAZEM WSZYSTKIE PROJEKTY				981 259 824	598 359 578

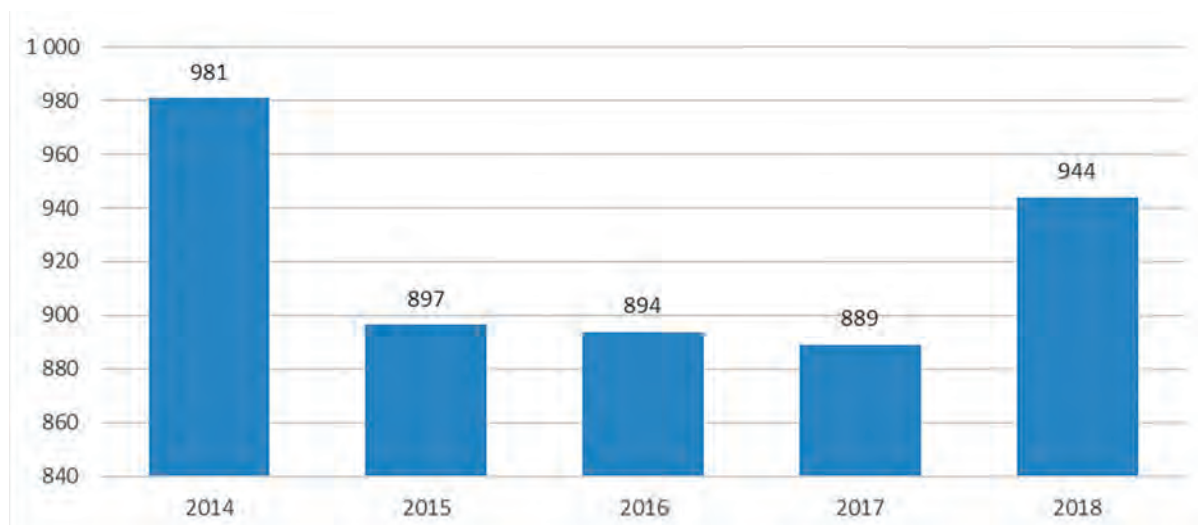
Źródłem finansowania inwestycji, poza pozyskiwanymi dotacjami, są środki własne miasta oraz kredyty.

Wydatki na inwestycje i źródła ich finansowania w latach 2014-2018 w mln zł

Dzięki staraniom o zewnętrzne pieniądze, a także wypracowanej nadwyżce dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi, zrealizowano w latach 2015-2018 inwestycje na łączną kwotę 911 mln zł, **zmniejszając jednocześnie zadłużenie miasta.**

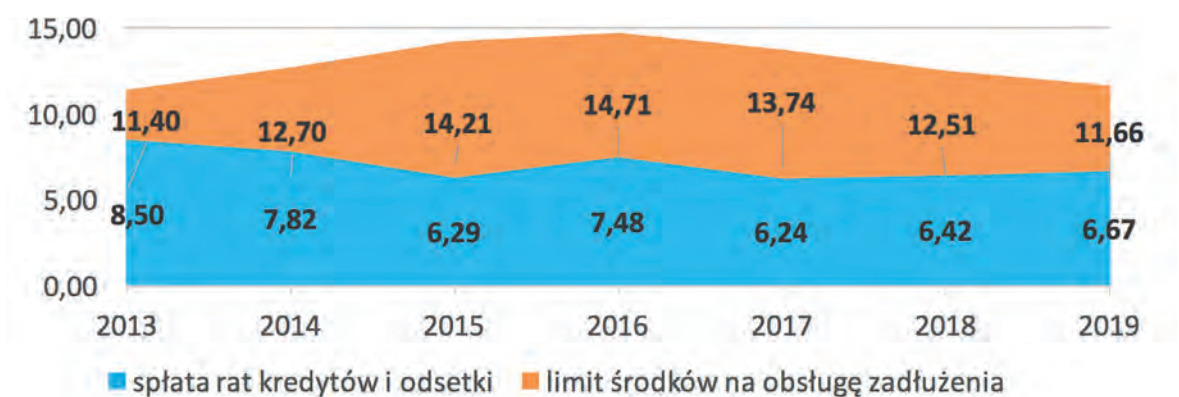
Zadłużenie miasta w latach 2014–2018

W aktualnej strukturze zadłużenia miasta 66% stanowią kredyty z niskim oprocentowaniem i 25 letnim okresem spłaty, zaciągnięte w Europejskim Banku Inwestycyjnym w Luksemburgu. Z uwagi na osiągnięty poziom nadwyżki operacyj-

nej determinującej poziom wydatków na obsługę zadłużenia, wydatki na spłatę rat i odsetek od kredytów mieszczą się bezpiecznie w limicie dochodów, jaki może być przeznaczony na ten cel.

Wskaźnik spłaty zadłużenia miasta w latach 2013–2019 w mln zł

Miasto stabilne finansowo

W kwietniu 2018 r., już po raz kolejny, Agencja Fitch Ratings SA pozytywnie oceniła kondycję finansową Torunia przyznając miastu międzynarodowy rating długoterminowy w walucie zagranicznej i krajowej na poziomie „BBB”, kra-

jowy rating długoterminowy na poziomie „A+(pol)”, a perspektywę ratingów uznając za stabilną. Wysoko oceniono strategiczne zarządzanie miastem, długoterminowe prognozy finansowe, bieżące monitorowanie sytuacji gospodarczej i finansowej miasta oraz politykę zarządzania długiem.

FUNDUSZE EUROPEJSKIE

15 lat Torunia w Unii Europejskiej

Toruń bardzo aktywnie pozyskuje pieniądze europejskie, nie tylko od 1 maja 2004 r., kiedy Polska formalnie przystąpiła do UE, ale także wcześniej, będąc konsumentem środków przedakcesyjnych (PHARE, ISPA), z których wybudowano m. in. południową obwodnicę miasta oraz zainicjowano kompleksową i wieloetapową rozbudowę systemu kanalizacji.

Przez blisko 15 lat, które upłynęły od polskiej akcesji do UE, Toruń był nieodmiennie w ścisłej czołówce polskich miast najaktywniej zdobywających unijne dotacje, co potwierdzają liczne rankingi sporządzane przez opiniotwórcze organizacje i tygodniki. Efekty tego są widoczne w naszym otoczeniu: wybudowany most, nowe drogi, ekologiczny transport publiczny, gospodarka komunalna, instytucje posiadające różnorodną, ciekawą ofertę edukacyjno-kulturalną i sportową, zrewitalizowane zabytki oraz parki, i co najważniejsze – kapitał ludzki – to elementy nowoczesnego, przyjaznego mieszkańcom oraz turystom i ciągle rozwijającego się Torunia.

Fundusze europejskie dla Torunia

Pozyskiwanie środków unijnych to nadal ważna determinanta samorządu. Warto zaznaczyć, że jednym z wielu warunków otrzymania dotacji jest zazwyczaj wniesienie wkładu własnego. Zatem mieszkańcy Torunia również pośrednio mają swój udział w kreowaniu wizerunku naszego regionu. I choć wiele udało się w tym obszarze osiągnąć, miasto nadal stawia sobie ambitne cele rozwojowe.

Dotychczas pozyskaliśmy fundusze europejskie m.in. z następujących źródeł: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, Sektorowy Program Operacyjny Transport, Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Program Operacyjny Pomoc Techniczna, URBACT, INTERREG, a także Fundusze Norweskie i inne.

Toruń przeobraził się dzięki pieniądzą z UE w sposób bezprecedensowy w swojej historii, a spektakularnymi przykładami tej metamorfozy są m.in. takie inwestycje jak: nowy most drogowy przez Wisłę, Centrum Kulturalno-Kongresowe „Jordanki”, Trasa Średnicowa, kompleks dróg wylotowych czy zmodernizowany transportowy układ szkieletowy w mieście. W perspektywie finansowej 2014-2020 fundusze europejskie wspierają kolejne przedsięwzięcia i dziedziny takie, jak: ekologiczna mobilność miejska, ochrona środowiska i efektywność energetyczna, sprawna gospodarka komunalna, nowoczesne i bogate w ofertę instytucje kultury, rozwinięta infrastruktura turystyczna i rekreacyjna, odnawiane i rewitalizowane dziedzictwo kulturowe, piękniejąca starówka wpisana na listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO, zadbane parki miejskie i wiele innych.

Perspektywa finansowa 2014-2020

Od 2014 r. trwa kolejna perspektywa finansowa Unii Europejskiej. W tym czasie do 30.06.2018 r. podpisano 89 umów o dofinansowanie projektów, w których Gmina Miasta Toruń oraz jednostki organizacyjne gminy są beneficjentami lub pełnią funkcję partnera. Przeciętna stopa dofinansowania realizowanych projektów kształtuje się na poziomie ok. 72% kosztów kwalifikowalnych. Szczegóły przedstawia poniższa tabela:

Projekty, dla których podpisano umowy o dofinansowanie w perspektywie 2014-2020 (stan na dzień 30.06.2018 r.)

Program operacyjny	Liczba projektów	Całkowita wartość projektów	Wartość dofinansowania	Poziom dofinansowania do kosztów kwalifikowalnych (w %)
PO IIŚ	15	738 263 996	420 440 021	68%
RPO	59	226 354 430	161 552 766	81%
PO WER	13	16 282 533	16 068 069	99%
PO PT	1	182 765	164 489	90%
URBACT III	1	176 100	134 233	85%
RAZEM	89	981 259 824	598 359 578	72%

Łącznie w ramach perspektywy 2014-2020, do czerwca 2018 r. całkowita wartość projektów finansowanych z pieniędzy UE wyniosła prawie **1 mld zł**, a łączna kwota dotacji osiągnęła blisko **600 mln zł**. W tym okresie zakończono już realizację **22 projektów** o wartości całkowitej **20 353 107 zł** i dofinansowaniu **13 587 959 zł**.

Infrastruktura miejska

W minionych czterech latach rozpoczęto realizację wielu nowych zadań infrastrukturalnych z wykorzystaniem unijnych dotacji, m.in.: budowę ronda turbinowego na pl. bpa Chrapka, rozbudowę ul. Szosa Chełmińska (na odcinku od Trasy Średnicowej do ul. Polnej), przebudowę i rozbudowę ulic: Łódzkiej (na odcinku od ul. Lipnowskiej do ul. Zdrojowej) i Turystycznej (od ul. Ligi Polskiej do granicy administracyjnej miasta). Rozpoczęły się też prace, dzięki którym powstaną w mieście 4 parkingi typu Park&Ride – w ramach realizacji toruńskiego planu gospodarki niskoemisyjnej.

Z unijnym wkładem miasto rozbudowuje sieć tramwajową – po wybudowaniu nowej linii na UMK, powstają kolejne nowe tory na tzw. osiedle Jar. Toruń realizuje także swoją część regionalnego projektu BiT City poprzez przebudowę układu torowo-drogowego w ul. Wały gen. Sikorskiego i al. św. Jana Pawła II wraz z budową pasa tramwajowo-autobusowego. W ramach rozwoju Inteligentnego Systemu Transportowego w Toruniu rozbudowywany jest system dynamicznej

informacji pasażerskiej, dzięki któremu także na przystankach autobusowych pojawią się tablice informujące o przyjazdach autobusów w czasie rzeczywistym.

Ochrona środowiska i efektywność energetyczna

Zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców oraz ambitną i restrykcyjną polityką UE w zakresie ochrony środowiska władze Torunia prowadzą kompleksowe działania mające na celu poprawę stanu środowiska w naszym mieście. Przedsięwzięcia te realizowane są w obrębie takich obszarów, jak: ochrona przyrody, rozwój zieleni miejskiej, ekologiczna mobilność miejska, poprawa efektywności energetycznej.

W ciągu minionych czterech lat w Toruniu rozpoczęto realizację projektów finansowanych ze środków UE zmierzających do zagospodarowania i odnowy terenów zieleni, m.in. w okolicach Muzeum Etnograficznego i CKK Jordanki („Zielona brama gotyckiej starówki”), Bulwaru Filadelfijskiego, Parku Tysiąclecia i Parku Glazja. Przygotowywane jest zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenów na tzw. osiedlu Jar. Termomodernizowane i wyposażane w instalacje energetyki odnawialnej są budynki użyteczności publicznej, m.in. szkoły i przedszkola. Kontynuowana jest również rozbudowa i remont sieci wodno-kanalizacyjnej. W ramach tego zadania modernizowana jest także miejska oczyszczalnia ścieków.

Również budowa parkingów typu Park&Ride, pozwalających na ograniczenie ruchu w ścisłym centrum, ma służyć zmniejszeniu emisji szkodliwych substancji do powietrza, a w konsekwencji poprawy stanu miejskiego środowiska.

Fundusze dla kultury i zabytków

Ostatnie lata charakteryzują się licznymi inwestycjami w obiekty kulturalne Torunia, a także wspieraniem imprez kulturalnych – lokalnych oraz tych o znaczeniu i zasięgu międzynarodowym. W poprzednich perspektywach finansowych z udziałem funduszy unijnych wyremontowano Teatr Baj Pomorski, powstało otwarte w 2008 r. Centrum Sztuki Współczesnej oraz uruchomione w 2013 r. Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy – pierwsze interaktywne centrum nauki w regionie. W 2015 r. oddano do użytku obiekt o europejskim wymiarze i ponadregionalnej skali, którego zazdroścżą nam inne miasta i w którym odbyły się już występy gwiazd największego światowego formatu, m. in. Stinga – Centrum Kulturalno-Kongresowe „Jordanki”. Obiekt otrzymał wiele nagród, m. in. został uhonorowany przez „National Geographic” jako jeden z 7 Nowych Cudów Polski.

W 2018 r. zakończy się remont kolejnych pomieszczeń CK Dwór Artusa, dzięki którym w poszerzona zostanie oferta kulturalno-edukacyjna tej placówki. Dzięki środkom europejskim prowadzona jest rozbudowa Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy”, a w fortecznych Koszarach Bramy Chełmińskiej powstaje Muzeum Twierdzy Toruń.

Blisko 55 mln zł dotacji unijnej miasto zdobyło na odnowę zabytków w ramach projektu „Toruńska Starówka - ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO etap II”. Pieniądze unijne oraz wkład własny gminy i partnerów projektu - toruńskich instytucji świeckich i kościelnych – pozwoli zrealizować przy zabytkach ogromny zakres prac o wartości przeszło 71 mln zł, dzięki czemu zostaną przeprowadzone prace konserwatorskie, remontowe, adaptacyjne i rewitalizacyjne, m.in. we wnętrzach i otoczeniu kościoła św. Jakuba i kościoła katedralnego, przy dachach i elewacjach kościoła św. Szczepana i prezbiterium kościoła mariackiego, w d. zbórze ewangelickim na Rynku Staromiejskim, na placu Podominikańskim, na murze przy tzw. Stawie Komtura i w trwałej ruinie Zamku Krzyżackiego, przy elewacjach i stolarkach Dworu Mieszkańskiego i oficyny pałacu Meissnera. Remont konserwatorski kamienic Domu Kopernika i d. fabryki pierników Weesego na ul. Strumykowej umożliwił rozszerzenie działalności kulturalno-edukacyjnej Muzeum Okręgowego.

Z unijnym wsparciem odbywają się w Toruniu liczne wydarzenia i imprezy kulturalne, przyciągające do miasta duże grono gości. Wśród nich m.in.: organizowany od 2009 r. Bella Skyway Festival, Festiwal Sztuki Faktu, Forte Artus Festival, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek SPOTKANIA, Festiwal Teatrów Ulicznych i Międzynarodowy Festiwal Nowa Muzyka i Architektura.

Unia wspiera przedsiębiorczość i innowacje

Z funduszami europejskimi samorząd Torunia wspiera działania mające na celu podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej miasta, przyciągnięcie inwestorów oraz inicjowanie powstawania innowacyjnych rozwiązań w gospodarce. Uzbrajane są m. in. nowe tereny inwestycyjne, np. Grębocin nad Strugą, realizowane projekty promujące potencjał gospodarczy, jak: „Invest in BiT CITY 2”, a także nowatorskie zadania z zakresu wspierania małej i średniej przedsiębiorczości, np. z dziedziny wysokich technologii.

Szczególnie ciekawym przykładem jest przedsięwzięcie, którego celem jest kreowanie rozwiązań przeznaczonych dla przemysłu kosmicznego „Toruń Space Labs”. To przestrzeń składająca się m.in. z modułowych laboratoriów, pomieszczeń badawczych (fablabów, livinglabów) wyposażonych w odpowiednie zaplecze technologiczne, pozwalające na prowadzenie wyspecjalizowanych prac rozwojowych oraz multimedialne sale demonstracyjne. Projektowana infrastruktura pozwoli na twórczą wymianę myśli, wiedzy i doświadczeń, a także m.in. na przygotowanie robotów eksploracyjnych, badania wytrzymałości materiałów, wykorzystanie druku 3D do procesu prototypowania czy telemedycyny.

Kapitał ludzki

Toruń inwestuje również w kapitał ludzki, zdobywając środki na tzw. projekty „miękkie”. Na tego typu zadania miasto pozyskało w upływającym czterolecu łączne dofinansowanie w wysokości ok. 70 mln zł.

Zrealizowano liczne projekty skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, m.in. bezrobotnych, niepełnosprawnych i bezdomnych. Dzięki nim wiele osób podniosło swoje kwalifikacje zawodowe i znalazło zatrudnienie. Unijne środki trafiły także do toruńskich szkół ogólnokształcących i zawodowych. Celem projektów edukacyjnych jest

podniesienie poziomu kształcenia, wyrównanie dysproporcji, podwyższenie kompetencji kluczowych u uczniów oraz poprawienie wyposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne. Wsparcie przeznaczono także na podwyższenie kwalifikacji zawodowych osób dorosłych, które uczestniczą w szkoleniach, kursach i studiach podyplomowych.

Szczególny nacisk miasto kładzie na podwyższenie poziomu jakości usług edukacyjnych w zakresie szkolnictwa zawodowego, m.in. w branży samochodowej i mechanicznej oraz poziomu wiedzy praktycznej uczniów szkół zawodowych. Jednym ze sztandarowych projektów infrastrukturalnych gminy w tym zakresie, wspartych środkami unijnymi, jest adaptacja pomieszczeń na warsztaty szkolne wraz z dobudową pawilonu w Zespole Szkół Samochodowych.

Fundusze europejskie są w Toruniu obecne także w przedszkolach, o czym świadczą m. in. realizowane projekty dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego. Ich celem jest zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc przedszkolnych, jak i podniesienia atrakcyjności zajęć dodatkowych dla przedszkolaków. Na przykład w trzech miejskich przedszkolach realizowane są zajęcia dodatkowe z integracji sensorycznej i kodowania. Inny projekt poświęcony jest dzieciom z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawności, oraz ich nauczycielom. Dla tych dzieci prowadzone są m.in. zajęcia z logorytmiki, terapii psychoruchowej, glottodydaktyki. Nauczyciele zaś podnoszą swoje kompetencje i kwalifikacje zawodowe w zakresie kształcenia specjalnego i pracy z dziećmi niepełnosprawnymi poprzez udział w różnych formach doskonalenia zawodowego.

Miasto skutecznie pozyskuje też fundusze unijne na wsparcie najmłodszych torunian. Realizowane są takie projekty, jak: zapewnienie opieki dziecku w czasie pracy rodziców czy wspieranie rozwoju małego dziecka poprzez zwiększenie liczby miejsc w istniejących żłobkach i budowę nowego obiektu przy ul. Andersa, jak również wzmocnienie potencjału zawodowego i kompetencji kadry pracowniczej.

W zakresie opieki zdrowotnej obecnie wdrażany jest model dotyczący skoordynowanej opieki środowiskowej, skierowanej do osób z chorobą otępienną i ich opiekunów. Celem jest koordynacja usług zdrowotnych z usługami społecznymi, realizowanymi przez różne podmioty działające na terenie Torunia w ramach tzw. deinstytucjonalizacji usług. Podmioty lecznicze realizują także programy profilaktyczne i podejmują przedsięwzięcia infrastrukturalne.

Gmina kontynuuje działania prowadzone w poprzednich okresach budżetowych UE, polegające na inwestowaniu w miejskie placówki służby zdrowia z wykorzystaniem unijnych dotacji. W minionym czterolecu pozyskano pokaźne środki na rozbudowę m. in.: Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego oraz Specjalistycznego Szpitala Miejskiego. Udało się także zdobyć unijne pieniądze na doposażenie Miejskiej Pracowni Specjalistycznej w najnowocześniejszy sprzęt diagnostyczny.

Wyróżniające się projekty Torunia

Projekty twarde:

- Poprawa funkcjonowania komunikacji miejskiej w Toruniu BiT City II
- Przebudowa układu torowo-drogowego w ul. Wały gen. Sikorskiego i al. Św. Jana Pawła II wraz z budową pasa tramwajowo-autobusowego w Toruniu – BiT City II
- Budowa parkingów Park&Ride w ramach realizacji planu gospodarki niskoemisyjnej w Toruniu – BiT-City II
- Przebudowa i rozbudowa ul. Łódzkiej na odcinku od ul. Lipnowskiej do ul. Zdrojowej w Toruniu
- Przebudowa układu drogowego na pl. bpa Chrapka w Toruniu
- Rozbudowa ul. Szosa Chełmińska od Trasy Średnicowej Północnej do ul. Polnej w Toruniu
- Przebudowa ul. Turystycznej w Toruniu na odcinku od ul. Ligi Polskiej do granicy administracyjnej miasta
- Gospodarka wodno-ściekowa na terenie aglomeracji Toruń – III etap
- Rewitalizacja Parku Tysiąclecia wraz z odbudową układu wodnego fosy przy ul. Podgórskiej
- Zagospodarowanie Bulwaru Filadelfijskiego w Toruniu – zagospodarowanie terenów zieleni
- Zagospodarowanie terenów zieleni w Parku Glazja przy ul. Waryńskiego w Toruniu
- Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenów na osiedlu JAR w Toruniu
- Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II
- Muzeum Twierdzy Toruń – adaptacja Koszar Bramy Chełmińskiej na cele muzealne
- Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”), podprojekt „Adaptacja budynków zlokalizowanych przy ul. W. Łokietka w Toruniu na potrzeby Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy, instytucji kultury prowadzącej innowacyjną edukację w regionie kujawsko-pomorskim”
- Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację i wykorzystanie OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie miasta Torunia
- Rozbudowa Specjalistycznego Szpitala Miejskiego im. Mikołaja Kopernika w Toruniu o nowy budynek szpitalny w celu utworzenia nowych oddziałów szpitalnych i zapewnienia kompleksowości udzielanych świadczeń w Specjalistycznym Szpitalu Miejskim im. M. Kopernika w Toruniu
- Rozbudowa (nadbudowa) Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Toruniu przy ul. Ligi Polskiej 8 wraz z modernizacją istniejącego oddziału IV całodobowego
- Rozbudowa i przebudowa Żłobka Miejskiego nr 1 przy ul. Bażyńskich 24-26 w Toruniu, Żłobka Miejskiego nr 2 przy ul. Piskorskiej 9 w Toruniu, Żłobka Miejskiego nr 3 przy ul. Konstytucji 3 maja 16 w Toruniu

- Adaptacja pomieszczeń na warsztaty szkolne wraz z budową pawilonu w Zespole Szkół Samochodowych przy ul. Grunwaldzkiej 25 b w Toruniu
- Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0

Projekty miękkie:

- **Nauka – to takie proste!** – projekt skierowany jest do uczniów toruńskich szkół podstawowych (klasy IV-VIII), liceów ogólnokształcących i techników, które na egzaminach zewnętrznych uzyskały wyniki niższe od średnich w skali województwa kujawsko-pomorskiego z części matematyczno-przyrodniczej. W projekcie uczestniczy 6328 uczniów, 178 nauczycieli z 24 szkół toruńskich. Szkoły otrzymują wyposażenie pracowni matematyczno-przyrodniczych do nauczania metodą eksperymentu. Dla uczniów są organizowane dodatkowe zajęcia w szkołach oraz w CN Młyn Wiedzy, a dla nauczycieli szkolenia z wykorzystania metody eksperymentu i z kompetencji „miękkich”. Wartość projektu 6.170.287 zł, w tym dofinansowanie 5.861.763 zł.
- **Spełniamy Twoje zawodowe marzenia** – celem projektu jest nabycie wiedzy, umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych przez 1127 osób dorosłych z podregionu bydgosko-toruńskiego poprzez ich uczestnictwo w pozaszkolnych formach kształcenia zgodnie z indywidualnym profilem kompetencyjnym i potrzebami rynku pracy. Projekt partnerski: GMT – lider (realizatorzy projektu CKU i CKP w Toruniu), partnerzy – Miasto Bydgoszcz, Powiat Bydgoski, Powiat Toruński. Wartość projektu 12.728.254 zł, w tym dofinansowanie 11.455.428 zł; Gmina Miasta Toruń: koszt całkowity 3.331.756 zł, dofinansowanie 2.998.581 zł.
- **Wspieramy Mamy** – celem projektu jest zwiększenie aktywności zawodowej 200 osób (190 kobiet i 10 mężczyzn) pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3 i ich wspieranie w powrocie na rynek pracy poprzez sfinansowanie opieki nad dziećmi przez okres 12 miesięcy oraz zaangażowanie 140 uczestników projektu (130 kobiet i 10 mężczyzn) bezrobotnych i biernych zawodowo w działania aktywizacyjne i szkoleniowe. Rodzaje wsparcia: vouchery na żłobek, klub dziecięcy lub wynagrodzenie opiekunki/na; doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne, szkolenia zawodowe dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Realizatorem projektu jest MOPR w Toruniu wspólnie z PUPdMT. Wartość projektu wynosi 3.009.966 zł, w tym dofinansowanie 2.558.471 zł.
- **Skoordynowana opieka środowiskowa skierowana do osób z chorobą otępienną i ich opiekunów** – projekt (wdrozenie modelu) skierowany do osób z chorobą otępienną i ich opiekunów, którego celem jest umożliwienie chorym jak najdłuższego pozostania w środowisku domowym, bez konieczności hospitalizacji. Projekt partnerski: Lider – ZPO im. ks. Jerzego Popiełuszki w Toruniu, Partnerzy: Woje-

wódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu, Ci-tomed Sp. z o.o. w Toruniu, MOPR w Toruniu i Fundacja „Razem Zmieniamy Świat”. Wartość projektu - Lider oraz partnerzy: koszt całkowity 3.241.470 zł, kwota dofinansowania 3.144.226 zł; Gmina Miasta Toruń (ZPO i MOPR): koszt całkowity 2.307.440 zł, w tym dofinansowanie 2.238.217 zł.

- **Wyprzedź raka** – weź udział w badaniach profilaktycznych raka jelita grubego! W projekcie zakłada się realizację 900 badań kolonoskopowych. Działaniami są objęcie osoby pracujące, bez objawów klinicznych sugerujących istnienie raka jelita grubego: w wieku 50-65 lat niezależnie od wywiadu rodzinnego; w wieku 40-49 lat, które mają krewnego pierwszego stopnia z rozpoznaniem rakiem jelita grubego oraz w wieku 25-49 lat, z rodzin, w których wystąpił dziedziczny rak jelita grubego. Realizatorem projektu jest Specjalistyczny Szpital Miejski im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wartość projektu wynosi 820.475 zł, w tym dofinansowanie 779.451 zł.
- **DZIAŁAJ LOKALNIE!** – aktywizacja społeczności lokalnej na obszarach rewitalizowanych – celem projektu jest powrót do aktywnego funkcjonowania społecznego i zawodowego 80 torunian zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, szczególnie z Podgórza, Bydgoskiego Przedmieścia i starówki, oraz zwiększenie umiejętności opiekuńczo-pomocowych u 40 członków otoczenia tych osób. Realizatorem projektu jest MOPR. Wartość projektu 1.395.180 zł, w tym dofinansowanie 1.185.903 zł.
- **Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych na terenie Gminy Miasta Toruń** – celem projektu jest zwiększenie dostępu do szeroko rozumianych usług opiekuńczych poprzez: objęcie opieką 50 osób w miejscu zamieszkania, usługami asystenckimi 40 osób niepełnosprawnych, utworzenie klubu samopomocy dla 10 osób niesamodzielnych, wsparcie aktywizacji społeczno-zawodowej 10 osób z otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Projekt partnerski: Lider – MOPR w Toruniu, Partner – Fundacja Agencji Służby Społecznej. W ramach projektu zaplanowano m.in. utworzenie Centrum Usług Środowiskowych i klubu samopomocy w Czerniewicach. Wartość projektu – 4.785.780 zł, w tym dofinansowanie 4.386.180 zł.
- **W rodzinie siła!** – celem projektu jest zwiększenie dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej poprzez utworzenie dwóch placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej dla dzieci w wieku 6-18 lat oraz Toruńskiego Klubu dla Rodzin. Realizatorem projektu jest MOPR w Toruniu. Projekt obejmie wsparciem 320 osób, w tym 280 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i 40 osób z ich otoczenia. Zaplanowano m.in. usługi szkoleniowe i specjalistyczne, poradnictwo i terapię rodzinną oraz utworzenie dwóch placówek wsparcia dziennego. Wartość projektu wynosi 1.760.779 zł, w tym dofinansowanie 1.619.916,86 zł.

- **Toruńskie przedszkolaki – kreatywne dzieciaki** – celem projektu jest zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych w Gminie Miasta Toruń poprzez wyposażenie i finansowanie przez okres 12 miesięcy bieżącej działalności nowych miejsc, realizację zajęć dodatkowych zwiększających szanse edukacyjne dzieci oraz doskonalenie zawodowego nauczycieli. W Przedszkolach Miejskich nr 8, 11, 15 utworzono łącznie 225 nowych miejsc (9 oddziałów). Wartość projektu wynosi 2.593.332 zł, dofinansowanie 2.204.332 zł.
- **Wszechstronny absolwent z uprawnieniami zawodowymi** – cele projektu to: rozwój doradztwa zawodowego w szkołach uczestniczących w projekcie, wspomaganie szkolnych doradców zawodowych przez dwóch konsultantów, zdobywanie dodatkowych uprawnień i kompetencji przez uczniów i nauczycieli szkół zawodowych, zwiększenie szans na rynku pracy uczniów poprzez współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie doposażenia szkół oraz staży, praktyk zawodowych, kursów i szkoleń. Projekt jest skierowany do 952 uczniów i 33 nauczycieli z 8 toruńskich szkół zawodowych. Realizatorzy projektu: CKP oraz CKU w Toruniu. Wartość projektu wynosi 3.257.564 zł; w tym dofinansowanie to 2.768.929 zł.
- **Zostań w domu** – głównym zadaniem projektu jest rozwój pozainstytucjonalnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym seniorami. W ramach projektu beneficjent – ZPO im. ks. Jerzego Popiełuszki w Toruniu utworzy Dzienny Dom Opieki Medycznej, którego celem będzie poprawa stanu zdrowia i usamodzielnienie osób zależnych, zapobieganie wczesnym powikłaniom szpitalnym, a także przygotowanie pacjentów i ich rodzin do funkcjonowania z niepełnosprawnością. Zapewni on bezpłatną opiekę osobom zależnym po leczeniu szpitalnym – bezpośrednio lub w okresie ostatnich 12 miesięcy. Wsparcie otrzymają

pacjenci niesamodzielnymi, w szczególności powyżej 65. roku życia. Wartość projektu wynosi 1.030.642 zł, w tym dofinansowanie 999.723 zł.

- **Inowrocław, Bydgoszcz, Gniezno, Sopot, Toruń (IBGST) – przyjazny e-urząd – podniesienie jakości usług w zakresie podatków i opłat lokalnych oraz zarządzania nieruchomościami** – Toruń uczestniczy w projekcie partnerskim (lider Inowrocław), którego celem jest m.in. elektroniczna obsługa podatkowa, automatyzacja rozliczeń i poprawa dostępności do informacji o sposobie załatwienia i przebiegu sprawy. Wartość projektu wynosi 1.598.325 zł, w tym dla GMT: 320.847 zł; Dofinansowanie: 1.347.068 zł, w tym dla GMT 276 319 zł.

Szczegółowe informacje o realizowanych w Toruniu projektach unijnych dostępne są w wyszukiwarce projektów europejskich, pod adresem:

<http://www.torun.pl/pl/projekty-europejskie-wyszukiwarka>

Rewitalizacja z funduszami europejskimi

6 września 2018 r., po ponad dwóch latach prac, Rada Miasta Torunia uchwałą nr 922/18 przyjęła Gminny Program Rewitalizacji pn. Program Rewitalizacji Torunia do roku 2023. Dokument został opracowany przy dofinansowaniu ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020. Na ten cel miasto pozyskało dotację w wysokości 157 923 zł.

Program Rewitalizacji Torunia do roku 2023 jest narzędziem służącym wyprowadzeniu wybranych obszarów z kryzysu. W dokumencie wskazano na Bydgoskie Przedmieście, Podgórze i Stare Miasto. Planuje się tam w najbliższych latach wdrożenie 81 projektów o wartości całkowitej blisko 91 mln zł, przy dofinansowaniu unijnym na poziomie około 65 mln zł. Działania te będą finansowane głównie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Alokacja przewidziana na projekty infrastrukturalne w ramach Poddziałania 6.4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT wynosi dla miasta Torunia blisko 28,8 mln zł. To oznacza, że tyle środków przeznaczonych zostanie na inwestycje rewitalizacyjne w wymienionych obszarach.

Od kilku lat Unia Europejska coraz większy nacisk kładzie się na inicjatywy społeczne. Potrzeba interwencji infrastrukturalnych musi wynikać bezpośrednio z potrzeb społecznych. W związku z tym w ramach rewitalizacji w Toruniu realizowane będą aż 33 projekty „miękkie”. Ich wartość całkowita to około 40 mln zł, a dofinansowanie 35,9 mln zł.

Rozpoczęcie ich wdrożenia może rozpocząć się po wpisaniu Programu Rewitalizacji Torunia do roku 2023 do Wykazu Programów Rewitalizacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Planowana data wpisu to koniec października 2018 r.

Toruń w Zintegrowanych Inwestycjach Terytorialnych

8 kwietnia 2014 r. w Ostromecku zostało podpisane porozumienie w sprawie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT BTOF). Sygnatariuszami porozumienia było 25 podmiotów, tj. samorządy Bydgoszczy i Torunia, wszystkie gminy powiatu bydgoskiego i toruńskiego oraz Nakło nad Notecią, Szubin, Łabiszyn, Kowalewo Pomorskie, a także oba powiaty: bydgoski i toruński.

Dokumentem strategicznym, na bazie którego ZIT BTOF są wdrażane, jest przyjęta w maju 2016 r. przez Komitet Sterujący ZIT BTOF Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego.

W strategii ZIT BTOF określono 4 cele strategiczne:

1. Efektywność transportowa i energetyczna oraz zintegrowane strategie niskoemisyjne.
2. Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego i kultury dla kształtowania wysokiej jakości życia.
3. Rozwój społeczno-gospodarczy.
4. Nowoczesne i efektywne kształcenie dzieci i młodzieży.

W ramach ww. celów możliwa jest realizacja m. in. projektów z zakresu: transportu drogowego i szynowego, komunikacji publicznej, termomodernizacji budynków, ochrony środowiska, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, kultury, edukacji na wszystkich poziomach kształcenia oraz rewitalizacji.

Dla realizacji ZIT BTOF przewidziano w RPO alokację w wysokości ok. 166, 8 mln euro, dzięki czemu w Bydgosko-Toruńskim Obszarze Funkcjonalnym są realizowane zintegrowane przedsięwzięcia łączące środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego dla rozwiązania wspólnie zdiagnozowanych problemów.

W ramach ZIT BTOF w Toruniu prowadzone są m. in. zadania termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej, inwestycje w infrastrukturę obiektów kultury – m.in. Ratusza Staromiejskiego, Teatru „Baj Pomorski”, Dworu Artusa, budowa parkingów Park&Ride w ramach realizacji planu gospodarki niskoemisyjnej, budowa systemu informacji pasażerskiej czy przebudowa układu torowo-drogowego w ul. Wały gen. Sikorskiego i al. Św. Jana Pawła II wraz z budową pasa tramwajowo-autobusowego.

Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Torunia

W 2016 r. wykonano „Raport ewaluacyjny z realizacji Strategii Rozwoju Miasta Torunia do roku 2020”, którego celem była ocena aktualności zapisów zawartych w dokumencie, w tym analiza stanu jej zaawansowania – osiągnięcia założonych celów i poziomu realizacji zapisanych w dokumencie zadań. Główny wniosek płynący z raportu ewaluacyjnego wskazywał na fakt, że choć strategia w swoich podstawowych wątkach i założeniach pozostaje aktualna, to wymaga korekt w niektórych obszarach. Z biegiem czasu zmieniło się bowiem otoczenie podmiotu strategii, zarówno wewnętrzne (ukończenie wielu miejskich zadań i inwestycji, pojawienie się nowych, niemożliwych do przewidzenia w momencie powstawania dokumentu w 2010 r.), jak i zewnętrzne (powstanie nowych dokumentów programowych na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim, rozpoczęcie nowej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020).

17 maja 2018 r. Rada Miasta Torunia podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Torunia do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy rozwoju do 2023 r. Aktualizacja strategii zredefiniowała m. in. wizję miasta do 2023 r., którą określono sentencją: „Toruń nowoczesnym miastem europejskiej przestrzeni rozwoju, o szczególnym znaczeniu dla światowego dziedzictwa kulturowego”. Misję Torunia zapisano jako następującą formułę: „Jesteśmy miastem kreatywnej, otwartej i przedsiębiorczej społeczności, dumnej z dziedzictwa kulturowego swoich przodków, przełomowych w dziejach świata odkryć w astronomii, które do dzisiaj inspirują do tworzenia nowoczesnego, metropolitalnego ośrodka kultury, nauki, gospodarki i turystyki, opartego na innowacjach i synergii z partnerami w otoczeniu krajowym i międzynarodowym”.

Zaktualizowany dokument przydziela nowe 4 cele strategiczne do trzech obszarów: społecznego, gospodarki i promocji oraz zasobów, infrastruktury i środowiska. Tymi celami są:

- Toruń atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy,
- Toruń miastem wysokiej synergii wykorzystania potencjału kulturowego, naukowego i gospodarczego,
- Toruń miastem nowoczesnej infrastruktury,
- Toruń miastem ładu przestrzennego.

Powyższe cele zostały uszczegółowione do 27 celów operacyjnych, którym z kolei przypisano 235 zadań realizacyjnych.

DROGI

Po oddaniu w 2013 r. mostu General Elżbiety Zawackiej, który zmniejszył natężenie ruchu w centralnej części Torunia, tworząc alternatywę w komunikacji z lewobrzeżem, miasto mogło przystąpić do kolejnych ważnych inwestycji w głównym układzie szkieletowym drogowym. Lata 2015-2018 to przede wszystkim drugi etap budowy Trasy Średnicowej Północnej (nazwanej w 2017 r. Trasą Prezydenta Raczkiewicza). Powstanie tej arterii i powiązanych z nią ulic Dworcowej i Pod Dębową Górą udrożniło ruch z północnej części Torunia w kierunku Rubinkowa i otworzyło dla inwestorów wokoliczne tereny, m.in. okolice Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy”.

Nowe parametry zyskało w ostatnich latach skrzyżowanie ulic Legionów, Polnej i Ugory oraz kolejny odcinek Polnej – do ul. Grudziądzkiej wraz z rondem w rejonie nowego osiedla domów przy ul. Traktorowej. Stamtąd tylko krok do tzw. osiedla Jar, które rozbudowuje się dzisiaj w błyskawicznym tempie m.in. dzięki kilkuletnim inwestycjom gminnym w całkowicie nowy układ dróg: Watzenrodego, Freytaga, Hubego, Grasera, z połączeniem przez ulicę Strobanda, do ul. Grudziądzkiej i ul. Forteczną, obsługującą wschodnią, przemysłową część tego osiedla.

Dobiegła także końca przebudowa Szosy Chełmińskiej, skomplikowana ze względu na gęstą zabudowę i infrastrukturę podziemną oraz duży ruch w tym rejonie miasta. W powiązaniu z tą inwestycją warto wspomnieć zakończoną już przebudowę ul. Podgórznej wraz z budową tak potrzebnego ronda na skrzyżowaniu z ul. Kołtataja, noszącego od 2016 r. nazwę ronda Komitetu Obrony Robotników.

Równoległe do budowy nowej linii tramwajowej na Bielanym w minionych latach zostały zmodernizowane ważne ulice w północno-zachodniej części miasta, m.in.: Gagarina, Reja, Sienkiewicza, Okrężna, Polna (odcinek od Okrężnej do Szosy Chełmińskiej w rejonie osiedla Przy Lesie) oraz kilka mniejszych uliczek w rejonie kampusu akademickiego, np. Olszewskiego, Wileńska i Krzemieniecka.

Na Skarpie powstała południowa jezdnia ul. Konstytucji 3 Maja w Toruniu – od nowo wybudowanego ronda na skrzyżowaniu z ul. Śląskiego do włączenia w dwujezdniowy układ drogowy przez plac Honorowych Dawców Krwi. Obecnie kończy się trzeci etap przebudowy ulicy Turystycznej w Kaszczorku – od ul. Ligi Polskiej do granic administracyjnych miasta z rondem na skrzyżowaniu z ulicami Ligi Polskiej i Księżycową. Droga będzie dzięki temu zmodernizowana na całej długości.

Zrealizowana została oczekiwana przebudowa kilku dużych ulic na lewobrzeżu, m.in. Nieszawskiej i Rudackiej. Kontynuowana jest także przebudowa ulicy Łódzkiej, gdzie w pierwszym etapie powstał dwupasmowy odcinek z bypassem umożliwiającym bezkolizyjny przejazd od strony ul. Andersa w kierunku Łodzi, a obecnie, w ramach trwającej budowy odcinka od ul. Lipnowskiej do Zdrojowej, powstały m.in. wiadukty i duże rondo, usprawniające ruch w rejonie Toruńskiego Parku Technologicznego.

W 2017 r. rozpoczęła się przygotowywana od lat i konsultowana z mieszkańcami przebudowa placu bpa Chrapka wraz z modernizacją trakcji tramwajowej. Na tym niebezpiecznym i kolizyjnym do tej pory skrzyżowaniu powstaje nowoczesne rondo turbinowe, które ma być gotowe w pierwszej połowie 2019 r. Warto dodać, że tuż obok, na placu Zwycięstwa, rozpoczęła się budowa nowej siedziby dla Sądu Rejonowego w Toruniu, a przy ul. Bażyńskich modernizacja dawnego basenu „Elany”, obecnie obiektu MOSiR. W związku z tymi inwestycjami miasto zaplanowało budowę trzech dodatkowych, ogólnodostępnych bezpłatnych parkingów na 250 miejsc łącznie (przy ul. Gregorkiewicza, w okolicach placu ZNP i przy ul. Grudziądzkiej) oraz dwa kolejne w rejonie placu Zwycięstwa. W sumie, po zakończeniu wszystkich inwestycji, w tej części miasta przybędzie 500 miejsc do parkowania.

Lata 2014-2018 to także kontynuacja wieloletniego „Programu Budowy Dróg Lokalnych”. Co roku kilkadziesiąt mniejszych uliczek we wszystkich rejonach Torunia zyskiwało nową, utwardzoną nawierzchnię (najczęściej pieszo-jezdninę). Priorytetem były jak zawsze uliczki istotne dla układu drogowego całego osiedla, w drugiej kolejności te obsługujące mniej gęstą zabudowę. Część z nich powstała – zgodnie z wolą mieszkańców – w ramach budżetu partycypacyjnego. Warto dodać, że obecnie z 797 zewidencjonowanych ulic gminnych już blisko 80% ma trwałą nawierzchnię bitumiczną, betonową lub z kostki.

W ramach dużych zadań drogowych i jako samodzielne inwestycje budowane były nowe parkingi i drogi rowerowe, a także oznakowanie, sygnalizacja świetlna, oświetlenie, zadaszenia i stojaki rowerowe itp.

Wydatki na drogi w I. 2014-2018 (inwestycje)

Lata	Drogi powiatowe	Drogi gminne	Ogółem
2014	200 530 980	28 655 367	229 186 347
2015	123 908 414	36 710 756	160 619 170
2016	17 982 539	20 416 845	38 399 384
2017	52 772 690	23 358 589	76 131 279
2018	71 372 000	39 604 144	110 976 144
Ogółem	466 566 623	148 745 701	615 312 324

Inwestycje drogowe 2014-2018

Poniżej lista inwestycji powiatowych i gminnych, zrealizowanych lub w trakcie realizacji w latach 2014-2018 na terenie Torunia:

- Budowa Trasy Średnicowej Północnej w głównym szkieletowym układzie drogowym miasta na kierunku wschód-zachód na odc. od trasy mostowej w osi ul. Wschodniej do ul. Szosa Chełmińska (węzeł Wybickiego): Odcinek od ul. Grudziądzkiej do ul. Szosa Chełmińska;
- Przebudowa ul. Nieszawskiej - droga wojewódzka nr 273;
- Przebudowa ul. Rudackiej;
- Budowa Trasy Średnicowej Północnej w głównym szkieletowym układzie drogowym miasta na kierunku wschód-zachód na odc. od trasy mostowej w osi ul. Wschodniej do ul. Szosa Chełmińska (węzeł Wybickiego) Etap II: Odcinek od trasy mostowej w osi ul. Wschodniej do ul. Grudziądzkiej;
- Powiązanie układu komunikacyjnego miasta z siecią TEN-T. Rewitalizacja obecnego przebiegu DK91 w granicach administracyjnych miasta Torunia. Podprojekt: Przebudowa ul. Łódzkiej odc. od ul. Andersa do ul. Lipnowskiej;
- Przebudowa ul. Gagarina, Krzemienieckiej i Wileńskiej;
- Przebudowa ul. Reja od ul. Gagarina do ul. Broniewskiego;
- Budowa ekranów dźwiękochłonnych przy ul. Wybickiego i przy ul. M. Skłodowskiej-Curie;
- Powiązanie układu komunikacyjnego miasta z siecią TEN-T - Budowa i przebudowa głównego szkieletu układu drogowego m. Torunia, Podprojekt 3: Przebudowa ul. Podgórznej do ul. Kołłątaja;
- Powiązanie układu komunikacyjnego miasta z siecią TEN-T - Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego miasta Torunia - Podprojekt 3: Trasa Staromostowa - odcinek od Trasy Średnicowej Północnej do skrzyżowania z ul. Bema;
- Powiązanie układu komunikacyjnego miasta z siecią TEN-T - Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego miasta Torunia, Podprojekt 3: Przebudowa ul. Podgórznej do ul. Kołłątaja;
- Budowa południowej jezdni ul. Konstytucji 3 Maja w Toruniu na odcinku od ul. Śląskiego do włączenia w dwujezdniowy układ drogowy przez plac Honorowych Dawców Krwi;
- Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego m. Torunia. Rozbudowa ul. Polnej na odcinku od Fortu VII do ul. Szosa Chełmińska;
- Zwiększenie dostępności transportowej ośrodków miejskich leżących poza siecią drogową TEN-T. Rozbudowa DK91 w śladzie ul. Łódzkiej – od ul. Lipnowskiej do ul. Zdrojowej w Toruniu;
- Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego m. Torunia. Rozbudowa ul. Szosa Chełmińska od Trasy Średnicowej Północnej do ul. Polnej w Toruniu;
- Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego m. Torunia. Przebudowa układu drogowego na placu bpa J. Chrapka w Toruniu;

- Przebudowa ul. Turystycznej - odcinek od ul. Ligi Polskiej do granic administracyjnych miasta i budowa ronda na skrzyżowaniu ul. Turystycznej / Ligi Polskiej / Księżycowej;
- Budowa ekranów dźwiękochłonnych przy ul. Dwernickiego, Barwnej, Żółkiewskiego, przy PM nr 3 (ul. M. Skłodowskiej-Curie) oraz przy Rodzinnych Ogrodach Działkowych wzdłuż Trasy Średnicowej – II etap;
- Oznakowanie kierunkowe przejazdu tranzytowego – budowa bramownic;
- Przebudowa ul. Dworcowej;
- Drogi na osiedlu „JAR” - Etap I Zadanie II - przebudowa ul. Polnej na odcinku od skrzyżowania ulic Polna - Traktorowa-Ugory do ul. Fortecznej, przebudowa fragmentu ul. Polnej;
- Uzbrojenie terenów inwestycyjnych położonych w rejonie ulic: Grudziądzka, Polna, Ugory - budowa ul. Fortecznej ze skrzyżowaniem Polnej z Forteczną;
- Rozwój infrastruktury na terenach inwestycyjnych warunkiem wzrostu konkurencyjności GMT - Podprojekt 1: Uzbrojenie terenów tzw. „Abisynia” (budowa ul. Przelot);
- Drogi na osiedlu „JAR” - Etap I Zadanie II - budowa układu komunikacyjnego – budowa jednej jezdni ul. Watzenrodego i Strobanda, budowa wschodniej i zachodniej części ul. Hubego i ul. Gräsera;
- Rozbudowa ul. Pod Dębową Górą - etap I - od ul. Wielki Rów – ul. Batorego wraz z dojazdem do Urzędu Celnego;
- Rewitalizacja terenów przemysłowych poprzez budowę układu komunikacyjnego – budowa ul. Płaskiej – I etap od stacji paliw do pierwszego ronda oraz budowa ul. S. Szymańskiego;
- Przebudowa ul. Droga Starotoruńska,
- Uzbrojenie terenów inwestycyjnych „Grębocin nad Strugą” w Toruniu (Abisynia), w tym budowa ul. Przelot.

Pojazdy zarejestrowane w Toruniu

Rok (stan na koniec roku)	Pojazdy ogółem	W tym sam. osobowe
1990	31500	24347
1998	69358	48480
2008	103154	76379
2014	124798	91972
2015	128943	95247
2016	133959	99307
2017	112800*	88133*

*W roku 2017, po wprowadzeniu przez Ministerstwo Cyfryzacji aplikacji Cepik 2.0, doszło prawdopodobnie do uporządkowania baz danych lub błędów podczas konwersji bazy zarejestrowanych pojazdów.

Największe zadania drogowe

Przebudowa ul. Rudackiej (zakończona w maju 2015 r.)

Wykonano przebudowę jezdni ul. Rudackiej na odcinku od ul. Dybowskiej do ul. Otłoczyńskiej z jedną jezdnią i dwoma pasami ruchu o długości 1,8 km, chodnikiem, drogą rowerową, zjazdami do posesji i oświetleniem drogowym. Przebudowano też pętlę autobusową. Wartość zadania 6.807.959 zł.

Przebudowa ul. Gagarina, Krzemienieckiej i Wileńskiej (zakończona w maju 2015 r.)

Przebudowa ul. Gagarina o dł. 1,17 km wraz z przebudową ul. Krzemienieckiej o dł. 0,192 km i Wileńskiej o dł. 0,220 km. Zakres rzeczowy obejmował przebudowę nawierzchni jezdni, chodników, zatok autobusowych i miejsc postojowych, budowę ścieżek rowerowych, korektę kanalizacji deszczowej oraz przebudowę oświetlenia drogowego. Wartość zadania 2.138.228 zł.

Budowa Trasy Średnicowej Północnej w głównym szkieletowym układzie drogowym miasta na kierunku wschód-zachód na odc. od trasy mostowej w osi ul. Wschodniej do ul. Szosa Chełmińska (węzeł Wybickiego). Etap II - odcinek od trasy mostowej w osi ul. Wschodniej do ul. Grudziądzkiej (zakończona we wrześniu 2015 r.)

W ramach etapu II wybudowano drogę wojewódzką o dł. 3 km na odcinku od ul. Grudziądzkiej do węzła drogowego w ciągu ul. Wschodniej z włączeniem w ul. Skłodowskiej-Curie (jezdnie, chodnik, drogi rowerowe, oświetlenie, odwodnienie, zielen przydrożna, obiekty inżynierskie i ekran akustyczne oraz układ głównie dwujezdniowy.) Zadanie o wartości 118.242.383 zł, dofinansowane ze środków EFRR w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 kwotą 30.371.085 zł.

Rozwój infrastruktury na terenach inwestycyjnych warunkiem wzrostu konkurencyjności GMT - Podprojekt 1: Uzbrojenie terenów tzw. „Abisynia” - budowa ul. Przelot (zakończona we wrześniu 2015 r.)

W ramach uzbrajania przez miasto nowych terenów inwestycyjnych powstała ul. Przelot o długości ponad 1,3 km - od skrzyżowania z ul. Ciekawą do skrzyżowania z ul. Odległą - z jednym skrzyżowaniem zwykłym i dwoma rondami, jednostronnymi i dwustronnymi chodnikami i drogami rowerowymi. Wykonano oświetlenie drogowe, kanalizację teletechniczną, a także przebudowano istniejącą kanalizację sanitarną, deszczową, wodociągową, sieci gazowe, elektroenergetyczne i teletechniczne.

Przebudowa ul. Reja od ul. Gagarina do ul. Broniewskiego (zakończona w październiku 2015 r.)

Zmodernizowano 400 m ul. Reja na odcinku od ul. Gagarina do ul. Broniewskiego. W ramach inwestycji przebudowano jezdnię, wybudowano kanalizację deszczową, wykonano ciągi piesze i rowerowe, a także wybudowano nowe miejsca parkingowe. Urządzono małą architekturę: ustawiono ławki miejskie, kosze na śmieci, stojaki rowerowe. Wartość zadania 2.138.228 zł.

Powiązanie układu komunikacyjnego miasta z siecią TEN-T. Rewitalizacja obecnego przebiegu DK91 w granicach administracyjnych miasta Torunia. Podprojekt: Przebudowa ul. Łódzkiej odc. od ul. Andersa do ul. Lipnowskiej (zakończona w listopadzie 2015 r.)

Przebudowa i rozbudowa ul. Łódzkiej na odcinku o długości ok. 1,3 km w standardzie drogi G 2/2 (dwujezdniowa, dwupasmowa) wraz z chodnikami, drogami rowerowymi, oświetleniem, ekranami akustycznymi. Wartość zadania 6.095.000 zł.

Powiązanie układu komunikacyjnego miasta z siecią TEN-T - Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego miasta Torunia - Podprojekt 3: Trasa Staromostowa - odcinek od Trasy Średnicowej Północnej do skrzyżowania z ul. Bema (zakończona w grudniu 2015 r.)

Powstało połączenie ul. Bema z Trasą Średnicową (dł. odcinka 0,37 km) poprzez przebudowę Szosy Chełmińskiej i dobudowę drugiej jezdni wraz z odwodnieniem, ciągiem pieszo-rowerowym i nową drogą rowerową, chodnikami, oświetleniem drogowym, przebudową sieci wodociągowej, sanitarnej i deszczowej oraz fragmentu ul. Bema o dł. 0,14 km. Powstała także droga serwisowa, obsługująca ruch samochodowy w rejonie obiektów szkolnych i sportowych. Przebudowano też Sz. Chełmińską przy skrzyżowaniu z ul. Małachowskiego, wybudowano parkingi oraz łącznik umożliwiający skomunikowanie nowego układu drogowego z Sz. Chełmińską. Wartość zadania 10.688.678 zł.

Powiązanie układu komunikacyjnego miasta z siecią TEN-T - Budowa i przebudowa głównego szkieletu układu drogowego m. Torunia, Podprojekt 3: Przebudowa ul. Podgórznej do ul. Kołłątaja (zakończona w sierpniu 2016 r.)

Rozbudowa i budowa ulicy Podgórznej na odcinku 224 m do ul. Kołłątaja (droga dwujezdniowa), ul. Kołłątaja - 48 m i ul. Czarlińskiego - 24 m. Zadanie obejmowało również budowę drogi rowerowej, wykonanie kanalizacji sanitarnej, wodociągowej, deszczowej, przebudowę sieci gazowej, budowę oświetlenia drogowego, przebudowę sieci teletechnicznej. Wartość zadania 2.652.100 zł.

Rozbudowa ul. Pod Dębową Górą - etap I - od ul. Wielki Rów ul. Batorego wraz z dojazdem do Urzędu Celnego (zakończona w maju 2016 r.)

Wybudowano odcinek ul. Pod Dębowa Górą - od ul. Wielki Rów do ul. Batorego wraz z rondem 5-włotowym (skrzyżowanie ulic Pod Dębowa Górą, Batorego i Towarowej) oraz odcinek ul. Batorego - od ul. Pod Dębowa Górą do skrzyżowania z Trasą Średnicową Północną wraz z dojazdem do Urzędu Celnego.

Przebudowa ul. Droga Starotoruńska (zakończona w listopadzie 2016 r.)

Przebudowano odcinek 787 m na drogę o szerokości pasów po 3,5 m, z pętlą o długości 117 m, budowę kanalizacji deszczowej, ciągu pieszo-rowerowego, chodników, miejsc parkingowych oraz zatok i miejsc postoju dla autobusów. Koszt 1.705.319 zł.

Budowa ekranów dźwiękochłonnych przy ul. Wybickiego, M. Skłodowskiej-Curie, Dwernickiego, Barwnej, Żółkiewskiego oraz przy Przedszkolu nr 3 ul. M. Skłodowskiej-Curie i przy Rodzinnych Ogrodach Działkowych przy Trasie Średnicowej - II etap

Ekran chroniący przed hałasem drogowym ustawiono przy ulicach: Wybickiego (długości 24 m i wysokości 6 m), Skłodowskiej-Curie (dł. 24 m, wys. 6 m), Dwernickiego 35 (dł. 75 m, wys. 4 m), Olimpijskiej w rejonie Barwnej (dł. 200

m, wys. 3 m), M. Skłodowskiej-Curie - na wiadukcie nad torami kolejowymi, na wysokości PM nr 3 (dł. 32 m, wys. 1 m), przy Trasie Średnicowej - wzdłuż ogródków działkowych (dł. 52 m, wys. 5 m). Do końca 2018 r. na ten cel zaplanowano łącznie 1.420.082 zł

Budowa południowej jezdni ul. Konstytucji 3 Maja w Toruniu na odcinku od ul. Śląskiego do włączenia w dwujezdniowy układ drogowy przed pl. Honorowych Dawców Krwi (zakończona w maju 2016 r.)

Wybudowano południową jezdnię ul. Konstytucji 3 Maja na odcinku od ul. Śląskiego do pl. Honorowanych Dawców Krwi o dł. 87m oraz 100 m ul. Śląskiego. Powstała ulica dwujezdniowa, po dwa pasy ruchu w każdym kierunku, a także: skrzyżowanie z ul. Wyszyńskiego, rondo na skrzyżowaniu z ul. Śląskiego, chodniki i ścieżka rowerowa na całej długości, sygnalizacja, miejsca parkingowe i kanalizacja deszczowa. Wartość zadania 5.939.813 zł.

Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego m. Torunia. Rozbudowa ul. Polnej na odcinku od Fortu VII do ul. Szosa Chełmińska (zakończona we wrześniu 2017 r.)

Rozbudowano odcinek ul. Polnej o długości 1,39 km z włączeniem Polnej w Szosę Chełmińską. W ramach zadania wykonano m.in.: remont ul. Morycińskiego od skrzyżowania z ul. Polną do nowego skrzyżowania i pieszo-jezdnię na odcinku od ul. Truskawkowej do Polnej. Przebudowano przejazd kolejowy zwiększając bezpieczeństwo kierowców. Powstały nowe ciągi pieszo-rowerowe i zatoki parkingowe, ścieżka rowerowa po śladzie istniejącej jezdni ul. Polnej,

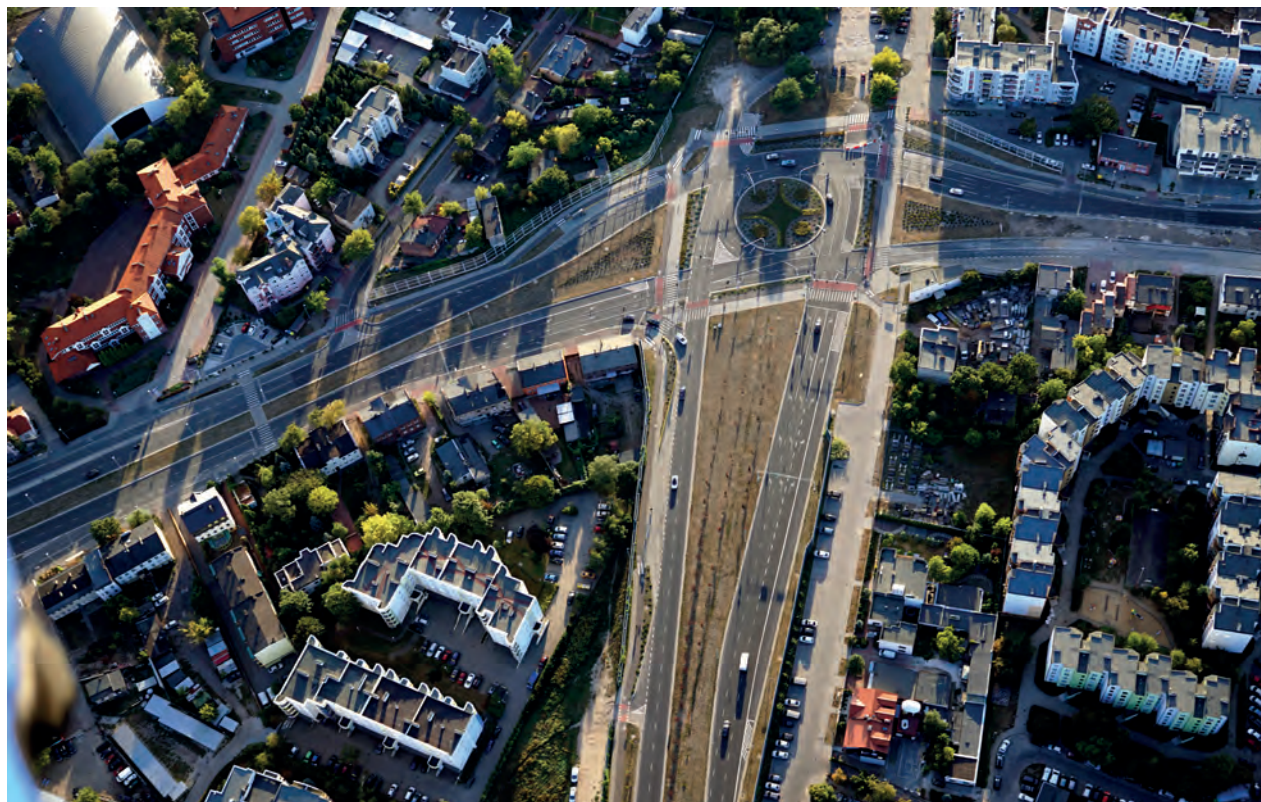
zjazdu do posesji i nowe zatoki autobusowe. Przebudowane zostało również skrzyżowanie ul. Polnej z ul. Morycińskiego, oświetlenie, instalacje teletechniczne, sieć energetyczna i kanalizacja deszczowa. Zadanie o wartości 5.428.420 zł.

Zwiększenie dostępności transportowej ośrodków miejskich leżących poza siecią drogową TEN-T. Rozbudowa DK91 w śladzie ul. Łódzkiej od ul. Lipnowskiej do ul. Zdrojowej w Toruniu.

Zmodernizowano 2,4 km drogi krajowej nr 91 od skrzyżowania z ul. Lipnowską do ul. Włocławskiej z przebudową istniejących skrzyżowań (w tym przebudową skrzyżowania z ul. Włocławską na 3-włotowe rondo), budową nowych jezdni, chodników, ciągów pieszo-rowerowych, odwodnienia, oświetlenia oraz dwóch nowych wiaduktów dla każdej jezdni osobno. Powstała nowa infrastruktura dla rowerzystów i pieszych, oświetlenie, zjazdy i zatoki autobusowe. Poprawiono także system odwodnienia drogi przez zastosowanie rowów, ścieków, kanalizacji deszczowej i drenaży od skrzyżowania z ul. Włocławską do włączenia w istniejący układ skrzyżowania z ul. Zdrojową. Koszt zadania to 22 mln zł, w tym dofinansowanie unijne z EFRR w ramach POIiŚ na lata 2014-2020 w wys. 85 proc. kosztów kwalifikowanych, tj. 16.526.196 zł.

Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego m. Torunia. Rozbudowa ul. Szosa Chełmińska od Trasy Średnicowej Północnej do ul. Polnej (zakończona we wrześniu 2018 r.)

W ramach zadania przebudowano 1043 m ulicy z chodnikami, nową drogą rowerową, ekranami akustycznymi,

kanalizacją, oświetleniem i urządzeniem zieleni. Zamontowano system ITS wraz z sygnalizacjami świetlnymi na całym odcinku. Przebudowano przejazd kolejowy i zlikwidowano bocznice kolejową oraz zamontowano komputerowe urządzenia samoczynnej sygnalizacji przejazdowej na przejeździe kolejowym. Zadanie dofinansowane z EFRR w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020 w wysokości 85 proc. kosztów kwalifikowanych, tj. 14.432.943 zł.

Budowa i przebudowa głównego szkieletowego układu drogowego m. Torunia. Przebudowa układu drogowego na placu bpa J. Chrapka

Plac bpa Chrapka to skrzyżowanie trzech dróg: DK 15, DK 80 i ul. Warneńczyka. W miejscu niebezpiecznego i kolizyjnego skrzyżowania o zmiennym pierwszeństwie powstaje dwupasmo- we rondo turbinowe. Przebudowywane są również odcinki dróg wlotowych na rondo - ul. Przy Kaszowniku i ul. Warneńczyka o łącznej długości 720 m. Zadanie obejmuje również: przebudowę torowisk tramwajowych i lokalnych dojazdów do przyległych terenów, przebudowę sieci technicznej nadziemnej i podziemnej, zatok autobusowych, chodników, dróg rowerowych, oświetlenia oraz urządzenie zieleni miejskiej i montaż małej architektury. Inwestycja dofinansowana z POIiŚ na lata 2014-2020 - 85 proc. kosztów kwalifikowanych, tj. 16.526.196 zł.

Przebudowa ul. Turystycznej - odcinek od ul. Ligi Polskiej do granic administracyjnych miasta i budowa ronda na skrzyżowaniu ul. Turystycznej / Ligi Polskiej / Księżycowej (planowane zakończenie - grudzień 2018 r.)

Przebudowywany jest 1,5-kilometrowy odcinek ul. Turystycznej - od ul. Ligi Polskiej do mostu na Drwęcy, tj. ulica

główna wraz z dojazdem do pętli autobusowej. Jezdnia ulicy została poszerzona do 7 m, budowany jest prawostronny chodnik o szerokości 2 m i lewostronna droga rowerowa o szer. 2,5-3 m z chodnikiem o szer. 2 m i oświetleniem. Na skrzyżowaniu ulic Turystycznej, Ligi Polskiej i Księżycowej powstało rondo - tu zakres rzeczowy objął przełożenie wodociągu, budowę jezdni asfaltowej i nawierzchni z kostki betonowej, a także montaż oświetlenia drogowego i oznakowania. Zadanie jest dofinansowane ze środków EFRR w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020 w wysokości 75,15 proc. kosztów kwalifikowanych - 4.401.822 zł.

Oznakowanie kierunkowe przejazdu tranzytowego - budowa bramownic

Zadanie polegające na przekierowaniu ruchu tranzytowego wschód-zachód na trasę Prezydenta Władysława Raczkiewicza. W ramach zadania zbudowano 12 szt. bramownic, zamontowano 56 szt. znaków kategorii E (kierunku miejscowości) i 12 szt. konstrukcji wsporczych do znaków kategorii E.

Uzbrojenie terenów inwestycyjnych „Grębocin nad Strugą” w Toruniu, tzw. Abisynia (zakończenie planowane w maju 2019 r.)

Budowany jest fragment drogi dojazdowej (ulica boczna od ul. Przelot) z jednostronnym chodnikiem (250 m), wodociągiem, kanalizacją sanitarną, deszczową i teletechniczną (586 m) oraz oświetleniem drogowym (24 lampy). Planowana infrastruktura techniczna zapewni potencjalnym inwestorom dostęp do podstawowych mediów. Zadanie jest dofinansowane z RPO WK-P na lata 2014-2020 kwotą 2.031.463 zł.

Drogi na tzw. osiedlu Jar

Przebudowa ul. Polnej na odcinku od skrzyżowania ulic Polna / Traktorowa / Ugory do ul. Fortecznej, budowa ulic: Watzenrodego, Strobanda, Hubego, Grasera.

Na budowę dróg na tzw. osiedlu Jar miasto przeznaczyło w latach 2014-2018 łącznie ponad 27 mln zł. Uzbrowienie tego terenu pozwoliło otworzyć ten obszar dla inwestorów – w ciągu kilku lat powstało tam kilkadziesiąt budynków mieszkalnych - gminnych, TTBS i budowanych przez prywatnych developerów, a także centrum handlowe, obiekty usługowe i użyteczności publicznej, m.in. nowe miejskie przedszkole. We wschodniej części osiedla, przy ul. Fortecznej powstało centrum dystrybucji leków firmy Neuca.

W ramach budowy układu komunikacyjnego na tzw. osiedlu Jar wykonano do tej pory m.in.:

- przebudowę ul. Polnej na odcinku od skrzyżowania z ul. Traktorową i Ugory do ul. Fortecznej wraz z oświetleniem, jednostronnym chodnikiem i drogą rowerową,
- odcinek ul. Polnej od ul. Ugory w kierunku ul. Legionów z rozbudową skrzyżowania ul. Polnej i Legionów,
- ul. Watzenrodego i Strobanda wraz z pętlą autobusową na skrzyżowaniu z ul. Hubego i włączeniem w istniejący układ komunikacyjny w obrębie ul. Fortecznej, chodnikami, drogą rowerową, oświetleniem i zatokami autobusowymi,
- ul. Forteczną z chodnikami, ścieżkami rowerowymi, oświetleniem i budową skrzyżowania z ul. Polną. Zadanie współfinansowane ze środków EFRR w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 - w wysokości 10.818.422 zł (uzbrojenie terenów inwestycyjnych),
- odcinek ul. Polnej od skrzyżowania z ul. Forteczną do skrzyżowania z ul. Traktorową wraz z budową ronda oraz odcinek od torów kolejowych do ul. Traktorowej – wraz z chodnikami, ścieżkami rowerowymi i oświetleniem,
- ul. Hubego z kanalizacją deszczową i nasadzeniami zieleni,
- ul. Grasera z jezdnią, chodnikami, drogą rowerową wjazdami, miejscami parkingowymi, oświetleniem i urządzeniem zieleni. Inwestycja zakończona w październiku 2018 r.

Rewitalizacja terenów Parku Przemysłowego ELANA

W ramach zadania, którego celem jest przyciągnięcie nowych inwestorów na tereny przemysłowe dawnej Elany, budowane są kolejne odcinki dróg dojazdowych.

Do tej pory zbudowano:

ul. Płaską – I etap - zakończony w sierpniu 2016 r.

Powstało 900 m ulicy z podbudową, wodociągiem, kanalizacją deszczową i sanitarną, chodnikami i budową sieci teletechnicznej. Inwestycja wspólna z T. Wodociągami. Łączny koszt 1.780.341 zł.

ul. S. Szymańskiego – zakończona w listopadzie 2017 r.

Wybudowano ul. Szymańskiego - odcinek o dł. 789 m, łączący ul. Bukową z ul. Płaską oraz zmodernizowano wjazd w ul. Szymańskiego od strony ul. Skłodowskiej-Curie. Powstała droga z betonu asfaltowego z odwodnieniem, zjazdami, chodnikami, drogą rowerową i oświetleniem. Zadanie współrealizowane z T. Wodociągami. Koszt 3.293.156 zł.

Uzbrojenie terenów inwestycyjnych „Grębocin nad Strugą” w Toruniu, tzw. Abisynia (zakończenie planowane w maju 2019 r.)

Budowany jest fragment drogi dojazdowej (ulica boczna od ul. Przelot) z jednostronnym chodnikiem (250 m), wodociągiem, kanalizacją sanitarną, deszczową i teletechniczną (586 m) oraz oświetleniem drogowym (24 lampy). Planowana infrastruktura techniczna zapewni potencjalnym inwestorom dostęp do podstawowych mediów. Zadanie jest dofinansowane z RPO WK-P na lata 2014-2020 kwotą 2.031.463 zł.

Drogi osiedlowe

Na inwestycje drogowe na osiedlach miasto przeznaczyło w latach 2014-2018 ponad 63 mln zł. Na liście zrealizowanych zadań są aż 163 pozycje (łącznie na wszystkich toruńskich osiedlach wykonano ponad 31 km dróg, w tym dwa obiekty inżynierskie (kładki). Od 2017 r. budowa gminnych dróg osiedlowych odbywa się w ramach Programu Budowy Dróg Lokalnych, przyjętego jako program gospodarczy przez Radę Miasta uchwałą nr 468/16 w dniu 24 listopada 2016 r.

Prace dotyczyły następujących ulic:

2014 - dojazdu do Przedszkola Miejskiego nr 12 od ul. Halle-ra – 0,08 km, Agatowej – 0,158 km, odnogi ul. Włocławskiej nr 321 – 0,245 km, Artyleryjskiej – I etap od ul. Okólnej do ul. Husarskiej – 0,16 km, Widok – 0,317 km, Nad Rzeczką – 0,31 km, Konińskiej – 0,217 km, Ryżowej – 0,146 km, Chmielnej – I etap od ul. Fasolowej do parku – 0,078 km, Rodzynkowej – I etap od ul. Owsianej do ul. Sadowej I etap – 0,3 km, Koziej – I i II etap – 0,46 km, Wiśniowieckiego – 0,05 km, Szyszkowej – 0,34 km, Rybaki – 0,533 km, Kmicica – 0,234 km, Wieżowej – 0,307 km, Rakowicza – 0,178 km, odcinka ul. Przy Skarpie (droga dojazdowa do garaży) – 0,07 km, łącznika w ul. Krętej – 0,06 km, Skierniewickiej – 0,218 km, Borowikowej – 0,17 km, Miodowej – 0,12 km, rozbudowy skrzyżowania ul. Niesiołowskiego / Bukowa, przebudowy obiektu inżynierskiego w ciągu ul. Suwalskiej;

2015 - Majdany – 0,375 km, Pszczelnej – 0,12 km, Naszej – 0,051 km, Hulewicza – 0,132 km, Turkusowej - I etap od ul. Szmaragdowej do ul. Topazowej – 0,395 km, ul. Artyleryjskiej – II etap od ul. Husarskiej do ul. Strzałowej – 0,273 km, Starej Drogi – I etap od ul. Strzałowej do ul. Okólnej z budową sięgacza – 0,295 km, Skrytej – 0,144 km, Łozowej – 0,220 km, Jabłońskiego – 0,19 km, Krakowskiej – I etap od ul. Tarnowskiej do ul. Skierniewickiej – 0,261 km, Dojazd – 0,287 km, Szarika – 0,17 km, Gustlika – 0,164 km, fragmentu Kołowej

(wpięcie do OM Pancernych) – 0,072 km, Radomskiej – 0,125 km, Rodzynkowej – II etap od I etapu do ul. Przyłuszczkowej – 0,381 km, Żurawiej – 0,133 km, Kąkolowej – 0,089 km, Łosiej – 0,181 km, Chmielnej – 0,053 km, Pszenicznej – 0,098 km, Koziej – III etap od ul. Jeleniej do ul. Św. Antoniego – 0,279 km, Zagłoby – 0,049 km, Ślicznej – 0,28 km, Światowida – 0,077 km, Księżycowej – 0,454 km, Inżynierskiej – II etap do ul. Gazowej do ul. Kombajnowej – 0,162 km, Strehla – 0,123 km, Piwnika – 0,083 km, Wieżowej – 0,207 km, Czarlińskiego – 0,085 km, Kamiennej – 0,259 km, Uśmiechu – 0,132 km, Winogronowej – 0,222 km, rozbudowy skrzyżowania - ul. Niesiołowskiego/Bukowa – lewoskręt – 0,080 km, budowy zajadów z Trasy Średnicowej na ul. Świętopelka i ul. Szczanieckiego.

2016 - Przesmyk – 0,06 km, Krętej od skrzyżowania do nr 41 – 0,213 km, sięgacza ul. Krętej do nr 11a – 0,189 km, Ratajczaka – 0,197 km, Zimowej – 0,262 km, Włocławskiej od cinek do budynku nr 31 – 0,122 km, Trzciny – 0,333 km, Husarskiej – 0,243 km, Dobrzańskiego Hubala – 0,219 km, Nenufarów – 0,201 km, Topazowej – 0,085 km, Balewskiego – 0,116 km, Włocławskiej nr 82 A – 0,09 km, Turkusowej – II etap od skrzyżowania z ul. Bursztynową wraz z łącznikiem do ul. Włocławskiej – 0,251 km, Golubskiej – 0,408 km, Oleńki – 0,19 km, Starej Drogi – II etap od ul. Okólnej do ul. Podgórskiej – 0,37 km, Małej – 0,071 km, Bratniej – 0,06 km, sięgacza w ul. Włocławskiej od nr 252 -252 C – 0,066 km, Matysiaków – 0,267 km, Goplany – I etap od ul. Goplany do ul. Na Przełaj wraz z sięgaczem – 0,358 km, Goplany – II etap od ul. Fantazyjnej do zakresu I etapu – 0,154 km, sięgacz ul. Wieżowej – 0,1 km, Krakowskiej – II etap od ul. Fantazyjnej do zakresu I etapu – 0,3 km, Bytomskiej – 0,127 km, Rudego – 0,137 km, Honoratki – 0,169 km, Pancernych – 0,16 km, Częstochowskiej – I etap do ul. Krośnieńskiej – 0,245 km, Lubelskiej – 0,316 km, Ciechanowskiej – 0,197 km, Krośnieńskiej – 0,333 km, Wieżowej – 0,207 km, Wymarzonej – 0,095 km, Zaułka Dworcowego – I etap od ul. Batorego do ul. Dworcowej – 0,21 km, Bobrowej – 0,167 km, Tulipanowej – I etap od ul. Storczykowej do ul. Kwiatowej – 0,144 km, Szałwiowej – 0,115 km, Pomarańczy – 0,204 km, Selerowej – 0,110 km, Renklodowej – 0,213 km, Wiklinowej – 0,146 km, Bartniczej – 0,150 km, Niepokólczyckiego – 0,089 km, Końcowej – 0,122 km, Szosy Chełmińskiej 75A – 0,12 km, drogi dojazdowej Strzałowa 9 – 0,15 km, przebudowy kładki w ciągu ul. Klonowej, przebudowy wyspy rozdzielnej na wysokości Gimnazjum Akademickiego;

2017 - Porannej – II etap – 0,19 km, Krętej od nr 61 do 63 – 0,067 km, Brylantowej – 0,125 km, sięgacza ul. Turkusowej w kierunku budynku nr 50 – 0,09 km, Skrzetuskiego - II etap od ul. Kmicica do ul. Pana Wołodyjowskiego – 0,078 km, Familijnej – 0,493 km, Ustronnej – 0,126 km, Przyjemnej – I etap z płn. zach. do ul. Rodzinnej – 0,156 km, Rodzinnej – I etap od ul. Przyjemnej do ul. Szczęśliwej – 0,125 km, Goplany – III etap od nr 2 do nr 12 od ul. Na Przełaj – 0,225

km, Sopotkiej – 0,12 km, łącznik między ul. Guliwera a ul. Nad Strugą – 0,116 km, Jeleniogórskiej – 0,245 km, Działowej – I etap odc. od Strugi Tor. do granic miasta – 0,488 km, Filomatów Pomorskich – 0,18 km, drogi dojazdowej do garaży - ul. Wojska Polskiego – 0,067 km, Pistacjowej – 0,150 km, Tulipanowej – II etap od ul. Kwiatowej do ul. Astrowej – 0,254 km, Inżynierskiej – III etap od ul. Kombajnowej do ul. Rolniczej – 0,15 km, Granicznej – 0,160 km, Olszewskiego – 1,019 km, drogi dojazdowej do ul. Strzałowej – 0,105 km;

2018 - drogi dojazdowej do budynków mieszk. ul. Poznańska 294 c – 0,492 km, Witkowskiego – 0,136 km, Stawki Południowej – 0,766 km, łącznika od ul. Włocławskiej nr 118 A – 0,09 km, Tataraków – 0,477 km, Osadniczej – I etap od ul. Otłoczyńskiej do ul. Glinieckiej – 0,41 km, Serdecznej – 0,274 km, Zakosy – III etap – 0,103 km, Krakowskiej – III etap od ul. Skierniewickiej do ul. Suwalskiej – 0,215 km, Kaliskiej – 0,128 km, sięgacza ul. Działowej etap II – 0,21 km, Owsianej – III etap od ul. Czeremchowej do ul. Ugory – 0,3 km, Św. Antoniego – 0,798 km, Figowej – I etap – 0,23 km, Bluszczowej – 0,604 km, Dąbrówki – 0,155 km, Ametystowej – I etap od ul. Brylantowej do ul. Agatowej – 0,255 km, Winnicy – II etap od TBS do końca zabudowy wielorodzinnej – 0,325 km, Karolinki – 0,144 km, łącznik ul. Romantycznej – I etap do ul. Relaksowej – 0,04 km, drogi wewnętrznej stanowiącej drogę wyjazdową z terenu Zespołu Szkół Salezjańskich w Toruniu - 0,077 km.

Drogi rowerowe

Miasto systematycznie rozwija sieć dróg rowerowych i infrastruktury dla rowerzystów. W latach 2014-2018 plan komunikacji rowerowej w Toruniu obejmował 39 zadań. Koszt ich realizacji wyniósł prawie 7,78 mln zł. Zbudowano ponad 10 km tras, 541 kompletów stojaków rowerowych, 8 wiat rowerowych i 6 stacji naprawczych.

Prace związane z urządzeniem dróg rowerowych:

2014 - przebudowa chodnika na chodnik i drogę rowerową wzdłuż Szosy Lubickiej, na odcinku od wjazdu na teren posesji przy Szosie Lubickiej 141/143 do skrzyżowania z ul. Jamontta – 0,8 km; budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż

południowego brzegu Strugi Toruńskiej – II etap – 0,65 km; przebudowa chodnika na chodnik i drogę rowerową w ciągu ul. Grudziądzkiej, na odcinku od ul. Bażyńskich do ul. Kościuszki (strona wschodnia) – 0,25 km; budowa stojaków rowerowych – 132 kpl; budowa parkingu dla rowerów przy ul. Poznańskiej 284-284a – 1 kpl; parkingu dla rowerów na Rynku Nowomiejskim – 1 kpl; zamontowanie 12 szt. ławek i 12 szt. koszy wzdłuż ścieżki rowerowej przy ul. Chełmińskiej – od Polnej do granic administracyjnych;

2015 - budowa chodnika i drogi rowerowej przy Szosie Lubickiej, na odcinku od ul. Jamontta do ul. Łyskowskiego – 0,69 km; budowa drogi rowerowej przy ul. Grudziądzkiej, od ul. Kościuszki do ul. Jeśmanowicza – 0,16 km; budowa drogi rowerowej przy ul. Konstytucji 3 Maja na odcinku od ul. Ślaskiego do ul. Przy Skarpie – 0,38 km; budowa drogi rowerowej w ciągu ul. Bukowej – 0,59 km; budowa drogi rowerowej i przebudowa chodników wraz z elementami małej architektury na pl. ToMiTo - I etap – 0,13 km; budowa stojaków rowerowych – 105 kpl, ustawienie 3 kpl stacji naprawczych;

2016 - budowa ciągu pieszo-rowerowego łączącego trasę Średnicową Północną z ciągiem pieszo-rowerowym wzdłuż Strugi Toruńskiej wraz z przebudową kładki nad Strugą i oświetleniem – 0,15 km; budowa drogi rowerowej na fragmencie ul. Przy Kaszowniku – 0,49 km; przebudowa chodnika na chodnik i drogę rowerową w ciągu ul. Grudziądzkiej etap I- odcinek od Trasy Średnicowej do ul. Pod Dębową Górą – 0,36 km; budowa stojaków rowerowych – 114 kpl, ustawienie wiaty rowerowej – 2 kpl;

2017 - przebudowa chodnika na chodnik i drogę rowerową w ciągu ul. Szosa Lubicka – 0,7 km, przebudowa chodnika na chodnik i drogę rowerową w ciągu ul. Grudziądzkiej – 0,373 km; budowa trasy spacerowo-rowerowej łączącej ścieżkę rekreacyjną wzdłuż Strugi Toruńskiej z ul. M. Skłodowskiej - Curie oraz z ul. Olsztyńską – 0,65 km; budowa stojaków rowerowych – 90 kpl;

2018 - budowa drogi rowerowej w ciągu ul. Szosa Bydgoska na odcinku od ul. Starotoruńskiej do granicy miasta – 1,25 km; budowa drogi rowerowej od ul. Droga Starotoruńska do wału przeciwpowodziowego – 0,43 km; budowa drogi rowerowej wraz z przebudową chodników wzdłuż ul. Chrobrego,

na odcinku od ul. Towarowej do ul. Polnej – 0,24 km; budowa ciągu pieszo-rowerowego, od ul. Zdrojowej do ul. Familijnej - wzdłuż ul. Łódzkiej – 0,34 km; budowa ciągu pieszo-rowerowego od ul. Łódzkiej wzdłuż ul. Włocławskiej do ul. Perłowej – 0,1 km; budowa ciągu pieszo-rowerowego od parku do skrzyżowania ul. Polna – Morycińskiego oraz budowa ciągu pieszo-rowerowego od ul. Jesiennej do ul. Morycińskiego – 0,18 km; budowa drogi rowerowej przez skrzyżowanie ulic: Konstytucji 3 Maja/Olimpijska – 0,15 km; budowa wiat rowerowych, montaż stojaków (przy szkołach i w miejscach wytypowanych przez mieszkańców); montaż stacji naprawczych (3 szt.), montaż tablic informacyjnych na drogach dla rowerzystów; przebudowa ciągu pieszo-rowerowego z oświetleniem i odwodnieniem między Szkołą Muzyczną i przedszkołem Muchomorek – 0,11 km;

Parkingi, zatoki, chodniki

Na prace związane z budową parkingów, zatok autobusowych i tablic w latach 2014-2017 wydaliśmy w Toruniu ponad 16 mln zł. Pozwoliło to zrealizować 124 zadania: 7,45 km chodników i 1731 miejsc parkingowych. W 2018 roku powstanie kolejnych 1,8 km chodników, 423 miejsca parkingowe i 5 wiat przystankowych. Na 25 zaplanowanych zadań miasto przeznaczyło 5,2 mln zł.

Prace prowadzone były w następujących lokalizacjach:

2014 – parkingi: Hallera – 5 miejsc; Rydygiera – 30 miejsc; Zbozowa- 10 miejsc; Sucharskiego – 14 miejsc; Kołłątaja – 3 miejsca; Dziewulskiego – 25 miejsc; Włocławska – 50 miejsc; Solanki – 20 miejsc; Okólna – 10 miejsc; Idzikowskiego – 29 miejsc; Wybickiego – I etap – 30 miejsc; Ugory – 27 miejsc; Olimpijska – 37 miejsc; Konstytucji 3 Maja – 30 miejsc; Szczecińska – II etap – 47 miejsc; Miejska Przychodnia Specjalistyczna – 16 miejsc; Szczęśliwa – 16 miejsc; Okólna – III etap – 5 miejsc; Kręta – 10 miejsc; Szczęśliwa (przy kościele w Kaszczorku) – 42 miejsca, zatoka postojowa przy ul. Żwirki i Wigury – 4 miejsca; **chodniki:** Hallera – 56 m; Tataraków – 70 m; Szczecińska – 154 m; Ugory od Zbozowej do Sadowej – 310 m; ks. J. Popiełuszki – 150 m; Słowicza – 320 m; Przy Skarpie – 560 m; Inne: podjazd dla osób niepełnosprawnych przy ul. Prostej 11 – 1 kpl.

2015 – parkingi: Gagarina – 34 miejsca; Osikowa (przy SP nr 23) – 15 miejsc; Puławskiego – 21 miejsc; Armii Ludowej – 20 miejsc; Fałata – 48 miejsc; Kłodzka – 10 miejsc; Gościnną – 14 miejsc; przy Trasie Średnicowej - I etap od Grudziądzkiej do Chełmińskiej – 97 miejsc; Rydygiera – 17 miejsc; Jamontta – 10 miejsc; Niesiołowskiego – 21 miejsc; ul. Stawisińskiego – 3 miejsca; Olimpijska – 12 miejsc; Konstytucji 3 Maja/Moskowskiego – 70 miejsc; Konstytucji 3 Maja/Ligi Polskiej – 51 miejsc; ul. Włocławska – 8 miejsc; Inowrocławska – 10 miejsc; ul. Wojska Polskiego (przy kościele Chrystusa Króla) – 10 miejsc; ul. Fasolowa – 10 miejsc; Szosa Okrężna 28-42 –

40 miejsc; **chodniki:** Ostrołęcka – 350 m; Nad Strugą – 75 m; ciąg pieszy łączący ul. Lili Wodnych z Okólną – 84 m; Inowrocławska (przy PM 14 od ul. Andersa) – 230 m; Inne: ciąg pieszo-rowerowy przy ul. Hallera – 100 m; Poznańska – 230 m; Plebiscytowa – 65 m; Gagarina - 67 m; Słowackiego – 200 m; Wielki Rów – 400 m;

2016 – parkingi: Iwanowskiej – 30 miejsc; Szarych Szeregów – 8 miejsc; kard. Wyszyńskiego – 7 miejsc; ul. Kłodzka – 24 miejsca; Gałczyńskiego (przy MSM) – 30 miejsc; Lindego – 13 miejsc; Szosa Chełmińska (boisko do gry w hokeja na trawie) – 20 miejsc; Legionów (przy Straży Pożarnej) – II etap – 15 miejsc; parking u zbiegu ulic Gagarina /Sienkiewicza przy PM nr 17 - 15 miejsc; Słoneczna i Rzepakowa (przy ZS nr 9) – 28 miejsc; Stawisińskiego 7 (między przedszkolem a ZPO) – 4 miejsca; Przy Skarpie – 25 miejsc; Olimpijska 4- 4c – 8 miejsc; Szosa Lubicka 182 – 10 miejsc; Szczecińska i Koszalińska (przy kościele) – 20 miejsc; Brzoskwiniowa – 31 miejsc; Gagarina (przy Od Nowie) – 63 miejsca; Brejskiego – 72 miejsca; Skłodowskiej-Curie 43/45 (przy PM nr 3) – 10 miejsc; Bratnia – 6 miejsc; **chodniki:** Gdańska – 680 m; Gościnną (chodnik łączący plac zabaw z ulicą) – 66 m; Bolta (wzdłuż ogrodzenia szkoły Edukacja) – 60 m; Pstrowskiego – 300 m; Pancernych – 73 m; Bratnia – 6 miejsc; Szuwarów 7 i 9 – 14 miejsc; Szosa Chełmińska – 63 m; Rydygiera (od skrzyżowania z ul. Mocarskiego w stronę Szosy Lubickiej) – 397 m; chodnik przy budynkach Sz. Okrężna 12-26 oraz 28-42 – 63 m; Inne: budowa zjazdu do nieruchomości przy ul. Brzoskwiniowej 34;

2017 – parkingi: Inowrocławska – 10 miejsc; Armii Ludowej - 20 miejsc; Zimowa – 15 miejsc; Koszalińska – 3 miejsca; Szczecińska – 35 miejsc; Donimirskiego – 7 miejsc; Harcerska – 77 miejsc; Stepowa – 225 m; Stara Droga (od ul. Łódzkiej do parkingu cmentarnego przy ul. Włocławskiej) – 38 miejsc; Łukasiewicza – 5 miejsc; Szubińska – 22 miejsca; Olimpijska – 10 miejsc; Konstytucji 3 Maja – 52 miejsca; os. Brzeziny (wzdłuż Iwaszkiewicza) – 8 miejsc.; **chodniki:** Stara Droga – 150 m, Łódzka (od skrzyżowania z ul. Okólną do wjazdu do Biedronki) – 68 m, Plebiscytowa – 40 m, od Trzcinowej do Andersa – 120 m; od Zielonej do Idzikowskiego – 120 m; od Brązowej do Okopowej – 55 m; od Suleckiego 2 do Przy Skarpie – 70 m; chodnik przy skrzyżowaniu Raszei z Konstytucji 3 Maja – 65 m; ul. Rydygiera (przy kościele pw. Matki Boskiej Królowej Polski) – 20 m, Leszczynowa od nr 64 do 72 – 65 m, Łukasiewicza – 100 m; Akacyjowa /Torowa – 70 m; Andersa (od Poznańskiej do PM 14) – 170 m; Szubińska - 245 m; Okrężna (odcinek równoległy do ulicy) – 280 m; od Gwiazdzistej do Szczęśliwej – 120 m; od ZS nr 15 do Poznańskiej – 150 m;

2018 – parkingi: Staromiejskie (ul. Grudziądzka 53) - 38 miejsc; Woyczyńskiego – 38 miejsc, Broniewskiego – 59 miejsc; przy skrzyżowaniu Niesiołowskiego / Bukowa- 20 miejsc; Kozacka – 34 miejsca; Dojazd – 24 miejsca; Włocławska – 30 miejsc; Szczecińska – 26 miejsc; PCK – 15 miejsc; Łyskowskiego – 8 miejsc; przebudowa parkingów od ul. Raszei

do Konstytucji 3 Maja – 0,035 km; przy SP nr 9 – 10 miejsc; Legionów – 21 miejsc; Mohna / Harcerska – 12 miejsc; Bielany – 25 miejsc; Filomatów Pomorskich – 50 miejsc; **chodniki:** ul. Owsiana – 110 m; Traktorowa – 340 m; pomiędzy budynkami przy ul. Grudziądzka / Legionów / Odrodzenia – 420 m; przebudowa chodnika i drogi rowerowej wzdłuż Jarocińskiej - 215 m; chodnik łączący ul. Łukasiewicza z ul. Fałata – 180 m; wzdłuż Osiedla Piernikowego – 89 m. **Inne:** wyznaczenie miejsc do parkowania dla motocyklistów w okolicy Dworca Miasto i Rynku Nowomiejskiego – 20 szt.; ul. Poznańska – zatoka przystankowa z chodnikiem – 1 kpl; peron przystankowy przy ul. Nad Strugą – 1 kpl; budowa przystanków autobusowych w rejonie ul. Andersa i Drzymały.

Oświetlenie drogowe i sygnalizacja świetlna

Na prace związane z ustawieniem oświetlenia drogowego i budową sygnalizacji świetlnej w latach 2014-2018 wydano 5,31 mln zł (82 zadania). Ustawiono 616 kompletów latarni i 12 kompletów sygnalizacji świetlnej.

2014 – budowa oświetlenia: w Grębocinie (ul. Wymarzona przy cmentarzu, Sieradzka - od torów PKP do Płockiej, Działowa – łącznie 31 kpl); w Kaszczorku (przy ul. Przyjemnej, Fantazyjnej - od ul. Goplany do ul. Na Przełaj, Światowida (droga przez las), Kubusia Puchatka, Serdecznej, Zakole - od ul. Turystycznej do pieszego mostku przez Drwęcę) – łącznie 55 kpl; na Stawkach Południowych - przy ul. Nenufarów, Czapli, Zimowej – 19 kpl; przy ul. Wały Gen. Sikorskiego – 9 kpl; przy ul. Przysieckiej – 5 kpl; uzupełnienie istniejącego oświetlenia przy ulicach: Jeleniogórskiej, Krakowskiej, Fiołkowej, Sarniej, Relaksowej – 7 kpl; budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ulic Żwirki i Wigury oraz Św. Józefa przy SP nr 5 – 1 kpl;

2015 – budowa oświetlenia: Chłopickiego - I etap – 15 kpl; Kutrzeby – 5 kpl, Batorego od Polnej w kierunku pfn. - I etap – 9 kpl; Działowa - od Kresowej do ul. Dojazd – 10 kpl; Pod Dębową Górą - I etap – 17 kpl; Jaskółcza – 10 kpl; Ciekawa – 6 kpl, Światowida – 5 kpl; Rodzinna i Mistrza Twardowskiego – 9 kpl; Pana Kleksa – 9 kpl; Wielki Rów – 14 kpl; Podgórska – 5 kpl; Przy Grobli – 23 kpl; wymiana zużytych opraw oświetleniowych na energooszczędne na głównych trasach w ciągu ul. Grudziądzkiej - od skrzyżowania ul. Wielki Rów w kierunku pfn. – 10 kpl; budowa wzbudzonej sygnalizacji świetlnej na ul. M. Curie-Skłodowskiej – 1 kpl;

2016 – budowa oświetlenia: Batorego od Polnej w kierunku pfn. - II etap – 9 kpl; Działowa – 8 kpl; Pstrowskiego – 17 kpl; Rudacka- od siłowni do Skrzetuskiego – 3 kpl; Puchacza i Sowia – 6 kpl; Jodłowa i Kwitnącej Jabłoni – 4 kpl; Dworska – 6 kpl; Towarowa - II etap - 16 kpl; teren przy kościele Chrystusa Króla – 5 kpl; uzupełnienie oświetlenia: ul. Przy Grobli – 8 kpl; Bartkiewiczówny 94-94f – 7 kpl; Sydowa - na odcinku od ul. Przy Skarpie do ul. Sydowa 2 - 4 kpl; Zielonogórska,

Piotrowska, Uśmiechu - 11 kpl; Szosa Chełmińska od 255 do 261a - 16 kpl; oświetlenie ścieżki Strugi Toruńskiej od Wierzbowej do Klonowej - etap I - 15 kpl; oświetlenie odcinka od pl. Rapackiego do Bulwaru Filadelfijskiego - 11 kpl; doświetlenie przejść dla pieszych na Szosie Chełmińskiej - 12 kpl; ustawienie dwóch lamp na schodach przy SP nr 27 w Kaszczorku - 2 kpl; budowa sygnalizacji: Wielki Rów - Kozacka - 1 kpl, przy ZS nr 28, ul. Przy Skarpie - 1 kpl, przez przejazd tramwajowy Szosa Okreźna - Wileńska - 1 kpl;

2017 - budowa oświetlenia: Grota-Roweckiego - 3 kpl; Dworska - 3 kpl; Kluczyki - od ul. Poznańskiej do przejazdu kolejowego - 7 kpl; Szczepana - 7 kpl; Iławska - 5 kpl; Sędziaka - 5 kpl; Dolina Marzeń - Bulwar Filadelfijski - 13 kpl; Lindego - 2 kpl; oświetlenie przejść dla pieszych na: Łódzkiej, Okólnej Hallera, Kniaziewiczza, Radiowej i Licealnej - 14 kpl; Przy Skarpie - 3 kpl; uzupełnienie oświetlenia: Włocławska/Solankowa - 6 kpl; Jeleniogórska - 10 kpl; Sanocka - 2 kpl; Zakątek - 3 kpl; Nasza - 2 kpl; Uśmiechu - 2 kpl; Franciszkańska - 1 kpl; oświetlenie w kierunku ul. Poznańskiej 294 c - 13 kpl; oświetlenie ścieżki spacerowo- rowerowej wzdłuż Strugi Toruńskiej na Rubinkowie I - 16 kpl; budowa sygnalizacji świetlnej Andersa/ Okólna - 1 kpl; Poznańska (przy cmentarzu) - 1 kpl; Turystyczna (przy przystanku autobusowym) - 1 kpl; przebudowa sygnalizacji świetlnej ul. Poznańska/ul. Kręta - 1 kpl;

2018 - budowa oświetlenia: Sitowia - 6 kpl; Lili Wodnych - 5 kpl; Królowy Śnieżki - 3 kpl; Rudacka (sięgacz) - 7 kpl; Przelot/Ciekawa - 14 kpl; uczęszczane ciągi piesze Na Skarpie - 11 kpl; uzupełnienie oświetlenia łącznika między Plebiscytową a Powstańców Wlkp. - 2 kpl; doświetlenie schodów w Kaszczorku - 1 kpl; budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniach: Turystyczna/Dożynkowa - 1 kpl; Turystyczna/Gościnną - 1 kpl; gen. Andersa/Kniaziewiczza - 1 kpl; koordynacja sygnalizacji świetlnej na ul. Skłodowskiej - na odcinku od Chrzanowskiego do Trasy Prezydenta W. Raczkiewicza.

Remonty kapitałne dróg

Oprócz inwestycji drogowych miasto wykonywało co roku remonty i przebudowy kilkudziesięciu dróg. Poniżej remonty kapitałne zrealizowane w latach 2014-2018.

2014

- ul. Czerwona Droga - od ronda Niepodległości do al. Solidarności i placu NOT - 260 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik, droga rowerowa bitumiczna;
- ul. Poznańska - od ul. Drzymały do ul. Andersa - 875 m, jezdnia bitumiczna, zatoki autobusowe z kostki kamiennej, wjazdy, miejsca postojowe z kostki betonowej, chodniki;
- ul. Chopina - od al. Jana Pawła II do ul. Bydgoskiej - korekta wysokościowa krawężników kamiennych, przełożenie kostki kamiennej, uzupełnienie obrzeża betonowego;
- remont mostku na rzece Drwęcy - naprawa pomostu drewnianego, odtworzenie jezdni, wykonanie obustronnych

balustrad drewnianych, impregnacja elementów drewnianych, naprawy miejscowe przyczółków;

- pakiet zatok autobusowych - ul. Grudziądzka/Kozacka - kierunek centrum; Ligi Polskiej/Witosa - oba kierunki, zatoka betonowa, perony z kostki betonowej z płytkami ostrzegawczymi;
- ul. Świerkowa - od ul. Wschodniej do ul. Cisowej - 280 m, jezdnia, parkingi, wjazdy i chodniki z polbruku na podbudowie;
- ul. Targowa - od ul. Pająkowskiego do ul. Lubickiej - 350 m, jezdnia bitumiczna, zatoki parkingowe i wjazdy bitumiczne na podbudowie, chodnik z płytek betonowych;
- ul. Grunwaldzka - od ul. Szosa Chełmińska do zakresu Trasy Średnicowej - jezdnia bitumiczna z podbudową, chodniki, parking w sąsiedztwie ZSPS i VIII LO, odwodnienie i oświetlenie;
- ul. Batorego - od ul. Bażyńskich do ul. Chrobrego - 150 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z polbruku na podbudowie, chodnik z płyt betonowych;
- ul. Dożynkowa - od ul. Turystycznej do ul. Gościnną - 500 m, jezdnia bitumiczna na siatce wzmacniającej, wjazdy i chodnik z polbruku na podbudowie, chodnik z polbruku, wpusty kanalizacji deszczowej;
- ul. Staszica - od ul. Podgórznej w kierunku ul. Gogi - 70 m, jezdnia bitumiczna z parkingiem, chodnik z polbruku;
- ul. Cisowa - 250 m, pieszo-jezdnia z kostki polbruk na podbudowie, nawierzchnia z ekokraty;

Starówka

Plac Teatralny - od pl. Teatralnego do ul. Chełmińskiej z wymianą chodnika między ul. Chełmińską i ul. Wały gen. Sikorskiego - jezdnia z kostki kamiennej, wymiana nawierzchni chodnika na materiały kamienne;

2015

- ul. Odrodzenia - Czerwona Droga - jezdnia północna bez placu NOT - 380 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik, droga rowerowa bitumiczna, zjazd, zatoka autobusowa, opaska jezdni z płytek betonowych;
- ul. Szosa Chełmińska - od placu NOT do ul. Grudziądzkiej - 90 m, nakładka bitumiczna jezdni;
- ul. Poznańska II etap - łącznik pomiędzy ul. Parkową a ul. Środkową - 185 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik z kostki betonowej, parkingi z kostki betonowej;
- ul. Przy Kaszowniku - od placu bpa Chrapka do pl. ToMiTo - 280 m, jezdnia bitumiczna;
- ul. Bydgoska - chodnik - od ul. Sienkiewicza do ul. Reja - 592 m, płytki betonowe;
- ul. Wyczółkowskiego - od ul. Fałata w kierunku ul. Gagarina - 193 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik z kostki betonowej, odwodnienie;
- ul. Moniuszki - od Mickiewicza do Krasińskiego - 97 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z kostki betonowej;
- ul. Matejki - chodnik po stronie wschodniej odcinek od ul. Bydgoskiej do ul. Rybaki - 165 m, chodnik z płyt betonowych;

- ul. Leśna – od ul. Gałczyńskiego do ul. Kraszewskiego - 170 m, jezdnia z kostki betonowej z podbudową, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. ks. Kujota – od ul. Rybaki do ul. Bydgoskiej - 129 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik z płyt betonowych;
 - ul. Pałucka – od ul. Moczyńskiego do ul. Mohna - 150 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Targowa – od ul. Pająkowskiego do ul. Żółkiewskiego - 440 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z kostki betonowej na podbudowie, parking z kostki betonowej z podbudową;
 - ul. Rydygiera – od ul. Jodłowej do Trasy Wschodniej - 440 m, jezdnia bitumiczna, chodnik bitumiczny, parking z kostki betonowej na podbudowie;
 - ul. Przybyłów – od ul. Niesiołowskiego do ul. Dziewulskiego - 105 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Wyrzyska – 180 m chodnika z kostki betonowej;
 - ul. Kalinowa – od ul. Wschodniej do ul. Jodłowej - 306 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Dożynkowa – od ul. Gościnniej do ul. Szczęśliwej - 410 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik z kostki betonowej;
 - droga dojazdowa do ul. Kujawskiej – od wiaduktu do Dworca Głównego - 190 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z płyt betonowych;
 - ul. Olbrachta – od ul. Sobieskiego do torów - 74 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z kostki betonowej na podbudowie;
 - aleja łącząca ZS nr 8 z ul. Łyskowskiego - 150 m, nawierzchnia z kostki betonowej;
 - parking i chodnik przy ul. Łyskowskiego 23-23e - 120 m, nakładka bitumiczna, chodnik;
- Starówka**
- ul. Piastowska – jezdnia północna na odcinku od pl. 18 Stycznia do ronda Podoficerów - 286 m, jezdnia z kostki kamiennej z odzysku z podbudową, chodnik z materiałów kamiennych, ścieżka rowerowa bitumiczna, oświetlenie;
- 2016**
- ul. Grudziądzka – od ul. Podgórznej do Trasy Średnicowej - 450 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z kostki betonowej, zjazdy z kostki betonowej, opaska jezdni z kostki betonowej, remont sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniach z ul. Kościuszki i Podgórną, wykonanie sygnalizacji świetlnej na przejściu dla pieszych na wysokości ul. Jeśmanowicza, wymiana oświetlenia drogowego na LED;
 - wiadukt Kościuszki – od stacji paliw do ul. Sobieskiego - 240 m, chodnik i schody z żywicy epoksydowo-poliuretanowych, wymiana warstwy ścieralnej jezdni przy dylatacjach, ciąg pieszo-rowerowy bitumiczny;
 - ul. Jaroczyńskiego – od ul. Fałata - 193 m, jezdnia bitumiczna na podbudowie, chodnik z kostki betonowej, odwodnienie;
 - ul. Moniuszki – od ul. Mickiewicza do ul. Kraszewskiego - 225 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z płyt betonowych;
 - ul. Klonowica – od ul. Mickiewicza do ul. Bydgoskiej - 193 m, jezdnia bitumiczna na podbudowie, chodnik z płyt betonowych;
 - ul. Mohna – od ul. Długiej do ul. Studziennej - 331 m, jezdnia bitumiczna na podbudowie, chodnik i parkingi z kostki betonowej;
 - ul. Sulkowskiego – od ul. Studziennej - 110 m, jezdnia bitumiczna, chodnik i zjazdy z płyt betonowych;
 - ul. Włocławska II etap – od TARR do ul. Lipnowskiej - 195 m, jezdnia bitumiczna na podbudowie, chodnik z kostki betonowej, zjazdy z kostki betonowej;
 - ul. Łyskowskiego – parking przy budynku 21 - odcinek 130 m, parking bitumiczny, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Waryńskiego – od ul. Antczaka do ul. Lubickiej - 260 m, jezdnia bitumiczna, chodnik i zjazdy z płyt betonowych;
 - ul. Jodłowa – od ul. Mocarskiego do ul. Jałowcowej - 230 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik i zjazdy z kostki betonowej;
 - ul. Kasztanowa – od ul. Rydygiera do pawilonu Olimp - 80 m, jezdnie i parkingi bitumiczne, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Danielewskiego – od ul. Rybaki w kierunku południowym - 79 m, nawierzchnia jezdni kamienna z odzysku na podbudowie, chodnik z materiałów kamiennych, odwodnienie;
 - ul. Brejskiego I etap – od ul. Świętopełka do końca bloku nr 4-18 – długość 135 m, jezdnia bitumiczna, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Boboli I etap – od ul. Żwirki i Wigury do ul. Długiej - 240 m, jezdnia bitumiczna na podbudowie, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Astrowa – od ul. Goździkowej do ul. Tulipanowej - 200 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, wjazdy i parkingi, odwodnienie;
 - ul. Narcyzowa – od ul. Fasolowej do ul. Tulipanowej - 240 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodniki z kostki betonowej, odwodnienie;
 - ul. Słowicza – od ul. Rysiej do końca - 240 m, jezdnia z kostki betonowej, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Tujakowskiego/Słowackiego – od ronda Zbigniewa Herberta do ul. Słowackiego i do alei Św. Jana Pawła II - 80 m, jezdnia bitumiczna na podbudowie, wjazdy i ściek na podbudowie, chodniki i parking z materiałów kamiennych;
 - ul. Hiacyntowa – chodnik na odcinku od ul. Chabrowej do ul. Konwaliowej - 105 m, chodnik z kostki betonowej;
 - ul. Brejskiego II etap – od ul. Brejskiego w kierunku północnym - jezdnie z kostki betonowej, parking i chodnik z kostki betonowej;
 - rewitalizacja ciągu komunikacyjnego łączącego ul. mjra Sucharskiego z ul. Bażyńskich - 107 m, chodnik z kostki betonowej, rewitalizacja zieleni, nasadzenie drzew, mała architektura;

- rewitalizacja alei łączącej ul. Kosynierów Kościuszkowskich z ul. Stamma - 221 m, pieszo-jezdnia z kostki betonowej, mała architektura;

Starówka

- ul. Dominikańska – od ul. Prostej do ul. Zaułek Prosowy - 100 m, jezdnia bitumiczna na podbudowie, wjazdy i ścieki na podbudowie, chodniki i parking z materiałów kamiennych;

2017

- ul. Włocławska – odcinek za stacją paliw o długości 240 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodnik z kostki betonowej z podbudową;
- ul. Szumana – zamulenie terenu przy przychodni wojskowej - nieczynnego przejścia pod ulicą, ustawienie obrzeża chodnikowego;
- ul. Łyskowskiego – parking przy bloku nr 17 - długość odcinka 110 m, parking bitumiczny, chodnik z kostki betonowej;
- ul. Przy Skarpie – jezdnia wschodnia odcinek od ul. Szosa Lubicka do ul. Konstytucji 3 Maja - odcinek 200 m, frezowanie, warstwa ścieralna z masy mineralno-bitumicznej;
- ul. Andersa – od pochylni do ul. Okólnej - 650 m, ciąg pieszo-rowerowy bitumiczny z oznakowaniem;
- ul. Wiślana – od ul. Poznańskiej do ul. Niezawskiej - 400 m, jezdnia, chodnik z podbudową, odwodnienie i drenaż, oczyszczenie i malowanie ścian i sufitu tunelu, uzupełnienie oświetlenia w tunelu, oświetlenie drogowe LED;
- ul. Grabowskiego – od ul. Mohna do ul. Konfekcyjnej - 210 m, pieszo-jezdnia z kostki betonowej, odwodnienie;
- ul. Chabrowa – od ul. Kwiatowej do ul. Storczykowej - 180 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, chodniki z kostki betonowej, parkingi z kostki betonowej, odwodnienie, oświetlenie;
- droga wewnętrzna przy budynkach ul. Rydygiera 4, 6, 8 – odcinek 260 m, jezdnia i chodnik z kostki betonowej częściowo na podbudowie;

- droga dojazdowa do ul. Skłodowskiej-Curie - odcinek 200 m, pieszo-jezdnia z kostki betonowej częściowo na podbudowie, parking z płyt;

- ul. Podchorążych – działka 1/61 w obrębie 19 - odcinek 120 m, jezdnia bitumiczna z podbudową, parkingi z kostki betonowej z podbudową;

- chodnik w lasku od budynku ul. Bolta 8 do ul. Tłoczka 10 - długość odcinka 250 m, chodnik z kostki betonowej częściowo na podbudowie;

Starówka

- ul. Poniatowskiego – od ul. św. Jakuba do ul. Warszawskiej - 117 m, jezdnia z kostki kamiennej z podbudową, chodnik z kostki kamiennej i płyt kamiennych, odwodnienie, oświetlenie;

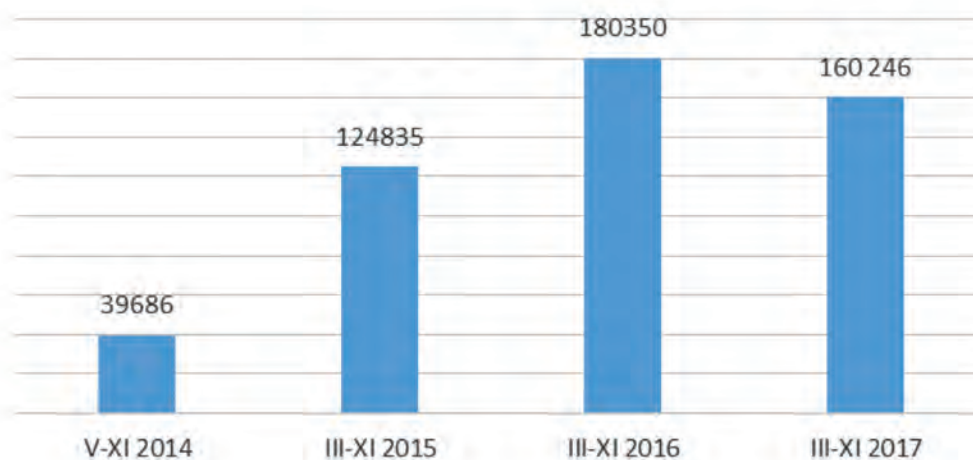
- ul. Podmurna – od ul. Szerokiej do ul. Mostowej - 260 m, jezdnia z kostki kamiennej brukowej, chodnik z materiałów kamiennych, odwodnienie, oświetlenie, sieć wodociągowa;

Program Poprawy Bezpieczeństwa na drogach

Priorytetem toruńskiego samorządu w ostatnich latach była poprawa bezpieczeństwa na drogach, ze szczególnym uwzględnieniem niechronionych uczestników ruchu: pieszych i rowerzystów. Na podstawie audytu wykonanego w roku 2016, przyjętego do realizacji na lata 2017-2019, wykonano do tej pory następujące inwestycje:

2016 - montaż sygnalizacji świetlnej - 6 kpl, aktywnego oznakowania pionowego D-6 „Przeście dla pieszych” i D-6b „Przeście dla pieszych i przejazd dla rowerzystów” - 285 szt., montaż punktowych elementów odblaskowych lub świetlnych tzw. „kocich oczek” przed przejściami dla pieszych - 642 szt., barier ochronnych - 111 szt.; malowanie oznakowania poziomego grubowarstwowego przejść dla pieszych

Porównanie wypożyczeń w latach 2014-2017

- 49 szt., przejazdów dla rowerzystów – 3.500 m², odblaskowych piktogramów znaków ostrzegawczych A-17 „Dzieci”, A-16 „Przejście dla pieszych”, A-24 „Rowerzyści” B-33 „Ograniczenie prędkości” – 185 szt.; umieszczenie wysp azylu w miejscach, gdzie pozwalają na to warunki techniczne, w celu rozdzielenia drogi pieszego przekraczającego jezdnię na dwie części – 6 szt.

2017 – zbudowano sygnalizację świetlną: na skrzyżowaniu Szosy Chełmińskiej z ul. Słoneczną – 1 kpl, na Szosie Chełmińskiej przy Szkole Muzycznej – 1 kpl, na ul. Warszawskiej (przy IV LO), montowano kolejne punkty aktywnego oznakowania dróg i elementy uspokajania ruchu, jak progi zwalniające czy szykany drogowe;

2018 – zbudowano wzbudzone sygnalizacje świetlne na Szosie Bydgoskiej - przy pętli tramwajowej – 1 kpl. i przy Arpolu - 1 kpl oraz na przejściu dla pieszych przy ul. Żwirki i Wigury (przy SP nr 4). Ponadto kontynuowano montaż aktywnego oznakowania przejść dla pieszych i dobudowę oświetlenia drogowego przy przejściach dla pieszych i przejazdach dla rowerzystów na terenie całego Torunia.

Dokumentacja czyli przygotowanie inwestycji

Prawie 2,7 mln zł przeznaczono też na przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla budowy i przebudowy dróg osiedlowych, realizowanych zgodnie z Programem Budowy Dróg Lokalnych.

2014	– 20 dokumentacji, ok. 4,2 km dróg
2015	– 27 dokumentacji, 10,5 km dróg
2016	– 20 dokumentacji, ok. 4,6 km dróg
2017	– 25 dokumentacji, ok. 11 km dróg
2018	– 39 dokumentacji, 14,9 km dróg

Toruński Rower Miejski 2015-2018

Rok 2015 był drugim rokiem funkcjonowania Toruńskiego Roweru Miejskiego. Dysponujący w chwili uruchomienia 13 stacjami system, od maja 2015 powiększył się o kolejne 12 stacji, w tym 6 patronackich - finansowanych przez podmioty komercyjne (umieszczonych w sąsiedztwie centrów handlowych). W latach 2015-2017 torunianie korzystali w sumie z 30 stacji rowerowych działających w okresie marzec - listopad. Zarejestrowanych było ponad 16 tys. użytkowników, a największy przyrost korzystających z TRM nastąpił w roku 2015. W czteroletnim okresie funkcjonowania systemu entuzjaści dwóch kółek najczęściej korzystali z bezpłatnych przejazdów, czyli mieścili się w czasie jazdy do 20 minut i w związku z tym nie ponosili żadnych kosztów. W 2017 r. darmowe przejazdy stanowiły 79% wszystkich wypożyczeń miejskich rowerów. Szczytowym rokiem jeżeli chodzi o liczbę wypożyczeń był rok 2016, w którym rowery były używane ponad 180 tys. razy. Najbardziej popularna stacja była zlokalizowana na placu Rapackiego, kolejne: ul. Broniewskiego obok Tesco, ul. Mickiewicza / Tujakowskiego, ul. Bażyńskich - basen. Najbardziej popularna trasa przejazdu - od placu Rapackiego do ul. Broniewskiego. Średni czas przejazdu tej trasy wyniósł około 12 minut.

W roku 2018 Toruński Rower Miejski nie funkcjonował. Planowane jest ponowne uruchomienie systemu w roku 2019, w nowej, zmodernizowanej formule i z większą liczbą stacji TRM.

Obecnie w Toruniu są prawie **104 kilometry tras dla rowerów**, w tym 85 kilometrów dróg dla rowerów, 16 kilometrów ciągów pieszo-rowerowych oraz 3 kilometry pasów dla rowerów. Ponad 82 kilometry tras ma nawierzchnię asfaltową. Te dane pokazują **ogromny postęp** w dziedzinie tworzenia dogodnych dla rowerzystów w naszym mieście, jaki dokonał się w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Dla porównania warto podać, że na początku roku 2006 w Toruniu było dostępnych jedynie 28 kilometrów ścieżek rowerowych.

TRANSPORT PUBLICZNY

Lata 2014-2018 to kontynuacja dużych inwestycji w komunikacji miejskiej w Toruniu, realizowanych z rozmachem dzięki skutecznemu pozyskiwaniu przez miasto funduszy unijnych. Nowa linia na Bielany, węzły przesiadkowe w al. Solidarności i ul. Traugutta, proekologiczne tramwaje i autobusy, zmodernizowane przystanki, rozwój systemu elektronicznej informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym czy mobilne systemy płatności za bilety komunikacji miejskiej – to tylko najważniejsze inwestycje zrealizowane w ostatnich latach w Toruniu. Na tym nie koniec – trwają kolejne duże projekty z dofinansowaniem unijnym, dzięki którym powstanie m.in. nowa linia tramwajowa na tzw. osiedle Jar oraz przebudowane będą torowiska na pl. Rapackiego i pl. bpa Chrapka.

Organizacja komunikacji w Toruniu

Organizatorem publicznego transportu zbiorowego na terenie Torunia jest Gmina Miasta Toruń. Jej zadaniem jest m.in.: przygotowanie oferty przewozowej, w tym zwiększanie ilości i częstotliwości kursów, badanie potoków pasażerskich i napełnień pojazdów, zmiana tras linii autobusowych i tramwajowych, planowanie ustawiania nowych przystanków oraz przesunięć przystanków, dystrybucja i organizacja kontroli biletów w środkach komunikacji.

Sprawy te prowadzi Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Torunia, natomiast obsługa przewozowa realizowana jest przez Miejski Zakład Komunikacji w Toruniu Sp. z o.o., której 100 proc. właścicielem jest miasto. Gmina sprawuje kontrolę nad spółką poprzez Radę Nadzorczą oraz Zgromadzenie Wspólników, reprezentowane jednoosobowo przez Prezydenta Miasta Torunia.

Zasięg usług realizowanych przez MZK przekracza granice administracyjne miasta. W ramach porozumień międzygminnych toruński przewoźnik wykonuje też przewozy do okolicznych miejscowości:

- Lubicz i Krobia – linia nr 35
- Grębocin, Kolonia Papowska, Brzeźno, Rogówko, Gronowo – linie nr 21 i 37
- Złotoria, Kopanino – linia nr 23

Aktualnie wszystkie te linie kończą bieg w centrum Torunia, na placu św. Katarzyny. Przewozy odbywają się przez cały rok, we wszystkie dni tygodnia.

Od początku 2016 r. miasto objęło obsługą publicznego transportu zbiorowego kolejne gminy, tj.: Obrowo i Zławieś Wielka. W ramach obsługi gminy Obrowo autobusy miejskiego przewoźnika na trasach linii 45 i 46 z pętli Rubinkowo II docierają do miejscowości Szembekowo, Brzozówka, Głogowo, Dobrzejewice, Zawały, Kawęczyn, Obrowo, Osiek, Siciny, Grabowiec, Dzikowo, Silno, Sącieszno. Natomiast w ramach gminy Zławieś Wielka linia 36 obsługuje Przysiek i Rozgarty.

Nowe rodzaje biletów

W odpowiedzi na oczekiwania mieszkańców od 1 września 2016 r. wprowadzono w Toruniu nowe rodzaje biletów: indywidualne bilety czasowe 30-, 60- oraz 90-minutowe, dobowe, weekendowe, tygodniowe, miesięczne, grupowe oraz rodzinne. Ułatwiają one podróżowanie i obniżają koszty przejazdu dla kilku grup pasażerów, np. korzystających z kursów nocnych, z przesiadką, do II strefy czy podróżującym wspólnie. Jednocześnie nadal obowiązują podstawowe bilety jednorazowe - na przejazd jedną linią w jednej strefie, niezależnie od czasu podróży.

Uruchomienie biletów czasowych wymagało skokowego zakończenia procesu wycofywania starych kasowników w pojazdach MZK, co stwarza jednocześnie możliwość wdrożenia karty miejskiej.

Wprowadzone zostały także dwie strefy taryfowe w komunikacji miejskiej:

- Strefa I - obejmuje obszar miasta Torunia,
- Strefa II - obejmuje obszar gmin sąsiadujących, obsługiwanych przez toruński MZK (Lubicz, Obrowo oraz Zławieś Wielka).

od 1 września BILETY CZASOWE
w komunikacji miejskiej w Toruniu!

JAK używać biletów?

BILET JEDNOPRZEJAZDOWY
2,80 zł

- ✓ jeden przejazd jedną linią
- ✓ ważny w jednej strefie
- ✓ bez ograniczenia czasowego

BILET CZASOWY

30 min	60 min	90 min
2,80 zł	4,00 zł	5,00 zł

- ✓ ważny 30, 60 lub 90 minut od momentu skasowania
- ✓ można się przesiadkać na inne linie, robić przewóz w podróży, wracać
- ✓ ważny w dwóch strefach (licznik przekracza granicę stref)

BILETY ULGOWE
KOSZTOWA POŁOWA CENY BILETÓW NORMALNYCH

GDZIE ZNAJDZIESZ godzinę skasowania?

Chcesz wiedzieć więcej o biletach i strefach? Znajdź na www.torun.pl/novebilety

MIASTO DOBRZYCH POŁĄCZEŃ
sprawniej - szybciej - taniej

Taniej z biletem semestralnym i trzymiesięcznym

Z kolei w 2018 r., na podstawie wyników badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Torunia, miasto wprowadzi-

to także nowe rodzaje biletów długookresowych. Uczniowie i studenci mogą korzystać z tzw. biletu semestralnego. Obowiązuje one przez 5 miesięcy w określonym terminie, zgodnym z podziałem na semestry w szkołach czy na studiach. Uprawnia do przejazdów na wszystkich liniach dziennych i nocnych. Kupując jednorazowo bilet semestralny za 190 zł, można zaoszczędzić 20 zł w porównaniu z zakupem 5 oddzielnych biletów miesięcznych po 42 zł.

Sporo taniej wypada również bilet trzymiesięczny. Ulgowy dla uczniów i studentów, ważny w I strefie, na wszystkich liniach tramwajowych kosztuje 90 zł, a na wszystkich liniach dziennych i nocnych - 120 zł. W porównaniu do zakupu trzech pojedynczych biletów miesięcznych po 42 zł można więc zaoszczędzić 6 zł. Bilet ten jest ważny do daty umieszczonej na znaczku i oczywiście z legitymacją – szkolną lub studencką.

Mobilna sprzedaż biletów

Nowością, która zyskuje uznanie coraz liczniejszego grona, szczególnie młodych pasażerów komunikacji miejskiej w Toruniu, jest od 2013 r. możliwość płacenia za bilety tramwajowe i autobusowe za pomocą telefonu komórkowego. Obecnie torunianie mają do wyboru dwie aplikacje: Mobilet i Sky-Cash. Jest to bardzo wygodne rozwiązanie, ponieważ umożliwia zakup biletu, także miesięcznego czy okresowego, w każdym miejscu i o każdej porze bez konieczności posiadania gotówki. Wystarczy mieć przy sobie telefon, a w nim Internet. Za zakup biletu nie jest pobierana żadna dodatkowa prowizja, a cena biletu jest identyczna jak w kiosku czy punktach sprzedaży MZK. Pobranie, instalacja i korzystanie z aplikacji telefonicznej jest bezpłatne.

Autobusy i tramwaje

Obecnie Miejski Zakład Komunikacji obsługuje:

- 5 linii tramwajowych dziennych o łącznej długości 49,2 km,
- 37 linii autobusowych dziennych o długości 486 km,
- 5 linii nocnych (3 autobusowe i 2 tramwajowe).

Dodatkowo podczas wakacji kursuje linia sezonowa do kąpieliska w Kamionkach oraz linie obsługujące Bella Skyway Festival.

Toruński system komunikacji tramwajowej składa się z 7 linii (w tym dwóch linii nocnych obsługiwanych w latach ubiegłych z piątku na sobotę i z soboty na niedzielę, a od grudnia 2016 r. codziennie). W sezonie wiosna/lato na trasie tram-

waju linii nr 1 kursuje tramwaj turystyczny, który jest wynajmowany także na przejazdy wycieczkowe i okolicznościowe. Całkowita długość eksploatowanych linii tramwajowych wynosi 71,5 km.

Obecnie toruński MZK dysponuje 147 autobusami. Kupowane dziś pojazdy są wyposażone m.in. w: system cyfrowego monitoringu wizyjnego przedziału pasażerskiego i kabiny kierowcy z możliwością podglądu online przez dyspozytora, system informacji pasażerskiej, w tym system podglądu położenia autobusu na mapie miasta przez służby dyspozytorskie, system zapowiadania przystanków, automat do sprzedaży biletów z możliwością płatności przy użyciu bilonu i karty płatniczej, klimatyzację przestrzeni pasażerskiej i kabiny kierowcy, bezprzewodowy Internet (WiFi), ładowarki USB oraz system reklamowy – monitory wraz z systemem zarządzania i zdalną obsługą (GPRS).

Aktualnie ponad 94% autobusów wyposażonych jest w elektroniczne tablice informacyjne, ponad 64% w monitoring, 53% w automat biletowy, a ponad 66% to autobusy niskopodłogowe.

Spółka posiada łącznie 65 wagonów tramwajowych, z czego 45 to wagony typu Konstal 805Na, 17 to nowoczesne tramwaje typu Swing, 2 wagony techniczne i 1 wagon turystyczny, wyprodukowany w 1960 r. i odrestaurowany w 1993 r. W ramach projektu „Rozwój sieci komunikacji tramwajowej w Toruniu w latach 2007-2013” do końca 2013 r. gruntownie zostało zmodernizowanych 16 wozów, a w 2014 r. dwa kolejne. Łącznie zmodernizowano 18 wagonów tramwajowych.

Średni wiek taboru tramwajowego

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Średni wiek taboru tramwajowego w latach	28,42	16,9	17,88	17,31	18,31

Nowe tramwaje

W ramach projektu „Integracja systemu transportu miejskiego wraz z zakupem taboru tramwajowego w Toruniu – BiT-City” w l. 2015-2016 firma PESA Bydgoszcz S.A. dostarczyła:

- 6 nowoczesnych, niskopodłogowych, trzyczłonowych tramwajów typu Swing 121 NbT
- 6 nowoczesnych, niskopodłogowych, pięcioczłonowych tramwajów typu Swing 122 NbT
- 5 tramwajów dwukierunkowych typu Swing 122 NbT Duo

Pojazdy o długości 19 i 30 m (25, 28 lub 40 miejsc siedzeń) mogą jednorazowo przewieźć odpowiednio 123 i 200 pasażerów. Wnętrze łączy funkcjonalność, przestrzeń i komfort podróży z harmonijną kolorystyką. Dzięki jednoprzestrzennej

Liczba wozokilometrów przejechanych przez toruńskie autobusy i tramwaje w l. 2014-2018

Wozokilometry	2014	2015	2016	2017	2018 do 31.09.2018
tramwajowe	2 174 962	2 418 988	2 459 955	2 581 592	1 808 899
autobusowe	9 721 981	9 759 682	9 916 104	10 270 483	7 676 284

budowie, szerokim przejściom, zastosowaniu wysuwanej platformy dla niepełnosprawnych oraz całkowicie niskiej podłodze w pojazdach tych jest zapewniona sprawna wymiana pasażerów, również tych o ograniczonych możliwościach ruchowych.

Tramwaje typu Swing 121 NbT i 122NbT DUO zarówno w przestrzeni pasażerskiej, jak i w kabinie motorniczego są klimatyzowane. Siedzenia wykonano z trudno zapalnego materiału, odpornego na ścieranie i łatwego do utrzymania w czystości. Wąony wyposażone są w: automaty biletowe i system zliczania pasażerów (z funkcją umożliwiającą rozróżnienie pasażerów wchodzących i wychodzących), monitoring, system elektronicznej informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym i system głosowego zapowiadania przystanków.

Zastosowane w pojazdach rozwiązania techniczne sprzyjają oszczędzaniu energii, z możliwością oddawania energii elektrycznej do sieci trakcyjnej. Istotną kwestią wartą zaznaczenia jest wysoki poziom bezpieczeństwa nowego taboru. Podłoga w wagonach wyłożona jest wykładziną antypoślizgową. Na całej długości pojazdu znajdują się uchwyty i poręcze umożliwiające pasażerom utrzymanie równowagi w czasie jazdy. Nie ma ostrych krawędzi i innych elementów mogących spowodować urazy. Konstrukcja czoła pojazdu jest wyposażona w absorbery pochłaniające energię zderzeń z przeszkodami i pojazdami, co zapewnia bezpieczeństwo pasażerów i motorniczego.

Zakup autobusów

W latach 2014-2018 miejski przewoźnik zakupił bądź finalizuje zakup łącznie 64 nowych autobusów miejskich.

Wykaz autobusów zakupionych w I. 2014-2018

Typ autobusu	2014	2015	2016	2017	2018 plan	Razem
Solaris Urbino 12	7	6	2		21	36
Solaris Urbino 12 Hybrid		1				1
Ursus CitySmile CS12				3		3
Ursus CitySmile CS10				2		2
MAN 12 m Hybrid					14	14
Używane Solaris Urbino 12					8	8
Razem:	7	7	2	5	43	64

Średni wiek taboru autobusowego

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Średni wiek taboru autobusowego	9,97	10,13	10,73	11,14	7,64

Liczba zakupionych autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych w I. 2014-2018

Rok zakupu	2014	2015	2016	2017	2018 plan
Autobusy do przewozu osób niepełnosprawnych (w szt.)	7	7	2	5	35

Liczba autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych w I. 2014-2018

Rok	2014	2015	2016	2017	31.12.2018
Autobusy niskowejściowe [szt.]	-	6	5	4	-
Autobusy niskopodłogowe [szt.]	-	85	86	91	134
Razem	60	91	91	95	134

Kwoty wydane na zakupy nowych pojazdów w poszczególnych latach 2014-2018

Rok	2014	2015	2016	2017	Plan 2018	Łącznie
Kwoty wydane na zakupy nowych autobusów (zł)	6 002 190	6 410 488	1 734 495	3 810 995	41 120 673	59 078 842
w tym ze środków przekazywanych spółce w ramach rekompensaty	6 002 190	6 410 488	1 734 495	3 810 995	28 521 526	46 479 694
w tym ze środków UE (zł)	-	-	-	-	12 599 147	12 599 147

Rekordowa dostawa autobusów

By poprawić komfort podróżowania, miasto za pośrednictwem MZK sukcesywnie odmładza i unowocześnia tabor autobusowy. W 2018 r. w Toruniu pojawiają się w sumie 43 autobusy. 9 lutego 2018 r. Miejski Zakład Komunikacji podpisał umowę na dostawę 21 pojazdów marki Solaris na olej napędowy. Dostawa odbędzie się w trzech partiach (po 7 sztuk): pierwsza do 31 października, druga do 10 listopada, a trzecia do 20 listopada 2018 r. Koszt zakupu to ponad 25,5 mln zł brutto. Warto wspomnieć, że jest to największy w historii toruńskiego MZK jednorazowy zakup autobusów sfinansowany przez miasto.

Z kolei 7 maja 2018 r. podpisano umowę na dostawę kolejnych 14 autobusów, tym razem hybrydowych, przyjaznych dla środowiska MAN-ów. Pierwsze siedem wozów ma zostać dostarczonych do 31 października, natomiast pozostałe siedem i pojazd pogotowia technicznego - do 15 listopada 2018 r. Koszt zakupu to ponad 24,8 mln zł brutto. Wszystkie 35 autobusów będzie 12-metrowych, wyposażonych m.in. w system informacji pasażerskiej, monitoring, klimatyzację, automaty do sprzedaży biletów, WiFi, USB. Będą to pojazdy niskopodłogowe, przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych.

Ponadto 23 lipca 2018 r. zawarto umowę na dostawę ośmiu używanych autobusów marki Solaris Urbino 12 zasilanych olejem napędowym, klasy MAXI. Przyjechały one do Torunia 24 sierpnia. Są wyposażone w silniki spełniające normę emisji spalin Euro IV, system informacji pasażerskiej, klimatyzowane, niskopodłogowe i przystosowane do obsługi osób niepełnosprawnych. Koszt zakupu tych pojazdów to 1,025 mln zł brutto.

W następnych latach planowany jest zakup kilkunastu nowych autobusów, w tym sześciu elektrycznych oraz niezbędnej infrastruktury (w tym zespołów ładujących magazyny energii, tj. ładowarek zajezdniowych oraz pantografowych).

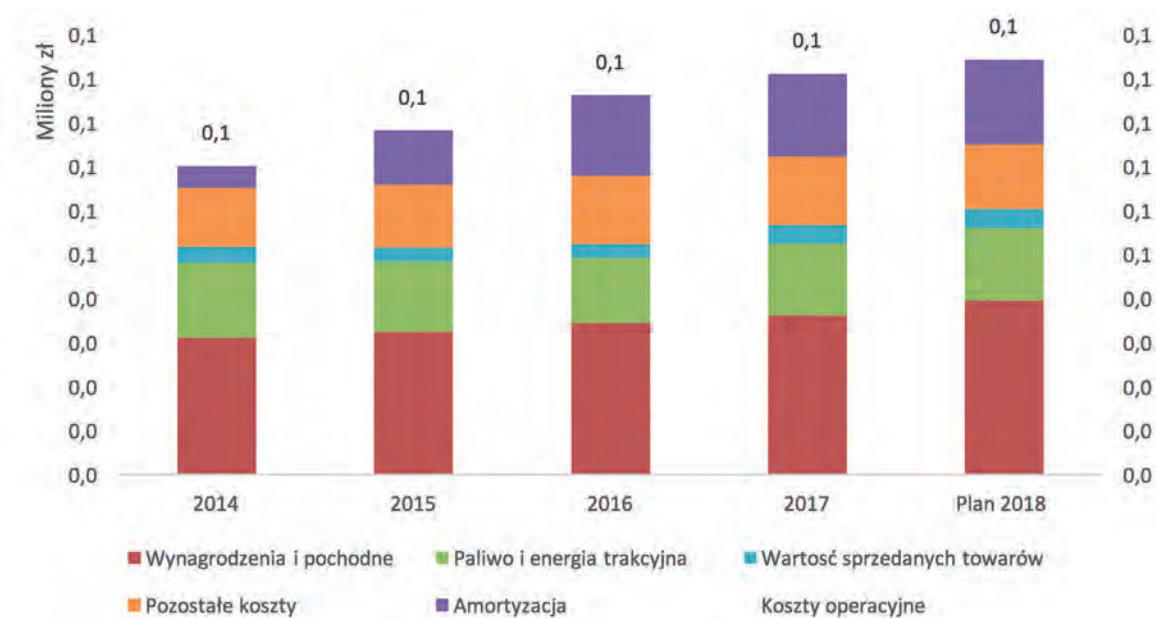
Koszty działalności operacyjnej

Przewidywane na 2018 r. koszty działalności operacyjnej MZK w Toruniu wynoszą ponad 94 mln zł, wśród których największą pozycję stanowią wynagrodzenia osobowe i pochodne oraz paliwo i energia trakcyjna. W związku z ponoszonymi wydatkami inwestycyjnymi istotnie rośnie amortyzacja.

Koszty działalności operacyjnej MZK w latach 2014-2018

Lp.	Koszty działalności operacyjnej MZK	2014	2015	2016	2017	Plan 2018
	Razem	70 204,2	78 285,2	86 304,3	91 178,3	94 386,7
1	Amortyzacja	5 077,2	12 342,3	18 389,4	18 805,4	19 278,6
2	Zużycie materiałów i energii	25 032,2	23 889,0	22 562,5	24 114,6	22 826,6
	- ON i CNG	14 638,7	12 819,0	11 693,0	13 257,9	13 222,9
	- energia trakcyjna	2 199,1	3 120,9	3 076,0	2 996,7	3 175,7
3	Usługi obce	2 438,8	2 725,0	2 681,9	2 618,1	2 843,5
4	Podatki i opłaty	2 028,3	2 829,3	3 993,0	4 005,8	4 087,6
5	Wynagrodzenia	25 145,2	26 109,7	27 673,2	28 507,3	31 708,9
6	Świadczenia na rzecz pracowników	6 129,5	6 370,6	6 789,8	7 713,4	7 838,4
7	Pozostałe koszty rodzajowe	732,7	753,4	1 035,3	1 089,2	1 303,2
8	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	3 620,3	3 265,8	3 179,4	4 324,5	4 500,0

Struktura kosztów operacyjnych MZK

Fundusze unijne na projekty komunikacyjne

Miasto intensywnie rozwija sieć komunikacji publicznej jako sprawnego i proekologicznego systemu transportu, przewożącego dużą ilość osób. To ważne, ponieważ w ciągu minionych 20 lat w Toruniu liczba zarejestrowanych pojazdów, w tym samochodów osobowych wzrosła niemal dwukrotnie i mimo stale prowadzonych inwestycji drogowych i parkingowych nie ma możliwości, by w dłuższej perspektywie zachować płynny ruch w centrum miasta bez zachęcenia większej liczby mieszkańców do zamiany auta na autobus czy tramwaj.

Na projekty komunikacyjne gmina i jej przewoźnik – Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o. skutecznie pozyskują fundusze europejskie.

W perspektywie finansowej 2007-2013 (w niektórych zadaniach z zakończeniem w roku 2014 lub 2015) realizowane były projekty:

„Rozwój sieci komunikacji tramwajowej w Toruniu w latach 2007-2013” (okres realizacji 1.01.2007 - 30.09.2015 r., całkowita wartość 74.868.769 zł, dofinansowanie z RPO WK-P 41.959.403 zł (68,57 % kosztów kwalifikowanych)

Projekt składał się z czterech podprojektów, tj.:

- podprojekt I „System zarządzania ruchem drogowym w Toruniu” (przeprogramowanie, budowa i modernizacja sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniach, modernizacja przystanków i budowa platform przystankowych, przebudowa jezdni, instalacja separatorów torowiska);
- podprojekt II „System informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym” (dostawa i montaż 65 szt. tablic informacyjnych wraz serwerami, lokalizatorami pojazdów, oprogramowaniem i stanowiskiem dyspozytorskim);

- podprojekt III „Trasa tramwajowa do Uniwersytetu Mikołaja Kopernika” (budowa linii tramwajowej do na Bielany, powiązanie linii tramwajowej do UMK z os. Rubinowo poprzez budowę węzła tramwajowo-autobusowego, modernizacja pętli Olimpijska;
- podprojekt IV „Modernizacja taboru do obsługi linii tramwajowej” (modernizacją objęto 18 wagonów tramwajowych typu 805Na)

„Integracja systemu transportu miejskiego wraz z zakupem taboru tramwajowego w Toruniu - BiT-City” (okres realizacji 1.01.2010 - 12.04.2016 r., całkowita wartość to ponad 272,7 mln zł, w tym dofinansowanie z POiŚ ponad 178 mln zł (80 % kosztów kwalifikowanych),

W skład projektu wchodziło 8 zadań:

1. *Przebudowa torowiska tramwajowego na linii średnicowej od węzła Toruń Miasto (pl. 18 Stycznia) do al. Solidarności*
Inwestycja dotyczyła dwóch fragmentów torów: od ul. Wały gen. Sikorskiego do ul. Międzyzmurze i od ul. Wysokiej do pl.18 Stycznia i obejmowała modernizację sieci trakcyjnej wraz z wymianą nawierzchni bitumicznej drogowej oraz chodników. Koszt (wraz z zadaniem 6) - 52, 6 mln zł.
2. *Poprawa dostępności transportu publicznego dla osób starszych i niepełnosprawnych poprzez budowę i przebudowę przystanków tramwajowych dla potrzeb obsługi taboru niskopodłogowego oraz poprawa bezpieczeństwa transportu publicznego*
Zmodernizowano 24 platformy przystankowe, wyposażano je m.in. rampy najazdowe dla wózków inwalidzkich, wiaty i osłony, ławki, stojaki rowerowe oraz okablowanie dla systemu dynamicznej informacji pasażerskiej; Koszt 1,88 mln zł.
3. *System monitorowania bezpieczeństwa pasażerów w komunikacji zbiorowej*

Wybudowano cyfrowy system monitoringu wizyjnego z 76 kamerami, oparty na technologii sieciowej transmisji danych Ethernet (CCTV IP) w celu zapewnienia możliwości nieprzerwanej obserwacji przystanków i ich sąsiedztwa wraz z ciągłą i automatyczną rejestracją obrazów ze wszystkich kamer. Punkt rejestracji i archiwizacji obrazu z kamer mieści się w TCZK przy ul. Legionów 70/76. Koszt 4,66 mln zł.

4. *Modernizacja systemu sterowania na linii średnicowej, dostosowanej do taboru niskopodłogowego*

Po modernizacji system umożliwi pełną kontrolę i nadzór nad pracą urządzeń w trzech podstacjach trakcyjnych („Zachodnia”, „Wschodnia” i „Centralna”), w których zamontowane zostały odpowiednie urządzenia zdalnego sterowania wraz z zapewnieniem łączności między tymi obiektami. Koszt 8,5 mln zł.

5. *Modernizacja pętli tramwajowej Motoarena*

Przebudowa układu torowego wraz z budową dodatkowych torów odstawczych dla tramwajów, budową sieci trakcyjnej, modernizacją dwóch platform przystankowych i budowę dwóch platform z wyposażeniem, budowę układu chodników i dojeżdż na terenie pętli oraz modernizacją budynku socjalnego dla motorniczek. Koszt 9,8 mln zł.

6. *Budowa węzła przesiadkowego przy dworcu PKP Toruń Miasto, integrującego linię średnicową nr 1 oraz pozostały transport publiczny z Koleją Metropolitalną BiT-City*

W ramach zadania powstał węzeł przesiadkowy w rejonie dworca Toruń Miasto, wykonano remont nawierzchni pl. 18 Stycznia, przesunięto przystanek tramwajowy w ul. Warszawskiej w stronę mostu kolejowego oraz skomunikowano go z pl. 18 Stycznia za pomocą kładki nad ul. Traugutta (wyposażoną w schody i windy). Koszt wraz z zad. 1 – 52,6 mln zł.

7. *Rewitalizacja obiektu dworcowego Toruń Główny*

Zmodernizowano obiekty dworcowe i perony, rozbudowano przejście podziemne z zamontowaniem schodów ruchomych i wind, wybudowano zintegrowaną pętlę komunikacji miejskiej z parkingiem P+R, stworzono system dynamicznej informacji pasażerskiej. Koszt 43,4 mln zł.

8. *Zakup taboru tramwajowego niskopodłogowego*

W ramach zadania zakupiono 17 sztuk taboru tramwajowego niskopodłogowego, w tym 5 sztuk taboru dwukierunkowego oraz wyposażenie dodatkowe, m.in. dwa pojazdy techniczne: żuraw ratowniczy i wóz wieżowy. Łączny koszt dostawy: 139 mln zł.

Celem głównym projektu był rozwój przyjaznego środowiska, zintegrowanego transportu publicznego obsługującego mieszkańców aglomeracji bydgosko-toruńskiej, wzrost konkurencyjności i efektywności funkcjonowania komunikacji pasażerskiej poprzez ścisłą integrację zbiorowego transportu publicznego i kolejowego, gwarantującą szybkość przemieszczania się. Realizacja projektu poprawiła stan techniczny infrastruktury, standard usług przewozowych i estetykę krajobrazu miasta, wpłynęła też na wzrost atrakcyjności gospodarczej nowych i już istniejących terenów inwestycyjnych.

Cele szczegółowe projektu (ilościowe):

- zwiększenie liczby pasażerów komunikacji tramwajowej,
- skrócenie czasu podróży pasażerów,
- podwyższenie średniej prędkości komunikacyjnej tramwajów,
- poprawa bezpieczeństwa transportu publicznego drogowego i tramwajowego (bezpieczne przystanki i pojazdy, monitoring),
- poprawa sprawności funkcjonowania transportu tramwajowego,

- zwiększenie stopnia integracji różnych form komunikacji pasażerskiej - ułatwienie przesiadek
- ograniczenie hałasu i drgań w komunikacji tramwajowej
- wzrost niezawodności funkcjonowania linii tramwajowych poprzez modernizację i wymianę trakcji
- zwiększenie dostępności komunikacji publicznej dla osób niepełnosprawnych
- dostosowanie platform przystankowych do obsługi taboru niskopodłogowego oraz potrzeb i oczekiwań pasażerów.

Projekty obecnie realizowane w ramach perspektywy finansowej 2014-2020:

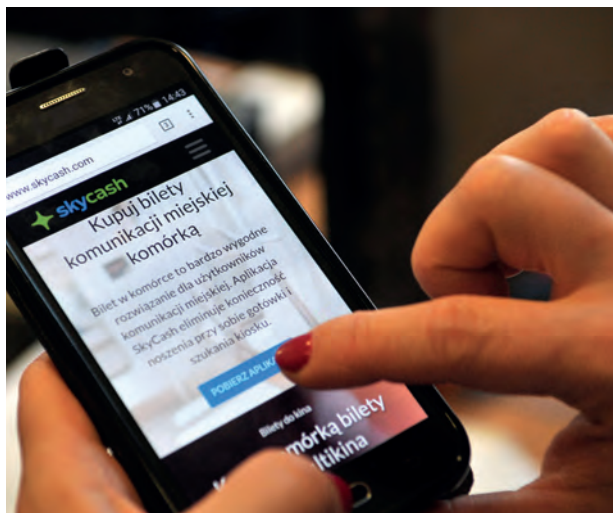
„Przebudowa układu torowo-drogowego w ul. Wały gen. Sikorskiego i al. św. Jana Pawła II wraz z budową pasa tramwajowo-autobusowego w Toruniu – BiT-City II”.

Projekt realizowany przez MZK Sp. z o. o. w imieniu Gminy Miasta Toruń w ramach ZIT. Całkowity koszt to prawie 53,8 mln zł, w tym dofinansowanie unijne 36,8 mln zł z RPO WK-P na lata 2014-2020 (62,44 % kosztów kwalifikowanych).

Projekt obejmuje:

- przebudowę układu torowo-drogowego w ul. Chopina od skrzyżowania al. 500-lecia Torunia do skrzyżowania z al. św. Jana Pawła II;

- przebudowę układu drogowego al. św. Jana Pawła II od zjazdu z mostu drogowego do pl. Niepodległości;
- budowę zintegrowanego tramwajowo-autobusowego węzła przesiadkowego w al. św. Jana Pawła II wraz z pasem dla transportu zbiorowego;
- przebudowę układu drogowego ul. Wały gen. Sikorskiego od pl. Artylerii Polskiej do skrzyżowania z al. Solidarności;
- budowę pasa tramwajowo-autobusowego w osi ul. Wały gen. Sikorskiego od pl. Artylerii Polskiej do skrzyżowania z al. Solidarności;
- przebudowę układu drogowo-torowego na pl. Niepodległości oraz krótkich odcinków torowiska w ul. Kraszewskiego oraz w ul. Czerwona Droga;
- budowę łącznika torowego w al. św. Jana Pawła II od pl. Artylerii Polskiej do pl. Niepodległości;
- przebudowę istniejącej sieci trakcyjnej wzdłuż modernizowanego torowiska w ul. Chopina, al. św. Jana Pawła II, Wałach gen. Sikorskiego, ul. Kraszewskiego oraz Czerwona Droga;
- budowę nowej sieci trakcyjnej w al. św. Jana Pawła II na odcinku od pl. Artylerii Polskiej do pl. Niepodległości;
- budowę i przebudowę oświetlenia ulicznego i sygnalizacji świetlnych, chodników, ścieżek rowerowych, zjazdów, peronów oraz przejść i przejazdów przez torowisko;

- przebudowę instalacji podziemnych;
 - przebudowę i zabezpieczenie kanału „B” Strugi Toruńskiej.
- Umowa na roboty budowlane wraz z projektowaniem w systemie „zaprojektuj i wybuduj” pomiędzy MZK w Toruniu Sp. z o. o. a Konsorcjum firm: Balzola Polska Sp. z o.o. i Construcciones y Promociones Balzola SA została zawarta 23 stycznia 2017 r. Po pracach projektowych i uzyskaniu niezbędnych pozwoleń inwestycja „w terenie” ma się rozpocząć w styczniu 2019 r. i potrwać do lipca 2020 r.

„Poprawa funkcjonowania komunikacji miejskiej w Toruniu - BiT - City II”:

Projekt realizowany przez MZK Sp. z o.o. w imieniu GMT. We wrześniu 2018 r. Komisja Europejska oficjalnie zatwierdziła wkład finansowy na rzecz tego projektu, co oznacza, że jest dobrze przygotowany i może zostać zrealizowany w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Koszt całkowity to ponad 400 mln zł, w tym dofinansowanie z POiŚ na lata 2014-2020 w wysokości 195,6 mln zł (60,68% kosztów kwalifikowanych).

Projekt składa się z następujących zadań:

Zadanie 1: Budowa linii tramwajowej wraz infrastrukturą towarzyszącą do Osiedla Jar:

- przebudowa ulic: Szosa Chełmińska (od skrzyżowania z ulicami Czerwona Droga, Odrodzenia, do skrzyżowania z ulicą Dekerta), Długa (od Szosy Chełmińskiej do ul. Legionów), Legionów (na odcinku od ulicy Długiej do ulicy Inżynierskiej) – prace zrealizowane latem 2018 r.
- przebudowa skrzyżowań ulic Polna/Ugory i Ugory/Watzenrodego w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia linii tramwajowej,
- budowa linii tramwajowej wzdłuż ulic: Szosa Chełmińska, Długa, Legionów/Polna, Ugory, Watzenrodego do skrzyżowania z ul. Strobanda z zakończeniem w postaci tzw. trójkąta torowego,
- przebudowa węzła torowego na skrzyżowaniu ulic: Czerwona Droga/ Odrodzenia/ Szosa Chełmińska/al. Solidarności,
- budowa torów odstawczych wraz z myjnią tramwajowo-autobusową przy ul. Legionów oraz tokarką podtorową.

Dokumentację projektową i wykonawczą dla tej inwestycji przygotowuje firma WYG International Sp. z o.o. Opracowanie podzielono na dwa etapy. W pierwszym powstała dokumentacja dla budowy linii tramwajowej w ul. Szosa Chełmińska, na odcinku od trasy średnicowej północnej do ul. Długiej - zrealizowano roboty budowlane na przełomie lipca i sierpnia 2018 r. w ramach trwającej przebudowy Szosy Chełmińskiej. Wykonawcą była firma PROGREG InfraCity Sp. z o.o. za 3,46 mln zł. Natomiast do lipca 2019 r. potrwa projektowanie dokumentacji oraz uzyskanie pozwoleń dla budowy linii tramwajowej wzdłuż Szosy Chełmińskiej (od pl. NOT do Trasy Władysława Raczkiewicza), ul. Długiej, Legionów, Polnej i Watzenrodego.

Zadanie 2: Modernizacja torowiska wraz z siecią trakcyjną w ul. Bydgoskiej

Zadanie obejmuje modernizację torowiska wraz z siecią trakcyjną w ul. Bydgoskiej od skrzyżowania ulic Bydgoska, Reja, Szosa Bydgoska wraz z tym skrzyżowaniem, do skrzyżowania ulic: Bydgoska, Chopina wraz z tym skrzyżowaniem.

Zadanie 3: Modernizacja torowiska tramwajowego wraz z siecią trakcyjną na trasie linii nr 1 i 5 od pl. Daszyńskiego do ul. Ślaskiego

Zadanie 4: Modernizacja torowiska tramwajowego wraz z siecią trakcyjną na trasie linii nr 2 na odcinku od pl. Niepodległości do ul. Reja

Modernizacja torowiska wzdłuż ulic: Broniewskiego, gen. J. Bema, Kraszewskiego z wyłączeniem ul. Bema od skrzyżowania z ul. Sienkiewicza do pl. Hoffmanna oraz przebudowa węzła tramwajowego na skrzyżowaniu ulic Broniewskiego i Reja.

Zadanie 5: *Modernizacja torowiska tramwajowego wraz z siecią trakcyjną i układem drogowym na odcinku od pl. bp. Jana Chrapka do ul. Podgórznej*

Modernizacja torowiska na odcinku ul. Warneńczyka od końca zakresu przebudowy pl. bp. Chrapka do przejazdu torowo-drogowego ulicy Podgórznej i Kościuszki. Dokumentację projektową i wykonawczą dla zadań 2-5 przygotowuje konsorcjum firm Fehlings Krug Polska Sp. z o.o. oraz EPG Polska Sp. z o.o. na. Ma być gotowa w październiku 2018 r. Wartość umowy to ponad 2 mln zł.

Zadanie 6: *zakup taboru tramwajowego (5 szt.)*

Zakres zadania obejmuje zakup 5 szt. taboru niskopodłogowego pięcioczołowego. Trwają prace nad opisem przedmiotu zamówienia. Planowany termin dostaw: I/II kw. 2020 r.

Zadanie 7: *zakup pojazdów technicznych*

Zakup 3 szt. pojazdów do obsługi infrastruktury torowo-sieciowej m.in. do bieżącego utrzymania w czystości torowisk i rozjazdów torowych oraz naprawy i diagnostyki sieci trakcyjnej.

Trwają prace nad opisem przedmiotu zamówienia. Planowany termin dostaw: III/IV kw. 2020 r.

Zadanie 8: *zakup autobusów niskoemisyjnych (20 szt.)*

Zakup 14 szt. taboru niskopodłogowego autobusowego niskoemisyjnego hybrydowego oraz 6 szt. taboru niskopodłogowego autobusowego bezemisyjnego elektrycznego wraz z infrastrukturą do ładowania.

Przetarg na dostawę 14 autobusów hybrydowych został już przez MZK rozstrzygnięty. Będą to pojazdy marki MAN klasy Maxi. Przyjadą do Torunia w dwóch partiach po 7 sztuk: pierwsza do 31 października, druga do 15 listopada 2018 r. Wartość umowy: 24,8 mln zł. W przypadku autobusów elektrycznych trwają prace nad opisem przedmiotu zamówienia. Planowany termin dostaw: III/IV kw. 2020 r.

SIP dla autobusów

Planowana jest rozbudowa Systemu Informacji Pasażerskiej, rozszerzenie funkcjonalności oraz włączenie do systemu floty autobusowej komunikacji miejskiej w Toruniu.

Zadanie pn. „Poprawa infrastruktury przystanków autobusowych w Toruniu poprzez budowę systemu informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym oraz modernizację przystanków” obejmuje budowę i dostawę:

1. Aplikacji do planowania rozkładów jazdy wraz z tworzeniem topologii sieci komunikacji miejskiej,
2. 73 dwustronnych przystankowych tablic dynamicznej informacji pasażerskiej,
3. Infrastruktury w pojazdach wraz z urządzeniami do komunikacji z obsługą pojazdu,
4. Aplikacji zapewniającej dostęp do dynamicznej informacji pasażerskiej wraz z planerem podróży na urządzenia mobilne,
5. Rozbudowę systemu informacji internetowej.

BUDOWNICTWO

Toruń należy do miast, które przykładają szczególną wagę do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych mieszkańców, w szczególności rodzin, których nie stać na zakup lokum na wolnym rynku. Budownictwo komunalne w Toruniu jest też od wielu lat czynnikiem napędzającym lokalny rynek inwestycyjny i rynek pracy.

A potrzeby – jak wynika z szacunków z połowy 2018 r. – są wciąż bardzo wysokie. W Toruniu brakuje łącznie ponad 2 000 mieszkań dla osób borykających się z problemami lokalowymi. Są wśród nich lokatorzy z budynków przeznaczonych do rozbiórki czy z wypowiedzeniami umów od prywatnych właścicieli budynków. Większość wniosków dotyczy jednak osób, które nie płaciły za zajmowane dotąd mieszkania i otrzymały wyroki eksmisyjne, a miasto, zgodnie z obowiązującymi przepisami, jest zobowiązane zapewnić im dach nad głową. Obecnie w Toruniu jest 1 297 takich wyroków oczekujących na realizację, z prawem do lokalu socjalnego lub tymczasowego pomieszczenia. To wciąż bardzo dużo, choć o prawie 130 mniej niż w 2014 r., kiedy było ich 1 426). W latach 2015-2018 miasto przydzieliło mieszkania 749 potrzebującym rodzinom.

Dlatego miasto przez ostatnie cztery lata kontynuowało intensywny program budowy nowych mieszkań i remontów w zasobach komunalnych. Wspierało też inwestycje Toruńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego – spółki ze 100% udziałem gminy, która oferuje mieszkania na wynajem, także osobom chcącym zamienić lokale komunalne na mieszkania o wyższym standardzie. W latach 2015-2018 gmina wybudowała 97 lokali mieszkalnych, a wspólnie z TTBS - 234 mieszkania. Wszystkie te inwestycje stanowiły realizację „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Toruń na lata 2015-2019”.

Gminne inwestycje mieszkaniowe w latach 2015-2018

2015

- ul. Armii Ludowej 77B - 35 mieszkań; koszt kwalifikowany inwestycji - prawie 3,3 mln zł; dofinansowanie 30% – 970 tys. zł;
- ul. Armii Ludowej 75, 75A i 75B (wspólnie z TTBS) - 57 mieszkań; koszt kwalifikowany - prawie 7,6 mln zł; dofinansowanie 40% – ponad 3 mln zł;

2016

- ul. Drzymały 13, etap I - 20 mieszkań; koszt kwalifikowany prawie 2,3 mln zł; dofinansowanie 30% – 681 tys. zł;

- ul. Chłopickiego 12-12A (remont po pożarze) - 16 mieszkań; koszt kwalifikowany 2,5 mln zł; dofinansowanie 40% – ponad 1 mln zł;

2017

- ul. Drzymały 15, etap II - 20 mieszkań; koszt kwalifikowany ponad 2,4 mln zł; dofinansowanie 30% – 727 tys. zł;
- ul. Poznańska 294C, budynek G (wspólnie z TTBS) - 72 mieszkania; koszt kwalifikowany 10,4 mln zł; dofinansowanie 40% - 4,1 mln zł;

2018

- ul. Poznańska 294C, budynek F (wspólnie z TTBS) - 36 lokali mieszkalnych; koszt kwalifikowany ponad 4,95 mln zł; dofinansowanie 40% – 1,98 mln zł;
- ul. Olsztyńska 130 - 22 lokale mieszkalne; koszt kwalifikowany 2,4 mln zł; dofinansowanie 35% - 842,9 tys zł;
- przy ul. Poznańskiej 294 C, budynek D (wspólnie z TTBS) 69 lokali mieszkalnych; koszt kwalifikowany inwestycji 12,7 mln zł ; dofinansowanie 45% kosztu – do kwoty 5.7 mln zł;

Mieszkania gminne wybudowane w Toruniu w latach 2015-2018

Rok	2015	2016	2017	2018	Razem
Nowe mieszkania gminne ogółem	92	20	92	127	331
Lokale wybudowane przez GMT	35	20	20	22	97
Wspólnie z TTBS	57	-	72	105	234

Mieszkanie Plus

W 2016 r. jako jedna z pierwszych w Polsce Gmina Miasta Toruń przystąpiła do rządowego programu „Mieszkanie Plus”. 26 października 2016 r. został podpisany list intencyjny z BGK Nieruchomości SA. Na budowę mieszkań z tego programu miasto przeznaczyło dwie nieruchomości - przy ul. Okólnej 12 i ul. Inowrocławskiej 3. W 2017 r. zostało zlecone wykonanie programu funkcjonalno-użytkowego dla tej inwestycji. Jednocześnie 11 marca 2017 r. została podpisana wstępna umowa inwestycyjna pomiędzy GMT a Funduszem Sektora Mieszkań dla Rozwoju Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym Aktywów Niepublicznych z siedzibą w Warszawie o finansowaniu budowy tych mieszkań.

28 grudnia 2017 r. Rada Miasta Torunia podjęła uchwałę w sprawie przekazania TTBS Sp. z o.o. nieruchomości położonych w Toruniu przy ul. Okólnej 12 (3,0010 ha) i ul. Inowrocławskiej 3 (1,2298 ha) w formie aportu gminy jako podwyższenie kapitału zakładowego spółki. Na gruntach tych planowane jest wybudowanie 324 lokali mieszkalnych na wynajem w ramach programu „Mieszkanie Plus” przez powołaną w tym celu spółkę celową MDR Toruń Sp. z o.o. Do spółki tej przystąpi TTBS, a jego udziały stanowiąc będą równoważność wymienionych wyżej nieruchomości, zaś koszt budowy lokali ma ponieść Fundusz Sektora Mieszkań dla Rozwoju Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych. Zakłada się, że nabór wniosków o najem lokalu mieszkalnego w ramach rządowego programu „Mieszkanie Plus” powinien nastąpić pod koniec 2018 r. lub na początku 2019 r.

Inwestujemy w budownictwo mieszkaniowe

Od 2010 do 2017 r. wydatki budżetu Torunia na budownictwo komunalne sięgnęły łącznie prawie 53,7 mln zł. Dodatkowe 9,5 mln zł udało się pozyskać z Funduszu Dopląt jako dotację z budżetu państwa na wsparcie budowy mieszkań przez gminę i budowę mieszkań wspólnie przez gminę i TTBS. W 2018 r. planuje się przeznaczyć na gminne budownictwo mieszkaniowe i na współfinansowanie budynków z TTBS kwotę ponad 15,2 mln zł, w tym z Funduszu Dopląt 7,3 mln zł.

Największy udział w rynku mieszkaniowym mają jednak inwestorzy prywatni, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, przy czym ich działalność jest adresowana do osób o bardziej

zasobnym portfelu. W latach 2010-2017 oddano do użytku w Toruniu 7 972 mieszkania.

Nowe tereny pod budownictwo

Szczególnie istotnym w tym zakresie przedsięwzięciem, przeprowadzonym w ostatnich latach, było udostępnienie inwestorom obszaru tzw. osiedla Jar. Pierwsza działka na tym terenie została sprzedana latem 2010 r. Nabył ją od gminy inwestor budownictwa wielorodzinnego. Równocześnie miasto realizowało szeroko zakrojone inwestycje w uzbrojenie tego terenu: drogi, parkingi, kanalizację, oświetlenie, instalacje teletechniczne i infrastrukturę autobusową. W latach 2014-2018 wydano na ten cel ok. 15 mln zł. Dzisiaj tzw. Jar jest jednym z najprężniej rozwijających się toruńskich osiedli. Powstało tu już kilkadziesiąt budynków wielorodzinnych, zbudowanych przez kilku prywatnych deweloperów i TTBS. I wciąż powstają nowe, a wokół nich rozwija się infrastruktura towarzysząca: place zabaw, nowe Przedszkole Miejskie przy ul. Grassera, hipermarket i centrum handlowe, punkty usługowe, a wkrótce także kościół.

Duże inwestycje mieszkaniowe są realizowane obecnie w rejonie ul. Poznańskiej 294-296, na tzw. Glinkach. Zaplanowana jest tam docelowo budowa kilkunastu budynków wielorodzinnych, w tym 7 budynków TTBS na 449 mieszkań łącznie, zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego przyjętym w 2009 r. W 2016 r. podczas pierwszych inwestycji w tym rejonie natrafiono na szczątki ofiar obozu jenieckiego, który funkcjonował na Glinkach w czasie wojny, w większości żołnierzy niemieckich więzionych tam w 1945 r. Po konsultacjach z historykami i przedstawicielami Fundacji „Pamięć” - polskiego przedstawicielstwa Niemieckiego Związku Ludowego Opieki Nad Grobami Wojennymi - zdecydowano o ekshumacji szczątków prawie 3 000 ofiar i przeniesieniu ich na cmentarz zbiorowy żołnierzy niemieckich w miejscowości Bartoszcze k. Ełku. Miało to miejsce 15 lipca 2017 r. z udziałem delegacji samorządu Torunia. W lipcu 2018 r. Rada Miasta Torunia zdecydowała, że ofiary obozu na Glinkach upamiętni obelisk, który stanie na terenie zieleni przyległym do osiedla.

Zasoby mieszkaniowe gminy

Aktualnie w zasobach GMT jest 969 lokali socjalnych i 4 412 komunalnych, a także 22 lokale mieszkalne znajdujące

Wydatki na budownictwo mieszkaniowe w latach 2015-2018 (zł)

Nazwa zadania	2015	2016	2017	2018 plan	Razem
Gminne budownictwo mieszkaniowe (socjalne i mieszkalne) WliR	9 385 156	2 075 658	3 663 824	2 200 000	17 324 638
Dokapitalizowanie spółki TTBS w związku z realizacją budownictwa mieszkaniowego	5 133 000	6 035 000	6 908 000	13 013 000	31 089 000

W tabeli nie uwzględniono gruntów o wartości 4 004 500 zł wniesionych aportem do TTBS

się w miejskich obiektach oświatowych. Kolejne 1 713 mieszkań, 40 lokali użytkowych, 82 garaży indywidualnych oraz 222 miejsc w halach garażowych należy do TTBS Sp. z o.o.

Wśród mieszkań gminnych systematycznie wzrasta liczba lokali socjalnych. W maju 2014 r. było ich 749, a w 2018 r. już 969. Dzieje się tak, ponieważ GMT w pierwszej kolejności ma ustawowy obowiązek dostarczyć lokale osobom o najniższych dochodach, a tym osobom wskazywane są lokale socjalne. Miasto rozbudowuje ten zasób głównie poprzez adaptacje i zmianę kategorii mieszkań komunalnych o niższym standardzie na lokale socjalne.

Ponadto gmina utworzyła zasób tymczasowych pomieszczeń. Osoby, które zostały objęte wyrokiem eksmisyjnym bez uprawnienia do lokalu socjalnego, mają uprawnienie do pomieszczenia tymczasowego. W marcu 2014 r. oddano do użytku 36 takich pomieszczeń na terenie Zespołu Usług Społecznych przy ul. Skłodowskiej-Curie (w zaadaptowanych budynkach byłych koszar policyjnych).

Sprzedaż mieszkań komunalnych w Toruniu reguluje uchwała nr 742/10 Rady Miasta Torunia z dnia 21.01.2010 r. Przewiduje ona bonifikaty przy zbywaniu mieszkań na rzecz najemców. Łączna wysokość udzielonej bonifikaty od ceny lokalu nie może przekroczyć 95% ceny. Od 2010 r. do maja 2018 r. miasto sprzedało w sumie 802 lokale mieszkalne, w tym w latach 2015-2018 – 274 (do 31.08. 2018).

2779 mieszkań gminnych znajduje się we wspólnotach mieszkaniowych zarządzanych przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej lub inne podmioty. Miasto w pierwszej ko-

lejności sprzedaje właśnie takie mieszkania, obniżając w ten sposób koszty utrzymania i remontów budynków wspólnot mieszkaniowych.

Mieszkania komunalne sprzedane w latach 2015-2018

Razem	2015	2016	2017	31.08.2018
274	98	67	81	28

Czynsze

Miesięczne stawki bazowe czynszów w mieszkaniach komunalnych wahają się obecnie w Toruniu w granicach 4,80-5,64 zł/m², a 7,35 zł/m² w lokalach wybudowanych wspólnie przez Gminę i TTBS. Najemcy korzystają z obniżek i podwyżek stawek bazowych czynszu w zależności od standardu lokali. Największa obniżka stawki bazowej czynszu wynosi 70%. Po zastosowaniu takiej obniżki najniższa stawka czynszu w Toruniu wynosi 1,40 zł/m kw. Dodatkowo najemcy mieszkań gminnych mogą korzystać z obniżek ze względu na niskie dochody - tu zniżki wynoszą 20%, 30% lub 40%, w zależności od dochodu na członka rodziny. Lokatorzy mieszkań dużych (pow. powyżej 80 m kw.) płacą z kolei wyższe czynsze: 9,03-11,05 zł, ale i w tym przypadku mają zastosowanie obniżki za niższy standard. Natomiast w mieszkaniach socjalnych, przydzielanych osobom znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji finansowej, czynsze są minimalne i wynoszą 0,66 zł/m kw. powierzchni użytkowej lokalu.

Sprzedaż mieszkań na starówce

Lata 2010-2018 były kolejnym okresem realizacji szczególnych zasad gospodarowania zasobem mieszkaniowym na starówce. Zgodnie z wytycznymi Rady Miasta Torunia prowadzona jest sprzedaż budynków mieszkalnych w tej części miasta. Prywatyzowanie budynków w drodze sprzedaży poszczególnych lokali jest jednak czasochłonne. Ponieważ najemcy kupujący mieszkania często nie mają możliwości przeprowadzenia renowacji zabytkowych budynków, miasto stosuje inną formę działania: wykwaterowanie do innych mieszkań i sprzedaż całych budynków za gotówkę lub zamianę na mieszkania. W okresie 2010-2018 (do 31 sierpnia)

przeprowadzono w ten sposób ze starówki 75 najemców mieszkań gminnych. Wykwaterowanie nieruchomości położonych na starówce będzie kontynuowane w kolejnych latach.

Mieszkania dla absolwentów

Od 2015 r. GMT realizuje program „Mieszkanie dla absolwenta”. Ma on na celu zatrzymanie w Toruniu absolwentów wyższych uczelni. O mieszkanie mogą ubiegać się osoby spełniające następujące warunki:

- są absolwentami uczelni wyższej mającej siedzibę w Toruniu, ukończyli studia stacjonarne lub niestacjonarne drugiego stopnia lub jednolite magisterskie na wydziałach lub jednostkach organizacyjnych uczelni zlokalizowanych na terenie Torunia
- nie ukończyli 30. roku życia
- są zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, jeśli miejscem świadczenia pracy jest Toruń
- ukończyli studia ze średnią ocen co najmniej 4,7
- prowadzili działalność naukową lub artystyczną mogącą wnieść znaczący wkład w rozwój nauki lub sztuki, w szczególności wydali publikacje naukowe, dokonali zgłoszenia patentowego, przeprowadzili projekt badawczy lub prowadzili prelekcję na konferencjach naukowych
- nie posiadają prawa własności lokalu mieszkalnego, spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego lub umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu GMT

Umowy najmu są zawierane na okres maksymalnie 5 lat, jednak nie dłużej niż na czas trwania zatrudnienia. Po upływie 5 lat, na wniosek absolwenta i po uzyskaniu pozytywnej

opinii Komisji Mieszkaniowej oraz merytorycznej Komisji RMT, miasto będzie mogło zawrzeć umowy najmu na czas nieokreślony.

Nabór wniosków do programu trwa do 31 lipca każdego roku kalendarzowego. W latach 2015-2017 gmina przydzieliła absolwentom 13 mieszkań.

Mieszkania dla seniorów i rodzin z dziećmi

Od 2018 r. Toruń rozpoczął budowę mieszkań dla seniorów. Pierwsze dwa budynki z 48 takimi lokalami powstaną przy ul. Watzenrodego 15 i 15a - na tzw. osiedlu Jar, w ramach inwestycji Toruńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Będą to samodzielne mieszkania, ale specjalnie przystosowane do potrzeb osób w starszym wieku: wyposażone w windy umożliwiające dostęp do wszystkich poziomów budynku balkony, udogodnienia w kuchniach i łazienkach dla osób o obniżonej sprawności, nisko osadzone klamki w oknach itp. W miejscu zamieszkania seniorzy będą mogli liczyć na pomoc pracowników MOPR, atrakcyjnie zaprojektowaną zieleń, alejki i ławeczki. W lokalach użytkowych na parterze budynków planowane

jest uruchomienie Klubu Seniora, pomieszczeń dla pracowników MOPR, a także – na zasadach komercyjnych – przychodni, która obsługiwać będzie całe osiedle. Łącznie w tej lokalizacji zaplanowano 96 mieszkań dla seniorów.

Inwestycja jest częściowo finansowana z Funduszu Dopłat oraz środków GMT (mieszkania będą komunalne - najemców wskazywać będzie komisja działająca przy GMT), a także ze środków własnych TTBS i kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego (w tym EBI). Na urządzenie pomieszczeń przeznaczonych do wynajęcia przez MOPR złożono wniosek o dofinansowanie unijne.

Wraz z mieszkaniami dla seniorów na tym samym terenie wybudowane zostaną 63 mieszkania dla rodzin z dziećmi. Te budynki będą wyposażone w suszarnie, wózkownie, rowerownie oraz garaże indywidualne wynajmowane na oddzielną umowę. Przewidziano również windy, komórki lokatorskie dla każdego mieszkania, a także plac zabaw dla dzieci, urządzoną zieleń, miejsca składowania nieczystości (śmietniki i placówki gospodarcze) oraz pieszojezdnie i parkingi.

Budowa mieszkań dla rodzin z dziećmi będzie finansowana z partycypacją przyszłych najemców, środków własnych TTBS oraz kredytu z BGK (w tym EBI). Najemcy będą mogli wykupić mieszkania po pięciu latach od ich przekazania.

SPORT I REKREACJA

Toruń Europejskim Miastem Sportu 2019

Toruń otrzymał tytuł „Europejskie Miasto Sportu 2019”. To prestiżowe wyróżnienie jest przyznawane przez organizację European Capitals and Cities of Sport Federation miastom wyróżniającym się wysokim poziomem kultury fizycznej, propagującym zasady fair-play, zdrowy tryb życia i aktywność fizyczną, budującym poczucie wspólnoty, włączenia społecznego poprzez sport oraz czerpanie satysfakcji z uprawiania sportu. To także docenienie wysokiego poziomu organizacji imprez oraz jakości toruńskiej infrastruktury służącej uprawianiu sportu. Szczególnie wysoko zostały ocenione działania na rzecz rozwoju sportu dzieci i młodzieży oraz baza rekreacyjna dla mieszkańców.

Toruń będzie się posługiwał tytułem „Europejskiego Miasta Sportu” przez cały 2019 r. Wyróżnienie, obok prestiżu, ma także wymiar praktyczny - zwiększa możliwości pozyskiwania funduszy na realizację projektów sportowych krajowych i międzynarodowych.

Powstanie w Toruniu obiektów takich, jak: Arena Toruń, Motoarena, Przystań Toruń, zespół boisk w kompleksie MO-SiR przy ul. Bema czy kompleks kortów tenisowych na Skarpie i od niedawna hala tenisowa przy Szosie Chełmińskiej, umożliwiło organizację w Toruniu wielu dużych wydarzeń o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej. Lata 2014-2018 to czas skutecznego ubiegania się o kolejne prestiżowe imprezy sportowe, promujące Toruń i przyciągające do miasta rzesze zawodników i kibiców.

Miasto kontynuowało też w minionych latach działania wspierające rozwój sportu seniorskiego, juniorskiego i szkolnego, a także przedsięwzięcia służące popularyzacji aktywności fizycznej wśród wszystkich mieszkańców Torunia.

Inwestycje Gminy Miasta Toruń w sport to:

- Finansowanie zadań z zakresu rozwoju sportu
- Modernizacja i budowa obiektów sportowych i rekreacyjnych
- Organizacja wydarzeń sportowych i rekreacyjnych
- Organizacja sportu szkolnego
- Programy sportowe realizowane wspólnie z polskimi związkami sportowymi oraz Ministerstwem Sportu i Turystyki
- Aktywność mieszkańców przez całe życie – projekty realizowane z organizacjami pozarządowymi
- Utrzymanie obiektów sportowych

W Toruniu działają dziesiątki organizacji i stowarzyszeń promujących aktywne spędzanie czasu. Przez cały rok organizowane są imprezy o charakterze rekreacyjno-sportowym, od klasycznych biegów krótko i długodystansowych, przez biegi przełajowe, przejazdy rowerowe, zajęcia ogólnorozwojowe dla osób starszych i młodzieży, lekcje pływania, po zawody MTB i kolarskie oraz maratony rowerowe. Co ważne, oferta ta jest skierowana do wszystkich grup wiekowych i osób

o różnym stopniu sprawności - zarówno najmłodszych, wyczynowców, jak i niepełnosprawnych czy ograniczonych ruchowo.

W toruńskich imprezach biegowych co roku bierze udział kilkanaście tysięcy osób. Najpopularniejsze z nich, organizowane cyklicznie od kilku lat, jak: Bieg Św. Mikołajów, Nocna Dycha Kopernika, Run Toruń – Zwiedzaj ze Zdrowiem czy Toruń Maraton – skupiają po kilka tysięcy uczestników w jednym biegu.

Podobną popularnością cieszą się również imprezy rowerowe: Rowerowy Maj, European Cycling Challenge, Toruń na Rowery, Mazovia MTB Maraton, Velo Toruń, Mistrzostwa Torunia w Kolarstwie Szkół Podstawowych czy Rowerowa Masa Krytyczna, organizowane przez miasto, kluby sportowe i toruńskie stowarzyszenia.

Dofinansowanie działalności rekreacyjnej w Toruniu w latach 2015-2018 (w zł)

2015	2016	2017	2018	Razem
333 771	390 110	503 358	530 000	1757239

Rocznie przy wsparciu miasta realizowanych jest ponad 40 projektów o charakterze sportowo-rekreacyjnym, m.in.: Toruńskie Sztafety Wolności, nauka i doskonalenie pływania dla dzieci w wieku 6–16 lat, Toruńska Olimpiada Osób Niepełnosprawnych, Załóż Łyżwy! - program nauki jazdy na łyżwach dla dzieci z klas 1-3, program Aktywność fizyczna przez całe życie „Masz wybór” czy cykl zajęć żeglarskich pn. „Młodzi żeglarze nad Wisłą” na Przystani Toruń.

Do dyspozycji mieszkańców jest obecnie:

- 130 ogólnodostępnych i bezpłatnych boisk sportowych
- 65 siłowni zewnętrznych
- 15 ogólnodostępnych kortów tenisowych zewnętrznych
- 7 placów do ćwiczeń typu New Age Fit
- 4 place typu Street Workout
- 4 lodowiska sezonowe, przystosowane w sezonie letnim dla rolkarzy
- 2 kompleksy plenerowych basenów letnich
- 3 Skate Parki
- kompleks boisk do gry w siatkówkę plażową
- 2 hale tenisowe
- Przystań Toruń

Nowe obiekty sportowe w Toruniu

W ostatnich latach w Toruniu powstały obiekty sportowe o najwyższym standardzie. Oprócz już funkcjonujących, m.in.: krytego lodowiska Tor-Tor, Motoareny czy oddanej do użytku w lipcu 2014 r. Areny Toruń, torunianie mają do dyspozycji zmodernizowaną i rozbudowaną Przystań Toruń i nową, 3-kortową halę tenisową przy ul. Szosa Chełmińska 75B, działającą w ramach Toruńskiego Ośrodka Sportu.

Na rozwój bazy sportowej w latach 2014-2018 Toruń wydał łącznie ponad 112,9 mln zł, w tym ponad 8 mln zł stanowiły środki ze źródeł zewnętrznych:

- Przystań Toruń – koszt 11,8 mln zł, w tym 5 mln zł dofinansowania z Ministerstwa Sportu i Turystyki w ramach Programu inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu.
- Hala tenisowa przy Szosie Chełmińskiej 75 B – koszt 6,9 mln zł, w tym 2,7 mln zł dofinansowania z MSiT w ramach Programu inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu.
- Modernizacja obiektów sportowych MOSiR – koszt 583,6 tys. zł, w tym 237,3 tys. dofinansowania ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej MSiT z Programu modernizacji infrastruktury sportowej.
- Montaż urządzeń Street Workout przy ul. Olsztyńskiej w Toruniu – koszt 59,9 tys. zł, w tym 10 tys. zł dofinansowania ze środków samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w ramach programu „Kujawsko-Pomorska Mała Infrastruktura Sportowa”.

Przystań Toruń

Obiekt wybudowany w latach 2015-2016 praktycznie od nowa na miejscu dawnej przystani AZS, oddany do użytku 16 grudnia 2016 r. Stanowi bazę dla wodniaków, zarówno wioślarzy AZS, jak i przybywających do Torunia kajakarzy, właścicieli łodzi czy jachtów.

Budynek mieści na parterze: hangary na sprzęt pływający, szatnię, basen wioślarski, zespół sal do ćwiczeń i szatni oraz zaplecze turystyczne dostosowane do pełnienia funkcji obsługi „toruńskiej maryny”. Na I piętrze znajdują się pomieszczenia biurowe i dydaktyczne, sala konferencyjna, pomieszczenia odnowy biologicznej i pomieszczenia szatniowo – higieniczne dla zawodników i uczniów, a na II piętrze: pomieszczenia fizjoterapeutyczne, część magazynowa i pomieszczenia odnowy biologicznej.

Obiekt dostępny jest dla osób niepełnosprawnych i wyposażony jest w windę. Wokół budynku powstał nowy układ drogowy, miejsca parkingowe, pole namiotowe i miejsca dla carawanigu. Teren został ogrodzony.

Inwestycja kosztowała łącznie 11,8 mln zł, z czego 5 mln zł miasto pozyskało w ramach dotacji z Ministerstwa Sportu

i Turystyki. W 2016 r. dokonano zakupu wyposażenia sportowego przystani: 10 łodzi żaglowych typu PUCK; łodzi wiosłowo-żaglowej DZ oraz łodzi typu RIB wraz z osprzętem.

Hala tenisowa przy Szosie Chełmińskiej 75 B

Nowa hala dla tenisa ziemnego została wybudowana w latach 2016-2018 i stanowi dopełnienie kompleksu rekreacyjno-sportowego TIS. Decyzja o jej budowie była związana z rosnącym zapotrzebowaniem na korty tenisowe i przepełnieniem istniejących w mieście obiektów tego typu. Inwestycja kosztowała 6,9 mln zł, w tym 2,7 mln zł dofinansowania z Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Hala umożliwi organizację zawodów rangi wojewódzkiej, ogólnopolskiej i międzynarodowej. Będzie też zapleczem treningowym, zarówno dla tenisistów, jak i zawodników innych dyscyplin, szczególnie podczas dużych wydarzeń międzynarodowych, zaplanowanych w Toruniu w latach 2019-2021 w Arenie Toruń i na Stadionie Miejskim. Atutem lokalizacyjnym hali tenisowej jest możliwość korzystania przez sportowców z miejsc hotelowych, którymi dysponuje hala sportowo-widowiskowa.

Pozostałe obiekty wybudowane w latach 2015-2018

2015

- Boisko wielofunkcyjne (30x19 m) z nawierzchnią poliuretanową, wyposażeniem i ogrodzeniem, przeznaczone do gry w piłkę siatkową i koszykową, wybudowane przy ul. Konstytucji 3 maja 6 w ramach Programu budowy osiedlowych placów zabaw i małych boisk jako nagroda za zwycięstwo mieszkańców w rywalizacji sportowej pn. „Osiedla na Start” podczas otwarcia Areny Toruń w 2014 r. Koszt 250 tys. zł.
- Pełnowymiarowe boisko (105x68 m) do piłki nożnej z nawierzchnią trawiasto-syntetyczną z kompletnym wyposażeniem, oświetleniem, zapleczem szatniowo-sanitarnym i ogrodzeniem wybudowane w Centrum Sportowo-Rekreacyjnym na Skarpie. Inwestycja kosztowała 2,45 mln zł.
- 18 nowych siłowni zewnętrznych, zbudowanych w ramach budżetu partycypacyjnego w następujących lokalizacjach:

- ul. Prufferów/ul. Iwanowskiej
- ul. Szuwarów/ul. Nenufarów
- Park Piekarskie Góry przy ul. Słowackiego/ul. Kraśzewskiego
- ul. Donimirskiego/ul. Filomatów Pomorskich
- ul. Gościnną
- ul. Świętopełka
- ul. Bukowa/ul. Niesiołowskiego
- ul. Włocławska/ul. Zimowa (przy lesie)
- ul. Wojska Polskiego (na terenie ZS nr 1)
- ul. Szczecińska
- ul. Narutowicza
- ul. Dziewulskiego (na terenie ZS nr 6)
- ul. Gagarina (pomiędzy domami studenckimi)
- ul. Łyskowskiego/ul. Szosa Lubicka
- ul. Reja/ul. Szosa Bydgoska (przy Orliku)
- ul. Armii Ludowej
- ul. Szubińska
- ul. Wiązowa/ul. Wybickiego

2016

- Powstało 13 kolejnych siłowni zewnętrznych:

- ul. Krynicka
- ul. Łukasiewicza/ul. Gagarina
- ul. Poznańska (park)
- ul. Drzymały/ul. Andersa
- ul. Akacyjowa/ul. Poznańska
- ul. Niesiołowskiego
- ul. Dziewulskiego
- ul. Gagarina
- przy tzw. „Parku Maciej” - dwie siłownie
- ul. Hurynowicz/Szosa Chełmińska
- ul. Chrzanowskiego
- ul. Rudacka

- 5 grudnia 2016 r. rozpoczęło funkcjonowanie sezonowe lodowisko (12x28 m) przy Centrum Kulturalno-Kongresowym „Jordanki”, wcześniej zlokalizowane na terenie ZS nr 10 przy ul. św. Katarzyny.

2017

- Zespół boisk do siatkówki plażowej i beachsoccera na terenie ZS nr 10 przy ul. Św. Katarzyny. Zbudowane zostały dwa ogrodzone boiska do gry w piłkę siatkową (16x8 m) z podbudową i wyposażeniem sportowym, w tym 4 bramkami do beachsoccera, oraz trybuna na ok. 100 osób. Koszt realizacji zadania wyniósł 111 tys. zł. Boiska te są ogólnodostępne dla mieszkańców, korzystają z nich m.in. uczniowie i siatkarze biorący udział w turnieju Plaża Gotyku (w celach treningowych). W 2017 r. były również miejscem rozgrywek siatkówki plażowej w ramach XVIII Światowych Letnich Igrzysk Polonijnych.
- 7 placów do ćwiczeń typu New Age Fit z urządzeniami sportowymi, bezpieczną nawierzchnią i kioskami multimedialnymi z aplikacją instruktazową, wybudowane w ramach budżetu partycypacyjnego pt. „Od Juniora Do Seniora”:

1. Czerniewice, ul. Zdrojowa
2. Podgórz, ul. Szubińska,
3. Bydgoskie Przedmieście, ul. Bydgoska/Reja,
4. Skarpa, III LO Raszei,
5. Staromiejskie, Fosa Zamkowa,
6. Wrzosey, ul. Fasolowa/Migdałowa,
7. Rubinkowo, ul. Buszczyńskich/ul. Piskorskiej.

- Powstało też 5 kolejnych siłowni zewnętrznych:

- ul. Kasztanowa,
- ul. Stamma/Teligi
- ul. Dziewulskiego
- ul. Wyszyńskiego
- ul. Kręta

2018

- Drugi w Toruniu kompleks odkrytych basenów letnich wybudowany przy Szosie Bydgoskiej na Bydgoskim Przedmieściu (otwarcie 22 czerwca 2018 r.). Obiekt składa się z dwóch basenów dużych (gł. 1,5 m i 1,25 m), basenu dla dzieci o gł. 0,6 m, zaplecza socjalno-sanitarnego, pryszniców, przebieralni i kas. Przy basenach powstały: siłownia plenerowa, plaża, boisko do piłki plażowej, plac zabaw, i teren rekreacyjno-piknikowy. Koszt inwestycji wyniósł 2,38 mln zł.
- 3 nowe siłownie zewnętrzne:
 - ul. Szarych Szeregów/ul. Witosa,
 - ul. Słowicza,
 - ul. Olimpijska

Projekty MOSiR

Budżet partycypacyjny

W 2018 r. w ramach zadań z budżetu partycypacyjnego, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji wybudował infrastrukturę sportowo-rekreacyjną o łącznej wartości 3 mln zł. Zrealizowane przedsięwzięcia:

- siłownia zewnętrzna przy ul. Głowackiego;
- „Teren ZS nr 10 miejscem sportu i rekreacji dla mieszkańców” - siłownia zewnętrzna, ławki solarne, elementy małej architektury;
- „Mini sportowo-rekreacyjne centrum Podgórze II” - przy obiektach sportowych ZS nr 15 (siłownia, plac zabaw, stół do gry w ping-ponga);
- Certyfikowane i bezpieczne place zabaw bez barier przy ul. Wyszyńskiego oraz ul. Malinowskiego/Kusocińskiego;
- „Farma z kurką i krówką” - rozbudowa placu zabaw przy ul. Chrobrego;
- „Nie dajmy o sobie zapomnieć” - ul. Podgórska (siłownia zewnętrzna, strefa dla osób starszych, plac zabaw dla dzieci);
- „Chcemy, aby wokół naszej szkoły było pięknie, czysto i zielono” - rewitalizacja terenu wokół ZS nr 24 przy ul. Ogrodowej (mini boisko do piłki nożnej, piłkarzyki, stoły do gier, elementy małej architektury, uporządkowanie terenu);
- „Przywracamy do łask niszczonego zespołu boisk przy ul. Donimirskiego” - modernizacja boisk sportowych, nowa nawierzchnia i ogrodzenie;
- „W zdrowym ciele zdrowy duch” - budowa boiska wielofunkcyjnego oraz siłowni zewnętrznej przy ul. Perłowej;
- „Minipark rozrywki na Mokrem” - ul. Bażyńskich (montaż stołu do ping-ponga, altany, elementy zabawowe);
- „Przeźrzeń rekreacyjno - integracyjna dla mieszkańców Chełmińskiego” przy ul. Kurpiowskiej;
- „Spotkajmy się na Jarze” - ul. K. Grasera (siłownia zewnętrzna, miejsca do piknikowania, nasadzenie zieleni);
- Kompleks rekreacyjno-sportowy w Kaszczorku przy ul. Gościnnej (boisko do siatkówki plażowej, piłkarzyki, gry plenerowe)
- „Rewitalizacja terenu parku Na Skarpie - Rubinkowo też chce mieć swoją Martówkę - Park Na Skarpie” (tory łucznicze, miejsc wypoczynku i piknikowania, plac zabaw).

Pozostałe zadania inwestycyjne zrealizowane przez MOSiR

Koszt 4 mln zł łącznie MOSiR zrealizował w latach 2014-2018 następujące zadania inwestycyjne z zakresu sportu i rekreacji:

- doposażenie siłowni zewnętrznej przy ul. Chrzanowskiego;
- budowa siłowni zewnętrznej u zbiegu ul. Sadowej i ul. Warywnej;
- montaż urządzeń typu Street Workout przy ul. Olsztyńskiej;

- płyta dla rolkarzy z lodowiskiem sezonowym przy ZS nr 15, ul. Paderewskiego;
- tor dla rolkarzy przy kompleksie sportowym „Moje boisko Orlik 2012”, ul. Zbożowa;
- budowa płyty dla rolkarzy z funkcją lodowiska sezonowego ul. Nad Strugą;
- dostosowanie lodowiska sezonowego do funkcji płyty dla rolkarzy przy ul. Przy Skarpie;
- montaż altany przy ul. Krynickiej;
- montaż pomostu cumowniczego dla małych jednostek przy Bulwarze Filadelfijskim;
- zagospodarowanie rekreacyjne terenu i budowa bieżni tartanowej przy ul. Gościnnej;
- budowa rowerowego placu zabaw przy ul. Czapli i ul. Tataraków;
- budowa placu typu PUMPTRACK na terenie IX LO;
- budowa boiska wielofunkcyjnego u zbiegu ul. Iwanowskiej i ul. Prufferów;
- modernizacja boiska sportowego przy Strudze Toruńskiej ul. Chrobrego;
- budowa boiska w sztucznej trawie przy ul. Czapli i ul. Tataraków;

W 2018 roku zlecono również przygotowanie dokumentacji projektowej związanej z budową kompleksu sportowo-rekreacyjnego na tzw. osiedlu Jar oraz dokumentacji dla basenów napowierzchniowych na terenie Campingu Tramp. Planowany termin realizacji inwestycji to 2019 r.

Modernizacja i zakup sprzętu dla obiektów sportowych MOSiR

2015

- Modernizacja technologii w Miniaquaparku przy ul. Hallera 79 - zamontowano system zmniejszający zużycie energii elektrycznej i emisji dwutlenku węgla oraz system VSD w istniejącej instalacji pomp tłoczących wodę na krytej pływalni, oparty o przemienniki częstotliwości Danfoss Aqua Drive. Koszt 190 tys. zł.
- Rozbudowa systemu audiowizualnego Motoareny przy ul. P. Jonssona 7 - zakup i montaż telewizora o pow. 60 m² oraz modernizacja i rozbudowa systemu nagłośnienia stadionu żużlowego. Koszt 460 tys. zł.

2016

- Rozbudowa oświetlenia Motoareny - wykonano oświetlenie obiektu, stanowiska pod agregat i przepusty pod torem z materiałami, zakupiono agregat prądotwórczy o mocy 200 kWh. Planowany koszt inwestycji wynosił 660 tys. zł, rzeczywisty 627,9 tys. zł. Oszczędności przeznaczono na wybudowanie szafy sterowniczej umożliwiającej korzystanie z dwóch agregatów i mocy rezerwowej (25 tys. zł).
- Budowa zadaszenia lodowiska sezonowego przy ul. Przy Skarpie - wybudowano konstrukcję stalowo-drewnianą na fundamencie wraz z robotami kanalizacyjnymi i elektrycznymi. Koszt 320 tys. zł;

- Zakup urządzenia do konserwacji tafli lodu na lodowisku TOR-TOR. Koszt 430 tys. zł;
- Pakiet zadań inwestycyjnych związanych z doposażaniem obiektów sportowych: Motoarena - modernizacja instalacji odgromowej, ekspertyza konstrukcji żelbetowych, montaż uchylnych okien w łoży VIP; Siłownie plenerowe – wykonanie 16 ławek na wniosek użytkowników; Tor-Tor - montaż instalacji stacji uzdatniania wody na potrzeby chłodzenia skraplaczy maszynowni; Boisko do hokeja na trawie - przedłużenie piłkochwytych o 2 mb; Zakup sprzętu lekkoatletycznego (młoty, kule, kołdry do zeskoków do skoku wzwyż i skoku o tyczce, a także systemu elektronicznego pomiaru czasu (fotofinisz) na zawody lekkoatletyczne. Łączny koszt 180 tys. zł;

2017

- Modernizacja obiektów sportowych MOSiR w Toruniu przy wsparciu Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej Ministerstwa Sportu i Turystyki w ramach Programu modernizacji infrastruktury sportowej. Całkowity koszt 583,6 zł, w tym dofinansowanie ministerstwa 237 tys. zł. Zrealizowane inwestycje:
 - Stadion Miejski przy ul. Bema - wymiana części tartanu na rozbiegu do rzutu oszczepem i skoczni wzwyż, położenia tartanu na rzutni treningowej do oszczepu, ogrodzenie rzutni treningowej;
 - Motoarena - dostosowanie pomieszczeń do szkolenia wszechstronnego, specjalnego oraz specjalistycznego w kolarstwie (bike fittingu oraz testów i sprawdzianów na urządzeniach specjalistycznych);
 - Korty tenisowe na Skarpie - modernizacja 4 kortów tenisowych zewnętrznych – wymiana nawierzchni na spełniającą normy określone dla najwyższej klasy rozgrywek międzynarodowych, niwelacja kortów, montaż linii, taśm i siatek;
- Modernizacja obiektów sportowych MOSiR z funduszy gminnych - łączne wydatki 834 tys. zł. Zrealizowane inwestycje:
 - Motoarena: zakup ekranu LED, band pneumatycznych zgodnie z wytycznymi Głównej Komisji Sportu Żużlowego;
 - Stadion Miejski przy ul. Bema - modernizacja zadania nad trybuną główną, konserwacja elementów dachu;
 - Basen przy ul. Bażyńskich - odbiór dokumentacji projektowej związanej z modernizacją pływalni, wymiana rur spustowych, regulacja odciągów, śrub konstrukcji, uszczelnienie przejść słupów konstrukcyjnych, naprawa i wzmocnienie stropów nad małym basenem;
 - Stadion laskarzy przy Szosie Chełmińskiej - czyszczenie trawy;

2018

Na modernizację obiektów MOSiR przeznaczono kwotę blisko 2,45 mln zł. Wykonane prace:

- Tor-Tor - budowa 2 szatni z zapleczem sanitarnym przy lodowisku treningowym oraz zakup dodatkowego kontenera szatniowego, wymiana wykładzin gumowych i spawanie, malowanie szatni, modernizacja wentylacji hali treningowej, wymiana glikolu.
- Stadion Miejski przy ul. Bema - zakup wyposażenia sportowego;
- Zespół boisk przy Szosie Chełmińskiej - wymiana piłkochwytych na boisku do piłki nożnej ze sztuczną trawą oraz zakup 3 kontenerów szatniowych z wyposażeniem;
- Motoarena - zakup nowych band pneumatycznych, uszczelnienie przejść słupów konstrukcyjnych przez dach, remont płyty nad parkiem maszyn, modernizacja systemów elektronicznych, II etap modernizacji pomieszczeń do szkolenia specjalistycznego w kolarstwie (dla TTK Pacific);
- Przeprowadzenie niezbędnych remontów na orlikach zarządzanych przez MOSiR i jednostki oświatowe;

Animatorzy osiedlowi

W latach 2017-2018 miasto rozpoczęło realizację nowego projektu, dotyczącego zatrudniania animatorów osiedlowych na boiskach i siłowniach plenerowych. Co roku gmina przeznaczona ponad 71,7 tys. zł na organizację od maja do października zajęć szkoleniowych oraz sportowo-rekreacyjnych na tych obiektach.

Kluby sportowe w Toruniu

Potencjał sportowy Torunia to ponad 300 obiektów sportowych, 54 dyscypliny, 5500 sportowców, 200 organizacji sportowych, w tym ponad 80 wspieranych finansowo przez miasto. W 2018 r. 19 klubów należało do najwyższej klasy rozgrywkowej.

Podstawy prawne wspierania przez miasto klubów sportowych są zawarte w:

- 1) Ustawie o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 r.
- 2) Uchwałą nr 936/10 Rady Miasta Torunia z dnia 4 listopada 2010 r. w sprawie *określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu przez Gminę Miasta Toruń*.
- 3) Uchwale nr 459/16 Rady Miasta Torunia z dnia 27 października 2016 r. w sprawie *określenia szczegółowych zasad, trybu przyznawania i pozbawiania, oraz rodzajów i wysokości stypendiów sportowych, nagród i wyróżnień za osiągnięte wyniki sportowe*.

Formy wspierania sportu przez GMT

- Udzielanie dotacji w ramach otwartego konkursu ofert na wykonanie zadań GMT w zakresie rozwoju: sportu dzieci i młodzieży, sportu seniorskiego na najwyższym poziomie, imprez sportowych i rekreacyjnych (organizacja i udział) oraz letnich obozów sportowych;

- Finansowanie inwestycji i utrzymania obiektów sportowych;
- Finansowanie szkolnego współzawodnictwa sportowego;
- Dofinansowanie do wynajmu bazy sportowej niezbędnej do prowadzenie działalności sportowej;
- Zakup usług promocyjnych na rzecz miasta;
- Nagrody i wyróżnienia, stypendia sportowe za osiągnięcie wyników sportowych;
- Modernizacja i budowa nowych obiektów sportowych i rekreacyjnych;
- Pomoc rzeczowa np.: puchary, albumy, sprzęt, nagrody rzeczowe

Toruńskie kluby sportowe w najwyższej klasie

rozgrywkowej:

1. Miejski Międzyszkolny Klub Sportowy Katarzynki – koszykówka kobiet – Basket Liga Kobiet
2. Twarde Pierniki S.A.- koszykówka mężczyzn – Polska Liga Koszykówki
3. Klub Sportowy Pomorzanie – hokej na trawie mężczyzn – I liga
4. Klub Sportowy Toruń Hokejowa Spółka Akcyjna – hokej na lodzie mężczyzn –Polska Hokej Liga
5. Volley Toruń S.A. – siatkówka kobiet – Liga Siatkówki Kobiet (*do maja 2018 roku*)
6. Football Club Toruń – futsal mężczyzn – Ekstraklasa
7. Klub Sportowy Angels Toruń – futbol amerykański – Liga Futbolu Amerykańskiego

8. Klub Sportowy Toruń SA - żużel – Ekstraliga
9. Toruńskie Stowarzyszenie Żużlowe – speedrower – Ekstraliga
10. Miejski Klub Lekkoatletyczny Toruń – lekkoatletyka – Ekstraklasa
11. Energa Klub Tenisa Stołowego Toruń – tenis stołowy mężczyzn – superliga tenisa stołowego
12. Toruński Klub Bowlingowy – bowling – Ekstraklasa
13. Toruński Klub Curlingowy – curling – I Liga (Polska Liga Curlingu PFKC)
14. Toruńska Liga Unihokeja – unihokej – Ekstraliga
15. Akademicki Związek Sportowy UMK Toruń – wioślarstwo
16. Toruński Klub Kolarski Pacific – kolarstwo
17. Klub Karate Tradycyjnego Kumade – karate
18. Międzyszkolny Klub Sportowy Axel – łyżwiarstwo figurowe
19. Uczniowski Klub Sportowy Wiking – żeglarstwo

Kluby w niższych klasach rozgrywkowych:

1. Toruński Klub Piłkarski Elana S.A. – piłka nożna – II liga
2. Toruńska Akademia Futsalu – futsal - I liga
3. Akademicki Związek Sportowy UMK Toruń:
 - piłka ręczna mężczyzn – II liga
 - koszykówka mężczyzn – II liga
 - futsal – II liga
 - szachy – III i IV liga

Wsparcie sportu na najwyższym poziomie

Wspieranie przez miasto klubów w najwyższej klasie rozgrywkowej daje zawodnikom stabilizację finansową, szansę na zbudowanie silnej drużyny i wzrost wyników sportowych, czego dowodem są m.in.: ilość toruńskich klubów seniorskich w najwyższych klasach rozgrywkowych, pierwszy w historii Torunia srebrny i brązowy medal w koszykówce mężczyzn i brązowy medal w futsalu. Sukcesy najlepszych toruńskich klubów zapewniają Toruniowi promocję w kraju i za granicą oraz przyczyniają się do popularyzacji poszczególnych dyscyplin wśród mieszkańców.

Sporty o szczególnym znaczeniu dla Torunia:

- piłka koszykowa mężczyzn – pula środków w najwyższej klasie rozgrywek 1 500 000 zł
- piłka koszykowa kobiet – pula środków w najwyższej klasie rozgrywek 900 000 zł
- piłka siatkowa kobiet – pula środków w najwyższej klasie rozgrywek 900 000 zł
- piłka nożna mężczyzn – pula środków na III poziomie rozgrywek 960 000 zł
- hokej na lodzie mężczyzn – pula środków w najwyższej klasie rozgrywek 1 200 000 zł
- hokej na trawie mężczyzn – pula środków w najwyższej klasie rozgrywek 300 000 zł

Główną formą finansowania przez miasto klubów sportowych prowadzących rozgrywki na najwyższym poziomie są

otwarte konkursy ofert na wykonanie zadań GMT w zakresie sportu na najwyższym poziomie rozgrywek (Uchwała RMT nr 936/10 z 4 listopada 2010 r. w sprawie określenia warunków i trybu finansowania rozwoju sportu przez GMT) oraz stypendia sportowe i nagrody (Uchwała RMT nr 459/16 z 27 października 2016 r.).

Zadania w zakresie rozwoju sportu wyczynowego seniorskiego na najwyższym poziomie rozgrywek są realizowane w klubach poprzez:

- szkolenie sportowe
 - udział w rozgrywkach ligowych na szczeblu krajowym
 - udział we współzawodnictwie sportowym
- Dodatkowo kluby promują sport i aktywny styl życia oraz umożliwiają dostęp do różnorodnych form aktywności sportowej jak największej liczbie mieszkańców Torunia poprzez:
- prowadzenie treningów specjalistycznych dla osób uzdolnionych sportowo
 - prowadzenie otwartych zajęć sportowo-rekreacyjnych ogólnodostępnych dla mieszkańców
 - prowadzenie akcji edukacyjnych z udziałem mieszkańców Torunia
 - organizację otwartych spotkań ze znanymi toruńskimi sportowcami
 - organizację spotkań ligowych na najwyższym poziomie rozgrywek i zapewnienie mieszkańcom udziału w nich w sposób bierny (jako kibice)

Dotacje GMT dla toruńskich klubów sportowych w I. 2014-2018

Lp.	Nazwa klubu	Obecny poziom rozgrywek	2014	2015	2016	2017	2018	Razem
1	Twarde Pierniki SA	Polska Liga Koszykówki	550 000	810 000	990 000	900 000	900 000	4 150 000
2	KS Toruń Hokejowa SA	Polska Hokej Liga	580 000	428 000	690 000	600 000	360 000	2 658 000
3	Miejski Międzyszkolny Klub Sportowy Katarzynki	Basket Liga Kobiet	650 000	480 000	440 000	360 000	540 000	2 470 000
4	KS Toruń SA	Speedway Ekstraliga	300 000	600 000	500 000	400 000	600 000	2 400 000
5	Volley Toruń SA	Liga Siatkówki Kobiet (do maja 2018)	300 000	256 000	291 000	540 000	360 000	1 747 000
6	Klub Tenisa Stołowego Energa Toruń	Superliga Tenisa Stołowego	270 000	315 000	315 000	243 000	280 000	1 423 000
7	Football Club	Futsal Ekstraklasa	115 000	150 000	270 000	150 000	250 000	935 000
8	Toruński Klub Piłkarski Elana SA	II liga piłki nożnej	200 000	360 000	150 000	0	0	710 000
9	Toruński Klub Kolarski Pacific	kolarstwo elita	80 000	110 000	115 000	80 000	110 000	495 000
10	Akademicki Związek Sportowy UMK	wioślarstwo	85 000	90 000	95 000	80 000	110 000	460 000
11	KS Pomorzanie	I liga hokeja na trawie	190 000	60 000	45 000	30 000	30 000	355 000
12	Miejski Klub Lekkoatletyczny	Ekstraklasa	55 000	40 000	60 000	40 000	80 000	275 000
13	Akademicki Związek Sportowy UMK	II liga koszykówki mężczyzn	50 000	50 000	55 000	50 000	50 000	255 000
14	KS Angels Toruń	Liga Futbolu Amerykańskiego	15 000	25 000	30 000	20 000	40 000	130 000
15	Pozostałe kluby	bowling, curling, tyżwiarstwo figurowe, żeglarstwo, unihokey, piłka nożna, hokej na lodzie, szachy, futsal, piłka ręczna, speedrower, karate, piłka siatkowa	10 000	26 000	54 000	7 000	140 000	237 000
	Łącznie		3 450 000	3 800 000	4 100 000	3 500 000	3 850 000	18 700 000

Dofinansowanie przeznaczone jest na pokrycie kosztów działalności szkoleniowej, organizację zgrupowań i rozgrywek ligowych oraz udział w imprezach sportowych i zawodach wysokiej rangi.

Stypendia sportowe

Miasto wspiera sportowców stypendiami sportowymi nieprzerwanie od 2004 r., kiedy to Rada Miasta Torunia podjęła jedną z pierwszych w Polsce uchwałę dotyczącą tego rodzaju wsparcia. Stypendia są formą pomocy dla szczególnie uzdolnionych sportowców, mają motywować ich do osiągnięcia lepszych wyników, zapewnić lepsze warunki szkoleniowe i bytowe oraz umożliwić kontynuację kariery sportowej. Oczekiwany rezultatem jest wzrost poziomu wyników sportowych, promocja Torunia w kraju i za granicą oraz szersza popularyzacja aktywnego i sportowego trybu życia wśród mieszkańców miasta.

Stypendia sportowe w latach 2015-2018

Rok	Ilość stypendystów sportowych	Łączna kwota przyznanych stypendiów w zł
2015	197	3 404 614
2016	203	3 770 189
2017	216	3 443 305
2018	221	3 924 400
Razem	837	14 542 508

Najwyższe wsparcie dla zawodników toruńskich klubów sportowych w formie stypendiów

Lp.	Nazwa klubu	2015	2016	2017	2018	Razem
1	TWARDE PIERNIKI SA koszykówka mężczyzn	690 000	600 000	600 000	600 000	2 490 000
2	KST HOKEJOWA SA hokej na lodzie	672 000	600 000	360 000	600 000	2 232 000
3	MMKS KATARZYŃKI koszykówka kobiet	540 000	540 000	540 000	360 000	1 980 000
4	TKP ELANA SA piłka nożna	240 000	480 000	480 000	480 000	1 680 000
5	VOLLEY TORUŃ SA piłka siatkowa kobiet	324 000	504 000	360 000	540 000	1 728 000
6	KS POMORZANIN hokej na trawie	300 000	300 000	270 000	270 000	1 140 000
7	AZS UMK TORUŃ wioślarstwo	153 000	164 400	144 600	162 600	624 600
8	AZS UMK TORUŃ koszykówka mężczyzn	100 000	100 000	100 000	100 000	400 000
9	TKK PACIFIC kolarstwo	69 600	88 800	91 200	84 000	333 600
10	MKS AXEL łyżwiarstwo figurowe	50 400	69 000	85 800	85 000	290 200
11	TKS-T BUDOWLANI szermierka	53 400	65 400	33 000	48 600	200 400
12	UKS COPERNICUS kolarstwo	30 000	45 600	74 400	80 400	230 400
13	MKLA TORUŃ lekka atletyka	9 600	40 800	37 800	61 800	150 000

Nagrody za wyniki sportowe

Za szczególne, wybitne osiągnięcia sportowe miasto przyznawało zawodnikom nagrody indywidualne i zespołowe. To forma uhonorowania finansowego sportowców i ich trenerów oraz motywacja do stałego polepszania wyników sportowych. Na ten cel wydano w roku:

- 2015 – 532 000 zł
- 2016 – 749 751 zł
- 2017 – 563 737 zł
- 2018 – 1 000 000 zł

Osiągnięcia nagrodzone w latach 2015-2018:

2015

- awans zespołu NESTA Mires Toruń (hokej na lodzie) do najwyższej klasy rozgrywkowej
- srebrny medal Mistrzostw Polski Seniorów w hokeju na trawie dla KS Pomorzaniek
- brązowy medal Mistrzostw Polski Seniorów w koszykówce kobiet dla MMKS Katarzynek

2016

- awans Budowlanych Toruń (siatkówka kobiet) do Orlen Ligi
- brązowy medal Mistrzostw Polski w hokeju na trawie dla KS Pomorzaniek
- srebrny medal Drużynowych Mistrzostw Polski na żużlu dla drużyny Get Well Toruń
- udział toruńskich zawodników w Igrzyskach XXXI Olimpiady Rio de Janeiro: Jakub Dyjas KTS Energia Toruń (tenis

stołowy), Natalia Rutkowska i Edyta Jasińska TKK PACIFIC (kolarstwo torowe), Mirosław Ziętarski i Robert Fuchs AZS UMK (wioślarstwo)

2017

- srebrny medal Mistrzostw Polski w koszykówce dla Polskiego Cukru
- brązowy medal Mistrzostw Polski Futsal Ekstraklasy dla Football Clubu
- złoty medal Halowych Mistrzostw Polski dla łaskarzy Pomorzaniek Toruń
- srebrne medale Mistrzostw Świata Seniorów w wioślarstwie dla zawodników AZS UMK – Katarzyny Zillmann i Mirosława Ziętarskiego
- złoty medal Drużynowych Mistrzostw Polski Ekstraligi Speedrowerowej w sezonie 2017 dla zawodników Toruńskiego Stowarzyszenia Żużlowego
- I miejsce w Pucharze Świata w wioślarstwie zawodniczek AZS UMK Katarzyny Zillmann
- II miejsce w Pucharze Świata w wioślarstwie Mirosława Ziętarskiego

2018

- awans zespołu Elany Toruń do 2 ligi
- brązowy medal Mistrzostw Polski w koszykówce dla Polskiego Cukru
- zdobycie Pucharu Polski w koszykówce przez Polski Cukier
- brązowy medal Mistrzostw Polski Futsal Ekstraklasy dla Football Clubu

- srebrny medal Mistrzostw Polski Seniorów w hokeju na trawie dla KS Pomorzanie
 - pierwszy od ponad 40 lat udział w Zimowych Igrzyskach Olimpijskich dla toruńskiej pary łyżwiarzy figurowych z MKS Axel – Natalii Kaliszek i Maksyma Spodyriewa
 - złoty medal Mistrzostw Europy Seniorów w wioślarstwie dla zawodniczki AZS UMK Katarzyny Zillmann
- Oprócz nagród za wyjątkowe wyniki sportowe co roku miasto nagradzało też sportowców za osiągnięcia w roku minionym. Na ten cel w latach 2015-2018 wydano łącznie 604 300 zł. Nagrodzono: 848 zawodników, 64 trenerów oraz 21 działaczy.

W 2017 r. toruńscy sportowcy zdobyli ponad 1000 medali. Progres wyników sportowych potwierdza celowość wydatkowania środków publicznych na sport.

2015 r. (nagrody za osiągnięcia w 2014 r.) - łączna kwota: 123 200 zł

195 indywidualnych nagród i wyróżnień: w tym 175 dla zawodników, 16 dla trenerów oraz 4 wyróżnienia dla działaczy sportowych

2016 r. (nagrody za osiągnięcia w 2015 r.) - łączna kwota: 140 200 zł

275 indywidualnych nagród i wyróżnień: w tym 252 dla zawodników, 20 dla trenerów oraz 3 wyróżnienia dla działaczy sportowych

2017 r. (nagrody za osiągnięcia w 2016 r.) - łączna kwota: 161 800 zł

227 indywidualnych nagród i wyróżnień: w tym 204 dla zawodników (92 seniorów, 104 młodzieżowców, 8 weteranów), 16 trenerów oraz 7 wyróżnień dla działaczy sportowych

2018 r. (nagrody za osiągnięcia w 2017 r.) - łączna kwota: 179 100 zł

236 indywidualnych nagród i wyróżnień: w tym 217 dla zawodników (78 seniorów, 123 młodzieżowców, 16 weteranów), 12 dla trenerów oraz 7 wyróżnień dla działaczy sportowych

Współzawodnictwo sportowe prowadzone przez MSiT w l. 2014-2017

Rok	Liczba sklasyfikowanych gmin	Lokata GMT w klasyfikacji	Łączna nota punktowa
2014	876	15	1 790,46
2015	867	12	2 001,18
2016	887	12	2 018,22
2017	919	13	1 922,92

Wsparcie dla sportu młodzieżowego

Kluby sportowe otrzymują od miasta dotacje na sport młodzieżowy w ramach otwartych konkursów. Celem wsparcia jest zwiększenie dostępu do działalności sportowej klubów i zapewnienie wszechstronnego rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży, w tym uzdolnionej sportowo. Dotacje mogą być przeznaczone na:

- organizowanie i prowadzenie sportowej: szkolenie sportowe, wynajem obiektów sportowych, udział w rozgrywkach, zawodach, turniejach oraz organizację imprez sportowych w Toruniu, zakup niezbędnego sprzętu sportowego (w 2014 - 55 klubów, w 2018 - 60 klubów);
 - dofinansowanie letnich obozów i zgrupowań sportowych w celu przygotowania zawodników do kolejnego sezonu sportowego (wydatki na wyżywienie i noclegi);
- Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z tego wsparcia stale wzrasta. W 2014 r. szkoleniem sportowym objętych było ponad 3200 młodych sportowców, a w 2018 r. już ponad 5000.
- Biorąc pod uwagę popularność, wyniki sportowe, potencjał rozwojowy i posiadaną bazę sportową spośród 54 dyscyplin uprawianych w Toruniu priorytetowe dla miasta są:
- w sportach indywidualnych - wioślarstwo, kolarstwo, lekkoatletyka, szermierka, łyżwiarstwo, żeglarstwo,
 - w sportach zespołowych - koszykówka, siatkówka, piłka nożna mężczyzn, hokej na lodzie mężczyzn, hokej na trawie mężczyzn,
 - w sportach drużynowych - żużel.

Dofinansowanie działalności sportowej z zakresu sportu młodzieżowego (wybrane kluby)

Klub sportowy	2014	2015	2016	2017	Dotacje przyznane do 06. 2018	Razem
MKS Sokół	295 300	328 357	302 925	294 210	264 000	1 484 792
MKS Axel	191 800	215 810	258 950	278 305	245 000	1 189 865
KS Pomorzanie	240 550	247 550	251 300	209 030	204 500	1 152 930
MAF sp. z o.o	170 000	264 000	255 950	214 855	222 000	1 126 805
TKS-T Budowlani	182 500	238 150	240 250	188 155	172 000	1 021 055
TKK Pacific	167 250	159 950	169 400	159 735	160 000	816 335
AZS UMK Toruń	133 250	150 000	159 548	184 830	185 000	812 628
MKLA Toruń	90 800	147 200	165 200	155 910	160 600	719 710

Promocja miasta poprzez sport młodzieżowy

Uczestnictwo i sukcesy reprezentantów Torunia kategorii młodzieżowej w zawodach najwyższej rangi, w tym mistrzostwach Polski, Europy i świata, to wizytówka Torunia w kraju i za granicą oraz doskonała promocja naszego miasta. W latach 2015-2018 obejmowała m.in. umieszczenie herbu Torunia na strojach sportowych, eksponowanie flagi miasta podczas zawodów, używanie nazwy Toruń w wypowiedziach, wywiadach, informowanie o współpracy z miastem we wszystkich materiałach.

Toruń w rankingach sportowych

System Sportu Młodzieżowego

SSM to zestawienie współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży, prowadzone przez Ministerstwo Sportu i Turystyki. Celem jest przyciągnięcie do sportu jak największej liczby młodych ludzi, a przy tym wyselekcjonowanie talentów sportowych – przyszłych mistrzów. Pod uwagę brane są wyniki w sportach olimpijskich i wybranych neolimpijskich, w czterech kategoriach wiekowych: młodzik, junior młodszy, junior, młodzieżowiec. Pozycja Torunia w kolejnych latach jest odzwierciedleniem

Dofinansowanie dla toruńskich młodzieżowych klubów sportowych w l. 2014-2018

Zadania z zakresu sportu młodzieżowego	2014	2015	2016	2017	Plan 2018
Dotacja na sport młodzieżowy	2 842 590	3 549 937	3 747 300	3 646 930	3 850 000
Promocja miasta poprzez sport młodzieżowy	100 315	150 000	150 000	49 618	50 000
Dotacja na młodzieżowe obozy sportowe	243 768	254 065	257 120	288 796	350 000
Razem sport młodzieżowy	3 186 673	3 954 002	4 154 420	3 985 344	4 250 000
Łącznie w latach 2014-2018					19 530 439

zaangażowania środków gminnych, pracy sportowców i ich trenerów oraz dowodem skuteczności upowszechniania sportu wśród dzieci i młodzieży w naszym mieście.

Wśród toruńskich klubów, które co roku uzyskują wysokie pozycje w tym rankingu, należy wyróżnić m.in.: UKS „Copernicus” – kolarstwo, TKK Pacific Toruń – kolarstwo, TKS-T Budowlani Toruń – szermierka, AZS UMK Toruń – wioślarstwo, MKSW „Pomorzanin”, UKŻ „Wiking” – żeglarstwo, KS Pomorzanin Toruń – hokej na trawie, Energa KTS Toruń – tenis stołowy, TKG Olimpijczyk Toruń – akrobatyka, MKS Sokoły Toruń – hokej na lodzie, MKLA Toruń – lekkoatletyka.

Toruń wśród miast atrakcyjnych sportowo

Portal Łączy Nas Pasja opracował klasyfikację polskich miast pod względem atrakcyjności sportowej. Toruń uplasował się w pierwszej dziesiątce. Autorzy rankingu przyznali miastom odpowiednią ilość punktów, wyłaniając w ten sposób najlepszą siedemnastkę: 3 punkty za drużynę w piłkarskiej ekstraklasie, 2 punkty za każdy klub występujący w najwyższej klasie rozgrywkowej: siatkówki, piłki ręcznej, koszykówki, hokeja i żużla oraz 1 punkt za: rugby, futsal, tenis stołowy lub futbol amerykański. 1 punkt dodawano też za zdobycie w poprzednim sezonie mistrzostwa Polski. Toruń ex aequo z Lubinem zajął ósme miejsce. Nasze miasto ubierało dziewięć punktów – Poli Budowlani (2), Polski Cukier (2), Energa (2), Get Well (2), FC Toruń (1). W Toruniu jest największa liczba drużyn ligowych na poziomie ekstraklasy.

Mamy ich trzy razy więcej niż Warszawa i Katowice, dwa razy więcej niż Łódź, Wrocław, Rzeszów i Kielce.

W rankingu finansowym miast wojewódzkich

W opracowaniu pt. „Finansowanie sportu przez samorządy”, dokonany przez Sponsoring Insight Research & Consulting, w rankingu miast wojewódzkich w latach 2015-2017 Toruń uplasował się na 4. miejscu w Polsce pod względem średnich wydatków na sport w przeliczeniu na 1 mieszkańca tj. ok. 250 zł i na II miejscu w Polsce pod względem średnich wydatków na kulturę fizyczną w wydatkach ogólnych tj. ok. 4,5%.

Imprezy sportowe w Toruniu w latach 2015-2018

Miasto jest co roku organizatorem lub współorganizatorem setek imprez sportowych, w tym dużych wydarzeń o charakterze ogólnokrajowym i międzynarodowym. Dzięki wybudowaniu nowoczesnej hali sportowo-widowiskowej z pełnowymiarową bieżnią lekkoatletyczną w minionych czterech latach Toruń wyrósł na polską stolicę halowej lekkiej atletyki. W obiekcie odbywają się także m.in. prestiżowe turnieje koszykarskie, siatkarskie, szermiercze i bokserskie. Zauważalnie wzrosła też liczba odbywających się w Toruniu imprez biegowych i kolarskich.

Najważniejsze imprezy organizowane w Toruniu

Rok 2015

Budżet na imprezy sportowe: 4 874 349 zł (w tym otwarty konkurs ofert 445 tys. zł)

- Halowe Młodzieżowe Mistrzostwa Europy w hokeju na trawie
- Mentor Nestle Nesquik Torun Cup 2015
- Euro Ice Hockey Challenge
- I Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny Copernicus Cup
- 59. Halowe Mistrzostwa Polski w Lekkiej Atletyce
- X Halowe Mistrzostwa Europy Weteranów Lekkiej Atletyki
- Gala Boksu Zawodowego „Wojak Boxing Night”
- Speedway Best Pairs
- Speedway European Champinoships
- Mistrzostwa Polski dla Kobiet Nestlé Fitness Tour de Toruń
- Plaża Gotyku Toruń 2015
- Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet Bella Cup 2015
- XIII Memoriał Huberta Jerzego Wagnera – Toruń 2015
- Międzynarodowe Zawody Kolarskie Velo Toruń
- 2015 FST Grupa Brokerska Toruń FIM SGP of Poland
- Gala Laur Królowej Sportu i „Złote Kolce”
- Międzynarodowy Turniej Hokeja na Lodzie Christmas Cup

Ważniejsze imprezy:

XIII Memoriał Huberta Jerzego Wagnera

W Arenie Toruń 22-24 sierpnia 2015 r. zmierzyła się siatkarska elita świata - reprezentacje Polski, Francji, Japonii i Iranu. Impreza przyciągnęła tłumy fanów tej dyscypliny. Po emocjonującej końcówce w meczu z Francją turniej wygrali Polacy.

X Halowe Mistrzostwa Europy Weteranów Lekkiej Atletyki

W zawodach 23-28 marca 2015 r. udział wzięło 2400 zawodników z 44 państw, w tym najliczniejsza, 538-osobowa reprezentacja Polski. Rozegranych zostało 21 konkurencji lekkoatletycznych, co dało 4900 tzw. osobostartów i 440 dekoracji medalowych.

I Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny Copernicus Cup

Pierwszy Copernicus Cup odbył się 3 lutego 2015 r. w Toruniu. Impreza w nowej hali widowiskowo-sportowej przy ul. Bema przyciągnęła wielu znanych sportowców z Polski i zagranicy oraz 4 tysiące kibiców. Arena Toruń zebrała znakomite recenzje jako halowy obiekt lekkoatletyczny. Aż 10 polskich zawodników podczas startu w Toruniu wywalczyło minima na Halowe Mistrzostwa Europy w Pradze.

2015 FST Grupa Brokerska Toruń FIM SGP OF POLAND
Zawody odbyły się 3 października 2015 na Motoarenie, a najszybszym zawodnikiem okazał się Nicki Pedersen przed Jasonem Doylem i Maciejem Janowskim.

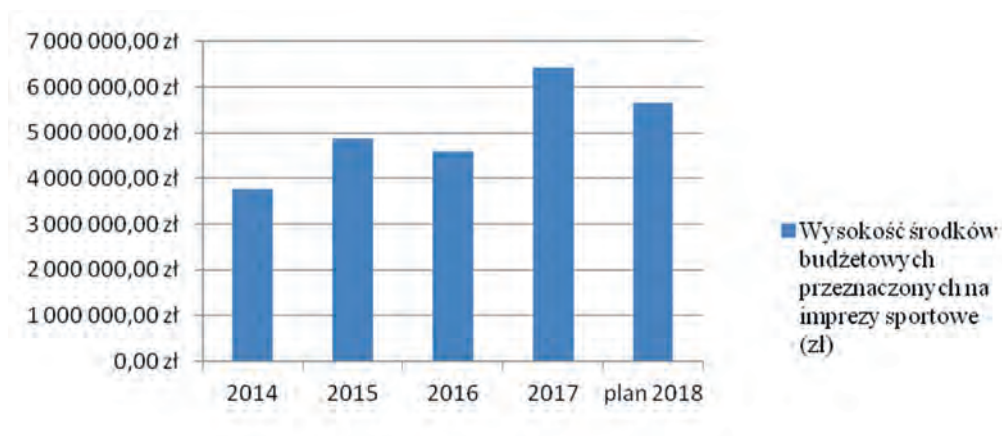

Rok 2016

Budżet: 4 578 623 zł (w tym otwarty konkurs ofert 444 tys. zł)

- Mentor Nestlé Nesquik Torun Cup 2016
- II Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny Copernicus Cup
- 60. Halowe Mistrzostwa Polski Seniorów w LA
- Halowe Mistrzostwa Europy Głuchych w LA
- XV Mistrzostwa Polski Skarbców o Puchar Ministra Finansów
- Speedway Best Pairs Cup 2016
- Gala MMA XCAGE 9
- Międzynarodowe Zawody Kolarskie Velo Toruń
- Mistrzostwa Polski dla Kobiet Nestlé Fitness Tour de Toruń
- Plaża Gotyku Toruń 2016
- Mistrzostwa Świata Juniorów na Żużlu w klasie 125 cc i 250 cc
- Mistrzostwa Europy Seniorów w Siermierce
- Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet Bella Cup 2016
- Marcin Gortat CAMP
- Mistrzostwa Polski w koszykówce „Zelmer 3x3 Quest”
- 2016 Toruń FIM Speedway Grand Prix of Poland
- Międzynarodowy Turniej Hokeja na Lodzie Christmas Cup

Wysokość środków budżetowych na imprezy sportowe w latach 2014-2018 (zł)

Ważniejsze imprezy:**5. Halowe Mistrzostwa Europy Głuchych w LA**

100 zawodników z 14 państw rywalizowało 17-19 marca 2016 r. w Arenie Toruń w konkurencjach biegowych, trójskoku, skokach w dal, o tyczce i wzwyż, pchnięciu kulą, pięcio- i siedmioboju. Organizatorem wydarzenia był Polski Związek Sportu Niesłyszących.

Mistrzostwa Europy Seniorów w Siermierce

W mistrzostwach Europy, które odbyły się w Toruniu 20-25 czerwca 2016 r., wzięło udział 397 zawodników z 39 krajów. Turniej ten był najważniejszym szermierczym wydarzeniem w Europie poprzedzającym Igrzyska Olimpijskie w Rio de Janeiro.

II Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny Copernicus Cup

Podczas drugiej edycji halowego mityngu Copernicus Cup 12 lutego 2016 r. polska sprinterka Ewa Swoboda z czasem 7,07 poprawiła w Toruniu halowy rekord świata junierek w biegu na 60 metrów, należący od 17 lat do Nigeryjki Joan Ekah-Udak. Wielu uczestników toruńskiej imprezy poprawiło swoje rekordy życiowe lub uzyskało minima PZLA na mistrzostwa świata w Portland w USA.

2016 Toruń FIM Speedway Grand Prix of Poland

1 października 2016 r. w Toruniu odbyły się zawody FST Grupa Brokarska Toruń FIM Speedway Grand Prix of Poland. Zwycięzcą siódmej edycji został Niels Kristian Iversen. Na podium stanęli także Greg Hancock i Bartosz Zmarzlik.

2017

Budżet: 6 438 736 zł (w tym otwarty konkurs ofert 998,4 tys. zł)

- Mentor Cup 2017
- III Halowy Europejski Mityng LA Copernicus Cup
- 61. Halowe Mistrzostwa Polski
- Speedway Euro Championship
- Speedway Best Pairs
- Międzynarodowe Zawody Kolarskie Velo Toruń
- Mistrzostwa Polski dla Kobiet Nestlé Fitness Tour de Toruń
- Bella Plaża Gotyku Toruń 2017
- Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet Bella Cup 2017
- 39. Memoriał im. Grzegorza Duneckiego
- Mistrzostwa Świata w Akrobacji Szybowcowej oraz 8. Mistrzostwa Świata w Akrobacji Szybowcowej
- Motorowodne Mistrzostwa Świata w Klasie GT30 i Międzynarodowe Motorowodne Mistrzostwa Polski w klasach GT15, OSY400, O125
- Światowy Polonijny Sejmik Olimpijski PKOL
- XVIII Światowe Letnie Igrzyska Polonijne Toruń 2017
- 2017 Nice Toruń FIM Speedway Grand Prix Of Poland
- II Kongres Miast Sportowych
- Otylia Swim Camp
- Międzynarodowy Turniej Hokeja na Lodzie Christmas Cup

Ważniejsze wydarzenia:**Motorowodne Mistrzostwa Świata w Klasie GT30 i Międzynarodowe Motorowodne Mistrzostwa Polski w klasach GT15, OSY400, O125**

Najbardziej prestiżowe zawody motorowodne z udziałem kilkudziesięciu zawodników z całej Europy odbyły się w Toruniu 4-6 sierpnia 2017. Rywalizacja została rozegrana na Wiśle, na wysokości Bulwaru Filadelfijskiego, pomiędzy mostem im. J. Piłsudskiego a mostem im. E. Malinowskiego.

XVIII Światowe Letnie Igrzyska Polonijne Toruń 2017

Światowe Letnie Igrzyska Polonijne, które odbyły się w Toruniu 29 lipca - 6 sierpnia 2017 r., to największa impreza sportowa na świecie skierowana do Polaków mieszkających poza granicami naszego kraju. W zmaganiach udział wzięło 978 zawodników z 32 krajów świata. Zawody rozgrywane były na 13 obiektach sportowych w 25 dyscyplinach sportowych.

Światowy Polonijny Sejmik Olimpijski Polskiego Komitetu Olimpijskiego

W spotkaniu, które odbyło się 22-28 lipca 2017 r., wzięło udział około 70 uczestników reprezentujących środowiska polonijne z całej niemalże Europy, Azji, obu Ameryk, Kanady i Australii. W sejmiku uczestniczyli również polscy olimpijczycy m.in. Irena Szewińska oraz olimpijczycy pochodzący z Torunia.

II Kongres Miast Sportowych

16 października 2017 r. Toruń był organizatorem Kongresu Miast Sportowych – ogólnopolskiego spotkania środowiska sportowego, biznesowego i samorządowego, będącego okazją do wymiany doświadczeń w zakresie dobrych praktyk, innowacyjnych technologii i zarządzania w obszarze sportu.

III Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny Copernicus Cup

10 lutego 2017 r. 5 tysięcy kibiców oklaskiwało w Arenie Toruń m.in. rekord Polski Joanny Jóźwik. Zawody po raz pierwszy włączone były w cykl IAAF WORLD INDOOR TOUR. Transmisja z zawodów dotarła do 110,8 mln gospodarstw domowych na świecie, czyli ok. 300 mln osób. Zgodnie z danymi organizatora, ekwiwalent reklamowy wygenerowany dla marki miasto Toruń podczas tej imprezy wyniósł min. 7,5 mln zł.

2017 Nice Toruń FIM Speedway Grand Prix Of Poland

Była to 11. odsłona mistrzowskiego cyklu, a zarazem ósma zorganizowana w Toruniu od 2010 r. Wśród topowych zawodników świata najlepszy okazał się Patryk Dudek, drugi był Tai Woffinden, a trzeci Bartosz Zmarzlik.

2018

Plan budżetu: 5 650 000 (w tym otwarty konkurs ofert 1, 2 mln zł)

- Mentor Torun Cup 2018
- Mistrzostwa Polski w łyżwiarstwie Synchronicznym
- Ogólnopolski Klubowy Mityng Lekkoatletyczny
- IV Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny Copernicus Cup

- 62. Halowe Mistrzostwa Polski Seniorów w Lekkiej Atletyce
- XXVII Halowe Mistrzostwa Polski w Lekkiej Atletyce Masters
- Halowe Mistrzostwa Polski Niesłyszących w Lekkiej Atletyce
- Ecenter Copernicup
- Speedway Best Pairs 2018 Round 1 Toruń
- Międzynarodowe Zawody Kolarskie Velo Toruń
- Mistrzostwa Polski dla Kobiet Nestlé Fitness Tour de Toruń
- Bella Plaża Gotyku Toruń 2018
- Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet Bella Cup 2018
- Mistrzostwa Świata na żużlu w klasie 250 cc
- Koszykarski Camp
- 40. Memoriał im. Grzegorza Duneckiego
- Toruń FIM Speedway Grand Prix of Poland
- Międzynarodowy Turniej Hokeja na Lodzie Christmas Cup

Ważniejsze wydarzenia:

Speedway Best Pairs 2018 Round 1 Toruń

Impreza była oficjalnym rozpoczęciem sezonu żużlowego w 2018 r. Zasięg transmisji SBP osiągnął poziom ok. 4 mln widzów w samej Europie, w tym w Polsce: ok. 500 tys. Zgodnie z danymi organizatora, ekwiwalent reklamowy wygenerowany dla marki miasto Toruń wyniósł min. 3 mln zł. Pierwszą rundę SBP wygrał Fogo Power Team przed Trans MF Pro Race Team i Monster Energy Speedway Team.

IV Halowy Europejski Mityng Lekkoatletyczny Copernicus Cup

Mityng był po raz drugi włączony do cyklu najważniejszych mityngów halowych na świecie IAAF WORLD. Rezultaty uzyskane podczas czwartej edycji Copernicus Cup w Toruniu pozwoliły wielu zawodnikom wypełnić minimum na Halowe Mistrzostwa Świata w Birmingham.

2018 Toruń FIM Speedway Grand Prix of Poland

Niezmiennie od 2010 r. imprezę z najlepszymi żużlowcami świata, organizowaną na toruńskiej Motoarenie, oglądał komplet publiczności.

Międzynarodowe wydarzenia sportowe pozyskane przez Toruń na kolejne lata:

VIII Halowe Mistrzostwa Świata Weteranów Lekkiej Atletyki Toruń 2019 - udział 4 tysięcy uczestników z ok. 90 krajów świata

Mistrzostwa Świata Juniorów i Kadetów w Sermierce – Toruń 2019 - udział 1 700 zawodników z około 90 krajów świata

Międzynarodowy Zlot Klubów Zabytkowych Citroena – Toruń 2020 - przewidywany udział około 5 tys. pojazdów i ponad 20 tysięcy uczestników i turystów.

Mistrzostwa Polski w Siatkówce Plażowej Kobiet i Mężczyzn – Toruń 2019 (w ramach projektu Plaża Gotyku)

Halowe Mistrzostwa Europy Seniorów La 2021 – Toruń 2021 - udział najlepszych zawodników z całej Europy i niewątpliwie największa lekkoatletyczna impreza w historii Torunia.

Łącznie wysokość środków budżetowych przeznaczonych na imprezy sportowe w latach 2014-2018 to **25 296 776 zł.**

Organizacja sportu szkolnego

W omawianym okresie nastąpiło wiele zmian w toruńskim sporcie szkolnym. Najważniejszą było dostosowanie poziomów rywalizacji sportowych do reformy systemu oświaty w 2017 r. (powrót 8-letniej szkoły podstawowej, 4-letniego liceum, 5-letniego technikum i likwidacja gimnazjów).

Nowy system współzawodnictwa działa na czterech poziomach wiekowych: igrzyska przedszkolaków, igrzyska dzieci, igrzyska młodzieży szkolnej, licealiada (wcześniej również były cztery poziomy współzawodnictwa: przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych). Ponadto do najważniejszych zmian należy zaliczyć wprowadzenie jednolitego i przejrzystego regulaminu współzawodnictwa, powrót do gminnego kalendarza imprez oraz nagradzanie większej ilości placówek (12 szkół w grupie wiekowej).

Roczna pula nagród we współzawodnictwie szkół i przedszkoli to obecnie 93,3 tys. zł (85 tys. zł dla szkół i 7,5 tys. zł dla przedszkoli). Nagrody mogą być przeznaczone na zakup sprzętu sportowego. Ponadto za udział w konkretnych zawodach uczniowie otrzymują puchary, dyplomy, medale i sprzęt sportowy. Ważną techniczną zmianą było wprowadzenie strony internetowej całych rozgrywek: www.olimpiada-torun.pl.

Zmiany te przekładają się na znaczny wzrost zainteresowania udziałem w zawodach wśród najmłodszych sportowców i nauczycieli. Rozgrywki prowadzone są pod nazwą: Toruńska Olimpiada Przedszkoli i Szkół.

Podczas roku szkolnego uczniowie uczestniczą w ok. 520 zawodach sportowych: indywidualnych, zespołowych, ligach i olimpiadach. Łącznie we współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży podczas roku szkolnego udział bierze ok. 15.000 uczniów i przedszkolaków.

Największym zainteresowaniem wśród uczniów cieszą się zawody lekkoatletyczne, turniej „Jestem Sprawny, Sprawny Miś”, zawody piłkarskie i unihokej. Wśród przedszkoli - olimpiady ogólnospornościowe.

Miasto finansuje następujące wydatki dot. sportu szkolnego: wynagrodzenia koordynatorów współpracujących z UMT

w zakresie przeprowadzania zawodów, koszty sędziowania, obsługi technicznej i zabezpieczenia medycznego, zakup pucharów medali, dyplomów, sprzętu sportowego, a także re-fundacje dojazdów na zawody wojewódzkie.

Co roku oferta zajęć jest wzbogacana spotkaniami szkoleniowymi, podczas których dzieci mogą wspólnie z wybitnymi sportowcami rozwijać swoje umiejętności i pogłębiać sportową pasję. Najważniejszymi wydarzeniami tego typu były: „Marcin Gortat Camp” – 2016 r., „Hockey Coach Camp” – 2016 r., „Otylia Swim Tour” – 2017 i 2018 r., „Monika Pyrek Camp” – 2018 r. „Sport Generacja” Sebastiana Chmary – 2018 r., „Koszykarski Camp” – 2018 r.

Miasto Toruń bierze również udział w skierowanych do dzieci i młodzieży projektach Ministerstwa Sportu i Turystyki i związków sportowych. W latach 2015-2018 były to: „Lokalny Animator Sportu”, „Klub”, „Sport Wszystkich Dzieci”, „Ośrodek Szkolenia Sportowego Młodzieży w Piłce Nożnej”, „Szkolny Młodzieżowy Ośrodek Koszykówki”, „Lekkoatletyka Dla Każdego”, „Mały Mistrz”, „Umiem pływać”, „Szkolny Klub Sportowy”, Koszykarski „3x3 Quest”.

Lato w Toruniu bez nudy

Podczas letnich wakacji gmina organizowała kolejne edycje akcji pn. „Lato w Toruniu bez nudy”. To coroczny program licznych zajęć i imprez sportowo-rekreacyjnych organizowanych w okresie czerwiec – sierpień, szczególnie z myślą o dzieciach i młodzieży pozostającej w mieście podczas wakacji. Celem jest stworzenie im możliwości aktywnego i bezpiecznego spędzenia wolnego czasu. Imprezy odbywają się w całym mieście, z wykorzystaniem większości obiektów sportowych i terenów sportowo-rekreacyjnych. W latach 2014-2018 na te cele miasto przeznaczyło łącznie: ok. 1,8 mln zł, w tym:

- w 2014 roku – 293.000 zł
- w 2015 roku – 354.002 zł
- w 2016 roku – 370.977 zł
- w 2017 roku – 411.744 zł
- w 2018 roku – 400.000 zł

ZDROWIE

Rozwój miejskiej polityki senioralnej, działania na rzecz dużych rodzin i osób niepełnosprawnych, poprawa dostępności opieki żłobkowej, promocja aktywności i zdrowego stylu życia - tym się charakteryzowały lata 2015-2018 w gminnej opiece zdrowotnej. Miasto dbało o zdrowie mieszkańców realizując szereg programów zdrowotnych m.in. z zakresu stomatologii, chorób kręgosłupa czy profilaktyki otyłości i uzależnień. Kontynuowane były również inwestycje i remonty oraz zakupy sprzętowe w gminnych zakładach opieki zdrowotnej.

Miejskie placówki ochrony zdrowia

W Toruniu działają trzy samodzielne, publiczne zakłady opieki zdrowotnej, dla których organem założycielskim jest Gmina Miasta Toruń:

- Specjalistyczny Szpital Miejski im. Mikołaja Kopernika, ul. Batorego 17/19;
- Miejska Przychodnia Specjalistyczna, ul. Uniwersytecka 17;
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy im. ks. Jerzego Popiełuszki, ul. Ligi Polskiej 8.

Świadczenia realizowane przez te zakłady finansowane są przez Narodowy Fundusz Zdrowia na podstawie zawartych umów.

Specjalistyczny Szpital Miejski im. M. Kopernika (SSM)

SSM dysponuje obecnie 248 łózkami szpitalnymi na 11 oddziałach. Pacjenci korzystają też z Izby Przyjęć i 13 specjalistycznych poradni przyszpitalnych.

W latach 2015-2018 włączono oddział rehabilitacji i rehabilitacji neurologicznej w jeden oddział rehabilitacji ogólnoustrojowej i neurologicznej.

Oferta szpitala poszerzyła się o: preparatykę komórek krwiotwórczych i ich zamrażanie do przeszczepiania oraz ich bankowanie, zabiegi urologiczne robotem da Vinci, wszczepianie implantu sztucznego zwieracza cewki moczowej, zabiegi implantacji stymulatora serca i kardiowertera, zabiegi ablacji w zaburzeniach rytmu serca, krioablacji balonowej migotania przedsionków, zabiegi stabilizacji przez stawowej w kręgosłupie szyjnym, stabilizacji wewnątrztrzonowej złamań kręgosłupa piersiowo-lędźwiowego, stabilizacji stawu krzyżowo-biodrowego w zwyrodnieniach stawów, endoskopii

kręgosłupa lędźwiowego, przez skórną stabilizację kręgosłupa piersiowo-lędźwiowo-krzyżowego, korekcja i stabilizacja skolioz wieku dorosłego, wszczepianie protez stawu śródreżno-nadgarstkowego, wprowadzenie nowych metod zespolenia kości długich, operacje węzła wartowniczego w nowotworach piersi i czerniaka, indywidualne zabiegi rehabilitacyjne.

W 2016 r. Specjalistyczny Szpital Miejski w Toruniu wzbogacił się o robota chirurgicznego da Vinci, umożliwiającego przeprowadzanie zabiegów urologicznych i chirurgicznych, szczególnie u pacjentów ze schorzeniami onkologicznymi w technikach małoinwazyjnych i bezdotykowych. Nowoczesny sprzęt o wartości ponad 5 mln zł (leasing) trafił do szpitala w ramach grantu pozyskanego z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju „Profilaktyka i leczenie chorób cywilizacyjnych” - STRATEGMBD o wartości 33 mln zł. 25 sierpnia 2016 r. w szpitalu wykonano pierwszą wspomaganą robotem operację wycięcia prostaty z powodu raka. Na wykup robota GMT przekazała dotację – 1 082 400 zł.

SSM jest jednym z 208 szpitali (wg stanu na wrzesień 2018 r) posiadających certyfikat akredytacyjny wydany przez Ministerstwo Zdrowia potwierdzający spełnienie standardów akredytacyjnych dla lecznictwa szpitalnego.

Ponadto od 2005 roku szpital posiada Certyfikat ISO ważny do 08.12.202 r potwierdzający spełnienie wymagań normy ISO 9001:2015 w zakresie świadczenia usług zdrowotnych lecznictwa stacjonarnego i ambulatoryjnego, diagnostyki medycznej, profilaktyki, promocji zdrowia i badań klinicznych.

W styczniu 2016 r. w SSM uzyskał pozytywny wynik przeglądu akredytacyjnego.

Projekty unijne realizowane w SSM:

- „Rozbudowa Specjalistycznego Szpitala Miejskiego im. Mikołaja Kopernika w Toruniu o nowy budynek szpitalny w celu utworzenia nowych oddziałów i zapewnienia kompleksowości udzielanych świadczeń”. Koszt całkowity: 18 831 300 zł, dofinansowanie z RPO WK-P (EFRR) na lata 2014-2020 - 5 400 000 zł, wkład własny: 13 431 300 zł
- „Pracuj bezpiecznie i dbaj o zdrowie” – wsparcie indywidualne i grupowe pracowników SSM w Toruniu w zakresie eliminacji dolegliwości narządu ruchu oraz poprawy warunków pracy. Koszt całkowity: 504 518, dofinansowanie z RPO WK-P (EFS) i budżetu państwa 479 292 zł, wkład własny 25 225 zł.

Specjalistyczny Szpital Miejski w latach 2015-2018

Rok	Liczba osób leczonych w oddziałach szpitalnych	Porady udzielone w Izbie Przyjęć	Porady udzielone w poradniach przyszpitalnych	Ilość łóżek szpitalnych	Wskaźnik wykorzystania łóżek w %
2015	14 900	11 694	56 077	254	85,4
2016	14 128	12 143	58 260	251	85,1
2017	14 369	13 096	59 673	251	84,4
2018/do lipca	8 793	7 593	34 913	248	84,6

- „Wypredź raka - weź udział w badaniach profilaktycznych raka jelita grubego!” – w ramach projektu do 2020 r. 900 osób aktywnych zawodowo będzie przebadanych pod kątem wykrywania raka jelita grubego. Wartość projektu 820 475 zł, dofinansowanie z RPO WK-P na lata 2014-2020 - 697 403 zł.
- „Termomodernizacja budynków SSM im. M. Kopernika w Toruniu”. Zadanie współfinansowane ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w ramach Działania RPKP.03.03.00: Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym, Wartość projektu 1 902 361 zł dofinansowanie 1 180 712 zł okres realizacji 2018-2020.

Nagrody i wyróżnienia dla SSM:

- W plebiscycie czytelników „Nowości” „Złoty Stetoskop” wyróżnieni zostali: w 2016 r. dr Marcin Bania (kardiolog), a w 2017 r. dr Damian Janiszewski (chirurg) i dr Barbara Brzuszkiewicz (lekarz rehabilitacji);
- Prof. dr hab. med. Tomasz Drewna z SSM w Toruniu został w 2015 r. wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Urologicznego w kadencji 2015-2018. PTU to prestiżowe stowarzyszenie naukowe skupiające ponad 1000 polskich urologów.
- W 2017 r. Nagrodą Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kategorii Ochrona zdrowia został nagrodzony zespół lekarzy SSM: dr n. med. Małgorzata Całbecka, dr n. med. Grzegorz Charliński oraz mgr Aleksandra Urban (liderzy zespołu personelu medycznego) - za stworzenie Banku Macierzystych Komórek Krwiotwórczych i ośrodka przeszczepowego szpiku oraz pierwszy w Kujawsko-Pomorskiem autologiczny przeszczep szpiku, który miał miejsce w 2017 r.

- W Rankingu Szpitali i Oddziałów Szpitalnych 2017, opracowanym przez czasopismo „Menedżer Zdrowia” i wydawnictwo Termedia na zlecenie „Wprost”, oddział urologiczny SSM w Toruniu zajął 6. miejsce w Polsce, przy czym w podrankingu - małe zabiegi urologiczne - 1. miejsce w Polsce.
- W 2018 r. SSM został trzykrotnie wyróżniony w IV edycji Ogólnopolskiego Konkursu i Programu Certyfikacji Podmiotów Branży Medycznej „Wysoka Jakość w Ochronie Zdrowia”, promującym najlepsze polskie placówki, instytucje i firmy działające w branży medycznej i branżach pokrewnych, przyznawanym przez grono naukowców najbardziej renomowanych polskich uczelni, m.in. Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Łódzkiego i Śląskiego Uniwersytetu Medycznego. Toruński szpital otrzymał: Certyfikat „Wysoka Jakość w Ochronie Zdrowia”, Certyfikat Srebrny, przyznawany szpitalom otrzymującym po raz trzeci certyfikaty zwykłe i Certyfikat Nadzwyczajny „Laur Nowoczesności” przyznany dyrektorowi SSM.

Miejska Przychodnia Specjalistyczna (MPS)

W 2017 r. Miejska Przychodnia Specjalistyczna świętowała 85-lecie udzielania świadczeń zdrowotnych na rzecz mieszkańców Torunia. Gmach wybudowany dla przedwojennej miejskiej Kasy Chorych przy ówczesnej ul. Trzeciego Maja, obecnie Uniwersyteckiej, nazwany z racji swej okazałości Pałacem Zdrowia, od chwili otwarcia do dnia dzisiejszego nie zmienił funkcji, do jakiej został przeznaczony. Dziś MPS to jedna z najbardziej popularnych toruńskich placówek ochrony zdrowia. Udziela rocznie 750-800 tys. świadczeń (porady i zabiegi lekarskie, badania diagnostyczne, zabiegi

rehabilitacyjne). Działają w niej 23 poradnie i 5 pracowni diagnostycznych.

Co roku Gmina Miasta Toruń finansuje działania usprawniające dzieci z uszkodzeniem ośrodkowego układu nerwowego w wieku od 2 do 5 lat, realizowane w Ośrodku Rehabilitacji MPS przy ul. Łyskowskiego 15. W latach 2015-2018 na ten cel przekazała 440 000 zł.

MPS w latach 2014-2016 oraz w 2018 r. realizuje „Program szczepień ochronnych przeciwko grypie dla mieszkańców Torunia po 65. roku życia na lata 2015-2020”, finansowany przez GMT. Od 2015 r. wykonano 13 648 szczepień (w 2018 r. planuje się wykonanie ok. 4 000 szczepień).

Projekty unijne realizowane przez MPS w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020:

- „Wyposażenie Pracowni Endoskopii MPS w sprzęt medyczny” (2017). GMT przekazała dotację celową 200 tys. zł przeznaczoną na wkład własny do projektu realizowanego przez MPS. Całkowita wartość projektu wynosi 408 664 zł, w tym dofinansowanie z funduszy europejskich: 200 000 zł.
- „Lepiej zapobiegać niż leczyć” (2018-2020) - kompleksowy program profilaktyki raka jelita grubego dla mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego”. Całkowita wartość projektu to 1 073 696 zł, w tym dofinansowanie unijne 912 642 zł i z budżetu państwa: 107 369 zł.

Nagrody dla MPS:

W 2014 r. Miejska Przychodnia Specjalistyczna wzięła udział w pierwszej edycji Ogólnopolskiego Konkursu i Programu Certyfikacji Podmiotów Branży Medycznej „Wysoka Jakość w Ochronie Zdrowia”, organizowanego przez Instytut Zarządzania i Rozwoju Jakości i otrzymała certyfikat „Wysoka jakość w ochronie zdrowia 2014/2015”, potwierdzający przestrzeganie wysokich standardów w zakresie działalności na rynku medycznym.

W latach 2014-2018 w plebiscycie „Nowości” Złoty Stetoskop” MPS zdobyła złotą, srebrną i brązową statuetkę w kategorii Przychodnia oraz złotą statuetkę w kategorii Laboratorium Medyczne.

Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy im. ks. Jerzego Popiełuszki (ZPO)

Placówka realizuje świadczenia pielęgnacyjno-opiekuńcze z zakresu opieki długoterminowej oraz opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień. Liczba łóżek rzeczywistych wynosi 112.

1 lipca 2017 r. ZPO rozszerzył świadczone usługi o opiekę nad pacjentami wentylowanymi mechanicznie. Podpisany został kontrakt z NFZ na 2 łóżka dla takich pacjentów, rozszerzony w 2018 r. o kolejne, trzecie łóżko.

1 lipca 2018 r. oddział dzienny psychiatryczny ZPO został przekształcony w oddział dzienny psychiatryczny geriatryczny.

Projekty unijne realizowane przez ZPO:

- „Zostań w domu”, realizowany od 1 września 2016 r., 1 lutego 2017 r. przy ZPO został utworzony Dzienny Dom Opieki Medycznej, który zapewnia bezpłatną opiekę 12 osobom zależnym, których stan zdrowia wymaga kompleksowych działań rehabilitacyjnych i przeciwdziałających postępującej niesamodzielności, wsparcia i edukacji zdrowotnej, opieki pielęgniarskiej, nadzoru nad terapią farmakologiczną, a także doradztwa w zakresie organizacji opieki i leczenia. Celem projektu jest poprawa stanu zdrowia i usamodzielnienie osób zależnych, zapobieganie wczesnym powikłaniom poszpitalnym, a także przygotowanie pacjentów i ich rodzin do funkcjonowania z niepełnosprawnością i samoopieki. Projekt potrwa do 31 października 2018 r. Koszt całkowity 1 030 642 zł, w tym dofinansowanie ze środków EFS w ramach PO Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 - 999 723 zł.
- „Skoordynowana opieka środowiskowa skierowana do osób z chorobą otępienną i ich opiekunów”, realizowany od 1 października 2017 r. w partnerstwie z WSZ im. L. Rydygiera w Toruniu, Spółką Lecznice Citomed w Toruniu, MOPR oraz Fundacją „Razem Zmieniamy Świat”. Od 1 stycznia 2018 r. w ZPO działa Centrum Consultor, którego głównym zadaniem jest skoordynowanie opieki i doradztwo dla osób szukających pomocy tak, by chorzy mogli jak

najdłużej pozostać we własnym środowisku domowym, a ich pobyty szpitalne były ograniczone do niezbędnego minimum. Koszt całkowity projektu 3 241 470 zł, w środki z EFS w ramach PO Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 - 3 144 226 zł.

- „Rozbudowa (nadbudowa) Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Toruniu przy ul. Ligi Polskiej 8 wraz z modernizacją istniejącego oddziału IV całodobowego”. Celem jest powiększenie placówki o dodatkowych 30 miejsc dla pacjentów wymagających opieki całodobowej oraz zakontraktowanie większej liczby łóżek dla pacjentów wentylowanych mechanicznie. Inwestycja umożliwi również uruchomienie 10 łóżek w trybie interwencyjnym dla osób wymagających doraźnej opieki. Projekt o wartości 6 309 903 zł uzyskał wsparcie z RPO WK-P na lata 2014-2020 w wysokości 3 515 055 zł.

Profilaktyka zdrowotna

Ważną częścią działań prozdrowotnych gminy są od wielu lat programy profilaktyki zdrowotnej, kierowane do grup mieszkańców w różnym wieku. Celem jest promocja regularnych badań, szczepień ochronnych i zdrowego stylu życia, wczesne wykrywanie wad rozwojowych i schorzeń typowych

dla danej grupy wiekowej, a także wzrost świadomości torunian na temat negatywnych skutków uzależnień. Prowadzone w Toruniu programy polityki zdrowotnej mają pozytywną opinię Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji w Warszawie.

W latach 2015-2018 realizowane były:

1. Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego HPV” - kontynuacja działań rozpoczętych w 2008 r. Każdego roku szczepienia p/HPV otrzymują dziewczęta z innych roczników - łącznie od początku funkcjonowania programu zaszczepiono już 2 958 dziewcząt.
2. Program promocji zdrowia wśród dzieci i młodzieży toruńskich szkół, realizowany przez dodatkowo zatrudnione pielęgniarki - aktualnie na terenie 45 szkół. Celem jest propagowanie wśród dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia, wolnego od uzależnień, oraz odpowiedzialności za własne zdrowie.
3. Program profilaktyki próchnicy oraz urazów zębów mlecznych i stałych, skierowany do dzieci i młodzieży, ich rodziców i opiekunów oraz pracowników oświaty pt. „Toruń oślniewa uśmiechem”. Program realizowany od 2015 r. jest uzupełnieniem oferty NFZ. Obejmuje świadczenia zdrowotne skierowane do dzieci w wieku 11,14 i 17 lat oraz edukację zdrowotną skierowaną także do rodziców i nauczycieli. Rocznie uczestniczy w nim ok. 1 200 osób.
4. Program profilaktyki i leczenia wad postawy mieszkańców Torunia pt. „Postawa to podstawa” - moduł I. Począwszy od 2016 r. co roku ponad 1000 toruńskich uczniów poddawanych jest badaniom w kierunku wad postawy i w razie potrzeby kierowanych na indywidualne lub grupowe zajęcia korekcyjne, finansowane przez gminę. Od 2017 r. program został poszerzony o moduł II, skierowany do osób aktywnych zawodowo ze schorzeniami kręgosłupa. Rocznie ponad 120 osób uczestniczy w zajęciach pilates bądź na basenie.
5. Program szczepień ochronnych przeciwko grypie dla mieszkańców Torunia po 65. roku życia, realizowany od 2014 r. Od początku funkcjonowania programu do roku 2017 z tej formy profilaktyki skorzystało już 13 648 osób. W roku 2018 zaplanowano szczepienia dla 4 tys. osób.

W walce z otyłością

W 2016 r. Toruń jako jedyne miasto w Polsce pozyskało dofinansowanie z Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 i rozpoczęło realizację programu dla do osób otyłych pn. „Tworzenie grup wsparcia dla osób z otyłością”. Dzięki temu już 280 torunian w różnym wieku (w grupach 5-15 lat, 26-39 lat i 40+) zyskało wiedzę na temat przyczyn nawagi i podjęło walkę o utratę zbędnych kilogramów pod opieką dietetyka, psychologa i trenerów sportowych. Rekordziści schudli w zdrowy sposób ponad 25 kg.

Przeciwdziałanie uzależnieniom

Co roku uchwalany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Innych Uzależnień. Jego celem jest wytyczenie kierunków działań na rzecz: ograniczania wśród mieszkańców Torunia popytu na środki psychoaktywne (tytoń, alkohol, narkotyki, dopalacze, leki), minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem tych środków oraz przeciwdziałania uzależnieniom innego typu. Program obejmuje też działania związane z ograniczaniem przemocy w rodzinie i ochroną jej ofiar.

W latach 2015-2018 miasto wydało na ten cel łącznie ponad 18 mln zł, finansując co roku przede wszystkim:

- kształcenie młodzieżowych liderów promocji zdrowia i wspieranie edukacji rówieśniczej;
- realizację programów profilaktycznych w szkołach - kierowanych głównie na wzrost świadomości zdrowotnej, wzmacnianie czynników chroniących przed podejmowaniem zachowań ryzykownych oraz opóźnianie wieku, w którym następuje kontakt z używkami;
- pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych lub dotkniętych problemem uzależnień (m.in. funkcjonowanie 14 świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych, z których średnio rocznie korzysta ok. 700-800 dzieci i młodzieży szkolnej; działanie licznych specjalistycznych punktów konsultacyjnych);
- półkolonie i kolonie letnie połączone z programem profilaktycznym (średnio rocznie korzysta ok. 600 dzieci) oraz letnią kampanię z cyklu „Lato w Toruniu bez nudy” (nieodpłatna oferta obejmuje m.in. seanse filmowe, zajęcia w Piernikowym Miasteczku, na orlikach i basenach);
- specjalistyczną pomoc dla osób eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi oraz zagrożonych uzależnieniem;
- kompleksowe wsparcie specjalistyczne dla osób uzależnionych od alkoholu /narkotyków oraz osób współuzależnionych; pomoc w utrzymywaniu abstynencji i radzeniu sobie w życiu „na trzeźwo” po zakończonym leczeniu w specjalistycznych ośrodkach;
- szkolenia dla rodziców i wychowawców oraz realizatorów programów profilaktycznych, poradnictwo specjalistyczne;
- organizację lokalnych kampanii profilaktycznych informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do całej społeczności lokalnej, w tym szczególnie dzieci i młodzieży szkolnej (m.in. spotkania z krajowymi specjalistami tematyczne konkursy plastyczne i literackie, debaty młodzieżowe, szkolenia realizatorów programów profilaktycznych, specjalistyczne uliczne punkty konsultacyjne, przedsięwzięcia rekreacyjno-sportowe, materiały informacyjne);
- wielokierunkowe wsparcie osób żyjących z HIV i ich rodzin.

Wydatki na Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Innych Uzależnień:

2015	4 084 973
2016	4 201 618
2017	4 969 412
2018 (plan)	4 780 000

Szczepienia i badania profilaktyczne

Miasto uczestniczy w programach polityki zdrowotnej realizowanych w partnerstwie z samorządem województwa kujawsko-pomorskiego. W latach 2015-2018 były to:

- Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w województwie kujawsko-pomorskim. W ramach programu wykonano badania laboratoryjne (ag HBs i anty HCV) u 900 torunian;
- Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim. Szczepieniem objęto dzieci w wieku 24-36 miesięcy. W latach 2014-2018 zaszczepiono 970 dzieci z Torunia;
- Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród osób dorosłych w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim. Program skierowany jest do osób po 65. roku życia chorują-

cych na przewlekłe choroby układu oddechowego. W latach 2017-2018 zaszczepiono 107 osób dorosłych.

- Kujawsko-Pomorski Program Badań Przesiewowych w Kierunku Tętniaka Aorty Brzuszej. Program realizowany w 2018 r., skierowany do 200 mężczyzn w wieku 65-74 lata, palących papierosy.
- Program zapobiegania upadkom dla seniorów w województwie kujawsko-pomorskim – realizacja 2018 r. W programie 20 osobowa grupa seniorów pod okiem trenerów będzie mogła wykształcić nawyk systematycznych ćwiczeń i poprawić sprawność fizyczną.

„Rodzina Razem - Toruń dla Pokoleń”

Program przyjęty uchwałą Rady Miasta Torunia z 2016 r., skierowany do dużych rodzin z co najmniej trójką dzieci, oraz osób w wieku senioralnym 65+. Jego istotą jest integracja międzypokoleniowa oparta na idei wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i tzw. banku czasu. W ramach programu wydawane są: Toruńska Karta Seniora (od 2017 r.) i Toruńska Karta Dużej Rodziny (kontynuacja projektu realizowanego od 2012 r.). Karty te upoważniają posiadaczy do korzystania ze zniżek i ulg udzielanych przez partnerów programu, których jest już obecnie 126, a ich oferta obejmuje m.in.: rehabilitację świadczoną przez toruńskie podmioty lecznicze i sanatoria na terenie

kraju, usługi optyczne, stomatologiczne protetyczne, poradnictwo specjalistyczne z zakresu zdrowia, aktywności fizycznej i turystycznej, usługi fryzjerskie i kosmetyczne, zakupy w sklepach internetowych (meble, art. pościelowe), usługi transportowe, internetowe, kursy językowe, pomoc dla seniorów przy zamianie mieszkań itp. W latach 2015-2018 zostało wydanych 2 692 Toruńskich Kart Dużej Rodziny (560 rodzin) i 7 557 Toruńskich Kart Seniora (od 1 stycznia 2017 r.)

Imprezy i akcje dla seniorów

Od 2015 r. odbywa się co roku „Święto Seniora – Senio-riada” - festyn integracyjny dla seniorów z bogatą ofertą rekreacyjno-kulturalną oraz możliwością wykonania badań diagnostycznych. Impreza jest finansowana przez miasto i organizowana wspólnie z Radą Seniorów.

Zachęcając seniorów do aktywnego uczestnictwa w życiu Torunia, gmina przygotowuje specjalne wydarzenia dla posiadaczy Toruńskiej Karty Seniora. 18 grudnia 2017 r. w rocznicę realizacji projektu w CKK Jordanki odbył się koncert operetkowo - świąteczny dla seniorów w wykonaniu artystów scen poznańskich (dwie tury o godz. 15:00 i 18:00). Zainteresowanie było ogromne – w imprezie wzięło udział ponad 1 700 osób.

W 2018 r. w Arenie Toruń dla posiadaczy TKS miasto zorganizowało dwie edycje akcji profilaktyki zdrowotnej, poświęconej szczególnie chorobom nowotworowym oraz cukrzycy, połączone z koncertami w wykonaniu zespołu cygańskiego Don Vasyła. Łącznie w przedsięwzięciu udział wzięło ok. 5 400 osób.

Pudełko życia

W latach 2015-2018 miasto kontynuowało wydawanie tzw. Pudełek Życia. To projekt skierowany do seniorów i innych osób, szczególnie mieszkających samotnie, chorych i niepełnosprawnych. Pudełko zawiera ankietę na temat stanu zdrowia, przebytych chorób, zażywanych leków, uczuleń, miejsca przechowywania dokumentacji medycznej itp. Wypełniony kwestionariusz chowa się w pudełku, a ten wkłada do lodówki i przykleja na jej drzwiach naklejkę informującą o posiadaniu „Pudełka życia” (w komplecie z pojemnikiem). Partnerem miasta w realizacji projektu aktualnie jest Fundacja Neuca. W latach 2015-2018 wydano ok. 19 tys. pojemników.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych

W 2016 r. zakończyła się kompleksowa rewitalizacja obiektów Fundacji Ducha na Rzecz Rehabilitacji Naturalnej Ludzi

Niepełnosprawnych. Placówka działająca od 1992 r. organizuje wyjazdy i obozy terapeutyczne dla osób niepełnosprawnych, a na co dzień prowadzi działalność stacjonarną przy Szosie Bydgoskiej 15. Tam jej podopieczni, głównie niepełnosprawne dzieci i młodzież, biorą udział w codziennej rehabilitacji m.in. hipoterapii, terapii wspinaczkowej, terapii zajęciowej i fizjoterapii.

Projekt objął rewitalizację kompleksu budynków Fundacji, w tym: stajni dla koni z zapleczem socjalnym, krytej ujeżdżalni ze ścianką wspinaczkową i gabinetem do fizjoterapii oraz za- bytkowego budynku głównego, pełniącego rolę rehabilitacyjno-biurową. Ponadto uporządkowano i zagospodarowano otoczenie obiektów. Koszt całkowity zadania wyniósł 10 396 991 zł, w tym dofinansowanie Gminy Miasta Toruń – 4 498 830 zł. Inwestycja została zrealizowana w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Torunia na lata 2007-2015.

Transport osób niepełnosprawnych

Od 1994 r. osoby niepełnosprawne mają w Toruniu możliwość skorzystania z indywidualnej obsługi komunikacyjnej, organizowanej i finansowanej przez GMT. W latach 2014-2017 mikrobusy wykonały 540 tys. km z pasażerem, przewożąc 48 000 osób niepełnosprawnych m.in. do pracy, do szkoły, na rehabilitację, na imprezy sportowe, kulturalne i rekreacyjne. Przewozy prowadzone są za pomocą czterech mikrobusów wyposażonych w podnośnik do wprowadzania osoby na wózek inwalidzki do pojazdu. Prawo do korzystania z przewozów mają osoby z widoczną dysfunkcją narządu ruchu, w pierwszej kolejności na wózkach inwalidzkich i niewidome wraz z opiekunem oraz pozostałe osoby niepełnosprawne o orzeczonym stopniu niepełnosprawności z tytułu narządu ruchu. Pasażer ma prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy ze strony kierowcy przy wsiadaniu i wysiadaniu z pojazdu oraz, w przypadku osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, od i do drzwi wejściowych do budynków. Usługi przewozowe świadczone są w dni powszednie w godz. 6.30-20.00 oraz w soboty, niedziele i święta w godz. 7.00 -18.00 (jedna – pierwsza sobota w miesiącu w godz. 7.00 do 22.00). Odpłatność ponoszona przez osoby niepełnosprawne stanowi około 10 % całkowitych kosztów przewozów. Pozostałe 90 % pokrywanych jest przez gminę.

Za działania podejmowane w dziedzinie poprawy toruńskiej infrastruktury transportowej, tramwajowej i autobusowej w zakresie jej dostosowania do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych miasto Toruń zostało w 2014 r. nagrodzone w ogólnopolskim konkursie „Samorząd Równych Szans” na najlepsze praktyki jednostek samorządu terytorialnego w zakresie polityki na rzecz osób niepełnosprawnych. Konkurs został ogłoszony przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego oraz PFRON pod przewodnictwem Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

Niepełnosprawni w nowej siedzibie

23 maja 2017 r. w zaadaptowanych obiektach gminnych przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 80 C i 80 D została otwarta nowa placówka, prowadzona przez Fundację Arkadia - Specjalistyczny Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób głęboko upośledzonych umysłowo. Tam również zostały przeniesione warsztaty terapii zajęciowej, mieszczące się dotychczas przy ul. Młyńskiej 2-4 na Podgórzu. Opieką w SŚDS zostały objęte dorosłe osoby głęboko niepełnosprawne, które nie rokują szansy na samodzielne funkcjonowanie i są całkowicie zależne od swoich opiekunów. Nowa placówka jest istotnym wsparciem dla rodziców i opiekunów, a także daje szansę osobom niepełnosprawnym na większy dostęp do rehabilitacji zdrowotnej i społecznej.

Zrealizowany przez miasto remont i adaptacja budynku kosztowały ponad 3,1 mln zł. Zakres robót obejmował przebudowę, rozbudowę i nadbudowę istniejących obiektów, zagospodarowanie terenu i wybudowanie wypalarni ceramiki dla potrzeb warsztatów. Gmina zakupiła też pierwsze wyposażenie dla SŚDS za 140 259 zł.

Z kolei przy ul. Młyńskiej zostało otwarte biuro zatrudnienia wspomagane, zajmujące się poszukiwaniem pracy dla osób niepełnosprawnych. Powstały także mieszkania

chronione i mieszkanie treningowe, gdzie osoby niesprawne intelektualnie mogą przebywać okresowo, zwiększając swoje umiejętności funkcjonowania bez wsparcia rodziny.

Więcej miejsc w żłobkach

W końcu 2014 r. w Toruniu funkcjonowały 3 żłobki publiczne i 14 niepublicznych z 704 miejscami dla dzieci łącznie (282 w żłobkach publicznych i 422 w żłobkach niepublicznych) oraz 25 miejsc w klubach dziecięcych. Po niespełna czterech latach, w lipcu 2018 r. działają w Toruniu 3 żłobki publiczne i 27 niepublicznych – łącznie 1266 miejsc dla dzieci (282 w żłobkach publicznych i 984 w żłobkach niepublicznych) oraz 10 miejsc w klubie dziecięcym. Niepubliczne podmioty prowadzące żłobki otrzymują od GMT dotację - aktualnie w wysokości 400 zł miesięcznie na dziecko.

Środki unijne pozyskane przez WZiPS na rozbudowę żłobków miejskich:

- 1 352 580 zł na dofinansowanie projektu pt. „Opieka dzienna i wczesna edukacja małego dziecka „Liczy się czas” (na bieżące utrzymanie nowo powstałych miejsc żłobkowych w Żłobkach Miejskich nr 1, 2 i 3),

- 2 249 943 zł na dofinansowanie projektu pt. „Rozbudowa i przebudowa Żłobka Miejskiego nr 1 przy ul. Bażyńskich 24-26 w Toruniu, Żłobka Miejskiego nr 2 przy ul. Piskorskiej 9 w Toruniu, Żłobka Miejskiego nr 3 przy ul. Konstytucji 3 Maja 16 w Toruniu”. Dzięki rozbudowie w drugiej połowie 2019 r. powstanie 75 miejsc opieki (po 25 w każdym ze żłobków).
- Złożono wniosek na realizację projektu „Budowa Żłobka Miejskiego przy ul. Andersa 21 w Toruniu” (145 miejsc) na kwotę 8 699 855 zł (koszty kwalifikowane 10 235 123 zł). Budowa ma się rozpocząć na przełomie roku 2018/2019.
- Złożono wniosek na realizację projektu pn. „Opieka dzienna i wczesna edukacja małego dziecka - Żłobek Miejski przy ul. Andersa 21 w Toruniu” na kwotę 4 228 300 zł (85% kosztów kwalifikowanych).

Nowy sprzęt dla miejskich placówek ochrony zdrowia

Na zakup wyposażenia dla gminnych zakładów opieki zdrowotnej w latach 2014-2018 GMT przeznaczyła 12 279 793 zł, w tym:

- Specjalistyczny Szpital Miejski – 10 636 072 zł
 - 2014 - koronograf z oprzyrządowaniem, aparat do terapii radialną falą uderzeniową, wyposażenie do pracowni endoskopowej, łóżka szpitalne z szafkami, sprzęt umożliwiający endoskopowe operacje kręgosłupa;
 - 2015 - wieża laparoskopowa z laserem do rozbijania kamieni, defibrylator i aparat do masażu serca, wywoływarka mammograficzna, narzędzia laparoskopowe, aparaty usg i rtg, zestaw tessys, endoskop;
 - 2016 - zintegrowany system informatyczny do kompleksowej obsługi szpitala ze sprzętem komputerowym, wiertarka neurochirurgiczna, aparat do terapii nerkozastępczej, tubusy do rektoskopu, system chłodzenia preparatu na głowicy do mikrotomu, narzędzia laparoskopowe urologiczne;
 - 2017 - system informatyczny, transporter do transferu pacjentów, aparat do inkubacji krwi i innych płynów ustrojowych, aparat dopplerowski do badania przepływów wewnątrz-czaszkowych i podmózgowych, procesor tkankowy, respirator transportowy, inkubator do przechowywania koncentratów krwinek płytkowych;
 - 2018 - aparat do badania czystości powietrza metodą zdebrzeniową. Sfinansowano też część opłaty leasingowej za roboty da Vinci (2018 r.).
- Miejska Przychodni Specjalistyczna – 1 480 103 zł
 - Zakupiono cyfrowy aparat rtg z oprzyrządowaniem, aparat do usg ginekologicznego, sprzęt rehabilitacyjny, defibrylator i Holter z oprzyrządowaniem oraz zapłacono za ucyfrowienie aparatu rtg.
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy – 160 753 zł
 - Zakupiono wózek pionizujący, materace przeciwoleżynowe,

ssaki medyczne i aparat ekg, łóżko szpitalne, wózek pionizujący, aparat ekg aparat do masażu limfatycznego oraz wózki rehabilitacyjne

Investycje i remonty w gminnych ZOZ

Na ten cel w latach 2015-2018 miasto wydało łącznie 5 496 949 zł. W SSM 4 372 236 zł przeznaczono m.in. na modernizację pomieszczeń po byłej aptece na poradnię hematologiczną z ośrodkiem poboru szpiku (2017 r.), remont pomieszczeń Izby Przyjęć oraz oddziału ortopedii i urologii, montaż windy i budynku administracyjno-medycznego (2018 r.).

W MPS gmina sfinansowała remont pomieszczeń, docieplenie budynku – 934 713 zł oraz wymianę i montaż wind.

W ZPO w latach 2017-2018 przeznaczono 190 000 zł na zmianę pomieszczeń (roboty murarskie, elektryczne i malarskie), wykonanie posadzek na balkonach, remont fragmentu elewacji, wymianę wentylacji w kuchni, montaż automatycznych drzwi wejściowych oraz przewodnic w salach chorych.

Dodatkowo GMT wydała 2 158 944 zł na sfinansowanie wkładu własnego ZOZ do projektów realizowanych w latach 2015-2018 ze środków zewnętrznych, m.in. utworzenie banku komórek i tkanek, rozbudowę ZPO, programy badań endoskopowych w SSM i MPS oraz projekt e-Usługi, e-Organizacja.

W sieci zdrowych miast

Jako członek – założyciel Stowarzyszenia Zdrowych Miast Polskich (od 1993 r.) Toruń konsekwentnie realizuje hasło Światowej Organizacji Zdrowia „Zdrowie dla wszystkich”, proponując mieszkańcom co roku bogaty pakiet programów profilaktycznych i działań środowiskowych, sprzyjających poprawie ich kondycji zdrowotnej. Coraz więcej torunian włącza się w proponowane przez miasto aktywności, których nadrzędnym celem jest poprawa świadomości zdrowotnej i ekologicznej oraz zachęcenie do dbałości zarówno o własne zdrowie, jak i otoczenie.

W październiku 2016 r. Toruń był organizatorem (wspólnie ze SZMP) XXV Krajowej Konferencji Zdrowych Miast Polskich pt. „Zdrowie przez całe życie. 25 lat programu Zdrowe Miasta w Polsce - co udało się osiągnąć, a jakie wyzwania przed nami?”. Spotkanie zgromadziło 212 osób z 27 miast i gmin z całej Polski, w tym licznych przedstawicieli władz samorządowych i gości z Ministerstwa Zdrowia i Biura Światowej Organizacji Zdrowia w Polsce.

Konferencja stanowiła doskonałą okazję do promocji Torunia i platformę wymiany doświadczeń, prezentacji osiągnięć i dobrych praktyk, a także inspirację do podejmowania nowych działań na rzecz poprawy kondycji zdrowotnej mieszkańców.

POMOC SPOŁECZNA I RODZINNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej i pomocy rodzinie realizują dwie jednostki Gminy Miasta Toruń – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie i wyodrębnione z niego 1 stycznia 2017 r. Toruńskie Centrum Świadczeń Rodzinnych – powołane do życia w związku z pojawieniem się w polityce społecznej państwa pakietu nowych świadczeń rodzinnych.

MOPR udziela osobom i rodzinom w trudnej sytuacji bytowej pomocy materialnej i wsparcia specjalistycznego, przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz pomaga w usamodzielnieniu się osób korzystających z pomocy społecznej. Służą temu różne projekty resocjalizacyjne, w tym realizowane z dofinansowaniem unijnym.

Pomoc finansowa

Z różnych form pomocy społecznej korzysta w Toruniu blisko 5 tys. rodzin, a kwota wypłacanych przez toruński MOPR zasiłków stałych, okresowych, celowych, pomocy w formie usług opiekuńczych czy pomocy dla cudzoziemców sięga rocznie ok. 19 mln zł. Minione dwa lata przyniosły zauważal-

ny spadek liczby osób ubiegających się o pomoc społeczną. Mają na to wpływ m.in.: obniżenie stopy bezrobocia, wzrost kwoty najniższego wynagrodzenia oraz poprawa sytuacji ekonomicznej rodzin w związku z nabyciem prawa do innych świadczeń.

Warunki otrzymania wsparcia w ramach świadczeń pomocy społecznej są określone w przepisach ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. /Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn. zmianami/. Osoby otrzymujące pomoc finansową muszą jednocześnie spełnić dwa warunki. Pierwszy to kryterium dochodowe, a drugi to tzw. czynnik sytuacyjny, m.in. sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, niepełnosprawność, występowanie przemocy w rodzinie i inne.

Liczba osób korzystających w Toruniu z pomocy społecznej w latach 2015-2018

Rok	2015	2016	2017	2018 (szacunki)
Liczba rodzin	5 527	5 167	4 904	4 300
Liczba osób	11 697	9 702	8 831	9 800

Wydatki MOPR na pomoc społeczną w latach 2015-2018 (w zł)

Rok	2015	2016	2017	2018 (prognoza do XII)
Zasiłki stałe	3 667 546	4 177 643	4 223 337	4 150 000
Zasiłki okresowe	7 134 094	6 769 730	5 856 827	5 300 000
Zasiłki celowe i w naturze	4 491 005	4 807 534	4 958 995	4 700 000
Usługi opiekuńcze	2 825 316	3 027 516	4 402 015	4 500 000

Opieka na dziećmi

Miasto zapewnia opiekę dzieciom w przypadku trudności lub niemożności zapewnienia jej przez rodziców biologicznych. Ostatnie lata przyniosły w Polsce reformę systemu opieki nad dzieckiem – obowiązkiem gminy stało się wprowadzenie asystentów rodziny, koordynatorów pieczy rodzinnej oraz utworzenie nowych form pieczy rodzinnej. Ustawa wytyczyła kierunki i terminy zreformowania instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz zmianę zasad finansowania rodzin zastępczych i ściąganie odpłatności od rodziców biologicznych za pobyt dziecka w pieczy zastępczej. Obecnie z rodzinami zastępczymi na terenie Gminy Miasta Toruń zajmuje się 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz 5 specjalistów pracy z rodziną.

Asystenci rodziny

Rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze już od 2006 r. są w Toruniu obejmowane opieką specjalistów pracy z rodziną. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 2012 r. w MOPR w Toruniu zatrudniani są tzw. asystenci rodziny. Wykonują oni zadania określone w art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: podejmują działania mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W Toruniu jest 12 asystentów rodziny. W latach 2015-2016 pod ich opieką było ok. 200 rodzin. W 2017 r. asystenci objęli wsparciem 226 rodzin, które zwizytowali w miejscu

Rodziny zastępcze w Toruniu w l. 2014-2018

Lata	2014	2015	2016	2017	2018 na dzień 31.08.2018	2018 prognoza wrzesień – grudzień
Rodziny zastępcze spokrewnione	237	212	227	223	200	215
Rodziny zastępcze niezawodowe	61	63	73	76	64	70
Rodziny zastępcze zawodowe „zwykłe”	3	3	3	2	2	4
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	4	4	4	4	4	3
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego	5	5	5	5	5	4
Rodzinne Domy Dziecka	8	10	12	11	11	12
Razem	318	297	324	321	286	308
Koszty utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych (w zł)	5 297 554	5 500 685	6 160 363	6 529 645	3 343 929	+1 900 000

zamieszkania 5 092 razy. W zdecydowanej większości były to rodziny borykające się z wieloma problemami. Obok problemów opiekuńczo-wychowawczych często występowały także: bezrobocie, uzależnienie, niepełnosprawność, choroby psychiczne czy przemoc domowa. W wielu przypadkach Sąd Rodzinny ingerował już w wykonywanie władzy rodzicielskiej poprzez ustanowienie nadzoru kuratora (w 2017 r. - 128 rodzin), a także umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Przydzielenie wsparcia asystenta rodziny stwarza szansę na poprawę funkcjonowania rodziny, a czasem także na powrót dzieci z pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych.

Od 1 stycznia 2017 r. asystenci rodziny realizują również zadania wynikające z ustawy z 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Od momentu wejścia jej w życie tylko jedna rodzina w Toruniu skorzystała ze wsparcia asystenta rodziny w ramach tej ustawy.

Problemy występujące w rodzinach objętych asystenturą

Problem:	Ilość rodzin	% w stosunku do wszystkich rodzin
uzależnienie	55	24%
przemoc – procedura „Niebieskie Karty”	24	11%
niepełnosprawność	60	27%
Choroba, w tym psychiczna	118	52%
bezrobocie	164	73%

*dane tabeli nie sumują się, bowiem w jednej rodzinie może występować więcej niż jeden z wymienionych problemów

Mieszkania chronione

Gmina wspiera usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych. Dla nich przeznaczone są tzw. mieszkania chronione. Pobyt

Środowiska objęte wsparciem asystenta rodziny w I. 2014-2017

	2014	2015	2016	2017
Liczba środowisk łącznie	188	220	217	226
Liczba dzieci, w tych środowiskach, w tym:	485	567	559	542
- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,	144	110	78	76
- liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziców biologicznych	17	11	10	28
Ilość zobowiązań sądu do współpracy z asystentem rodziny	8	17	24	38
Liczba rodzin, z którymi praca została zakończona	54	66	58	70

w nich jest odpłatny i na czas określony. Obecnie na terenie Gminy Miasta Toruń funkcjonują trzy mieszkania chronione: przy ul. Skłodowskiej, ul. Klonowica i ul. Wola Zamkowa (oddane do użytku w 2018 r.). W mieszkaniach tych może przebywać łącznie 42 wychowanków.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Wejście w życie 1 stycznia 2012 r. ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej spowodowało konieczność dostosowania organizacji pieczy zastępczej instytucjonalnej w Toruniu do nowych przepisów. Podjęto działania zmierzające do uzyskania warunków wymaganych w ustawie, m.in. zmniejszenie liczby miejsc w jednej placówce. Obecnie wszystkie placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie Gminy Miasta Toruń mają osiągnięte wymagane standardy:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 w Toruniu - 14 miejsc socjalizacyjnych
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 w Toruniu - 14 miejsc interwencyjnych
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 w Toruniu - 14 miejsc socjalizacyjnych
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 4 w Toruniu - 14 miejsc socjalizacyjnych
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 5 w Toruniu - 12 miejsc socjalizacyjnych (placówka utworzona 1 lipca 2018 r.)
- Zgodnie z przepisami ustawy w celu zapewnienia ich wspólnej obsługi ekonomiczno-administracyjnej i organizacyjnej powołane zostało Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Młody Las”.

Oprócz tego w Toruniu działają też trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, w których może przebywać do 8 wychowanków oraz uruchomiona 1 lipca 2014 r. niepubliczna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego dla 14 wychowanków. Łącznie GMT dysponuje obecnie 106 miejscami opieki nad dziećmi w pieczy instytucjonalnej.

Opieka dla seniorów

W Toruniu wzrasta liczba seniorów wymagających stałej lub okresowej opieki. Dlatego w latach 2015-2018 miasto kontynuowało intensywną rozbudowę i finansowało placówki, których zadaniem jest pomoc osobom starszym w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, aktywizacji i integracji społecznej - w systemie całodobowym lub dziennego pobytu.

O 54 wzrosła liczba miejsc w rozbudowanym przez gminę Domu Pomocy Społecznej im. dr. Leona Szumana przy Szosie Chełmińskiej 220. W ramach inwestycji powstało nowe skrzydło budynku, połączone łącznikiem z istniejącą częścią,

a w nim 36 pokoi: 18 jedno- i 18 dwuosobowych z łazienkami. Obecnie placówka dysponuje łącznie 174 miejscami dla pensjonariuszy, z czego 75 jest przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku, a 99 - dla osób przewlekle somatycznie chorych.

Miasto finansuje też działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej przy ul. ulicy Rydygiera 30/32 (z filią przy ul. Gagarina 152), w którym może przebywać 85 osób. Tam seniorzy spędzają czas za dnia, integrują się z innymi, rozwijają zainteresowania, jedzą posiłki i korzystają z drobnych zabiegów rehabilitacyjnych. Z myślą o niepełnosprawnych podopiecznych domu w 2018 r. miasto wybudowało podjazd z poziomu terenu na parter, zmodernizowało też łazienkę i wyremontowało pokoje, w których zamontowano szerokie drzwi, ułatwiające korzystanie z pomieszczeń osobom o obniżonej sprawności. Dodatkowo na parterze budynku urządzony został punkt informacyjny MOPR dla interesantów, a na pierwszym piętrze - 7 pomieszczeń dla pracowników MOPR.

GMT wspiera też działalność niepublicznych placówek sprawujących opiekę nad toruńskimi seniorami. Od 2011 r. w Toruniu działa w Toruniu Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Samarytanin” przy Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Miłosierdzia Bożego i św. Faustyny, z którą miasto zawarło umowę na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej. Placówka obejmuje opieką 37 osób w systemie dziennym. Uruchomiono również 13 miejsc dla osób, które ze względu na wiek lub stan zdrowia wymagają okresowej opieki całodobowej.

W 2016 r. miasto podpisało też umowy na prowadzenie dwóch Rodzinnych Domów Pomocy - w Jedwabnie i w Złotorii, do których mogą być kierowani także mieszkańcy Torunia.

Natomiast w sierpniu 2018 r. rozpoczął działalność Dzienny Dom Pobytu dla Seniorów Toruńskiego Centrum Caritas. Placówka przy Szosie Bydgoskiej 1 dysponuje 38 miejscami dla osób wymagających częściowej pomocy. Funkcjonuje od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30-15.30. W czasie pobytu seniorzy otrzymują posiłki, korzystają z różnorodnych zajęć aktywizujących ruchowo i umysłowo, biorą udział w imprezach integracyjnych i spotkaniach okolicznościowych, korzystają ze wsparcia psychologicznego i poradnictwa prawnego. Budynek, w którym się mieści DDPdS, powstał dzięki wsparciu finansowemu budżetu miasta Torunia w ramach umowy z gminą na realizację zadania publicznego, zawartą 8 lutego 2018 r. Całkowity koszt zadania ponad 1,1 mln zł, z czego 883,9 tys. zł stanowią środki GMT.

Projekty unijne w opiece senioralnej

Na działania na rzecz seniorów gmina skutecznie pozyskuje fundusze europejskie. W 2017 r. z unijnym wsparciem MOPR realizował projekty, dzięki którym:

- utworzonych zostało 8 klubów samopomocy dla osób niepełnosprawnych, w tym starszych i niepełnosprawnych - łącznie 80 osób,

- kontynuowana była działalność klubu samopomocy utworzonego w 2016 r. dla 10 osób,
- objęto 20 osób wsparciem w postaci usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania,
- rozpoczęto wdrażanie (testowanie) modelu środowiskowego wsparcia osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi (MOPR – partner),
- rozpoczęto realizację projektu mającego na celu pomoc chorym z rozpoznany zespołem otępiennym i ich opiekunom (MOPR – partner).

Niepełnosprawni

Miasto inicjuje i realizuje różnorodne działania na rzecz edukacji, aktywizacji zawodowej i jak najpełniejszego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i kulturalnym Torunia. Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, określone w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, a środki na ten cel pochodzą z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Do zadań gminy należy dofinansowanie:

- tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, środki ortopedyczne i pomocnicze, przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- aktywności sportowej, kulturalnej, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (wnioski mogą składać wyłącznie osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej),
- usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika,
- rehabilitacji dzieci i młodzieży.

Gmina współfinansuje rehabilitację społeczną i pokrywa 10 proc. kosztów działalności 3 funkcjonujących na terenie miasta warsztatów terapii zajęciowej, do których uczęszcza obecnie 125 osób niepełnosprawnych. Co roku samorząd przekazuje też środki

na program PFRON pn. „Aktywny Samorząd” (od 2012 r.), którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających aktywność społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych. Przewidziane w nim działania uzupełniają plany ujęte w powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych i programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Pomoc w sytuacjach kryzysowych

Powstałe w latach 2010-2014 przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 82-84 kompleksowe, gminne centrum pomocy osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, w latach 2015-2018 poprawiło warunki socjalno-bytowe oferowane osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji ze względu na przemoc, bezdomność, katastrofy naturalne i spowodowane przez działalność człowieka. Działający na terenie Zespołu Usług Społecznych Dział Interwencji Kryzysowej Poradnictwa Edukacji i Profilaktyki Uzależnień świadczył wsparcie dla mieszkańców Torunia w formie poradnictwa specjalistycznego: prawnego, socjalnego, psychologicznego, w formie sesji i konsultacji terapeutycznych indywidualnych i rodzinnych, psychoedukacji osób dorosłych i dzieci, konsultacji lekarza psychiatry i lekarza medycyny rodzinnej.

W sytuacjach kryzysowych, np. przemocy domowej placówka może udzielić schronienia 24 kobietom i kobietom z dziećmi, przy czym pracownicy Działu realizują postanowienia sądów w sprawie zabezpieczenia kontaktów rodzica biologicznego z dzieckiem (pod nadzorem psychologa lub pedagoga również w soboty). Interwenują też bezpośrednio w trudnych środowiskach, wspierając w sytuacjach kryzysowych pracownika socjalnego, a także w trybie interwencyjnym (w godzinach popołudniowych i nocnych) podejmując działania z udziałem policji.

Niebieska Karta

Dział Interwencji Kryzysowej realizuje procedurę „Niebieskie Karty” i obsługuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie powołany przez Prezydenta Miasta Torunia. W skład tego zespołu wchodzi przedstawiciele różnych służb tj. MOPR, policji, prokuratury, sądu, służby zdrowia, oświaty i organizacji pozarządowych. Obowiązkiem

Finansowanie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w l. 2015 - 2018 (w zł)

	2015	2016	2017	2018 Prognoza – do XII /2018 r
Środki PFRON	3 187 819 zł (+ Aktyw. Samorząd 386 438 zł)	3 241 367 zł (+ Aktyw. Samorząd 555 579 zł)	3 229 209 zł (+ Aktyw. Samorząd 528 463 zł)	3 224 057 zł (+ Aktyw. Samorząd 247 249 zł + II transza ok. 200 000 zł)
Środki GMT	213 834 zł	222 166 zł	222 166 zł	230 498 zł
Razem	3 788 091 zł	4 019 112 zł	3 979 838 zł	ok. 3 901 804 zł

miasta jest pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, m.in. w formie bezpiecznego schronienia. W minionych latach gmina zapewniła 8 takich miejsc. Pracownicy Działu świadczą całodobowo pomoc i wsparcie dla mieszkańców Torunia, podopiecznych MOPR oraz dla osób korzystających ogółem z 32 miejsc schronienia, finansowanych przez Gminę Miasta Toruń.

Edukacja i profilaktyka uzależnień

Od 1 stycznia 2018 r. zadania z zakresu edukacji i profilaktyki uzależnień, zgodnie z zarządzeniem Prezydenta Miasta Torunia z października 2017 r., realizuje w Toruniu Dział Interwencji Kryzysowej Poradnictwa Edukacji i Profilaktyki Uzależnień. Osoby znajdujące się w kryzysie z powodu uzależnień mogą zgłaszać się osobiście lub telefonicznie i umawiać się na indywidualne spotkania z terapeutą w siedzibie DIKPEiPU przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 82-84, a po uzgodnieniu także w siedzibach MOPR przy ul. Konstytucji 3 Maja 40C, ul. Klonowica 19/2 lub Działów Pomocy Środowiskowej przy ul. Fałata 34/46 i Rydygiera 30/32.

W ramach nowych kompetencji placówka zajmuje się również działalnością edukacyjno-informacyjną w szkołach, przedszkolach, szpitalach, a także realizuje gminne programy profilaktyczne na rzecz rodzin i osób doświadczających kryzysów, m.in. ze względu na przemoc w rodzinie oraz uzależnienia i współuzależnienia:

■ Telefon zaufania

Czynny od poniedziałku do piątku w godz. od 19.00 do 21.00, służy osobom szukającym wsparcia i pomocy w trudnych sytuacjach życiowych, z problemami rodzinnymi, zdrowotnymi, przeżywającymi rozterki egzystencjalne, tracącymi wiarę w sens życia oraz doświadczającymi przemocy, a chcącymi zachować anonimowość.

■ Konflikty w rodzinie – zagrożenia i szanse ich rozwiązania

Program skierowany do rodzin wymagających mediacji, w których występują różnego rodzaju konflikty i problemy rodzinne - negatywne emocje, problemy wychowawcze;

■ Wsparcie osób uzależnionych - psychoedukacyjne wsparcie i terapia uzależnień od substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych

Program przewiduje indywidualne i grupowe spotkania z terapeutą uzależnień. Z pomocy mogą również skorzystać osoby doświadczające skutków uzależnienia najbliższych.

■ mama! O tato ! – psychoedukacja dla początkujących rodziców

Program wzmocnienia u rodziców kompetencji opiekuńczo-wychowawczych związanych z pielęgnacją oraz wychowaniem małego dziecka. Obejmuje zajęcia psychoedukacyjne dla kobiet w ciąży oraz dla rodziców „Nie dla klapsa”, indywidualne konsultacje i spotkania szkoleniowe z położną.

■ Wsparcie specjalistyczne rodzin i osób ze względu na niespójność celów, potrzeb, zachowań i dążeń

Program adresowany do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, m.in. uwikłanych w przemoc, uzależnienia, doświadczających straty bliskiej osoby oraz borykających się z problemami rodzinnymi. Formy pomocy to grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy i „Szkoła dla rodziców” - warsztaty umiejętności wychowawczych.

■ Program Korekcyjno-Edukacyjny dla sprawców przemocy w Rodzinie

W okresie od 1 stycznia do 31 lipca 2018 roku zrealizowano:

- konsultacje psychologiczne – spotkania umawiane indywidualnie z klientem (387 spotkań),
- spotkania terapeutyczne, w tym spotkania z uzależnionymi (280 spotkań),
- porady pedagoga dotyczące kwestii opiekuńczo-wychowawczych - spotkania umawiane indywidualnie z klientem (4 rodziny 12 spotkań),
- realizacja postanowień sądów w sprawie spotkań rodziców biologicznych z dziećmi (38 dwu- lub jedno-godzinnych spotkań),
- porad prawnych, w tym dla ofiar przemocy i osób uzależnionych, udzielały 2 osoby (350 spotkań),
- działania w obszarze przemocy (240 spotkań, 120 interwencji w środowisku)
- konsultacje lekarskie (psychiatra, internista) i uzyskanie zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (12 spotkań, 7 zaświadczeń).

Miejskie Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn

W 2017 r. na terenie Torunia było 490 osób bezdomnych. Są to przypadki zdiagnozowane przez pracowników socjalnych i służby miejskie. Liczba osób bezdomnych korzystających z pomocy MSdBm w stosunku do analogicznego okresu z roku poprzedniego uległa niewielkiemu zwiększeniu z 339 do 344 osób.

Liczba osób korzystających ze schronienia w latach 2014-2018 (do 31.07.2018)

Powód skorzystania ze schronienia	2014	2015	2016	2017	2018 do 31.07
Przemoc	14	9	6	5	9
Bezdomność	23	19	29	33	7
Katastrofy	28	2	0	10	12
Ogółem	98	57	63	80	56

Odnotowano jednak większą ilość pobyków krótkotrwałych. Fakt ten wiąże się napływem w okresie jesienno-zimowym osób z sąsiednich gmin, które korzystają z toruńskiego schroniska.

Jak wynika z analiz MSdBm, w ostatnich latach ponad 55% mieszkańców schroniska to osoby niezdolne do pracy z przyczyn zdrowotnych oraz ze względu na wiek. Od kilku lat zauważa się tendencję związaną z napływem do placówki osób po 50. i 60. roku życia oraz starzeniem się grupy bezdomnych przebywających w placówce od lat. Większość długotrwale bezdomnych osób to zdecydowanie osoby starsze. Jest to zjawisko niepokojące, ponieważ jest małe prawdopodobieństwo, że osoby te powrócą na rynek pracy, opuszczą schronisko i usamodzielniają się. Utrudniają im to: wyuczona bezradność, ograniczone zasoby gminnych lokali socjalnych i komunalnych, a także brak kwalifikacji zawodowych i niskie wykształcenie. Spośród 344 osób przebywających w schronisku w 2017 r. największy odsetek, bo aż 73% posiadał wykształcenie zawodowe/gimnazjalne, średnie -15%, wyższe - 0,5%, a podstawowe lub brak jakiegokolwiek wykształcenia 11,5% osób.

W 2017 r. podopieczni MSdBm utworzyli Spółdzielnię Socjalną „Do Usług”. To spółdzielnia osób fizycznych, która wspiera aktywizację zawodową tworzącą ją bezdomnych mężczyzn. Spółdzielnia zajmuje się prowadzeniem sklepu charytatywnego, pralni i prasowni, konserwacją i pielęgnacją zieleni, oferuje klientom drobne prace remontowe, porządkowe i przeprowadzki. Inicjatywa jest realizowana w ramach projektu pt. „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu” z dofinansowaniem RPO WK-P na lata 2014-2020.

Z funduszami unijnymi

Od 1 stycznia 2017 r. w strukturze MOPR funkcjonuje Dział Strategii i Programów Społecznych.

Jednym z głównych zadań tej jednostki jest aplikowanie, wdrażanie, koordynowanie i monitorowanie projektów współfinansowanych ze środków unijnych i krajowych.

Projekty unijne w opiece społecznej w Toruniu

Lp.	Nazwa projektu/Program operacyjny	Lider/Partner/Partnerzy	Termin realizacji	Wartość projektu/ Kwota dofinansowania	Liczba uczestników
1.	Rozwój usług społecznych w Gminie Miasta Toruń RPO WK-P 2014-2020 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.3 „Rozwój usług zdrowotnych” Poddziałanie 9.3.2 „Rozwój usług społecznych”	Lider: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu Partnerzy: RC – fundacja konsultingu i rehabilitacji, Fundacja Gospodarcza Pro Europa	01.08.2016 – 30.06.2018	Całkowita wartość projektu: 1 626 312 zł Kwota dofinansowania: 1 461 252 zł	80
2.	Wsparcie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze na terenie Gminy Miasta Toruń RPO WK-P 2014-2020 Priorytet VIII „Aktywni na rynku pracy” Działanie 8.4 „Godzenie życia zawodowego i rodzinnego” Poddziałanie 8.4.1 „Wsparcie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze	Lider: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu Partner: Powiatowy Urząd Pracy w Toruniu	kwiecień 2017 – czerwiec 2018	Całkowita wartość projektu: 993 923 zł Kwota dofinansowania: 944 223 zł	80
3.	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w Gminie Miasta Toruń RPO WK-P 2014-2020 Oś Priorytetowa 9 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.3 „Rozwój usług zdrowotnych i społecznych” Poddziałanie 9.3.2 „Rozwój usług społecznych”	Lider: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu Partner: Fundacja Agencji Służby Społecznej w Warszawie	01.07.2017 – 30.06.2020	Całkowita wartość projektu: 4 785 780 zł Kwota dofinansowania: 4 386 180 zł	110
4.	Rozwój usług opiekuńczych w Gminie Miasta Toruń RPO WK-P 2014-2020 Oś priorytetowa 9 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.1 „Włączenie społeczne i rozwój usług społecznych w ramach ZIT” Poddziałanie 9.1.2 „Rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT”	Lider: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu Partner: RC – fundacja konsultingu i rehabilitacji	01.08.2017 – 30.06.2019	Całkowita wartość projektu: 1 972 986 zł Kwota dofinansowania: 1 775 687 zł	80
5.	Rodzina w Centrum RPO WK-P 2014-2020 Oś Priorytetowa 9 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.3 „Rozwój usług zdrowotnych i społecznych” Poddziałanie 9.3.2 „Rozwój usług społecznych”	Lider: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu Partnerzy: łącznie 22 podmioty (PCPR-y, MOPS-y, MOPR-y), w tym MOPR w Toruniu	01.07.2016 – 30.06.2018	Całkowita wartość projektu: 11 482 020 zł Kwota dofinansowania: 10 907 819 zł	290

6.	Teraz MY! RPO WK-P 2014-2020 Oś priorytetowa 9 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.1 „Włączenie społeczne i rozwój usług społecznych w ramach ZIT” Poddziałanie 9.1.1 „Aktywne włączenie społeczne w ramach ZIT”	Lider: RC – fundacja konsultingu i rehabilitacji Partner: MOPR Toruń	01.08.2017 - 30.06.2019	Całkowita wartość projektu: 779 729 zł Kwota dofinansowania: 662 769 zł	20
7.	Remont i przebudowa budynku mieszkalnego z przeznaczeniem na placówkę opiekuńczo-wychowawczą przy ul. PCK 10 w Toruniu RPO WK-P 2014-2020 Oś priorytetowa 6. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry Działanie 6.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną Poddziałanie 6.1.2 Inwestycje w infrastrukturę społeczną	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	22.12.2016 – 23.07.2017	Całkowita wartość projektu: 719 879 zł Kwota dofinansowania: 539 909 zł	14
8.	Aktywne włączenie społeczne na terenie Gminy Miasta Toruń RPO WK-P 2014-2020 Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo Działanie 9.2 Włączenie społeczne Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	01.10.2017 – 30.09.2019	Całkowita wartość projektu: 1 395 540 zł Kwota dofinansowania: 1 186 209 zł	120
9.	Wdrożenie usprawnień organizacyjnych w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Toruniu POWER Oś Priorytetowa II „Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji” Działanie 2.5 „Skuteczna pomoc społeczna”	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	01.04.2017 – 31.03.2018	Całkowita wartość projektu: 331 000 zł Kwota dofinansowania: 331 000 zł	52
10.	Efektywne rozwiązania dzięki wspólnym działaniom – testowanie modelu wsparcia POWER Oś priorytetowa IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa Działanie 4.1 Innowacje społeczne	Lider: RC fundacja konsultingu i rehabilitacji Partnerzy: Fundacja Wiatrak, Gmina Miasta Toruń / MOPR Toruń, Powiat Chełmiński / PCPR, Woj. Szpital Zespolony w Toruniu	01.09.2017- 31.08.2020	Całkowita wartość projektu: 4 274 850 zł Kwota dofinansowania: 4 146 605 zł	32
11.	„Skoordynowana opieka środowiskowa skierowana do osób z chorobą otępienną i ich opiekunów” POWER Oś priorytetowa IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa Działanie 4.1 Innowacje społeczne	Lider: Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy im. Ks. Jerzego Popietuszki w Toruniu Partnerzy: Woj. Szpital Zespolony w Toruniu, Citomed Toruń, MOPR Toruń, Fundacja „Razem Zmieniamy Świat”	01.10.2017- 31.12.2019	Całkowita wartość projektu: 3 339 358 zł Kwota dofinansowania: 3 238 515 zł	490
12.	„Nie dla przemocy” Program Ośtonowy „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	lipiec – grudzień 2017	Całkowita wartość projektu: 35.000 zł Kwota dofinansowania: 23.000 zł	302
13.	Wspieramy Mamy RPO WK-P 2014-2020 Oś Priorytetowa 8. Aktywni na rynku pracy Działanie 8.4 Godzenie życia zawodowego i rodzinnego Poddziałanie 8.4.1 Wsparcie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	01.01.2018 – 30.06.2020	Całkowita wartość projektu: 3 009 966 zł Kwota dofinansowania: 2 558 470 zł	200
14.	W rodzinie siła! RPO WK-P 2014-2020 Oś Priorytetowa 9 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.3 „Rozwój usług zdrowotnych i społecznych” Poddziałanie 9.3.2 „Rozwój usług społecznych” Oś Priorytetowa 9 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.3 „Rozwój usług zdrowotnych i społecznych” Poddziałanie 9.3.2 „Rozwój usług społecznych”	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	01.02.2018 – 31.01.2020	Całkowita wartość projektu: 1 776 187 zł Kwota dofinansowania: 1 634 092 zł	320
15.	Rodzina w Centrum 2 RPO WK-P 2014-2020 Oś Priorytetowa 9 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.3 „Rozwój usług zdrowotnych i społecznych” Poddziałanie 9.3.2 „Rozwój usług społecznych”	Lider: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Partnerzy: łącznie 22 podmioty (PCPR-y, MOPS-y, MOPR-y) w tym MOPR w Toruniu	01.01.2018 – 30.06.2020	Dla GMT wartość projektu: 703 000,00 zł Kwota dofinansowania: 623 846 zł	
16.	Działaj Lokalnie RPO WK-P 2014-2020 Oś Priorytetowa 9 „Solidarne społeczeństwo” Działanie 9.1 Włączenie społeczne i rozwój usług społecznych w ramach ZIT Poddziałanie 9.1.1 Aktywne włączenie społeczne w ramach ZIT	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	01.07.2018 – 30.06.2020	Całkowita wartość projektu: 1 395 180 zł Kwota dofinansowania: 1 185 903 zł	120

Wsparcie powrotu na rynek pracy

W ramach środków z Europejskiego Funduszu Społecznego MOPR realizował w 2017 r. trzy projekty skierowane do osób wyłączonych z rynku pracy, bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym m.in. projekt pt. „Wsparcie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze na terenie Gminy Miasta Toruń”.

Projekt skierowany do beneficjentów w wieku aktywności zawodowej, wyłączonych z rynku pracy w związku ze sprawowaniem opieki nad dziećmi do lat 3 lub powracających na rynek po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich lub wychowawczych.

W ramach projektu oferowane jest finansowanie opieki nad dzieckiem przez okres do 12 miesięcy (zatrudnienie niani lub voucher na żłobek), pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe oraz szkolenia zawodowe dostosowane do indywidualnych potrzeb i predyspozycji uczestnika.

Wsparciem objętych zostało 80 osób, a kolejna edycja projektu rozpoczęła się 1 stycznia 2018 r. i przeznaczona jest dla grupy 200 osób.

Świadczenia rodzinne

W latach 2015-2018 wprowadzono liczne zmiany w zakresie finansowego wsparcia rodzin. Od 1 stycznia 2016 r. do ustawy o świadczeniach rodzinnych wprowadzono zasadę „złotówka za złotówkę”, która umożliwiła przyznawanie zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami nawet w przypadku przekroczenia kryterium dochodowego. Od 1 stycznia 2016 r. wprowadzono także świadczenie rodzicielskie – nową formę wsparcia przysługującą kobietom, które urodziły dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego.

Od 1 kwietnia 2016 r. zaczęła obowiązywać ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, która wprowadziła świad-

czenie wychowawcze, tzw. 500+. Kwota 500 zł miesięcznie przysługuje rodzinie niezależnie od dochodu na każde drugie i kolejne dziecko, zaś na pierwsze lub jedyne dziecko w rodzinie - zależnie od spełnienia kryterium dochodowego.

W Toruniu w pierwszych 3 miesiącach obowiązywania ustawy wpłynęło 12,3 tys. wniosków o świadczenie 500+. Warto zaznaczyć, że Toruń należał do miast, w których na początku funkcjonowania programu wydano najwięcej decyzji o przyznaniu świadczenia w stosunku do liczby złożonych wniosków.

Toruńskie Centrum Świadczeń Rodzinie

W związku z tak znaczącym wzrostem liczby i zakresu zadań związanych z przyznawaniem i wypłatą świadczeń rodzinnych, 1 stycznia 2017 r. miasto powołało Toruńskie Centrum Świadczeń Rodzinie. To wyspecjalizowana jednostka gminna zajmująca się obsługą mieszkańców Torunia w zakresie przyznawania i realizacji świadczeń finansowych dla rodzin. Centrum zostało utworzone na bazie pionu świadczeń socjalnych MOPR. Dodatkowo powierzono mu zadania związane z obsługą ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny i Toruńskiej Karty Dużej Rodziny. Do końca lipca 2018 r. wydano już w Toruniu 7 228 ogólnopolskich kart (w formie tradycyjnej, plastikowej 6 560 oraz 668 elektronicznych), natomiast z Toruńskiej Karty Dużej Rodziny aktualnie korzysta 515 rodzin (2 521 osób).

W czerwcu 2018 r. zakres zadań TCŚR powiększył się o realizację rządowego programu „Dobry Start”, w ramach którego wypłacane jest raz w roku świadczenie w wysokości 300 zł na pokrycie kosztów związanych z rozpoczęciem przez uczniów roku szkolnego. Świadczenie to przyznawane jest na wniosek rodzica lub opiekuna dziecka. Od 1 lipca do 20 września 2018 r. złożono 14 192 wniosków o przyznanie świadczenia „Dobry start”. Większość (9358) została złożona elektronicznie. Pracownicy TCŚR rozpatrzyli w tym czasie 12 492 wnioski.

Świadczenia rodzinne w Toruniu w latach 2014 - 2018 (w zł)

Rok	Zasiłki rodzinne + dodatki	Zasiłki pielęgnacyjne	Świadczenia pielęgnacyjne	Specjalny zasiłek opiekuńczy	Zasiłek dla opiekuna	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	Łączna kwota wypłaconych świadczeń	Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne (średnio m-c)
2014	12 216 676	6 484 140	3 736 208	236 219	1 372 299	147 000	25 515 542	6 628
2015	11 774 099	6 287 229	6 388 533	347 604	737 880	1 360 000	26 895 345	6 428
2016	14 038 253	6 054 210	7 066 756	564 534	543 787	1 640 000	29 907 540	6 636
2017	14 842 635	6 031 413	8 287 146	654 418	390 283	1 452 000	31 657 895	6 802
2018 do lipca	9 185 274	3 587 391	5 504 648	445 561	158 421	809 000	19 690 295	7 075

Nowe formy wsparcia rodzin: świadczenia rodzicielskie i wychowawcze w Toruniu w l. 2016-2018 (w zł)

Rok	Świadczenie rodzicielskie	Świadczenie wychowawcze 500+
2016	4 990 538	71 691 453
2017	5 851 246	97 671 411
2018 do lipca	3 191 701	55 745 860

Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

W 2014 r. w Toruniu 4448 osób skorzystało z dodatku mieszkaniowego. W kolejnych latach liczba ta zmniejszała się, a suma wypłacanych dodatków spadała. Powodem mniejszego zainteresowania tą formą pomocy jest poprawa sytuacji finansowej rodzin. Na koniec 2017 r. z dodatków korzystało 3119 rodzin.

Świadczenia alimentacyjne

Spada liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego, co jest spowodowane niezmiennym od blisko 10 lat kryterium dochodowym uprawniającym do pobierania świadczenia.

Dodatki mieszkaniowe w Toruniu w latach 2014-2018

Rok	Wypłacona kwota	Liczba rodzin
2014	8 061 479	4448
2015	7 088 717	3979
2016	6 211 754	3497
2017	5 696 902	3119
I-VII 2018	3 133 191	2651

Dodatki energetyczne w Toruniu w latach 2014-2018

Rok	Wypłacona kwota	Liczba rodzin
2014	154 276	1657
2015	213 421	1878
2016	210 047	1747
2017	196 066	1684
I-VII 2018	104 550	1459

Świadczenia alimentacyjne w Toruniu w latach 2014-2018 (w zł), liczba rodzin korzystających ze świadczeń

Rok	Kwota świadczeń alimentacyjnych (w zł)	Liczba rodzin pobierających świadczenia
2014	6 896 871	1247
2015	8 307 499	1 188
2016	7 849 900	1 103
2017	7 305 030	1 030
2018 (do lipca)	4 038 307	989

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Toruń jest miastem ze znanymi firmami o europejskim i globalnym zasięgu, ale trzon aktywności gospodarczej stanowi mała i średnia przedsiębiorczość. Co roku kilkadziesiąt toruńskich firm sięga po tytuł „Gazeli Biznesu” w prestiżowym rankingu miesięcznika „Puls Biznesu”, klasyfikującym najdynamiczniej rozwijające się w Polsce małe i średnie przedsiębiorstwa. Przygotowująca zestawienie wywiadownia gospodarcza Coface Poland ocenia kandydatów według wyśrubowanych kryteriów: m.in. muszą mieć roczną sprzedaż na poziomie 3-200 mln zł, w dodatku stale rosnącą, i nie odnotować żadnej straty nieprzerwanie przez 3 lata.

Aktualnie w Toruniu jest ok. 26 000 podmiotów gospodarczych, w tym 17 266 prowadzonych przez osoby fizyczne (2017). Co ważne, zainteresowanych prowadzeniem własnego biznesu przybywa – tylko od stycznia do 31 sierpnia 2018 r. złożono w Toruniu 1 150 wniosków o rejestrację działalności gospodarczej. Po uwzględnieniu liczby wniosków o wykreślenie, zawieszenie czy wznowienie działalności, w tym czasie przybyło w naszym mieście 178 firm.

Strategia dla przedsiębiorczości

Miasto realizuje „Program wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020”, przyjęty w 2013 r. uchwałą Rady Miasta Torunia nr 631/2013. Czas realizacji planu wpisuje się w nowy okres programowania środków pomocowych z Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Głównym celem planu jest integracja działań Urzędu Miasta Torunia, przedsiębiorców, organizacji gospodarczych oraz instytucji otoczenia biznesu, służących długofalowemu rozwojowi przedsiębiorczości w mieście.

Trzy cele strategiczne programu to:

- Toruń - miastem przyjaznym lokalnym przedsiębiorcom,
- Toruń - aktywnym centrum kongresowym,
- Toruń - dobrym miejscem do inwestowania w nowoczesne usługi

Cele strategiczne podzielono na cele operacyjne, a każdy cel operacyjny rozpisano na zadania do realizacji oraz wskazano przewidywane rezultaty. Działania te skierowane są do:

- przedsiębiorców działających lub zamierzających rozpocząć działalność na terenie miasta,
- osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą,
- organizacji pracodawców i przedsiębiorców, pracowników, samorządów zawodowych i gospodarczych,
- instytucji otoczenia biznesu, jednostek naukowo-badawczych oraz uczelni wyższych,
- uczniów i studentów.

Przed opracowaniem programu przygotowano diagnozę przedsiębiorczości w Toruniu, uwzględniając zmiany, które zaszły od ostatniego opracowania, a efektem diagnozy i towarzyszącej jej analizy SWOT są wyżej wskazane cele strategiczne i operacyjne.

Program na etapie powstawania konsultowany był z instytucjami otoczenia biznesu oraz z toruńskimi uczelniami wyższymi. Dokument wpisuje się w zapisy ujęte w strategiach wyższego rzędu, tj. Strategii rozwoju miasta Torunia do roku 2020, a także Strategii rozwoju kultury miasta Torunia do roku 2020 i Strategii rozwoju turystyki dla miasta Torunia do 2020 roku. Jest również ściśle powiązany z „Miejskim programem promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy Torunia na lata 2014-2020”.

W roku 2018 rozpoczęto prace zmierzające do aktualizacji „Programu wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020 z uwzględnieniem perspektywy działania do 2023 roku”.

Centrum Wsparcia Biznesu w Toruniu

Jednostką miejską, której zadaniem jest wspieranie aktywności przedsiębiorców, zarówno lokalnych, jaki i zainteresowanych działalnością w Toruniu, jest Centrum Wsparcia Biznesu. Powstało ono w 2015 r. na bazie Biura Obsługi Inwestora i Przedsiębiorcy działającego w strukturach Urzędu Miasta. Cele nowej jednostki to przede wszystkim: rozwój gospodarczy miasta, poprawa sytuacji na rynku pracy, wsparcie przedsiębiorców działających w Toruniu, aktywne poszukiwanie i kompleksowa obsługa inwestorów zewnętrznych oraz promocja gospodarcza. Początkowo CWB mieściło się w budynku przy ul. Kopernika, a od 2017 r. zajmuje I piętro wyremontowanej przez miasto kamienicy przy ul. Konopnickiej 13.

Działania prowadzone przez CWB w Toruniu to:

- wspieranie aktywności gospodarczej na terenie miasta;
- pomoc na całym etapie procesu inwestycyjnego - od znalezienia lokalizacji, przez uzyskanie wymaganych pozwoleń, po rekrutację pracowników;
- kompleksowa opieka poinwestycyjna;
- dostarczanie informacji dotyczących zachęt inwestycyjnych, zwolnień podatkowych i możliwości pozyskiwania środków dla przedsiębiorców;
- aktywne pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych;
- realizacja strategii promocji gospodarczej Torunia.

CWB oferuje pomoc w uzyskaniu:

- finansowania szkoleń pracowników z programu Powiatowego Urzędu Pracy na kształcenie ustawiczne;
- zwolnienia w podatku od nieruchomości;
- dofinansowania stanowisk pracy;
- dofinansowania związanego z zatrudnieniem osoby niepełnosprawnej;
- wsparcia w procesie zatrudnienia poprzez organizację w dowolnych terminach: giełdy pracy w szkołach wyższych i średnich oraz Powiatowym Urzędzie Pracy lub spotkań z przedstawicielami szkół wyższych dedykowanych konkretnym pracodawcom;

Współpraca z Instytucjami Otoczenia Biznesu

Dla realizacji wyznaczonych przez miasto celów CWB podejmuje współpracę z innymi jednostkami związanymi z rynkiem pracy, obsługą i promocją biznesu. Są wśród nich m.in.

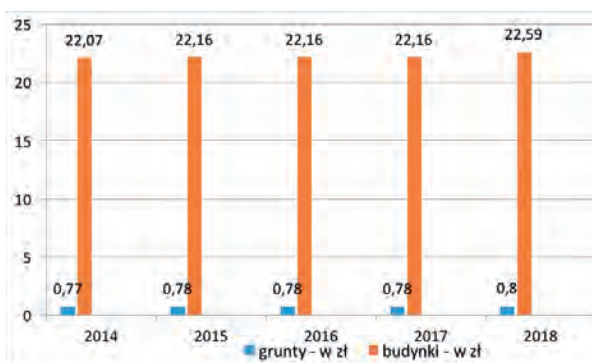
- Centrum Obsługi Inwestora Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- Polska Agencja Inwestycji i Handlu
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
- Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna
- Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego
- Toruński Park Technologiczny
- Enterprise Europe Network
- Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu
- Business Center Club Łoża Toruńska
- Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych, Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy, Business Link Toruń
- Powiatowy Urząd Pracy dla miasta Torunia
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika
- Naczelna Organizacja Techniczna - Rada Toruńska Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT

System podatkowy dla przedsiębiorców

W Toruniu w latach 2015-2018 wzrost stawek podatków i opłat lokalnych kształtował się na poziomie wskaźnika wzrostu cen detalicznych i usług konsumpcyjnych. Niektóre stawki podatku od nieruchomości np. dla gruntów i budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej przez 3 kolejne lata pozostawały na niezmiennym poziomie (w latach 2015-2017). To potwierdza, że Gmina Miasta Toruń prowadzi stabilną politykę podatkową.

Dla przedsiębiorców działających na rynku lokalnym wprowadzono szereg zwolnień od podatku od nieruchomości

Stawki podatku od nieruchomości dla gruntów i budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej:

ści. Ze zwolnień korzystały najczęściej małe i średnie firmy, które mają zazwyczaj ograniczony dostęp do środków finansowych. Działania władz lokalnych dążyły do zapewnienia tym przedsiębiorcom dobrego klimatu dla podejmowania inicjatyw gospodarczych.

Ulgi i ułatwienia podatkowe dla przedsiębiorców

Jednym z celów strategicznych „Programu wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020”, a także „Miejskiego Programu Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy” i Programu Działań Społeczno-Gospodarczych dla Zespołu Staromiejskiego w Toruniu” jest wspieranie toruńskich przedsiębiorców w ramach zwolnień od podatku od nieruchomości.

Rada Miasta Torunia w latach 2014-2018 podjęła uchwały w sprawie zwolnień w podatku od nieruchomości, skierowane do różnych grup podatników, tj.:

- inwestorów tworzących nowe miejsca pracy na terenie Torunia - w ramach pomocy de minimis (uchwała nr 685/17),
- inwestorów planujących zrealizować na terenie Torunia nową inwestycję, przeznaczoną na prowadzenie działalności gospodarczej (uchwała nr 684/17),
- mikroprzedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie branż chronionych, zanikających i preferowanych na obszarze strefy staromiejskiej wpisanej na Listę UNESCO (uchwała nr 682/17),
- przedsiębiorców, którzy na obszarze strefy staromiejskiej po raz pierwszy podejmują prowadzenie działalności gospodarczej produkcyjnej, usługowej i handlowej (uchwała nr 683/17),
- administratorów obiektów sportowych, takich jak: place zabaw dla dzieci, sportowe boiska i stadiony oraz baseny kąpielowe odkryte udostępnione do użytku publicznego (uchwała nr 686/17),
- podatników, którzy nabyli lokale mieszkalne w nowo wybudowanych budynkach mieszkalnych wielorodzinnych lub nowo wybudowane budynki mieszkalne jednorodzinne (uchwała nr 666/13).

Zainteresowanie zwolnieniami podatkowymi

Zestawienie skutków zwolnień od podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców na podstawie uchwał RMT w latach 2014-2018

Lp.	Rok	Łączna wartość zwolnień
1.	2014	2,60 mln zł
2.	2015	3,67 mln zł
3.	2016	3,86 mln zł
4.	2017	3,89 mln zł
5.	2018	3,9 mln zł *
RAZEM		17,92 mln zł

* wartość prognozowana do końca 2018 r. na podstawie już złożonych wniosków

Informacja i promocja gospodarcza

CWB przygotowuje corocznie publikacje poświęcone ofercie sprzedaży miejskich nieruchomości: katalog ofert inwestycyjnych, folder poświęcony terenom pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne („działki pod dom”), folder prezentujący atrakcyjność regionu dla sektora BPO/SSC i mapki z aktualną ofertą lokali mieszkalnych.

Wydarzenia promujące atrakcyjność inwestycyjną Torunia

W ramach promocji potencjału gospodarczego oraz wspierania przedsiębiorczości na terenie miasta CWB organizuje lub współorganizuje wiele imprez, konferencji, szkoleń oraz warsztatów.

Światowy Tydzień Przedsiębiorczości (2015-2017)

Wydarzenie organizowane od 2008 r. w ponad 140 krajach świata stanowi okazję do promowania idei odpowiedzialnego biznesu i poszerzania wiedzy z zakresu przedsiębiorczości. W Toruniu CWB, Business Link Toruń oraz Hanza Cafe od 2015 r. przygotowują cykl debat, wykładów, warsztatów i spotkań zachęcających do podejmowania własnych inicjatyw gospodarczych, promujących aktywne poszukiwanie partnerów biznesowych oraz prezentujących sukcesy lokalnych przedsiębiorców.

Śniadanie przedsiębiorców z prezydentem Torunia (2015-2018)

Cykl spotkań prezydenta Torunia Michała Zaleskiego i szefów wydziałów i spółek miejskich z toruńskimi przedsiębiorcami z różnych branż, zainicjowany jako forum swobodnej wymiany poglądów w mniej formalnej atmosferze. Na spotkaniach przedstawiany był pakiet informacji na temat rynku pracy, otoczenia biznesu, edukacji branżowej, aktualnej miejskiej oferty inwestycyjnej i planów zagospodarowania przestrzennego. W drugiej części był czas na dyskusję, omówienie problemów danej branży, wymianę doświadczeń itp. W latach 2015-2018 zorganizowano w sumie 15 takich spotkań - w śniadaniach uczestniczyli toruńscy przedsiębiorcy z branż: hotelarskiej, budowlanej i mieszkaniowej, gastronomicznej i turystycznej, motoryzacyjnej, meblarskiej, tworzyw sztucznych, usług medycznych, spożywczej, elektromaszynowej, medycznej i farmaceutycznej, logistyczno-transportowej, przedstawiciele lokalnych i regionalnych instytucji otoczenia biznesu, właściciele i najemcy obiektów fortecznych, przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Zespołu Staromiejskiego.

Lekcje przedsiębiorczości (2015)

Lekcje przedsiębiorczości organizowane były przez Wyższą Szkołę Bankową i Business Link Toruński Inkubator Technologiczny w porozumieniu z CWB. Projekt adresowany był do uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz nauczycieli przedsiębiorczości. Jego celem było pobudzenie kreatywności, zaszczerpienie ducha przedsiębiorczości, ale przede wszystkim przekazanie praktycznej wiedzy na temat tworzenia nowoczesnych modeli biznesowych i umiejętności związanych ze skuteczną sprzedażą swojego pomysłu na biznes. Przez blisko dwa miesiące uczniowie uczestniczyli w warsztatach i spotkaniach, które miały im pomóc wykreować pomysł na własny biznes.

Konferencja - Współpraca samorządu z przedsiębiorcami (2016)

Konferencja podczas Kujawsko-Pomorskich Targów Inwestycyjnych INVEST-TOR 2016 była poświęcona kierunkom zagospodarowania przestrzennego województwa, procesom urbanizacyjnym, promocji gospodarczej samorządów, a także kierunkom napływu kapitału zagranicznego do Polski i regionu kujawsko-pomorskiego. Panelistami byli samorządowcy, naukowcy i przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu. Przedsięwzięcie było doskonałą okazją do prezentacji potencjału inwestycyjnego regionu oraz miejscem wymiany doświadczeń i nawiązania nowych kontaktów na rynku inwestycyjnym.

Warsztaty „Własna firma. Krok po kroku” (2014-2017)

Projekt realizowany przez CWB, skierowany do osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej i poszerzeniem wiedzy niezbędnej do skutecznego prowadzenia firmy. Podczas warsztatów młodzi przedsiębiorcy mogli poznać procedurę zakładania własnej działalności, możliwe formy opodatkowania działalności gospodarczej czy podstawy podatku VAT.

„Grunt na medal” (2016 i 2018)

Gmina Miasta Torunia wzięła udział w konkursie organizowanym przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu pod patronatem Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii. Celem konkursu „Grunt na medal” jest wyłonienie i promocja najlepszych terenów pod inwestycje produkcyjne, a w efekcie przyczynienie się do zwiększonego napływu inwestycji do Polski.

TEDEX (2016)

TEDEX to znany na całym świecie cykl konferencji o „ideach wartych rozpowszechniania”. Wydarzenia te gromadzą i poruszają tłumy, chętne do wysłuchania osobistych historii, jak i naukowych odkryć podanych przez najlepszych mówców, m.in. Billa Gatesa. Toruńska edycja była jedną z najbardziej cenionych polskich odsłon tego globalnego formatu.

Szkolenie „Fundusze na rozwój firmy” (2016)

Centrum Wsparcia Biznesu zorganizowało szkolenie skierowane do firm poszukujących dodatkowych źródeł finansowania własnego rozwoju.

Forum Miasto Plus w Toruniu (2016)

We wrześniu 2016 r. w CKK Jordanki odbyło się jedno z największych w Polsce wydarzeń poświęconych wdrażaniu inteligentnych technologii w polskich samorządach. Ideą Forum Miasto Plus było stworzenie przestrzeni dla swobodnej wymiany doświadczeń między samorządowcami, przedstawicielami władz państwowych, firm technologicznych oraz organizacji samorządowych w celu wspierania zrównoważonego rozwoju całych obszarów funkcjonalnych.

Szkolenie z obsługi klienta biznesowego (2016)

CWB zorganizowało szkolenie z obsługi klienta biznesowego, w którym udział wzięli pracownicy instytucji miejskich bezpośrednio odpowiedzialnych za realizację procesu inwestycyjnego na terenie Torunia. Celem szkolenia było pogłębienie i usystematyzowanie wiedzy na temat budowania korzystnych relacji z inwestorami poszukującymi atrakcyjnych terenów inwestycyjnych oraz przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą na terenie miasta.

Szkolenie „Rynek Nieruchomości Biurowych w Polsce – aktualne trendy i oczekiwania najemców” (2016)

We współpracy z Jones Lang LaSalle (jednym z największych doradców w dziedzinie nieruchomości i zarządzania inwestycjami) CWB zorganizowało szkolenie podczas, którego uczestnicy zapoznali się z najnowszymi trendami na rynku nowoczesnej powierzchni biurowej, w szczególności także związanych z postępem technologicznym oraz zmieniającymi się wymaganiami najemców.

Gra miejska „Igrzyska Przedsiębiorczości” (2016-2017)

Gra miejska skierowana do uczniów toruńskich szkół ponadgimnazjalnych, której celem było przybliżenie młodzieży zagadnień z zakresu ekonomii, przedsiębiorczości oraz działalności podmiotów ekonomii społecznej. Grupy miały za zadanie opracować, we współpracy z ekspertem, działania projektowe w danym obszarze problemowym.

Toruńskie Forum Zawodowców (2017-2018)

Wydarzenie dedykowane było młodzieży gimnazjalnej, licealnej i uczniom szkół podstawowych oraz ich rodzicom. Celem było promowanie kształcenia zawodowego na wszystkich szczeblach edukacji, przy współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami oraz uczelniami wyższymi, wsparcie młodzieży w wyborze ścieżki kariery, propagowanie rozwoju przedsiębiorczości, a także upowszechnianie sukcesów toruńskich placówek oświatowych w zakresie szkolnictwa zawodowego.

Szkolenia z zakresu e-marketingu (2017-2018)

Szkolenie dedykowane mikro i małym przedsiębiorcom, chcącym poznać trendy marketingowe oraz nabyć praktyczną wiedzę związaną ze stosowaniem narzędzi e-marketingu do promocji.

Toruń SMS Biznes (2017)

W 2017 r. CWB dołączyło do bezpłatnego systemu informowania mieszkańców Toruń SMS. System powiadamia o tym, co nowego w toruńskim biznesie, w jakich wydarzeniach warto wziąć udział oraz informuje o przydatnych szkoleniach i akcjach związanych z zakładaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej. Dzięki systemowi osoby planujące zakup nieruchomości mogą być na bieżąco z terminami przetargów na miejskie tereny inwestycyjne i działki pod dom.

Umowa o współpracy pomiędzy Gminą Miasta Toruń a PSSE (2017)

Porozumienie dotyczyło współpracy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Zespołu Szkół Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych w Toruniu w zakresie edukacji zawodowej z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy.

Invest in BiT City 2 (2016-2023)

Po zakończonym w 2015 r. projekcie „Invest in BiT City 1”, w latach 2016-2023, wspólne z samorządem województwa kujawsko-pomorskiego, realizowany jest projekt „Invest in BiT City 2”. Jego celem jest promocja potencjału gospodar-

czego oraz atrakcyjności inwestycyjnej miast prezydenckich naszego województwa. Projekt obejmuje zadania z zakresu promocji potencjału gospodarczego w wydarzeniach wystawienniczo-targowych, promocji sektora BPO/SSC (sektor usług dla biznesu/centra usług wspólnych) i terenów inwestycyjnych samorządów.

Konferencja p.n. „Cyberbezpieczeństwo firm” podczas COPERNICUP (2018)

CWB zorganizowało w Toruniu spotkanie fachowców branży IT „Cyberbezpieczeństwo firm”. Konferencja odbyła się w ramach ogólnopolskiego wydarzenia esportowego pn. „Ecenter COPERNICUP 2018”. Przedstawiono na niej przykłady naruszeń systemów bezpieczeństwa informatycznego w firmach i konsekwencję z tym związane: utratę wszelkich danych, w tym praw wartości intelektualnych, pieniędzy czy wyłączenia produkcji. Na konferencji pojawili się m.in. specjaliści z firmy Microsoft.

Nakręć się na branżówkę! (2018)

Konkurs filmowy dla szkół branżowych i technicznych pod nazwą „Nakręć się na branżówkę!”. Uczniowie przygotowali krótkie filmy promujące ich szkoły. Celem konkursu była popularyzacja wiedzy z zakresu public relations i promocja toruńskich szkół branżowych i technicznych.

Tak się robi biznes w Toruniu! (2018)

Cykl „Tak się robi biznes w Toruniu” to projekt, w którym zaprezentowano sylwetki przedsiębiorców z Torunia i ich drogę do sukcesu w biznesie. Właściciele firm opowiedzieli, w jaki sposób budowali swoje przedsiębiorstwa, na jakie problemy napotykali na początku swojej biznesowej drogi, skąd czerpali inspiracje.

PROJEKT WŁASNE „M” (2018)

W ramach Kujawsko-Pomorskich Targów Inwestycyjnych „INWEST-TOR” oraz Targów Budownictwa i Targów Mieszkaniowych „OD DZIAŁKI PO DOM” w 2018 r. odbyły się warsztaty dla osób planujących kupno domu, mieszkania, loftu czy studia.

ABC Biznesu - Radiowy Poradnik Biznesowy (2018)

W kwietniu 2018 r. na antenie Radia GRA zaplanowano cykl audycji pod nazwą „ABC Biznesu - Radiowy Poradnik Biznesowy”. Był to projekt informacyjny CWB dotyczący zakładania działalności gospodarczej. Podczas radiowych dyżurów eksperckich na pytania przyszłych przedsiębiorców odpowiadali fachowcy z Punktu Informacyjnego Funduszy Unii Europejskiej, I Urzędu Skarbowego, PUP, ZUS, Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości, Business Link Toruń i CWB.

Turniej toruńskich szkół „MONOPOLY 2018”

CWB zorganizowało międzyszkolne zawody toruńskiej edycji gry MONOPOLY w trakcie II edycji e-sportowej imprezy pn. „COPERNICUP 2018” w Arenie Toruń. Turniej był dwuetapowy, na poziomie szkolnym i międzyszkolnym. Finał miał charakter rywalizacji pomiędzy szkołami ponadpodstawowymi.

Współpraca z toruńskimi klubami sportowymi (2018)

W 2018 r. CWB rozpoczęło współpracę z toruńskimi klubami sportowymi. Celem jest wspólne, aktywne promowanie miasta i poszukiwanie inwestorów. To propozycja dla firm zainteresowanych znalezieniem nowych partnerów handlowych i technologicznych lub umocnieniem już istniejących kontaktów. Spotkania B2B to także okazja do wymiany doświadczeń i rozszerzenia swojej działalności na kolejne rynki. Formuła spotkania ma sprzyjać wymianie pomysłów na promocję poprzez sport.

Warsztaty „Wsparcie na starcie” (2018)

Inicjatywa skierowana do przedsiębiorców chcących świadomie kształtować swoją ścieżkę kariery i dbać o rozwój firmy. Fachowcy z kilku instytucji opowiadali uczestnikom o prowadzeniu działalności gospodarczej i pozyskiwaniu funduszy na jej rozwój. Prezentowane były informacje m.in. na temat wymogów formalnych związanych z otwieraniem własnego biznesu i uzyskaniem bezzwrotnych dotacji czy wsparcia pomostowego dla młodych przedsiębiorców.

Program „POZNAJ NASZĄ FIRME” (2018)

Program ma na celu nawiązanie współpracy szkół technicznych i branżowych z toruńskimi przedsiębiorcami. Firmy w nim uczestniczące organizują w swoich siedzibach cykl wizyt studyjnych, w których uczestniczą uczniowie klas profilowanych zgodnych z branżą danej firmy. Zaplanowano kilkanaście wizyt studyjnych, także w kolejnym roku szkolnym.

Akcja „Jedno Okienko” (2017-2018)

Celem wydarzenia było umożliwienie przedsiębiorcom założenia własnej działalności gospodarczej w jednym miejscu, bez konieczności odwiedzin w wielu wydziałach Urzędu Miasta Torunia oraz instytucjach związanych z obsługą przedsiębiorców. Goście stoiska mogli również otrzymać informację na temat dróg pozyskiwania funduszy na otwarcie lub rozwój własnej firmy od przedstawicieli UMT, Urzędu Skarbowego, ZUS, CWB, Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego, PUP i Głównego Punktu Informacyjnego Funduszy Unii Europejskich.

„Made in Toruń” (2018)

Znak Made in Toruń to rekomendacja wzmacniająca zaufanie klientów i wiarygodność toruńskich firmy w relacjach biznesowych. Znak jest przyznawany przez kapitułę konkursową. Celem projektu jest prezentacja najlepszych toruńskich produktów i usług, wspieranie rozwoju lokalnych firm, upowszechnianie dobrych praktyk w biznesie, zachęcanie do wprowadzania systemów jakości. W pierwszej edycji konkursu kapituła przyznała znak 22 produktom i usługom. Gala wręczenia wyróżnień odbyła się 5.09.2018 r.

Targi krajowe i zagraniczne

Jedną z form promocji miasta jako atrakcyjnego miejsca do inwestowania jest udział przedstawicieli Torunia w różnego typu eventach, targach czy konferencjach. Imprezy, w których uczestniczy CWB, to m.in.: Expo Real w Monachium, MI-PIM w Cannes, CEMAT w Hanowerze, Kujawsko-Pomorskie

Targi Inwestycyjne INVEST-TOR, Toruńskie Targi Nieruchomości, Konferencja ABSL czy Forum Rynku Nieruchomości.

Działania w obrębie Zespołu Staromiejskiego

Wiele wydarzeń, którego organizatorem lub współorganizatorem jest CWB w Toruniu, ma na celu wzrost przedsiębiorczości na terenie Zespołu Staromiejskiego oraz promocję firm z tego obszaru. Do najważniejszych inicjatyw w latach 2014-2018 należały:

Konkurs Biznes + Starówka = Sukces

Konkurs promujący przedsiębiorczość na terenie Zespołu Staromiejskiego. Do udziału zaproszono mieszkańców Torunia, którzy w ciekawy sposób mieli okazję przedstawić osoby, które prowadzą działalność w sercu miast.

Śniadanie Biznesowe z przedsiębiorcami starówki

W 2017 r., w ramach cyklu Śniadań Biznesowych Prezydenta Miasta Torunia, odbyło się spotkanie poświęcone przedsiębiorcom prowadzącym działalność na terenie Zespołu Staromiejskiego. Poruszone zostały najważniejsze kwestie dotyczące ułatwień w prowadzeniu biznesu na starówce, form wsparcia oferowanych w tym zakresie przez lokalny samorząd oraz wspólnych inicjatyw podejmowanych w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej i gospodarczej tego obszaru. Również w 2018 r. ostatnie śniadanie z cyklu śniadań biznesowych dedykowane było branżom chronionym i zanikającym z obrębu Zespołu Staromiejskiego. Przy okazji otwarta została wystawa fotografii „Chronione branże obszaru staromiejskiego Torunia w obiektywie artystów fotografików” Związku Polskich Artystów Fotografików z Okręgu Kujawsko – Pomorskiego. Artyści, zatrzymali w kadrach chwile z życia toruńskich zdunów, cukierników, modystek czy kuźnierzy.

Warsztaty „Własna firma. Krok po kroku”

W 2017 r. jedno ze spotkań z cyklu „Własna firma. Krok po kroku” dedykowane było m.in. przedsiębiorcom ze starówki. Warsztaty miały na celu poszerzenie wiedzy uczestników na temat skutecznego prowadzenia własnej firmy.

Tak się robi biznes na Starówce!

W ramach promocji walorów gospodarczych obszaru staromiejskiego zrealizowano blok tematyczny w mediach lokalnych, poświęconych wybranym przedsiębiorcom ze starówki. W serii 10 nagrań pn. „Tak się robi biznes na Starówce!” (kontynuacja popularnego cyklu „Tak się robi biznes w Toruniu!”) pojawili się znani przedsiębiorcy prowadzący długoletnie swój biznes na obszarze Zespołu Staromiejskiego m.in.: Optyk Kotelak, Piekarnia Jarosław Grochowalski czy Jubiler Karkosik. Promocja nagrań realizowana była przy udziale Oto Toruń, miejskich serwisów i mediów społecznościowych.

Warsztaty „Reklama na facebooku i nie tylko” oraz szkolenie „Programy użytkowe i platformy administracji publicznej”

W ramach 10. edycji Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości zorganizowane zostały dwa wydarzenia dedykowane przedsiębiorcom prowadzącym działalność w obrębie sta-

rówki. Spotkania miały na celu ułatwienie prowadzenia własnej firmy oraz nabycie umiejętności skutecznego jej promowania w sieci.

Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych

Powołany w 2002 r. Uchwałą Rady Miasta Torunia TFPK Sp. z o.o. jest jednym z instrumentów wspierających rozwój przedsiębiorczości w Toruniu poprzez udzielanie poręczeń kredytowych. Jego celem jest „podejmowanie wszelkich działań mających na celu świadczenie pomocy i wsparcia mikro, małym i średnim przedsiębiorcom oraz organizacjom pożytku publicznego, w szczególności poprzez udzielanie poręczeń spłaty kredytów, pożyczek lub wykonywania innych zobowiązań - umów leasingu, factoringu, gwarancji bankowych, należytego wykonania umowy lub wniesienia wadium.

Fundusz nie jest więc instytucją bankową, nie udziela pożyczek na prowadzenie działalności gospodarczej, ale pełni rolę poręczyciela w staraniach właścicieli firm o kredyt bankowy i tym samym ułatwia im dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania.

Aktualnie TFPK obsługuje kilka linii finansowych, organizuje szkolenia i konferencje, zapewnia doradztwo, inwestuje w nieruchomości i przygotowuje w partnerstwie realizację projektu pn. „Toruń Space Labs”. Dominującą działalnością pozostaje jednak udzielanie poręczeń dla sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. W tym celu TFPK posiada zawartych ponad 30 umów o współpracy z instytucjami finansowymi.

W ciągu 16 lat działalności spółka udzieliła prawie 2,5 tys. poręczeń o wartości blisko 330 mln zł, przy czym w latach 2014-2018 było to 1 160 poręczeń na łączną kwotę ponad 150 mln zł. Fundusz posiada dominujący udział w rynku regionalnym poręczeń oferowanych rozpoczynającym działalność gospodarczą oraz drugie miejsce w zakresie poręczeń udzielanych mikro i małym przedsiębiorcom ze środków publicznych w województwie.

TFPK jest też liderem wśród funduszy poręczeniowych w naszym województwie w zakresie ilości projektów realizowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego. W latach 2014-2018 fundusz zwiększył swój kapitał o ponad 13 mln zł ze środków funduszu powierniczego JEREMIE, a w 2018 pozyskał dofinansowanie w ramach Konsorcjum pn. Poręczenia Kredytowe Kujaw i Pomorza z siedzibą w Toruniu, którego jest członkiem, pozwalające na udzielenie poręczeń o wartości 30 mln zł (z prawem opcji do 60 mln zł).

W latach 2014-2018, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rynku, spółka rozszerzyła swoją ofertę o poręczenia dla organizacji pożytku publicznego oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Tym samym pomaga im przezwyciężyć jedną z podstawowych barier w podejmowaniu

działalności i rozwijaniu firm, jaką jest dostęp do środków finansowych z uwagi na brak adekwatnego zabezpieczenia zobowiązania.

Organizowane przez TFPK szkolenia dostarczają uczestnikom profesjonalnej wiedzy na temat prowadzenia działalności gospodarczej, zarządzania przedsiębiorstwem oraz ubiegania się o finansowanie działalności.

Działalność jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego, polegająca na kapitałowym uczestniczeniu w TFPK sp. z o.o. jest przejawem wykonywania przez samorzady przypisanych im prawem zadań publicznych, wynikających z ustawy o samorządzie gminnym i samorządzie powiatowym, a w szczególności zadań polegających na: pobudzaniu aktywności (działalności) gospodarczej, tworzeniu warunków rozwoju gospodarczego i kreowaniu rynku pracy (w tym aktywizacji lokalnego rynku pracy oraz przeciwdziałaniu bezrobociu) oraz podnoszeniu poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.

Toruń Space Labs

W roku 2017 TFPK powołał spółkę córkę pod nazwą Toruńskie Laboratorium Biznesu Sp. z o.o., która w partnerstwie pozyskała 9 mln zł dofinansowania na realizację projektu „Toruń

Space Labs” ze środków RPO WK-P na lata 2014-2020. Projekt polega na zaprojektowaniu, wybudowaniu i wyposażeniu kompleksu obiektów na potrzeby Toruń Space Labs. Powstała infrastruktura będzie przeznaczona głównie dla MŚP działających w branżach wpisujących się w inteligentne specjalizacje województwa kujawsko-pomorskiego. Jednym z niszowych obszarów, do którego rozwoju przyczyni się powstała infrastruktura będzie przemysł kosmiczny oraz ICT.

Miasto innowacji i high-tech

Toruń stwarza warunki do rozwoju innowacyjnych i kreatywnych przedsiębiorstw. Władze miejskie i uniwersyteckie zachęcają do korzystania z nowych technologii, innowacyjnych rozwiązań i promują idee powiązań kooperacyjnych. Właśnie w Toruniu mieści się Exea Data Center – pierwsze w Polsce centrum przetwarzania danych zaprojektowane od podstaw pod kątem usług w modelu cloud computing z certyfikowaną dokumentacją projektową Tier III of Design Documents.

Na terenie Torunia istnieje kilkanaście ośrodków, które wspierają przedsiębiorczość oraz inicjują i rozwijają różne kanały transferu wiedzy oraz technologii między sektorem nauki, a biznesu. Należą do nich m.in. inkubatory przedsiębiorczości, park technologiczny, centra transferu technologii,

ośrodki doradczo-szkoleniowe, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe oraz pozarządowe centra wspierania biznesu. Zapewniają one firmom warunki rozwoju podnoszące ich konkurencyjność, innowacyjność i stopień internacjonalizacji.

Każdego roku w Toruniu organizowane są setki warsztatów, szkoleń oraz konferencji i kongresów, których celem jest pomoc lokalnym przedsiębiorcom w nawiązywaniu nowych kontaktów, tworzeniu przestrzeni wzajemnej współpracy i wymiany doświadczeń także w wymiarze międzynarodowym.

Business Link Toruń

Wspieraną przez Gminę Miasta Toruń instytucją, która efektywnie działa na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, szczególnie ludzi młodych, jest powstały w 2014 r. Business Link Toruń - Toruński Inkubator Technologiczny.

Jeden z największych w Polsce kreatorów start-upów mieści się w zrewitalizowanych przez miasto obiektach dawnych Młynów Toruńskich, które gmina przekazała BLT w zarządzanie w celu realizacji misji wspierania przedsiębiorczości i rozwoju firm technologicznych. Dzięki przeprowadzonej renowacji i adaptacji obiektów pofabrycznych przy ul. Łokietka 5 BLT oferuje firmom na dwóch ostatnich piętrach budynku aż 1300 m kw. nowoczesnej powierzchni biurowej: 7 sal konferencyjnych i sal spotkań, biura prywatne, przestrzenie coworkingowe oraz kuchnię i taras. Firmy start-upowe mają tam do dyspozycji wysokiej klasy zaplecze technologiczne i multimedialne oraz możliwość dowolnego moderowania przestrzeni.

Obecnie z infrastruktury biurowej Business Link Toruń korzysta około 100 podmiotów (100% obłożenie, a chętnych jest więcej). Współpraca z inwestorami pozwoliła pozyskać na rozwój start-upów już prawie 2,5 mln zł. BLT nawiązała m.in. współpracę z ogólnopolskimi funduszami Sedd i VC, które umożliwiają innowacyjnym firmom zdobycie środków od inwestorów.

BLT wspiera też know-how, prowadząc działania szkoleniowo-edukacyjne i doradcze dla swoich klientów. Zorganizowała już ponad 150 szkoleń i eventów start-upowych, m.in. Business Meeting z Jadwigą Emilewicz – podsekretarzem stanu w Ministerstwie Rozwoju, odpowiadającą za realizację programów Innowacyjna Gospodarka i Inteligentny Rozwój.

Pod skrzydłami mentorów z Business Link Toruń początkujące start-upy już samodzielnie podbijają rynki europejskie, a nawet światowe. Dzięki opiece akceleracyjnej BL Toruń firmy miały możliwość wyjazdu do Londynu i Doliny Krzemowej i uczestniczenia w przygotowanym dla nich programie rozwojowym. Na terenie BL Toruń organizowane są również Komitety Inwestycyjne w ramach, których innowacyjne pomysły na biznes mogą być realizowane przy wsparciu inwestorów.

Od kilku lat Business Link Toruń Toruński Inkubator Technologiczny, Miasto Toruń i Centrum Wsparcia Biznesu w To-

runiu organizują też konkurs, który daje możliwość zdobycia dofinansowania dla swojego biznesu: przedsiębiorcytorun.pl

W stronę przemysłu kosmicznego

Na terenie Business Link Toruń rozwijają się aż 4 firmy z branży kosmicznej, których projekty dają podstawę do budowania w Toruniu przemysłu kosmicznego – idei mocno wspieranej przez samorząd toruński, który pośredniczy w kontaktach BLT z rządem.

Czynione są starania, aby Toruń – miasto Kopernika i tradycji astronomicznych - stał się Regionalnym Centrum Ekspertckim SST, czyli ośrodkiem zabezpieczania satelitów i monitorowania śmieci kosmicznych. Coraz bardziej intensywna eksploatacja przestrzeni kosmicznej powoduje jej coraz większe zanieczyszczenie resztkami rakiet wynoszących satelity na orbitę. Pozostałości te często nie spadają do atmosfery ziemskiej i tworzą zagrożenie dla kolejnych startów rakiet kosmicznych. Obecnie na orbitach jest około 1200 satelitów aktywnych oraz ponad 200 000 śmieci kosmicznych. Działające na terenie Business Link Toruń firmy: Sybilla Technologies Sp. z o.o, Cilium Engineering Sp. z o.o. i ABM Space Sp. z o.o. dysponują technologiami do monitorowania takich obiektów.

W sprawie 26 lipca 2017 r. w Business Link Toruń podpisany został list intencyjny, którego sygnatariuszami byli: posłanka Iwona Michałek, wojewoda kujawsko-pomorski Mikołaj Bogdanowicz, marszałek województwa Piotr Całbecki, prezydent Torunia Michał Zaleski, manager AIP Business Link TIT Toruń Paweł Żywiecki oraz przedstawiciele dwóch firm z branży kosmicznej: Rafał Konrad Pawłaszek z Sybilla Technologies Sp. z o.o. i Stanisław Krzysztof Kozłowski z Cilium Engineering Sp. z o.o.

Obecnie prowadzone są rozmowy i działania na szczeblu rządowym, m.in. w Ministerstwie Rozwoju, które w imieniu Polski złożyło wniosek aplikacyjny do EU SST - instytucji, która zdecyduje o lokalizacji Regionalnego Centrum Ekspertckiego Europejskiej Agencji Kosmicznej.

Geoportal miasta Torunia

W 2016 r. Wydział Geodezji i Kartografii udostępnił mieszkańcom i inwestorom zaktualizowaną wersję Geoportalu Miasta Torunia. Ten nowoczesny, internetowy system informacji przestrzennej działa w Toruniu od 2010 r. Pozwala korzystać z informacji opisowej i graficznej ewidencji gruntów i budynków oraz mapy zasadniczej. Każdy przedsiębiorca może w systemie sprawdzić dane dotyczące działek, budynków, ortofotomapę, plan zarządzania krajobrazem oraz inne warstwy tematyczne:

- lokalizację działek i budynków wpisanych do rejestru zabudowy

- rozmieszczenie terenów rolniczych, lokalizację terenów zamkniętych, rezerwatów przyrody, itp.
- ukształtowanie terenu miasta
- rozmieszczenie lasów i terenów zieleni miejskiej
- rozmieszczenie ogródków działkowych
- lokalizację obiektów sportowych
- lokalizację placówek edukacyjno-opiekuńczych w Toruniu
- emisję SO₂, CO₂

W 2017 r. wprowadzono w Toruniu nowoczesną internetową obsługę jednostek wykonawstwa geodezyjnego, umożliwiającą pozyskanie materiałów do prac geodezyjnych. Proces ten bardzo usprawnił i przyspieszył obsługę geodezyjną zainteresowanych podmiotów gospodarczych, co niewątpliwie wspomaga i ułatwia podejmowanie przez nich decyzji.

W 2018 r. wprowadzono informatyczną obsługę rzeczoznawców majątkowych i instytucji publicznych administracji rządowej.

Najciekawsze miejskie tereny inwestycyjne:

Strefa Inwestycyjno-Logistyczna Toruń Wschód

- powierzchnia całkowita – ok. 38 ha
- północno – wschodnia część miasta
- doskonałe skomunikowanie z DK nr 91, 15, 10 oraz w bliskości węzła autostrady A1

- w bezpośrednim sąsiedztwie obiekty usługowo – produkcyjne, tereny wykorzystywane pod duże centra logistyczne oraz wiele punktów handlowych
- trwa wyposażenie obszaru w media oraz przeprowadzenie podziału geodezyjnego, mającego na celu wydzielenie mniejszych działek, również dla małej i średniej przedsiębiorczości
- obszar przeznaczony pod funkcje usługowo- produkcyjne, składy, magazyny

ul. Szosa Bydgoska 80

- powierzchnia całkowita – 2,1 ha
- zachodnia część miasta przy trasie wylotowej na Bydgoszcz (DK nr 80)
- w sąsiedztwie przedsiębiorstw usługowych oraz obiektów handlowych i sportowych
- teren niezabudowany, częściowo zadrzewiony
- docelowo obszar będzie podzielony na mniejsze nieruchomości
- obszar przeznaczony pod funkcje usługowe, dopuszczalne obiekty usługowo–produkcyjne, parkingi, drogi wewnętrzne, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej

ul. Olsztyńska

- teren przeznaczony pod usługi komercyjne (6 działek)
- powierzchnia całkowita - ok. 4,6 ha
- północno-wschodnia część miasta

- teren niezabudowany, niezagospodarowany
- w najbliższym otoczeniu wielkopowierzchniowe obiekty handlowe

ul. Kociewska

- powierzchnia całkowita ok. 28 ha
- planowany podział geodezyjny na mniejsze nieruchomości
- nieruchomości zlokalizowane w północno-wschodniej części miasta, na obszarze o bardzo wysokim stopniu uprzemysłowienia
- tereny graniczą z linią kolejową nr 207 Toruń Wschodni - Malbork, z obiektami obsługi komunalnej miasta oraz przedsiębiorstwami usługowo-produkcyjnymi
- obszar niezabudowany i nieużytkowany. Dojazd z istniejących dróg publicznych oraz po gruntach wydzielonych pod drogi. Pełne uzbrojenie w ulicy: Kociewskiej i Równinnej.
- obszar przeznaczony pod funkcje usługowe, produkcyjne, składy i magazyny

ul. Andersa

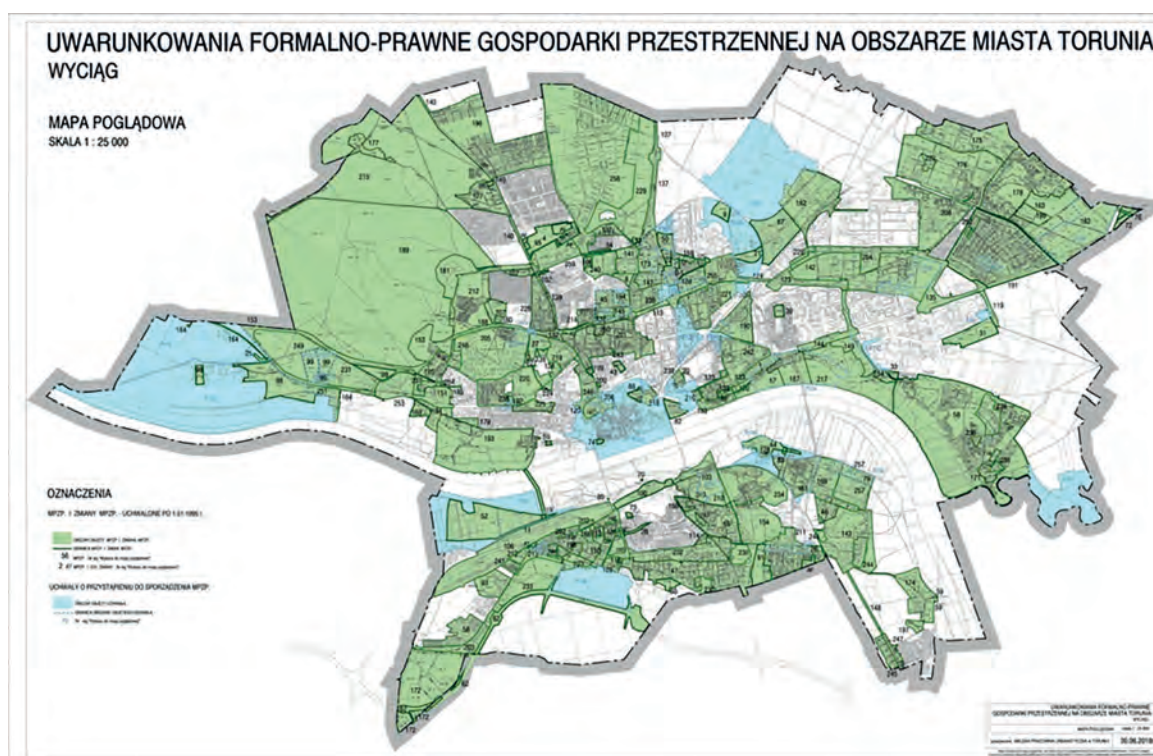
W 2016 r. Gmina Miasta Torunia przekazała na rzecz Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego SA tereny przeznaczone na cele inwestycyjne dla firm produkcyjnych i usługowych. Obszar zlokalizowany jest na dawnym terenie poligonu wojskowego, pomiędzy ul. Poznańska/Andersa/trasa S10 i ma powierzchnię około 19 ha. TARR przeznaczy ten teren na dalszy rozwój Toruńskiego Parku Technologicznego, obecnie ograniczony z powodu braku wolnej przestrzeni dla firm.

Koncepcja zagospodarowania nowego obszaru przewiduje dostarczanie kolejnych terenów inwestycyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą o wysokim standardzie. Celem TARR SA jest wspieranie przedsiębiorstw przez pryzmat trzech istotnych dla rozwoju lokalnego działań:

1. Preferowane jest przyciąganie przedsiębiorstw z branż mających największe znaczenie dla rozwoju Torunia, m.in. przygotowanie odpowiedniej infrastruktury dla inwestorów z sektora high-tech oraz technologii informatyczno-komunikacyjnej, a także branż wybranych przez Komisję Europejską jako kluczowe technologie wspomagające (mikro- i nanoelektronika, materiały zaawansowane, biotechnologia przemysłowa i zaawansowane systemy produkcji).
2. Powołanie centrum usług dla biznesu będącego nowoczesnym, dobrze zlokalizowanym i przystosowanym do różnych stylów pracy miejscem dla sektora BPO/SSC.
3. Wypromowanie nowych terenów jako innowacyjnego miejsca dla innowacyjnych firm z potencjałem do szybkiego rozwoju (prowadzących i wdrażających prace badawczo-rozwojowe, komercjalizujące wyniki prac B+R oraz przedsiębiorstwa nastawione na współpracę z silnym ośrodkiem akademickim, posiadającym wykwalifikowaną kadrę.

Tereny inwestycyjne są skupione w jednym obszarze, co pozytywnie wpłynie na jego zagospodarowanie oraz późniejszą współpracę pomiędzy działającymi tam firmami.

Zakończenie procesu inwestycyjnego dla nowych terenów planowane jest na III kwartał 2018 r., a zakładany czas naboru inwestorów wyniesie 4-5 lat.

Plany zagospodarowania przestrzennego

Zdaniem własnym gminy jest kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie Torunia, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zadania te realizuje Miejska Pracownia Urbanistyczna w Toruniu.

W 2018 r. zostało przyjęte przez Radę Miasta Torunia nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia (uchwała nr 805/15 RMT z dnia 25 stycznia 2018 r.). Dokument, którego projekt został opracowany przez Miejską Pracownię Urbanistyczną w Toruniu, aktualizuje i dostosowuje wcześniej obowiązujące studium do wymagań ustawowych oraz zmienionych uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych, gospodarczych i ekonomicznych.

Studium jest podstawowym dokumentem określającym politykę przestrzenną Torunia w dalekim horyzoncie czasowym. Nie jest przepisem prawa gminnego i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy czy decyzji o usta-

leniu lokalizacji celu publicznego - tę rolę pełnią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które są aktami prawa miejscowego, określają przeznaczenie terenu oraz sposoby i warunki jego zagospodarowania i zabudowy i stanowią podstawę do podejmowania działań inwestycyjnych.

Obecnie w Toruniu obowiązuje 199 planów miejscowych określających przeznaczenie i zasady zagospodarowania, które obejmują swoim zasięgiem 51 % powierzchni miasta. 31 projektów planów jest w trakcie realizacji i dotyczą kolejnych 8 % powierzchni Torunia (stan na 30.06.2018 r.).

Pokrycie obszaru Torunia planami miejscowymi obrazuje mapa: tereny oznaczone kolorem zielonym posiadają plany miejscowe, tereny oznaczone kolorem niebieskim dotyczą obszarów na których trwają prace planistyczne (objęte są uchwałami Rady Miasta Torunia o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego).

W latach 2014-2018 Prezydent Miasta Torunia przedłożył Radzie Miasta Torunia do uchwalenia 38 planów miejscowych dla terenów o łącznej powierzchni ok. 1 000 ha. Przystąpiono także do opracowania planów dla kolejnych obszarów o powierzchni ok. 1 300 ha.

Plany uchwalone i opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego w latach 2014-2018:

Lp.	Nr	Nazwa planu	Nr uchwały, data	Dz. Urz. data
1.	222	81.11 - mpzp. dla obszaru położonego w rejonie ul.Ceglanej i bocznicy kolejowej, na zapleczu terenów ciepłowni	19/14 30.12.2014	Poz. 34 z dnia 07.01.2015
2.	223	87.20 - mpzp. dla terenu położonego pomiędzy ulicami: Inowrocławską, Okólną i Gen.W.Andersa	50/15 26.03.2015	Poz. 1258 z dnia 10.04.2015
3.	224	75.07 - mpzp. dla obszaru położonego przy ul. Bema i Gałczyńskiego	51/15 26.03.2015	Poz. 1074 z dnia 07.04.2015
4.	225	63.05 - mpzp. „Piekarskie Góry” dla obszaru położonego pomiędzy ulicami: Kraszewskiego, Matejki, Słowackiego i Sienkiewicza	62/15 16.04.2015	Poz. 1388 z dnia 23.04.2015
5.	226	66.07 - mpzp. dla obszaru położonego w rejonie ulic Szosa Chełmińska, Żwirki i Wigury oraz Św. Józefa	63/15 16.04.2015	Poz. 1389 z dnia 23.04.2015
6.	227	97.07 - mpzp. „Wąska-Boczna” dla obszaru położonego przy ul. Św. Józefa	86/15 18.06.2015	Poz. 1963 z dnia 26.06.2015
7.	228	93.11 - mpzp. dla terenów położonych w rejonie ulic M.Skłodowskie-Curie i Równinnej	105/15 9.07.2015	Poz. 2359 z dnia 17.07.2015
8.	229	90.03 - mpzp. dla terenów położonych w rejonie ulic: Watzenrodego, Grudziądzkiej i Polnej	128/15 27.08.2015	Poz. 2680 z dnia 9.09.2015
9.	230	53.19 - mpzp. dla terenów położonych w rejonie ulic Łącznej i Puchacza oraz ul. Stawki Południowe	143/15 24.09.2015	Poz. 2931 z dnia 2.10.2015
10.	231	94.01 - mpzp. dla terenów położonych przy ulicy Szosa Bydgoska - „Park Handlowy”	160/15 29.10.2015	Poz. 3380 z dnia 6.11.2015
11.	232	86.19 -mpzp. „Stawki-Andersa”, dla terenów położonych w rejonie ulic: Gen. Andersa, M. Sinorackiej,	161/15 29.10.2015	Poz. 3381 z dnia 6.11.2015
12.	233	71.20 -mpzp. dla obszaru położonego w rejonie ul.Gen.W.Andersa i trasy S-10	199/15 17.12.2015	Poz. 4734 z dnia 30.12.2015
13.	234	54.19 - mpzp. dla terenów położonych w rejonie: Podgórskiej, Okólnej, Grzybowej, Dwernickiego i Starej Drogi	219/15 30.12.2015	Poz. 239 z dnia 13.01.2016
14.	235	91.09 - mpzp. dla terenów położonych pomiędzy ul.Grudziądzką, ul.Pod Dębową Górą i Trasą Średnicową	231/16 21.01.2016	Poz. 402 z dnia 29.01.2016
15.	236	83.16 - mpzp. osiedla Kaszczerek w Toruniu, dla terenów położonych w rejonie: ul.Szczęśliwej, Kubusia Puchatka, Balladyny	232/16 21.01.2016	Poz. 403 z dnia 29.01.2016
16.	237	100.01 - mpzp. dla terenów położonych pomiędzy ulicą Szosa Bydgoska i ulicą Łukasiewicza	260/16 7.04.2016	Poz. 1404 z dnia 15.04.2016
17.	238	82.05 - mpzp. „Osiedle Fałata” dla terenów położonych w rejonie ulic: Broniewskiego, Reja, Gagarina, Balonowej i Bema	344/16 16.06.2016	Poz. 2101 z dnia 23.06.2016
18.	239	89.08 - mpzp. dla obszaru położonego przy ul.Sobieskiego i ul.Podchorążych	345/16 16.06.2016	Poz. 2102 z dnia 23.06.2016
19.	240	102.07 - mpzp. dla obszaru położonego przy ul.Legionów, Rondzie Czadcy i ul.Wielki Rów	410/16 6.10.2016	Poz. 3527 z dnia 14.10.2016
20.	241	96.20 - mpzp. dla terenów położonych w rejonie wieży ciśnieni i przy ul.Akacjowej	411/16 6.10.2016	Poz. 3528 z dnia 14.10.2016
21.	242	95.08 - mpzp. dla obszaru „Jakubskie Przedmieście” położonego w rejonie ulic: Żótkiewskiego, Szosa lubicka, Targowa i Lubicka	412/16 6.10.2016	Poz. 3529 z dnia 14.10.2016
22.	243	98.07 - mpzp. dla terenu położonego przy ul.Wiązowej i ul.Podgórznej	413/16 6.10.2016	Poz. 3530 z dnia 14.10.2016
23.	244	99.18 - mpzp. dla terenów położonych przy ul.Aleksandrowskiej i ul.Włocławskiej	446/16 27.10.2016	Poz. 3830 z dnia 8.11.2016
24.	245	101.17 - mpzp. „Czerniewice - Przy Torze”	465/16 24.11.2016	Poz. 4312 z dnia 2.12.2016
25.	246	104.07 - mpzp. „Nowe Centrum” dla terenu ograniczonego ulicami: Szosa Chełmińska, Czerwona Droga, Aleja 700-lecia Torunia,	555/17 23.03.2017	Poz. 1396 z dnia 5.04.2017
26.	247	50.17 - mpzp. dla terenu położonego w rejonie ulic: Łódzkiej i Zdrojowej	574/17 27.04.2017	Poz. 2150 z dnia 5.05.2017
27.	248	106.04 - mpzp. dla terenów położonych w rejonie ulic: Szosa Okrężna, Gagarina i Krzemieniecka	638/17 7.09.2017	Poz. 3532 z dnia 15.09.2017
28.	249	55.01 - mpzp. dla terenów położonych przy zachodniej granicy miasta u zbiegu ulicy Szosa Bydgoska i trasy średnicowej	654/17 12.10.2017	Poz. 3972 z dnia 18.10.2017
29.	250	112.07 - mpzp. dla obszaru położonego przy ul. Lelewela, Legionów i Wybickiego	655/17 12.10.2017	Poz. 3973 z dnia 18.10.2017
30.	251	85.01 -mpzp. dla terenów położonych na południe od ulicy Szosa Bydgoska i na zachód od oczyszczalni ścieków	724/17 23.11.2017	Poz. 4747 z dnia 4.12.2017
31.	252	109.13 - mpzp. osiedla Bielawy dla obszaru położonego przy ul.Olsztyńskiej i Suwalskiej,ul.Szczecińskiej i Koszalińskiej	725/17 23.11.2017	Poz. 4748 z dnia 4.12.2017
32.	253	100.01 - mpzp. dla terenów położonych pomiędzy ulicą Szosa Bydgoska i ulicą Łukasiewicza	726/17 23.11.2017	Poz. 4749 z dnia 4.12.2017
33.	254	110.05 - mpzp. dla terenu położonego przy ul. Łukasiewicza i Szosie Okrężnej	775/17 28.12.2017	Poz. 150 z dnia 8.01.2018
34.	255	84.09 - mpzp. dla odcinka Trasy Średnicowej oraz terenów położonych w rejonie ulic: Chrobrego, Polnej i Wschodniej	804/18 25.01.2018	Poz. 554 z dnia 1.02.2018
35.	256	105.03 - mpzp. dla terenów położonych w rejonie ulic: Strobanda, Watzenrodego i Ugory	807/18 22.02.2018	Poz. 1012 z dnia 2.03.2018
36.	257	111.18 - mpzp. „Rudak C” dla obszaru położonego w rejonie ulic: Rudacka, Olęderska, Rypińska i Gliniecka	808/18 22.02.2018	Poz. 1013 z dnia 2.03.2018
37.	258	114.15 - mpzp. dla obszaru położonego w rejonie ulic: Konstytucji 3 Maja, Olimpijskiej i Kusocińskiego	827/18 22.03.2018	Poz. 1562 z dnia 28.03.2018
38.	259	103.03 - mpzp. „Wrzosi-Przy Forcie” dla terenu położonego w rejonie ulic: Legionów, Polna, Szosa Chełmińska,	828/18 22.03.2018	Poz. 1563 z dnia 28.03.2018

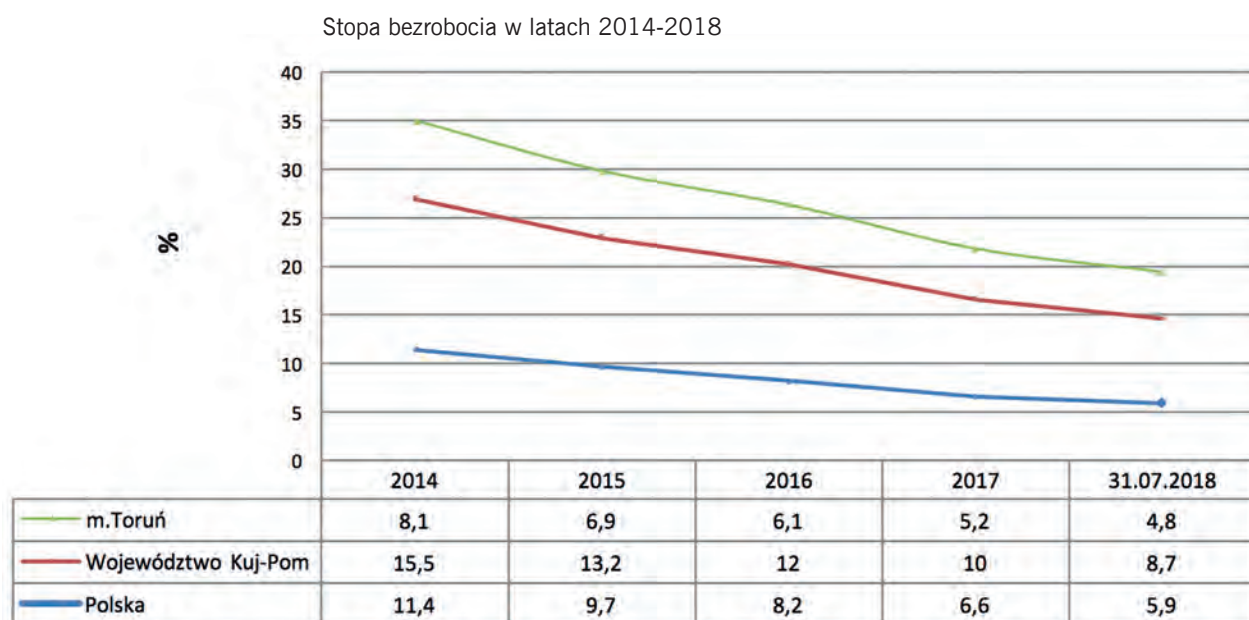
RYNEK PRACY

W okresie 2014-2018 pojawiło się wiele istotnych czynników, w następstwie których odnotowano znaczące zmiany na rynku pracy w Toruniu, szczególnie w obszarze bezrobocia. Podstawowy miernik określający jego nasilenie – stopa bezrobocia (stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo) od czterech lat wskazuje coraz niższe wartości (zarówno w kraju, województwie, jak i Toruniu). W 2014 r. wynosiła w Toruniu ponad 8 proc., a w 2018 r. już tylko 4,8 proc. (stopa prawie dwa razy niższa niż średnia w województwie). To pozwoliło naszemu miastu utrzy-

mać w drugie miejsce w województwie kujawsko-pomorskim wśród powiatów o najniższej stopie bezrobocia. Liczba osób pobierających zasiłek kształtowała się na podobnym poziomie (2014 – 12,1%; 2015 – 13,4%; 2016 – 13,3%; 2017 – 13,5%; 2018 – 13,3%).

Jednocześnie, choć liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych spada, w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy dla Miasta Torunia znajdują się wciąż osoby będące w szczególnej sytuacji tj. długotrwale bezrobotne oraz nieposiadające kwalifikacji czy doświadczenia zawodowego.

Spadek stopy bezrobocia w Toruniu w latach 2014-2018

W okresie od 2014 r. do 31.07.2018 r. PUPdMT dysponował 33 685 ofertami pracy, dzięki którym 23 991 osób podjęło zatrudnienie. W stosunku do zmniejszającej się liczby osób zarejestrowanych w ewidencji, liczba ofert pracy utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie, co może świadczyć o istniejącym w dalszym ciągu problemie niepełnego dopasowania systemu edukacji do realiów rynku pracy. Kalibracja obu tych elementów to proces długotrwały, który w obliczu dynamiki zachodzących zmian wymaga ciągłego monitoringu, reakcji i sprawnego wdrażania środków zaradczych. Ponadto w Toruniu, w którym działa wiele uczelni wyższych, a tym samym jest dużo absolwentów z wyższym wykształceniem, odnotowuje się deficyt pracowników wykwalifikowanych w konkretnych, pożądanym wśród pracodawców zawodach, szczególnie technicznych. Powstała luka jest obecnie wypełniana poprzez cudzoziemców, których napływ, a także zainteresowanie pracodawców ich zatrudnianiem, stale wzrasta.

Podjęcia pracy w latach 2014-2018

Rok	Liczba osób
2014	5 972
2015	5 347
2016	5 354
2017	4 782
do 31.07.2018	2 537
Ogółem	23 992

Liczba ofert pracy w latach 2014-2018

Rok	Oferty pracy	w tym subsydiowane
2014	5 497	1 515
2015	8 010	1 603
2016	7 083	1 333
2017	8 502	1 570
do 31.07.2018	4 593	892
Razem	33 685	6 913

Napływ bezrobotnych w Toruniu w latach 2014–2018

	Bezrobotni zarejestrowani	Bezrobotni, którzy podjęli pracę	Bezrobotni zarejestrowani	w tym z prawem do zasiłku
2014	w okresie sprawozdawczym		w końcu okresu sprawozdawczego	
Ogółem	11 961	5 972	7 430	897
poprzednio pracujące	10 409	5 459	6 742	893
w tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	711	389	435	239
dotychczas nie pracujące	1 552	513	688	4
2015	w okresie sprawozdawczym		w końcu okresu sprawozdawczego	
Ogółem	11 025	5 346	6 247	836
poprzednio pracujące	9 797	4 949	5 733	836
w tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	538	305	315	164
dotychczas niepracujące	1 228	397	514	0
2016	w okresie sprawozdawczym		w końcu okresu sprawozdawczego	
Ogółem	9 761	5 354	5 569	741
poprzednio pracujące	8 863	4 960	5 127	741
w tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	412	233	253	134
dotychczas niepracujące	898	394	442	0
2017	W okresie sprawozdawczym		w końcu okresu sprawozdawczego	
Ogółem	8 392	4 782	4 814	648
poprzednio pracujące	7 707	4 494	4 471	648
w tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	323	189	200	103
dotychczas niepracujące	685	288	343	0
2018 do 31.07.2018	w okresie sprawozdawczym		w końcu okresu sprawozdawczego	
Ogółem	649	324	4475	596
poprzednio pracujące	608	309	4132	596
w tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	27	25	177	87
dotychczas niepracujące	41	15	343	0

Lata 2014-2018 to czas m.in. nowelizacji Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, nowy okres programowania i realizacji kolejnych projektów z udziałem środków Unii Europejskiej, a tym samym wprowadzenia nowych form aktywizacji osób bezrobotnych, wsparcia pracodawców i osób już pracujących.

Pomoc dla pracownika i pracodawcy

Znowelizowana w 2014 r. Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy poszerzyła ofertę PUP o niepraktykowane dotychczas formy aktywizacji. Poza wsparciem osób bezrobotnych (m.in. bony na zasiedlenie), pomoc skierowana została również do pracodawców (m.in. dofinansowanie wynagrodzenia na zatrudnienie bezrobotnego, który ukończył 50 lat czy refundacja wynagrodzenia dla skierowanego bezrobotnego do 30. roku życia), a także do osób pracujących (Krajowy Fundusz Szkoleniowy). Dzięki tym zmianom oraz większym możliwościom kształcenia, dotychczasowy tzw. „rynek pracy pracodawcy” ewoluował i stał się „rynkiem pracy pracownika”. Nadal aktywnie działa w Toruniu i wspiera

osoby bezrobotne i pracodawców utworzone w 2010 r. Centrum Aktywizacji Zawodowej.

Fundusze europejskie w walce z bezrobociem

Lata 2014-2018 to również nowy okres programowania europejskiego. Wdrożenie Programu „Gwarancje dla Młodych” oraz Programu Operacyjnego „Wiedza, Edukacja, Rozwój” pozwoliło na objęcie szerszym wsparciem osób młodych do 30. roku życia i dostosowanie do ich potrzeb elastycznych form aktywizacji. Do tej grupy osób bezrobotnych skierowany został również Program „Praca dla Młodych”, który w latach 2016-2018 zagwarantował pracodawcom refundację części kosztów poniesionych na wynagrodzenie, nagrody i składki na ubezpieczenia społeczne za zatrudnionego w pełnym wymiarze bezrobotnego do 30. roku życia i umożliwił stu tysiącom młodych osób podjęcie pracy w pełnym wymiarze. Do grupy osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy skierowane zostały natomiast środki z Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

PUPdMT w latach 2014-2018 zrealizował 24 projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, z czego w 2014 i 2015 r. realizowane były jeszcze projekty z poprzedniego okresu programowania tj. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Działania ze wsparciem unijnym często były podejmowane

w partnerstwie m.in.: z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie (m.in. Wspieramy Mamy – projekt mający na celu zwiększenie aktywności zawodowej osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3), ze Stowarzyszeniem Partnerstwo Społeczne Cistor (m.in. Stokrotkowy Szlak - program reintegracji społecznej, którego celem było podniesienie aktywności społecznej i zawodowej niezatrudnionych mieszkańców gminy Toruń i powiatu toruńskiego, zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym), z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika (innowacyjny projekt IMPULS 50+). Strategie aktywizacji zawodowej osób starszych dla Publicznych Służb Zatrudnienia) czy Izbą Przemysłowo-Handlową w Toruniu (m.in. Fabryka młodych kadr – projekt dotyczący poprawy dostępu do zatrudnienia osób młodych).

Toruński program promocji zatrudnienia i aktywizacji rynku pracy

W omawianym okresie PUPdMT nadzorował prace w zakresie aktualizacji oraz ewaluacji „Miejskiego programu promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy Torunia do roku 2020”. Jego celem jest stworzenie spójnego planu działań w wymiarze strategicznym na podstawie diagnozy bieżącej sytuacji na rynku pracy oraz konsultacji z partnerami społecznymi i gospodarczymi, a także innych dokumentów strategicznych. Dla efektywniejszego działania na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy PUP współpracuje

wał z licznymi podmiotami ekonomii społecznej: biurami Karier przy toruńskich uczelniach wyższych, Inkubatorami Przedsiębiorczości, organizacjami pracodawców (Lewiatan, Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego), instytucjami takimi, jak: Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych, Kujawsko-Pomorski Fundusz Kredytowy.

Powiatowa Rada Rynku Pracy

Organem doradczym Prezydenta Miasta Torunia i aktywnie wspierającym Powiatowy Urząd Pracy w jego działaniach na rzecz toruńskiego rynku pracy jest Powiatowa Rada Rynku Pracy, która opiniuje i wyznacza kierunki działania w tym zakresie.

Realizacja środków z Funduszu Pracy w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w latach 2014 -2018 (w tys. zł)

Lp.	Działanie /programy/	2014	2015	2016	2017	2018 (plan)
1	Roboty publiczne	98,7	136,2	85,9	109,1	86,5
2	Zatrudnienie wspierane	268,5	153,8	128,1	28,6	45,9
3	Prace społecznie użyteczne	173,6	194,4	237,5	279,1	300,0
4	Program Aktywizacja i Integracja (PAI)	0	17,8	44,8	20,5	0
5	Bon stażowy	100,0	395,8	836,8	469,8	147,0
6	Bon szkoleniowy	32,0	30,8	6,7	10,3	0
7	Bon zatrudnieniowy	12,2	52,4	85,6	77,9	37,3
8	Bon na zasiedlenie	59,4	200,9	40,0	63,9	109,5
9	Świadczenie aktywizacyjne	0	11,5	9,7	7,0	5,0
10	Dofinansowanie do wynagr. dla osób pow. 50. r. ż.	0	42,1	125,5	90,4	171,6
11	Dotacje	729,4	2 849,1	1 210,3	1 271,4	990,8
12	Refundacje wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy	1 675,3	2 974,3	500,6	600,0	300,0
13	Stáže	988,3	2781,0	1 448,4	1284,0	963,4
14	Prace interwencyjne	226,0	575,8	791,1	499,1	565,1
15	Inne (opieka nad dzieckiem do 7. roku życia, dojazdy, zakw. styp.dot. dalszej nauki, badania lek.)	70,9	33,0	18,0	27,6	32,7
16	Szkolenia + kluby pracy	622,1	1 015,0	677,0	571,9	455,0
	Suma	5 056,4	11 463,9	6 246,0	5 410,6	4 209,8

Od 2014 r. zmienił się zasadniczo podział środków Funduszu Pracy przeznaczonych na realizację aktywnych form. Na projekty z Poddziałania 6.1.3 POKL przeznaczone jest obecnie 70% kwoty. W porównaniu do lat 2010-2012 było to 50% kwoty.

Realizacja środków z dodatkowych programów w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w latach 2014 -2018 /w tys. zł./

Lp.	Działanie /programy/	2014	2015	2016	2017	2018 (plan)
1	Krajowy Fundusz Szkoleniowy	99,3	956,6	1 215,3	1 162,6	613,4
2	Refundacja wynagrodzenia + ZUS dla osób do 30. r. ż.	0	0	1 774,2	3 058,6	3 296,4
	Suma:	99,3	956,6	2 989,5	4 221,2	3 909,8

Realizacja środków przez Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia w ramach EFS/POKL (w tys. zł)

/działania-programy/	2014	2015	2016	2017	Plan 2018
Stáže	5 687, 8 (870 osób)	2 392, 9 (480)	2 547, 6 (422 osoby)	1 988, 5 (416 osób)	2 148, 5 (333)
Bon szkoleniowy	0,00	11, 0 (5 osób)	14, 6 (4 osoby)	0,00	0,00
Bon na zasiedlenie	0,00	0,00	138,3 (17 osób)	203, 4 (24 osoby)	85, 0 (10 osób)
Dotacje na działalność gospodarczą	2 316, 1 (60 osób)	848, 2 (39 osób)	976,0 (44 osoby)	1 562, 8 (68 osób)	756, 0 (30 osób)
Refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy	0,00	219, 0 (10 osób)	163, 0 (7 osób)	665, 4 (27 osób)	1 131, 0 (45 osób)
Pozostałe formy aktywizacji	887, 2 (341 osób)	550, 5 (257 osób)	629, 1 (257 osób)	558,0 (203 osoby)	446, 4 (139 osób)
Suma:	8 891, 1 (1271 osób)	4 022, 2 (791)	4 468, 6 (751 osób)	4 978, 1 (738 osób)	4 567,0 (557 osób)

Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, finansowanych ze środków PFRON w latach 2014 -2018 (w tys. zł)

Lp.	Działanie (programy)	2014	2015	2016	2017	2018 Plan
1	Zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy osób niepełnosprawnych	761,6	694,4	574,0	628,0	650,6
2	Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	352,2	321,0	327,6	295,9	389,0
3	Finansowanie szkoleń i przekwalifikowań	17,2	19,7	14,3	16,4	20,0
4	Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych, staże, prace interwencyjne)	59,6	100,5	76,7	75,3	80,0
5	Zwrot kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy	0	7,9	8,6	8,9	10,0
	Suma:	1 190,5	1 143,5	1 001,2	1 024,5	1 149,6
	% wykonania	99,5	99,7	99,8	99,8	X

EDUKACJA

W sferze oświaty lata 2015-2018 upłynęły w Toruniu pod znakiem licznych reform i zmian w systemie szkolnym, na czele z likwidacją gimnazjów i powrotem do 8-klasowej szkoły podstawowej, zmianami w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz dostosowania oferty toruńskich szkół ponadgimnazjalnych do zmieniającego się rynku pracy. Gmina i jej placówki oświatowe skutecznie pozyskiwały fundusze rządowe i europejskie na projekty związane z rozwijaniem kompetencji uczniów i nauczycieli, zajęcia dodatkowe i wyposażenie szkół w książki i pomoce dydaktyczne. To także lata kolejnych inwestycji toruńskiego samorządu w bazę szkolną. Największe z nich to rozbudowa ZS nr 14 na Stawkach i Zespołu Szkół Samochodowych przy ul. Grunwaldzkiej, przeniesienie ZS nr 26 na ul. Fałata oraz budowa nowego przedszkola na tzw. osiedlu Jar i rozbudowa kilku istniejących toruńskich przedszkoli.

Zmiany w systemie oświaty

Jednym ze skutków wejścia Polski do Unii Europejskiej był wzrost zapotrzebowania na kształcenie w szkołach przygotowujących do uzyskania certyfikatów potwierdzających kwalifikacje ogólne lub zawodowe. To zdeterminowało rozpoczętą od roku szkolnego 2012/2013 reformę ustroju szkolnego polegającą na rezygnacji z utrzymania liceów profilowanych, szkół uzupełniających dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej (tj. dwuletniego uzupełniającego liceum ogólnokształcącego oraz trzyletniego technikum uzupełniającego),

a także zasadniczej szkoły zawodowej dla dorosłych i technikum dla dorosłych. W Toruniu ostatnim etapem wdrażania tych zmian było wygaszenie z dniem 31 sierpnia 2015 r. technikum dla dorosłych oraz technikum uzupełniającego dla dorosłych w Centrum Kształcenia Ustawicznego. Obecnie dorośli mieszkańcy Torunia mogą zdobyć świadectwo dojrzałości w liceum ogólnokształcącym w CKU.

Więcej miejsc w przedszkolach

Rok 2016 przyniósł w oświacie nowe przepisy dotyczące wychowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego. Od 1 września wszystkie dzieci 6-letnie oraz chętne dzieci 5-letnie i 4-letnie musiały mieć zapewnione miejsce w przedszkolu. W Toruniu wychowaniem przedszkolnym objęto także 3-latki, mimo, iż gmina nie miała takiego obowiązku. Został on wprowadzony dopiero nowelizacją ustawy o systemie oświaty od 1 września 2017 r.

Zmiany te spowodowały konieczność zwiększenia liczby miejsc w miejskich przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Zamiast trzem rocznikom, trzeba było zapewnić miejsca dzieciom z czterech roczników. Toruń sprawnie przeprowadził ten proces dzięki licznym inwestycjom i modernizacjom obiektów oświatowych.

Już wcześniej gmina rozbudowała dwa lewobrzeżne przedszkola miejskie nr 12 przy ul. Żłotej i nr 14 przy ul. Inowrocławskiej. W 2015/2016 zostało zmodernizowane i powięk-

szone o 100 dodatkowych miejsc PM nr 5 przy ul. Dekerta. W kilkunastu szkołach podstawowych wyremontowano i wyposażono pomieszczenia na nowe oddziały przedszkolne: SP nr 1, 2, 3, 4, 6, 9, 11, 13, 16, 18, 31, 32 i 35. Na PM nr 11 zaadaptowano budynek po ZS nr 26 przy ul. na Buszczyńskich 11. Obecnie zaś dobiega końca rozbudowa PM nr 17 przy ul. Gagarina, nr 15 przy ul. Bażyńskich i nr 8 przy ul. Chabrowej. Gmina wybudowała też całkowicie nowe, 10-oddziałowe PM nr 18 przy ul. Grasera na tzw. osiedlu Jar, które rozpocznie działalność w listopadzie 2018 r. Łącznie w Toruniu w ostatnich latach przybyło w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych ponad 400 miejsc.

Liczba miejsc w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych w latach szkolnych 2014/2015 - 2018/2019

Rok szkolny	Przedszkola miejskie	Oddziały przedszkolne w SP	Razem miejsca
2013/2014	2 471	1 409	3 880
2014/2015	2 448	1 434	3 882
2015/2016	2 404	1 060	3 464*
2016/2017	2 655	1 659	4 314
2017/2018	3 076	1 424	4 500
2018/2019	3 323	1 469	4 792

* Zmniejszenie liczby miejsc w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w SP spowodowane było pójściem do klasy I dzieci 6-letnich.

Od roku szkolnego 2016/2017 obowiązkiem szkolnym objęte zostały dzieci od 7. roku życia, co z kolei spowodowało zmniejszenie liczby oddziałów klas I w szkołach podstawowych (sześciolatki pozostały w przedszkolach, część siedmiolatków rozpoczęła naukę w klasie I w roku szkolnym 2015/2016 jako dzieci sześciolatki, bo taki stan prawny wówczas obowiązywał). Ta regulacja dotknęła przede wszystkim nauczycieli klas I-III w szkołach podstawowych. Zmniejszona liczba oddziałów klas I wiązała się z brakiem pracy dla części z nich. Miasto starało się jednak wszystkim nauczycielom z tej grupy wskazać możliwość dalszego zatrudnienia.

Ognisko także w szkołach

Ognisko Pracy Pozaszkolnej Dom Harcerza od roku 2015 r. rozpoczęło prowadzenie zajęć także poza główną siedzibą przy Rynku Staromiejskim: w ZS nr 15, ZS nr 24, ZSO nr 2, a od kwietnia 2016 r. także w V LO, gdzie dobiegł końca remont kapitalny starszej części szkoły. To rozwiązanie wygodne szczególnie dla dzieci z bardziej odległych od centrum osiedli, a przy tym lepsze wykorzystanie budynków szkolnych w godzinach popołudniowych.

Likwidacja gimnazjów

Od roku szkolnego 2017/2018 rozpoczęło się wdrażanie kolejnej reformy ustroju szkolnego. Zmiana objęła wszystkie szczeble edukacyjne - od szkół podstawowych po szkoły ponadpodstawowe. W tych pierwszych nauka wydłużona została do ośmiu lat. O rok dłużej uczą się również obecnie uczniowie liceów i techników. Począwszy od roku szkolnego 2017/2018 rozpoczęto wygaszanie gimnazjów, szóstoklasiści rozpoczęli naukę w klasach siódmych, a branżowe szkoły I stopnia zastąpiły dotychczasowe zasadnicze szkoły zawodowe. Zmiany dla szkół podstawowych zakończą w roku szkolnym 2022/2023, natomiast w liceach i technicach reforma będzie wprowadzana w latach 2019/2020 - 2023/2024.

Dostosowanie sieci szkół prowadzonych przez GMT do nowego ustroju szkolnego było prawdziwym sprawdzianem dla samorządowców. Toruń – podobnie jak w przypadku reformy przedszkolnej – wyszedł obronną ręką. Nad zmianami pracował zespół ds. sieci szkół, złożony z dyrektorów szkół, przedstawicieli UMT i radnych.

Liczba oddziałów w szkołach prowadzonych przez GMT - dane z Systemu Informacji Oświatowej (SIO) wg stanu na 30 września danego roku

Typ oddziału/rok	2014	2015	2016	2017
dwujęzyczny	9	9	11	12
integracyjny	55	53	58	55
mistrzostwa sportowego	8	7	7	6
ogólnodostępny	1054	1064	1056	1035
przysposabiający	0	6	0	0
specjalny	38	40	42	41
specjalny przysposabiający	6	6	8	8
sportowy	66	71	72	76
terapeutyczny	17	17	17	18
wielozawodowy	19	19	48	39
wyrównawczy	0	0	0	0

Wydatki na oświatę

Rok	Wydatki na edukację i wychowanie	w tym subwencja oświatowa
2015	338 257 238	226 940 840
2016	345 077 898	233 838 458
2017	366 679 075	235 831 037
2018	392 014 237	241 521 807

Dotacje udzielane szkołom i placówkom oświatowym (publicznym i niepublicznym) prowadzonym przez inne podmioty niż jednostki samorządu terytorialnego

Nazwa	2015	2016	2017	Plan 2018
szkoły podstawowe	5 010 028	5 831 799	6 089 865	0,00
szkoły podst. Spec	1 297 166	1 673 112	1 889 409	1 950 000
oddziały przedszkolne	880 936	687 799	209 423	120 000
Przedszkola	15 672 439	16 659 130	20 268 875	21 855 400
przedszkola specjalne	882 674	712 649	761 545	855 000
punkty przedszkolne	659 859	979 390	1 348 775	1 425 000
Gimnazja	4 056 795	4 402 557	4 446 130	2 724 500
LO	2 436 808	2 632 832	2 514 461	2 752 100
szkoły zawodowe	9 808 197	11 249 373	11 350 225	12 944 800
Poradnia	89 628	96 595	92 813	85 000
Internat	1 305 640	1 305 698	1 360 955	1 450 000
ośrodek rewalid-wych.	1 234 208	1 130 588	1 160 557	1 050 000
Razem	43 334 378	47 361 522	51 493 033	47 211 800

Rok	Wydatki na inwestycje i remonty w toruńskich szkołach		
	inwestycje	remonty	razem
2015	22 435 932	4 632 719	27 068 651
2016	17 137 640	5 428 205	22 565 845
2017	26 329 341	5 242 479	31 571 820
2018	27 076 000	5 429 760	32 505 760

Gmina Miasta Toruń była organem prowadzącym 22 gimnazja, w tym 2 specjalne i 1 dla dorosłych. Ich wygaszenie zaplanowano tak, aby skutki likwidacji poniesione przez uczniów, rodziców i nauczycieli były jak najmniejsze. Ostatecznie uchwałami Rady Miasta Torunia cztery gimnazja zostały włączone do liceów ogólnokształcących działających w zespołach szkół (II LO, IV LO, VI LO i X LO). Podobnie postąpiono z Gimnazjum nr 7 w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych nr 13, które zostało włączone do XIII LO. Kolejnych 15 gimnazjów, w tym 2 specjalne i 1 dla dorosłych, zostało włączonych do szkół podstawowych, z którymi działało dotychczas w zespołach. W przypadku 3 samodzielnych gimnazjów dwa zostały włączone do szkół

Średnie wynagrodzenie brutto nauczyciela zatrudnionego w toruńskich szkołach i przedszkolach na podstawie umowy o pracę - z uwzględnieniem godzin ponadwymiarowych i doraźnych

Rok	Wynagrodzenie nauczyciela brutto w zł
2015	4 465
2016	4 512
2017	4 579
2018	za 8 m-cy roku 2018: 4 222

podstawowych w sąsiedztwie (G2 do SP2 i G21 do SP7), zaś G3 przekształcono w Szkołę Podstawową nr 4 z Oddziałami Dwujęzycznymi. Atutem przyjętych rozwiązań jest efektywne wykorzystanie bazy lokalowej i zasobów ludzkich. Nowa organizacja sieci szkół podstawowych wymagała zmian w obwodach tych szkół, uwzględniających także oczekiwania mieszkańców.

Remonty i inwestycje oświatowe
2015

- Kompleksowa modernizacja basenu ZS nr 28 (2014-2015)
- Rozbudowa ZS nr 14 przy ul. Hallera (2015-2016)
- Rozbudowa, modernizacja i termomodernizacja PM nr 5 ul. Dekerta 27-35
- Rewitalizacja budynku VLO
- Remont mieszkań na potrzeby rodzinnych domów dziecka - adaptacja budynku przy ul. Św. Józefa 107, adaptacja lokalu przy ul. Mickiewicza 5 m3
- Remonty obiektów oświatowych – ZS nr 16, OM 17, OM 2 - kompleksowe remonty kuchni z zapleczem, ZS nr 10 - remont i przebudowa zaplecza sali sportowej

2016

- Adaptacja pomieszczeń na warsztaty szkolne wraz z budową pawilonu w ZS Samochodowych przy ul. Grunwaldzkiej 25b (2016-2018)
- Remonty obiektów oświatowych - dostosowanie obiektów do wymagań p.poż w ZS nr 9 i ZS nr 16

2017

- Adaptacja ZSO nr 2 przy ul. Kosynierów Kościuszkowskich na Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną
- Przystosowanie budynku przy ul. Buszczyńskich 11 na potrzeby przedszkola
- Rozbudowa i przebudowa PM nr 15 ul. Bażyńskich 22

- Remonty obiektów oświatowych - ZS nr 10, PM nr 11
2018
- Rozbudowa i przebudowa PM nr 17 przy ul. Gagarina 210
- Budowa Przedszkola Miejskiego nr 18 na o/m JAR
- Basen rehabilitacyjny przy ZS nr 26
- Rozbudowa i przebudowa żłobków miejskich
- Remonty obiektów oświatowych- SP nr 13, nr 2, nr 6, PM nr 11

Wybrane zadania inwestycyjne

Rozbudowa SP nr 14 przy ul. Hallera (2015-2016)

W latach 2015-2016 miasto rozbudowało o nowy segment budynku szkolny przy ul. Hallera na Stawkach, w odpowiedzi na rosnące potrzeby edukacyjne lewobrzeżnej części Torunia. Szkoła Podstawowa nr 14 korzysta z nowego, dwukondygnacyjnego skrzydła z ośmioma salami lekcyjnymi, sanitariatami, szatnią, wielofunkcyjną aulą oraz pokojem nauczycielskim. W nowym budynku z pompą ciepła założone jest ogrzewanie podłogowe. W ramach prac w 2015 i 2016 roku istniejący budynek dydaktyczny został również poddany termomodernizacji, a w nowym skrzydle pojawiło się wyposażenie. Koszt całości prac to 3,5 mln zł.

Remont budynku V LO

Odnowione ceglane elewacje i wnętrza, nowy dach, okna i drzwi oraz winda dla niepełnosprawnych – tak po przeprowadzonym przez miasto remoncie wygląda jeden z obiektów V Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu. 23 czerwca 2016 r. odbyło się uroczyste otwarcie budynku po zakończonych pracach. Wykonawcą robót był grudziądzki Zakład Budowlany Krupiński, a ich koszt wyniósł niespełna 1,3 mln zł.

Adaptacja pomieszczeń na warsztaty szkolne wraz z budową pawilonu w ZS Samochodowych przy ul. Grunwaldzkiej

W rozbudowanej części Zespołu Szkół Samochodowych,

który niedawno świętował 60-lecie istnienia, powstał obszerny budynek nowych warsztatów szkolnych, kilka specjalistycznych pracowni, podziemny garaż, a także nowe pomieszczenie szkolnego muzeum motoryzacji. W dobudowanej części warsztatowo-edukacyjnej uczniowie mają do dyspozycji pracownie: naprawy silników, naprawy zespołów, diagnostyki samochodowej, elektrotechniki ogólnej i samochodowej, naprawy i montażu maszyn oraz obsługi i użytkowania środków transportu, a także dział warsztatowy naprawy i obsługi środków transportu.

Rozbudowa Zespołu Szkół Samochodowych kosztowała prawie 12 mln zł, z czego ponad 7 mln zł miasto pozyskało ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Dodatkowo prawie 3 mln zł kosztuje trwająca jeszcze termomodernizacja starej części szkoły, również realizowana z udziałem funduszy unijnych.

Rozbudowa i przebudowa PM nr 5, 8, 11, 15, 17

W ostatnich latach zostało zmodernizowanych i rozbudowanych kilka miejskich przedszkoli: PM nr 5 przy ul. Dekerta 27-35 (100 miejsc), PM nr 17 przy ul. Gagarina (100 miejsc) i PM nr 15 przy ul. Bażyńskich, powiększone o dwa oddziały. PM nr 8 przy ul. Chabrowej 49 zostało rozbudowane o nowe skrzydło dla trzylatków (50 miejsc). Na filię Przedszkola Miejskiego nr 11 został zaadaptowany dawny budynek szkolny przy ul. Buszczyńskich 11. Przewidziano w nim miejsce dla około 120 dzieci: 4 oddziały po 25 dzieci i 20 w grupie integracyjnej.

Budowa Przedszkola Miejskiego nr 18

Zupełnie nowe, 10-oddziałowe Przedszkole Miejskie nr 18 zostało wybudowane przy ul. Konrada Gräsera na tzw. osiedlu Jar. Parterowy budynek podzielony jest na dwie części dydaktyczne, część administracyjną i kuchenną. Pomieści 250 dzieci, do których dyspozycji jest 10 sal z zapleczem. Przy budynku powstał niewielki amfiteatr i kolorowy plac zabaw

z urządzeniami zabawowymi, także dla dzieci niepełnosprawnych, parking dla samochodów i miejsce postojowe dla autokaru. Budynek jest wyposażony w panele słoneczne, co pozwoli obniżyć koszty funkcjonowania placówki. Pierwsze dzieci przedszkole przyjmie już 2 listopada 2018 r.

Lepsze warunki dla Zespołu Szkół nr 26

Dla Zespołu Szkół nr 26, w którego skład wchodzi szkoły specjalne oraz oddziały przedszkolne specjalne, ważnym momentem był 31 sierpnia 2015 r., kiedy placówka zakończyła działalność w dotychczasowych siedzibach przy ul. Buszczyńskich 11 i ul. Kosynierów Kościuszkowskich 11 i przeniosła się do zmodernizowanego, rozbudowanego i zaadaptowanego na jej potrzeby budynku szkolnego przy ul. Fałata 88/90. Tam dzieci niepełnosprawne zyskały dużo lepsze warunki do nauki i rehabilitacji, miasto doposażyło bowiem szkołę w specjalistyczne wyposażenie, windę oraz nowy samochód.

W lipcu 2018 r. podpisana też została umowa na budowę przyszkolnego kompleksu basenów rehabilitacyjnych z łącznikiem oraz infrastrukturą techniczną i drogową. Jeden z basenów będzie miał podnoszone dno, aby dzieciom było łatwiej wejść do wody. W dwukondygnacyjnym obiekcie, połączonym z obecnym budynkiem szkoły, powstaną m.in.: dwa baseny rehabilitacyjne, w tym jeden z podnoszonym dnem, brodzik dla dzieci, szatnie, natryski, toalety, pomieszczenia socjalne i techniczne. Budynek zostanie też wyposażony w pochylnie dla osób niepełnosprawnych. Wykonawcą inwestycji jest firma Bud Eko R.S. Szymański, a koszt robót budowlanych to ponad 10,5 mln zł. Zadanie obejmuje też budowę ścieżki sensorycznej, urządzenie terenów zielonych, rekreacyjnych i sportowych.

Strategia Rozwoju Edukacji Miasta Torunia na lata 2016-2023

Opracowana po raz pierwszy strategia określa potencjał, cele, zadania i optymalne kierunki rozwoju toruńskiej oświaty. Zawarto w niej charakterystykę edukacji w Toruniu pod kątem demografii, sieci szkół i placówek, oferty edukacyjnej, wyników egzaminów zewnętrznych, kadry pracowniczej, uczniów, programów europejskich, finansowania oświaty, szkolnictwa wyższego, rynku pracy, miejsca Torunia w rankingach.

Opracowanie dokumentu odbyło się w formie warsztatów i dyskusji, z udziałem wielu środowisk powiązanych z edukacją: dyrektorów szkół, przedszkoli i placówek, radnych, urzędników, przedstawicieli kuratorium, uczelni wyższych, oświatowych związków zawodowych, organizacji ngo i pracodawców. Spotkania te i ich ustalenia miały charakter jawny.

Strategia Rozwoju Edukacji Miasta Torunia na lata 2016-2023 jest podstawowym dokumentem w procesie planowania i prognozowania kierunków rozwoju edukacji dla Torunia. Jej cel strategiczny brzmi: „Nowoczesna edukacja podstawą rozwoju Torunia i regionu oraz wysokich kompetencji jego mieszkań-

ców”, a cele szczegółowe to m.in. oferta szkół zawodowych dostosowana do rynku pracy, wysoka jakość pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz zarządzanie oświatą zgodnie z potrzebami. Prace nad strategią zbiegły się z niełatwym czasem przygotowania do wdrożenia reformy ustroju szkolnego, co również brano pod uwagę w określaniu celów rozwoju oświaty.

Cele strategii realizują jednostki oświatowe przy wsparciu partnerów i organu prowadzącego – Gminy Miasta Toruń. Efekty podejmowanych działań to m.in. pozyskiwanie przez placówki oświatowe środków pozabudżetowych z programów unijnych i rządowych (RPO, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Erasmus+, programów rządowych z MEN i MSiT), wzrost liczby miejsc w przedszkolach, udział dzieci i młodzieży w programach i akcjach profilaktycznych, realizacja projektów europejskich, współpraca z pracodawcami (m.in. Toruńskie Forum Zawodowców, wprowadzenie nowych zawodów do szkół, staże i stypendia) czy rozwój bazy dydaktycznej i lokalowej jednostek oświatowych.

Samorządowy Lider Edukacji

W 2017 r. w ogólnopolskim konkursie dla gmin, powiatów i samorządów województwa Gmina Miasta Toruń otrzymała certyfikat Samorządowy Lider Edukacji wraz z wyróżnieniem nadzwyczajnym „Primus” za największą liczbę punktów przyznanych przez komisję certyfikacyjną.

Konkurs jest organizowany od 2011 r. przez Fundację Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego z Sosnowca i promuje samorządy, które w sposób szczególny dbają o rozwój szkolnictwa na swoim terenie: są otwarte na wiedzę i innowacje,

realizują ciekawe projekty edukacyjne, naukowe, kulturalne czy sportowe, inwestują w infrastrukturę oświatową i nowoczesne rozwiązania zwiększające poziom bezpieczeństwa uczniów, mają znaczące osiągnięcia w szkołach, dla których są organem prowadzącym.

Certyfikacji dokonują przedstawiciele świata nauki – profesorowie reprezentujący wybrane polskie uczelnie, specjalizujący się w zagadnieniach zarządzania oświatą, jakości kształcenia, polityki samorządowej i marketingu edukacyjnego – na podstawie wypełnionej ankiety samooceny, w której samorządy prezentują swoją działalność w sferze lokalnej polityki edukacyjnej. Ankiety weryfikuje niezależnie dwóch ekspertów komisji certyfikacyjnej.

Wręczenie certyfikatu Samorządowy Lider Edukacji dla Torunia odbyło się podczas Gali Finałowej Programu 9 grudnia 2017 r. w Auli Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

I Toruńskie Forum Zawodowców

Wydarzeniem promującym szkolnictwo zawodowe, skierowanym do młodzieży gimnazjalnej, licealnej i uczniów toruńskich szkół podstawowych oraz ich rodziców było zorganizowane 2 marca 2017 r. w Centrum Targowym PARK Toruńskie Forum Zawodowców.

Podczas imprezy przedstawiona była oferta kształcenia zawodowego w Toruniu na wszystkich szczeblach edukacji. Prezentowały się: ZS Ekonomicznych, ZS Inżynierii Środowiska, ZS Gastronomiczno-Hotelarskich, ZS Samochodowych, ZS Szkół Przemysłu Spożywczego i VIII Liceum Ogólnokształcące, ZS Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych, ZS nr 13, ZS Technicznych, Centrum Kształcenia Praktycznego oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego.

W programie forum znalazły się m.in.: warsztaty, punkty doradztwa zawodowego, coachingu kariery oraz stoliki branżowe, a także pokazy i prezentacje z udziałem zaproszonych przedsiębiorców, którzy w ramach utworzonych stoisk promowali swoją ofertę.

Organizatorem wydarzenia był Wydział Edukacji Urzędu Miasta Torunia, we współpracy z CKU i ZS Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych oraz CWB w Toruniu.

Gośćmi forum byli Teresa Wargocka - sekretarz stanu w MEN i dr Piotr Dardziński – podsekretarz stanu w MNISW.

Druga edycja imprezy odbyła się 16 marca 2018 r. Zaprezentowano na niej m.in. wyniki badań CWB na temat motywacji młodzieży do kontynuacji nauki w szkołach branżowych i technicznych, a także cykl filmów o toruńskich szkołach branżowych i technicznych, zrealizowanych w ramach kampanii promującej toruńskie szkolnictwo zawodowe. Klipy były wyświetlane m.in. na ekranach w autobusach i tramwajach MZK oraz Telewizji Kablowej Toruń i na miejskich stronach internetowych.

Działania promujące wychowanie przedszkolne

Festiwal Edukacji Przedszkolnej, Kongres Nauczycieli Wychowania Przedszkolnego

W ramach współpracy miasta ze Stowarzyszeniem Edukacji Przedszkolnej „Inicjatywa i Twórczość” w Toruniu organizowany jest od 2007 r. Festiwal Edukacji Przedszkolnej, przekształcony w 2015 r. w Kongres Nauczycieli Wychowania Przedszkolnego. Co roku jest on poświęcony innej tematyce:

- 2015 – „Praca z dzieckiem zdolnym”,
- 2016 – „Innowacyjne Przedszkole -Owocna Edukacja”,
- 2017 – „Edukacja zaczyna się w przedszkolu”,
- 2018 – „Matematyka to muzyka, programowanie to komponowanie”.

Impreza ma na celu promowanie dobrych praktyk w edukacji przedszkolnej, służących wspieraniu zdolności i zainteresowań dzieci. Uczestnicy poznają aktualną ofertę edukacyjną toruńskich przedszkoli, nowe techniki dekoracji plastycznych oraz oferty wydawnicze. Mają okazję obserwować umiejętności dzieci.

Dzień Przedszkolaka

Od 2015 r. w Toruniu 20 września obchodzony jest Ogólnopolski Dzień Przedszkolaka, ustanowiony uchwałą Sejmu RP w 2013 r. dla podkreślenia roli edukacji przedszkolnej w rozwoju i wychowaniu dziecka. W ramach imprezy, organizowanej przez miasto i SEP „Inicjatywa i Twórczość, odbywają się koncerty pn. „Dzieci -Dzieciom”, w których przedszkolaki prezentują swoje umiejętności i są jednocześnie widzami. Koncerty kończą się przemarszem dzieci pod pomnik Mikołaja Kopernika.

Miejskie stypendia za wyniki w nauce

W 2018 r. Rada Miasta Torunia zmieniła uchwałą zasady przyznawania stypendiów motywacyjnych dla uczniów pod kątem obowiązujących przepisów oświatowych i oczekiwania społecznych dotyczących procedury ubiegania się o stypendia.

Obecnie o stypendium może się ubiegać uczeń mieszkający w Toruniu, który w minionym roku szkolnym uczęszczał do szkoły podstawowej, dotychczasowego gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej, uzyskał z przedmiotów obowiązkowych średnią ocen co najmniej 5,5 (szkoła podstawowa i dotychczasowe gimnazjum) lub 4,5 (szkoła ponadgimnazjalna), otrzymał co najmniej bardzo dobrą ocenę zachowania i ma szczególne osiągnięcia edukacyjne (np. zdobył nagrodę w zawodach wiedzy, artystycznych i sportowych) lub w pracy społecznej.

Miesięczna wysokość stypendium wynosi:

- 250 zł dla I kategorii stypendium (szkoła ponadgimnazjalna)
- 200 zł dla II kategorii (oddziały dotychczasowego gimnazjum)
- 150 zł dla III kategorii (szkoła podstawowa)

Dla każdej kategorii stypendium sporządza się odrębną listę zawierającą dane o uczniu i jego osiągnięciach. O kolejności na liście decydują osiągnięcia uczniów, przy czym uchwała szczegółowo precyzuje ich wagę. Wnioski składa się w terminie od 1 do 15 września. Stypendium jest przyznawane na okres od września do czerwca w danym roku szkolnym.

Nagroda Prezydenta Torunia dla uczniów

O nagrodę PMT mogą ubiegać się uczniowie zamieszkali w Toruniu, którzy na świadectwie ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej mają średnią ocen co najmniej 4.0 z obowiązkowych zajęć edukacyjnych i co najmniej bardzo dobrą ocenę zachowania, a dodatkowo - tytuł laureata lub finalisty olimpiady przedmiotowej lub konkursu tematycznie związanego z wybraną dziedziną wiedzy albo znaczące osiągnięcia edukacyjne. Nagroda jest jednorazowa i wynosi 2 tys. zł.

W 2018 r. w budżecie miasta Torunia na pomoc materialną o charakterze motywacyjnym dla uczniów zdolnych przeznaczono 400 tys. zł.

Stypendia i nagrody PMT dla uczniów w I. 2014-2018

Forma pomocy	Liczba wniosków	Liczba osób	Razem w zł
Rok szkolny 2014/2015			
stypendium I kat.	7	6	15 000
stypendium II kat.	33	32	64 000
stypendium III kat.	82	79	118 500
Razem stypendia PMT	122	117	197500
Nagroda PMT	9	7	14 000
Razem	131	124	211 500
Rok szkolny 2015/2016			
stypendium I kat.	8	6	15 000
stypendium II kat.	49	39	78 000
stypendium III kat.	67	42	63 000
Razem stypendia PMT	124	87	156 000
Nagroda PMT	9	9	18 000
Razem	133	96	156 000
Rok szkolny 2016/2017			
stypendium I kat.	27	26	65 000
stypendium II kat.	66	62	124 000
stypendium III kat.	91	88	132 000
Razem stypendia PMT	184	176	321 000
Nagroda PMT	19	18	36 000
Razem	203	194	357 000
Rok szkolny 2017/2018			
stypendium I kat.	33	28	70 000
stypendium II kat.	61	53	106 000
stypendium III kat.	55	53	79 500
Razem stypendia PMT	149	134	255 500
Nagroda PMT	19	18	36 000
Razem	168	152	291 500
Rok szkolny 2018/2019			
nagroda PMT*	19	18	36 000
Razem	19	18	36 000

*Stypendia zostaną przyznane w terminie do 31 października 2018 r.

Szkolenia dla dyrektorów szkół i placówek oświatowych

- 20 listopada 2014 r. - „Prawne i emocjonalne konsekwencje decyzji dyrektora związane ze zmianami organizacyjnymi w szkołach i placówkach oświatowych”
- 14 maja 2015 r. - „Udostępnianie informacji publicznej jako zadanie dyrektora jednostki oświatowej – praktyczne aspekty realizacji ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej oraz elementy prawa prasowego”
- 24, 25 października 2015 r. - „Zmiany w prawie oświatowym od 01.09.2015 r.”
- 7, 8 października 2016 r. - „Jednostka oświatowa w roku szkolnym 2016/2017 – najnowsze zmiany w ustawie o systemie oświaty, Karcie Nauczyciela i przepisach wykonawczych oraz wynikające z nich zadania dyrektora szkoły i rad pedagogicznych”
- 13 stycznia 2017 r. - „Zadania dyrektora szkoły w związku ze zmianami związanymi z reformą oświaty”
- 29 maja 2017 r. - „Nadzór dyrektora nad finansami oraz kontrola zarządcza w zakresie gospodarowania środkami finansowymi, w tym funduszem świadczeń socjalnych, jednostki obsługiwanej w zakresie finansowo-księgowym przez centrum usług wspólnych”
- 7 października 2017 r. - „Dyrektor jako skuteczny przywódca edukacyjny, wykonujący nowe zadania w kontekście zmian wprowadzanych w oświacie w roku szkolnym 2017/2018”
- 13 września 2018 r. - „Wychowanie w patriotyzmie dla niepodległej Ojczyzny – historia, refleksje, wyzwania”

Udział GMT w programach rządowych

Aktywna tablica

Program rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, zaplanowany został na lata 2017-2019, finansowany w 80% z budżetu państwa, a w 20% ze środków własnych GMT. Każda szkoła podstawowa z dostępem do Internetu na poziomie co najmniej 30Mb/s może ubiegać się o wsparcie na zakup tablic interaktywnych, projektorów, projektorów ultrakrótkoogniskowych, głośników oraz innych urządzeń pozwalających na przekaz dźwięku, a także interaktywnych monitorów dotykowych. Dofinansowanie przyznano 18 toruńskim szkołom: nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 26, 28, 33 i 34. Każda ze szkół otrzymała maksymalne możliwe do uzyskania wsparcie na poziomie 14 tys. zł z budżetu państwa oraz 3,5 tys. zł z budżetu GMT. Łącznie wydano 313,2 tys. zł, z czego 250,6 tys. stanowi pozyskana dotacja, natomiast 62,6 tys. zł wkład własny.

sny GMT. Szkoły zakupiły łącznie 33 tablice interaktywne, 33 projektory oraz 3 interaktywne monitory dotykowe. W 2018 r. GMT otrzymała z tego programu dofinansowanie w wysokości 70 tys. zł - po 14 tys. zł dla kolejnych 5 szkół podstawowych (nr 7, 23, 24, 32 i OSM I st. w ZSM). Na kolejny, 2019 r. pozostanie sześć szkół podstawowych nr: 17, 18, 19, 27, 31, 35, które dotychczas nie wystąpiły z wnioskiem z uwagi na niespełnienie warunku przepustowości danych w Internecie.

Książki naszych marzeń

W 2015 r. w ramach rządowego programu wspierania czytelnictwa wśród uczniów „Książki naszych marzeń” GMT otrzymała wsparcie finansowe na zakup książek dla wszystkich 26 szkół podstawowych oraz do jednej szkoły artystycznej.

Warunkiem pozyskania środków z budżetu państwa był wkład własny gminy w wysokości co najmniej 20% kwoty kosztów realizacji zadania. Zgodnie z założeniami programu mogły to być książki o tematyce bliskiej współczesnym doświadczeniom uczniów i książki niebędące podręcznikami, chętnie czytane i jednocześnie rozwijające kompetencje, zainteresowania i uzdolnienia dzieci i młodzieży.

Ogółem do toruńskich bibliotek szkolnych kupiono wówczas książki za 68,9 tys. zł, w tym 55 tys. zł stanowiła otrzymana dotacja, a 13,8 tys. zł wkład własny GMT.

Bezpieczna+

W ramach rządowego programu wspomagania organów prowadzących szkoły w zapewnieniu w nich bezpiecznych

warunków nauki, wychowania i opieki GMT otrzymała wsparcie finansowe dla szkół na:

- bezpieczne korzystanie z cyberprzestrzeni,
- kształtowanie otwartości i budowania pozytywnego klimatu szkoły,
- poprawę bezpieczeństwa fizycznego w szkołach,
- zwiększenie otwartości szkoły na współpracę z otoczeniem, kształtowanie u uczniów aktywnej, otwartej, prospołecznej postawy;
- przedsięwzięcia/projekty wychowawcze, rozwijające umiejętności psychospołeczne (komunikacyjne, kształtujące więzi interpersonalne między uczniami)

Warunkiem uzyskania wsparcia ze środków budżetu państwa był wkład własny gminy - co najmniej 20% kwoty kosztów realizacji zadania. Pomoc trafiła w 2016 r. do 3 szkół (SP 7, SP 13 i G 21), koszt ogółem wyniósł 28,8 tys. zł, w tym 23,1 tys. zł dotacji i 5,7 tys. zł wkładu własnego. W 2017 r. do 2 szkół (SP 6 i SP 32), a koszt wyniósł 21,5 tys. zł, w tym dotacja 17,2 tys. zł i wkład własny 4,3 tys. zł.

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa

W ramach programu promocji i wspierania czytelnictwa wśród uczniów GMT otrzymała fundusze na zakup książek nie będących podręcznikami do bibliotek w szkołach podstawowych – pod warunkiem 20 % wkładu własnego w koszt realizacji zadania.

Z programu skorzystały 23 toruńskie szkoły podstawowe. Zakupiono książki za 315 tys. zł (w tym 252 tys. zł dotacji i 63 tys. zł wkładu własnego GMT).

Wyprawka szkolna

Program dofinansowania zakupu podręczników dla uczniów szkół podstawowych, ponadgimnazjalnych i artystycznych (wybranych poziomów klas), spełniających kryterium dochodowe 539 zł netto na osobę w rodzinie oraz uczniów, którzy nie spełnili kryterium dochodowego, ale otrzymali wsparcie na podstawie pozytywnej decyzji dyrektora szkoły. Z pomocy mogło skorzystać 5% uczniów z klas objętych rządowym programem „wyprawka szkolna” oraz uczniowie o wskazanych typach niepełnosprawności, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, bez względu na dochód w rodzinie.

W 2014 r. z programu „Wyprawka szkolna” skorzystało w Toruniu 1243 uczniów, a łączna wypłacona kwota dofinansowania wyniosła ponad 304 tys. zł. W 2015 r. kryterium dochodowe wzrosło do 574 zł netto na osobę w rodzinie, z pomocy skorzystało 550 uczniów, a wypłacona kwota dofinansowania wyniosła łącznie ponad 118 tys. zł.

W latach 2016 i 2017 rządowy program „Wyprawka szkolna” adresowany był do uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do szkół dla dzieci i młodzieży. W pierwszym roku pomoc otrzymało 222 uczniów (łącznie ponad 57 tys. zł), w drugim 148 uczniów (36,6 tys. zł).

Dotacja podręcznikowa

Wyposażenie szkół w podręczniki/materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjów realizowane jest na mocy ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (w l. 2014-2017), a od roku 2018 na mocy ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych.

W ramach dotacji celowej GMT zakupiła podręczniki/materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe:

- w 2014 r. dla 2484 uczniów - 188 182 zł,
- w 2015 r. dla 6150 uczniów - 1 219 668 zł,
- w 2016 r. dla 13278 uczniów - 1 312 759 zł,
- w 2017 r. dla 17085 uczniów - 2 322 863 zł.

Niepodległa

Wsparcie rządowe na przygotowanie i przeprowadzenie działań związanych z obchodami 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Wsparcie uzyskały: SP nr 11, nr 32 i nr 35 na kwotę łącznie 22 269 zł.

Udział w projektach UE

W latach 2014-2018 miasto i gminne placówki oświatowe skutecznie pozyskiwały fundusze unijne na projekty z zakresu dokształcania i rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli, poszerzania oferty szkół i doposażenia je w nowoczesny sprzęt.

Projekty realizowane w perspektywie finansowej 2009-2013:

Nasz Przyjaciel Robot – Mechatronika innowacyjnym narzędziem sukcesów edukacyjnych dla toruńskich gimnazjalistów

Celem projektu było zmniejszenie dysproporcji w osiągnięciach edukacyjnych 801 uczniów oraz podniesienie jakości procesu kształcenia poprzez wdrożenie programów rozwojowych w 15 gimnazjach z Torunia. Wartość projektu 1 707 532 zł,

dofinansowanie z EFS 1 451 402 zł, wkład własny GMT (niepieniężny) 256 129 zł; termin realizacji: 1 czerwca 2014 r. - 30 lipca 2015 r.

Adaptacja i wyposażenie pracowni dla praktycznej nauki zawodu technik architektury krajobrazu w Zespole Szkół Inżynierii Środowiska w Toruniu, ul. Batorego 43/49

W ramach projektu zaadaptowano trzy pomieszczenia szkolne: salę dydaktyczną, zaplecze socjalne oraz magazyn na sprzęt – łącznie 91,2 m². Prace budowlane obejmowały: roboty murarskie, wykonanie tynków i okładzin wewnętrznych, wykonanie posadzek i podłóg, montaż nowej stolarki drzwiowej, malowanie pomieszczeń, wykonanie instalacji sanitarnej oraz wykonanie instalacji elektrycznej. Ponadto zakupiono wyposażenie pracowni, w tym maszyny i urządzenia rolnicze.

Wartość projektu 361 444 zł, dofinansowanie z EFRR 306 704 zł; termin realizacji: czerwiec 2013 - marzec 2015.

Nowa jakość kształcenia zawodowego

Celem projektu było podniesienie jakości kształcenia w 7 szkołach zawodowych, prowadzonych przez Gminę Miasta Toruń oraz wyrównanie dysproporcji edukacyjnych, podwyższenie kompetencji kluczowych uczniów, poprawienie wyposażenia szkół biorących udział w projekcie w nowoczesne materiały dydaktyczne, zwiększenie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów zagrożonych przedczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa. Projekt umożliwił także młodzieży udział w wizytach studyjnych, wyjazdach na targi branżowe i wakacyjnych stażach zawodowych. Wartość projektu 2 531 042 zł, dofinansowanie z EFS

2 151 386 zł, wkład własny GMT (niepieniężny): 379 656 zł; termin realizacji: 1 czerwca 2014 r. - 31 sierpnia 2015 r.

Mówię, więc jestem

Projekt polegał na poszerzeniu oferty opieki przedszkolnej, zorganizowanej w dwóch ogólnodostępnych oddziałach przedszkolnych przy ZS nr 16 w Toruniu (ze względu na charakter dysfunkcji - zaburzenia mowy - po 15 dzieci w oddziale). Wdrożono system diagnozowania rozwoju i potrzeb 30 dzieci w wieku 4 lat, nieobjętych wcześniej opieką przedszkolną, które uczestniczyły w działaniach służących niwelowaniu deficytów, w tym zajęciach specjalistycznych zalecanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną dla dzieci z zaburzeniami logopedycznymi. Wsparciem w formie warsztatów została także objęta grupa 30 rodziców/opiekunów. Wartość projektu: 829 144 zł, dofinansowanie z EFS i budżetu państwa 704 772 zł, wkład własny GMT 124 371 zł, w tym finansowy 8011 zł; termin realizacji: 1 stycznia 2014 r. - 30 września 2015 r.

Mobilny nauczyciel zawodu kluczem do sukcesu szkoły

Celem projektu była poprawa jakości i atrakcyjności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego. Projekt realizowany był we współpracy z VITALIS Betreuungsgesellschaft für Modellprojekte mbH Gut Wehlitz o4435 Schkeuditz Deutschland. Uczestniczyło w nim 10 nauczycieli kształcenia zawodowego w zawodach fryzjer i technik usług fryzjerskich z Torunia i województwa kuj-pom. Wartość projektu: 48 263 zł, dofinansowanie z EFS i budżetu państwa 48 263 zł; termin: 24 lutego 2014 r. - 30 listopada 2014 r.

Projekty realizowane w perspektywie finansowej 2014-2020

Modelowe programy nauczania dla kłk w obszarze T – turystyczno-gastronomicznym

Projekt zakładał opracowanie 18 modelowych programów nauczania na kwalifikacyjnych kursach zawodowych (we wszystkich kwalifikacjach) w ramach obszaru T – turystyczno-gastronomicznego. Program nauczania uwzględnia kształcenie w formie stacjonarnej i zaocznej, a jego budowa umożliwia wydzielenie jego części do realizacji jako kursy umiejętności zawodowych. Koszt projektu 173 697 zł, dofinansowanie z EFS i budżetu państwa 173 697 zł; termin realizacji: 1 sierpnia 2016 r. - 31 stycznia 2018 r.

Muzyka dla Kopernika - zakup instrumentów muzycznych

Celem było wzbogacenie i poprawa dostępności oferty kulturalnej poprzez wyposażenie w nowe instrumenty muzyczne Zespołu Szkół Muzycznych im. Karola Szymanowskiego w Toruniu. W ramach projektu zakupiono: fortepiany, pianina cyfrowe, instrumenty dęte, instrumenty perkusyjne, akordeony oraz instrumenty smyczkowe. Koszt całkowity 2 101 700 zł, dofinansowanie z EFRR i budżetu państwa 1 766 811 zł, wkład własny GMT: 334 888 zł; termin realizacji: lata 2016-2017.

Nauka – to takie proste!

Celem projektu jest rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów, w tym matematyczno-przyrodniczych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej poprzez stworzenie w szkołach warunków do nauki opartej na eksperymencie. Projekt realizowany przez CKU – Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli oraz CN Młyn Wiedzy, skierowany do uczniów toruńskich szkół podstawowych (klasy IV-VIII), liceów ogólnokształcących i techników, które na egzaminach zewnętrznych uzyskały wyniki niższe od średnich w skali województwa kujawsko-pomorskiego z części matematyczno-przyrodniczej. W projekcie uczestniczy 6328 uczniów i 178 nauczycieli z 24 szkół toruńskich. Koszt projektu 6 170 287 zł, dofinansowanie z EFS i budżetu państwa: 5 861 763 zł, wkład GMT (niepieniężny) 308 523 zł; termin realizacji: 1 stycznia 2018 r. – 30 czerwca 2019 r.

Od ucznia do pracownika – staże i praktyki drogą do kariery

Podniesienie poziomu wiedzy praktycznej 150 uczniów szkół kształcenia zawodowego z Torunia poprzez udział w stażach i praktykach organizowanych u pracodawców z terenu województwa kujawsko – pomorskiego oraz podniesienie kompetencji 150 opiekunów praktykantów i stażystów. Całkowita wartość projektu (lider i partnerzy) 460 383 zł, dofinansowanie 437 364 zł, wkład własny: 23 019 zł. Gmina Miasta Toruń: wartość projektu 4 051 zł, dofinansowanie 3 848 zł,

wkład własny 202 zł; termin realizacji: 1 września 2016 r. – 30 listopada 2017 r.

Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów poprzez pracę nad kształtem zadań edukacyjnych wykonywanych na lekcjach wybranych przedmiotów szkolnych, TIK oraz indywidualizację nauczania we współpracy 10 placówek doskonalenia nauczycieli prowadzącymi kompleksowe wspomaganie szkół

Celem projektu jest podniesienie jakości i efektywności pracy 9 placówek doskonalenia nauczycieli, które wspólnie z Centrum Edukacji Obywatelskiej przeprowadzą szkolenia dla swoich 192 pracowników, współpracowników w tym trenerów. Dzięki temu staną się efektywnymi asystentami 576 szkół w zakresie kompleksowego ich wspomaganie i poprawy efektywności pracy z uczniami. Projekt jest realizowany na terenie całej Polski. Działania prowadzone przez CKU w Toruniu obejmują obszar województwa kujawsko-pomorskiego. Koszt całkowity projektu 1 998 132 zł, dofinansowanie z EFS i budżetu państwa 1 698 412 zł, wkład własny 299 719 zł. CKU w Toruniu: koszt całkowity 58 864 zł, dofinansowanie 55 544 zł, wkład własny 3320 zł; termin realizacji: 1 maja 2017 r. – 30 kwietnia 2019 r.

Spełnimy Twoje zawodowe marzenia

Celem projektu jest nabycie wiedzy, umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych przez 1127 osób dorosłych z regionu bydgosko-toruńskiego poprzez uczestnictwo w pozaszkolnych formach kształcenia zgodnie z indywidualnym profilem kompe-

tencyjnym i potrzebami rynku pracy. Zadanie realizowane we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Dla każdego uczestnika zaplanowano dwie formy wsparcia: 1. doradztwo edukacyjno-zawodowe u każdego partnera w wyznaczonych przez niego miejscach i terminach ustalonych indywidualnie z każdym uczestnikiem, 2. pozaszkolne formy kształcenia ustawicznego – kursy organizowane w szkołach lub przez firmy zewnętrzne. Projekt realizują: lider - Gmina Miasta Toruń (Centrum Kształcenia Ustawicznego w Toruniu oraz Centrum Kształcenia Praktycznego w Toruniu) i partnerzy - Miasto Bydgoszcz, Powiat Bydgoski, Powiat Toruński. Koszt całkowity: 3 331 756 zł, dofinansowanie z EFS i budżetu państwa 2 998 581 zł, wkład publiczny 333 175 zł; termin realizacji 1 kwietnia 2018 r. – 31 grudnia 2020 r.

Szkoła Zawodowców

Projekt partnerski, w którym liderem jest Województwo Kujawsko-Pomorskie, obejmujący:

- doposażenie w specjalistyczny sprzęt i pomoce dydaktyczne szkolnych pracowni językowych i zawodowych;
- organizację pozalekcyjnych, ponadprogramowych zajęć z branżowego języka obcego;
- organizację pozalekcyjnych, innowacyjnych zajęć w pracowniach zawodowych w szkołach oraz na uczelni wyższej;
- udział uczniów w specjalistycznych kursach zawodowych zakończonych certyfikatem;
- udział nauczycieli w kursach doskonalenia zawodowego oraz studiach;
- staże zawodowe uczniów u pracodawców w wymiarze 150 h na ucznia (uczniowie otrzymują stypendium);
- granty naukowe w ramach konkursu wynalazczości dla uczniów;
- wizyty studyjne w innowacyjnych przedsiębiorstwach.

Ze wsparcia skorzystają uczniowie i nauczyciele techników kształcących w zawodach zgodnych z regionalnymi,

inteligentnymi specjalizacjami (dziedzinami istotnymi dla gospodarki i nauki). W Toruniu będą to: Technikum nr 4 – ZS Technicznych, Technikum nr 5 - ZS Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych, Technikum nr 7 - ZS Samochodowych, Technikum nr 8 - ZS Przemysłu Spożywczego i VIII LO, Technikum nr 9 - ZS Inżynierii Środowiska, Technikum nr 13 - ZS Ogólnokształcących i Technicznych nr 3. Koszt całkowity dla GMT: 392 284 zł, dofinansowanie z EFS i budżetu państwa: 311 324 zł; termin realizacji: wrzesień 2016 r. – luty 2019 r.

Toruńskie przedszkolaki - kreatywne dzieciaki

Celem projektu jest zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych w GMT poprzez wyposażenie i finansowanie przez okres 12 miesięcy bieżącej działalności nowych miejsc, realizację zajęć dodatkowych zwiększających szanse edukacyjne dzieci oraz doskonalenie zawodowego nauczycieli. Do tej pory w PM nr 8 przy ul. Chabrowej, nr 11 przy ul. Buszczyńskich 11 i nr 15 przy ul. Bażyńskich utworzono łącznie 9 oddziałów - 225 nowych miejsc (PM 8 i 15 po 2 oddziały na 50 miejsc, PM 11- 5 oddziałów na 125 miejsc). Koszt całkowity 2 593 332 zł, dofinansowanie z EFS 2 204 332 zł (85%), wkład własny: 388 999 zł; termin realizacji: 19 kwietnia 2017 r. – 31 lipca 2019 r.

Wszechstronny absolwent z uprawnieniami zawodowymi

Projekt skierowany do 952 uczniów i 33 nauczycieli toruńskich szkół zawodowych. Zakłada zdobycie przez uczniów dodatkowych uprawnień, kwalifikacji, kompetencji i doświadczenia poprzez udział w różnego rodzaju kursach, szkoleniach, stażach/praktykach zawodowych realizowanych w szkole lub na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Nauczyciele zdobędą lub podwyższą kwalifikacje lub kompetencje uczestnicząc w studiach podyplomowych, kursach i stażach. W projekcie uczestniczy 8 szkół: ZS Samochodowych,

ZS Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych, ZS Technicznych, ZS Inżynierii Środowiska – Technikum, ZS Gastronomiczno-Hotelarskich, ZS Ekonomicznych i Centrum Kształcenia Praktycznego. Koszt całkowity 3 257 564 zł, dofinansowanie z EFS 2 768 929 zł, wkład publiczny niepieniężny (15%); termin realizacji: 1 października 2017 r. – 31 maja 2020 r.

Zaprogramowani – czyli zespołowo i kreatywnie w świecie robotyki

Celem projektu jest podniesienie kompetencji kluczowych, rozwinięcie kreatywności i umiejętności pracy zespołowej wśród uczniów pierwszego etapu edukacyjnego i klas VII siedmiu toruńskich szkół podstawowych, poprzez wyposażenie pracowni i przygotowanie nauczycieli do prowadzenia zajęć z programowania. Udział biorą: SP nr 1, 13, 15, 17, 18 i 33. Koszt całkowity (lider i partner) - 600 168 zł, dofinansowanie z EFS i budżetu państwa 570 148 zł. Koszt dla GMT 492 569 zł, dofinansowanie 463 049 zł; termin realizacji: 1 stycznia 2018 r. – 30 czerwca 2019 r.

Wszystkie dzieci równe są - poszerzenie ofert zajęć dodatkowych wyrównujących szanse edukacyjne niepełnosprawnych przedszkolaków w Toruniu

Projekt skierowany do dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawność różnego rodzaju, uczęszczających do gminnych oddziałów integracyjnych lub specjalnych oraz nauczycieli tych jednostek. Udział biorą: PM nr 2, PM nr 10, PM nr 16, SP nr 16, SP Specjalna nr 19, SP nr 31 i ZS nr 26. Wsparciem jest objęta grupa 78 przedszkolaków, dla których prowadzone będą dodatkowe zajęcia z logorytmiki, terapii psychoruchowej, gлотodydaktyki oraz zajęcia prowadzone metodami krakowską, M. Montessori i integracji sensorycznej. Ponadto 42 nauczycieli podniesie swoje kompetencje i kwalifikacje zawodowe w zakresie kształcenia specjalnego. Zostanie też zakupione wyposażenie niezbędne do prowadzenia zajęć dodatkowych dla dzieci. Koszt całkowity 765 242 zł, dofinansowanie z EFS 650 456 zł; termin realizacji: 1 września 2018 r. – 31 marca 2020 r.

Lepszy start toruńskich uczniów

Planuje się objęcie wsparciem w ramach szkoły, które uzyskały wyniki na egzaminach zewnętrznych wyższe od średniej wojewódzkiej – I LO, IV LO, V LO, XIII LO, a także szkoły specjalne (SPS nr 19 i ZS nr 26).

Projekt obejmuje grupę 379 uczniów liceów i szkół specjalnych oraz 25 nauczycieli. Celem jest podniesienie kompetencji kluczowych z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych u uczniów liceów - na zajęciach dodatkowych prowadzonych metodą eksperymentu i u uczniów szkół specjalnych – na zajęciach specjalistycznych. Zakupione zostaną pomoce dydaktyczne na te zajęcia. Wsparciem objęci będą też nauczyciele, którzy zostaną przeszkoleni w zakresie prowadzenia zajęć w CKU-TODMiDN. Koszt całkowity 907 271 zł, dofinansowanie 816 495 zł; termin realizacji: 1 lutego 2019 r.

– 31 grudnia 2020 r. Projekt przed podpisaniem umowy o dofinansowaniu.

Nowoczesne pracownie zawodowe kluczem innowacyjnego kształcenia w Toruniu

Planuje się inwestycje: w Zespole Szkół Inżynierii Środowiska adaptację trzech pomieszczeń na pracownie: zabiegową, diagnostyczną i prosektorium wraz z wyposażeniem dla zawodu technik weterynarii i wyposażenie pracowni do kształcenia w zawodzie technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej; w Zespole Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich adaptację pomieszczeń mieszkalnych w internacie na pracownie hotelarskie i recepcję z wyposażeniem, wyposażenie pomieszczeń technologicznych do nauczania zawodu kucharz i cukiernik; w Centrum Kształcenia Praktycznego zakup wyposażenia pracowni dekarckiej, budowlanej, elektrycznej i mechanicznej; w Zespole Szkół Ekonomicznych doposażenie pracowni do kształcenia w zawodzie technik usług fryzjerskich. Koszt całkowity 2 150 249 zł, dofinansowanie 1 827 712 zł; termin realizacji: 1.01.2019 – 31.12.2021. Projekt przed podpisaniem umowy o dofinansowaniu.

Zajęcia pozalekcyjne

Począwszy od 2008 r. na podstawie zarządzenia nr 175 Prezydenta Miasta Torunia co roku miasto przeznaczają w budżecie środki na zajęcia pozalekcyjne we wszystkich szkołach prowadzonych przez GMT (a inne niż sportowo-rekreacyjne, o których będzie mowa poniżej). Mogą to być zajęcia pogłębiające wiedzę i umiejętności, rozwijające zainteresowania, zamiłowania i umiejętności, dodatkowe zajęcia dla uczniów wybitnie uzdolnionych, a także zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze dla uczniów mających trudności w opanowaniu materiału obowiązkowych przedmiotów nauczania.

Na ten cel przeznaczono w roku:

- 2014 - 223 875 zł,
- 2015 - 282 640 zł,
- 2016 - 445 940 zł
- 2017 - 543 255 zł,
- 2018 - 542 315 zł

Zajęcia pozalekcyjne sportowo-rekreacyjne w l. 2014-2018

Miasto wspierało też aktywność ruchową uczniów. Wydatki na zajęcia pozalekcyjne sportowo-rekreacyjne w szkołach prowadzonych przez GMT wyniosły:

- 2014 r. – 257 550 zł
- 2015 r. – 321 780 zł
- 2016 r. – 378 200 zł
- 2017 r. – 395 150 zł, w tym 25 000 zł to środki z Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów MSiT na dofinansowanie zajęć pn. „Profilaktyka wad postawy poprzez aktywność sportowo-rekreacyjną”.
- 2018 r. – 213 002 zł, w tym 74 340 zł z MSiT j.w.

KULTURA

Na mapie Torunia pojawiło się w minionych latach kilka obiektów, które znacząco wpłynęły na kształt toruńskiego życia kulturalnego.

W listopadzie 2018 r. minie pięć lat od otwarcia Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy - pierwszego w województwie kujawsko-pomorskim centrum nauki. Z kolei w czerwcu 2015 r. zostało otwarte Muzeum Toruńskiego Piernika – nowy oddział Muzeum Okręgowego, mieszczący się w zaadaptowanych na ten cel XIX-wiecznych budynkach dawnej fabryki pierników Gustawa Wesse. Natomiast w grudniu 2015 r. zainaugurowało działalność Centrum Kulturalno Kongresowe Jordanki z najnowocześniejszą salą koncertową w regionie, na którą mieszkańcy Torunia czekali od lat międzywojennych. Rolę sceny koncertowej pełni też niejednokrotnie otwarta w 2014 r. Arena Toruń.

W 2018 r. w zupełnie nowej, multimedialnej odsłonie powitał zwiedzających Dom Kopernika. Obecnie zaś trwa remont i adaptacja Koszar Bramy Chełmińskiej na Muzeum Twierdzy Toruń, którego otwarcie zaplanowano w setną rocznicę powrotu Torunia do Polski - 18 stycznia 2020 r.

Miejskie instytucje kultury

W Toruniu działa obecnie 8 miejskich instytucji kultury:

1. Miejska Instytucja Kultury Dom Muz
2. Muzeum Okręgowe w Toruniu
3. Toruńska Agenda Kulturalna
4. Centrum Kultury Dwór Artusa
5. Centrum Kultury Zamek Krzyżacki
6. Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”
7. Toruńska Orkiestra Symfoniczna
8. Teatr Baj Pomorski.

W 2018 r. zmieniła się formuła zarządzania trzema z tych instytucji. Dokonana przed kilku laty nowelizacja ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej umożliwiła powierzenie zarządzania instytucją kultury osobie fizycznej lub prawnej w drodze przetargu. To zapewni przejrzystość procedury i umożliwi dokonanie wyboru pod kątem atrakcyjności zaproponowanego programu artystycznego i zasad racjonalności ekonomicznej. Z kolei podmiot zarządzający ma większe i bardziej elastyczne możliwości działania, poszukiwania partnerstw czy kontaktów zewnętrznych. W Toruniu w tej formule wyłoniono w 2018 r. zarządców Centrum Kultury Zamek Krzyżacki, Toruńskiej Agendy Kulturalnej i Centrum Kultury Dwór Artusa.

Toruńska Agenda Kulturalna, ul. Pod Krzywą Wieżą 1, www.tak.torun.pl

Do zakresu działania Toruńskiej Agendy Kulturalnej należy prowadzenie działalności w zakresie kreowania i rozwijania działalności kulturalnej prowadzonej na terenie miasta, a także promocja Torunia ukierunkowana na zbudowanie kulturalnej marki miasta.

Głównym wydarzeniem artystycznym organizowanym przez instytucję jest odbywający się corocznie w trzeciej dekadzie sierpnia Międzynarodowy Festiwal Światła Bella Skyway Festival. Jego jubileuszową, dziesiątą edycję w 2018 r. obejrzało ponad 350 tys. osób.

Najważniejszymi wydarzeniami kulturalnymi zorganizowanymi przez TAK w latach 2015- 2018 były ponadto:

- Festiwal Teatrów Ulicznych
- Festiwal Piosenki i Ballady Filmowej
- Festiwal Sztuki Faktu
- Festiwal Wspomnień
- Święto Miasta
- Parada Trzech Króli
- Święto Muzyki
- Dni Grzegorza Ciechowskiego
- Plenerowa Scena Letnia
- Widowisko „Place des Anges” w wykonaniu Gratte Ciel z okazji XX rocznicy wpisania Torunia na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – 23 września 2017 r.

Centrum Kultury Dwór Artusa, Rynek Staromiejski 6, www.artus.torun.pl

Instytucja miejska organizująca: koncerty, wystawy, spektakle teatralne, debaty i spotkania z twórcami kultury. W reprezentacyjnym gmachu Dworu Artusa odbywa się też wiele ważnych wydarzeń miejskich z udziałem głów państw, ambasadorów, wybitnych naukowców i artystów. Oprócz pojedynczych imprez kulturalnych CK „Dwór Artusa” organizuje również takie cykle, jak: Świat i Okolice (spotkania z podróżnikami), Filmowe Poniedziałki, wykłady „Czwartki z filozofią” czy „Sztuka w Artusie”. Jest także organizatorem festiwali: Artus Festival, Koncertów pod Gwiazdami, Toruńskiego Festiwalu Książki czy Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „O liść konwalii” im. Zbigniewa Herberta.

W latach 2015-2018 na zaproszenie Dworu Artusa Toruń odwiedziły gwiazdy międzynarodowej sceny muzycznej, m.in.: Katie Melua, Suzanne Vega czy Ray Wilson, a także wielu znakomitych polskich muzyków i pisarzy: Leszek Możdżer, Anna Maria Jopek, Kayah, Janusz Radek, Adam Nowak, Marek Piekarczyk, zespół Hey, Grupa MoCarta, Kasia Kowalska, Krzysztof Cugowski, Artur Andrus, Olga Tokarczuk, Małgorzata Szejnert, Eustachy Rylski, Marian Pilot, prof. Wojciech Roszkowski, Filip Springer i Jacek Hugo-Bader.

**Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”,
Wały gen. Sikorskiego 13, www.csw.torun.pl**

Podstawowym celem CSW „Znaki Czasu” w Toruniu jest realizacja, tworzenie, zarządzanie i udostępnianie regionalnej kolekcji sztuki współczesnej zapoczątkowanej Narodowym Programem Kultury „Znaki Czasu”, a także prowadzenie działalności wystawienniczej i wydawniczej, prowadzenie działalności edukacyjnej i promocyjnej na rzecz sztuki współczesnej, organizowanie krajowej i międzynarodowej wymiany artystycznej oraz festiwali, koncertów, wykładów, warsztatów, konferencji, seminariów i programu filmowego, prowadzenie

biblioteki oraz bazy danych dotyczących twórców i dzieł sztuki współczesnej. CSW jest prowadzone jako wspólna instytucja przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Województwo Kujawsko – Pomorskie i Gminę Miasta Toruń.

Spośród wystaw zorganizowanych w latach 2015-2018 na szczególną uwagę zasługują: retrospektywna wystawa twórczości Davida Lyncha „Silence and Dynamism”, „Duda Gracze 75”, „Tu jesteśmy. Wybrane prace polskiej sztuki po 1945 roku z kolekcji Krzysztofa Musiała” i David Cronenberg „Evolution”, a także wystawa fotografii Bryana Adamsa. Corocznie w CSW prezentowana jest również wystawa najlepszych prac dyplomowych studentów Wydziału Sztuk Pięknych UMK. Placówka organizuje też 5 festiwali: Międzynarodowy Festiwal Grafiki Projektowej „Plaster”, Festiwal Architektury i Wzornictwa „Tormiar”, CoCArt Music Festival, Festiwal Animacji i Nowych Mediów „Pole widzenia” i Festiwal Performance „Koło Czasu”.
Centrum Kultury Zamek Krzyżacki, ul. Przedzamcze 3, www.ckzamek.torun.pl

Do zakresu działania Centrum Kultury Zamek Krzyżacki należy kulturalne i turystyczne zagospodarowanie terenu ruin zamku krzyżackiego wraz z otoczeniem, trwała ochrona powierzonego dziedzictwa kulturowego oraz promocja tego miejsca. Co roku instytucja organizuje szereg imprez plenerowych popularyzujących zamek i jego ruiny oraz jego historię, w tym m.in. pokazy dawnych rzemiosł, wykłady, koncerty, rekonstrukcje historyczne, turnieje rycerskie i festyny (m.in. Majówka Rycerska, Dzień Hanzy, Toruńskie Medievalia, Inscenizacje Zamkowe, pokazy Kina Letniego i inne).

Miejska Instytucja Kultury Dom Muz, ul. Podmurna 1/3, www.dommuz.pl

Instytucja działająca w trzech miejscach Torunia: na starówce przy ul. Podmurnej 1/3 oraz na lewobrzeżu: przy ul. Poznańskiej 52 na Podgórzu oraz przy ul. Okólnej 169 na Rudaku. Organizuje imprezy dla odbiorców w różnym wieku: dzieci, młodzieży szkolnej, jak i dorosłych. Przy ul. Podmurnej często odbywają się kameralne koncerty, spotkania i prelekcje. Działa tu Galeria Muz i Fotogaleria, gdzie regularnie prezentowane są wystawy twórców z Torunia i nie tylko. Filie na Podgórzu i Rudaku zajmują się głównie działalnością edukacyjną i warsztatową, najczęściej skierowaną do dzieci i młodzieży szkolnej, ale organizują również festyny i imprezy o charakterze rodzinnym.

Teatr Baj Pomorski, ul. Piernikarska 9, www.bajpomorski.art.pl

Profesjonalny, instytucjonalny teatr lalki i animacji. Po gruntownej przebudowie i modernizacji w 2006 r. zyskał oryginalną bryłę w kształcie baśniowej szafy oraz nowoczesne wyposażenie. Placówka przygotowuje rocznie ok. 5 premier, w większości spektakli dla dzieci, ale także dla młodzieży i dorosłych. Teatr uczestniczy też w wielu międzynarodowych projektach oraz organizuje dwa festiwale: Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek „Spotkania” oraz Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora. Scena Baja jest też miejscem wielu miejskich koncertów, spektakli i wydarzeń, m.in. Międzynarodowego Dnia Teatru czy pokazów filmowych Festiwalu Sztuki Faktu.

Toruńska Orkiestra Symfoniczna, al. Solidarności 1-3, www.tos.art.pl

W 2018 r. Toruńska Orkiestra Symfoniczna świętowała inaugurację 40. sezonu artystycznego. Zespół jest w całości finansowany przez miasto. Obecnie w jego składzie występuje 61 muzyków. Od początku istnienia orkiestra wykonała ponad 2500 koncertów w Polsce i Europie. W Toruniu koncertuje średnio raz w tygodniu, a także podczas wielu wydarzeń miejskich. Ma na koncie kilka wydanych płyt, miesięczne tournée w Chinach oraz uczestnictwo w dwóch koncertach Gali Operowej w Pampelunie. Od grudnia 2015 r. zespół ma swoją siedzibę i salę prób w CKK Jordanki. Orkiestra jest organizatorem Międzynarodowego Letniego Festiwalu „Europa - Toruń, Muzyka i Architektura”, a także Międzynarodowego Festiwalu Skrzypiec i Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego.

Muzeum Okręgowe, Rynek Staromiejski 1, www.muzeum.torun.pl

W 2018 r. Muzeum Okręgowe w Toruniu obchodzi 157-lecie swojego istnienia.

W skład placówki wchodzi obecnie oddziały: Ratusz Staromiejski, Dom Mikołaja Kopernika, Kamienica pod Gwiazdą ze sztuką orientu, Muzeum Historii Torunia (Dom Eskenów), Muzeum Podróżników im. T. Halika, Muzeum Toruńskiego Piernika oraz Biblioteka Naukowa przy ul. św. Jakuba 20a. Muzeum prowadzi działalność obejmującą ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, badanie i opracowanie naukowe oraz udostępnianie dóbr kultury do celów naukowych i edukacyjnych.

20 czerwca 2015 r. placówka powiększyła się o nowy oddział - Muzeum Toruńskiego Piernika przy ul. Strumykowej. W 2016 r. w Ratuszu Staromiejskim została otwarta nowa wystawa stała „Malarstwo i rzeźba polska od 1945 do 2010 roku w zbiorach Muzeum Okręgowego w Toruniu”. 23 czerwca 2018 r. został otwarty po modernizacji Dom Mikołaja Kopernika, który we wnętrzach średniowiecznej kamienicy mieszczącej prezentuje obecnie nową, multimedialną ekspozycję opowiadającą o dziejach nauki oraz życiu i dziele Mikołaja Kopernika. W Muzeum Historii Torunia została udostępniona ostatnia część stałej ekspozycji – okres powojenny. Dzięki kolejnym darom Elżbiety Dzikowskiej w 2018 r. powiększyła się także kolekcja Muzeum Podróżników im. T. Halika.

Wystawy czasowe w latach 2015-2018:

1. Piotr Michałowski
2. Stefan Narębski 1892 – 1966. Architekt, konserwator, profesor
3. Kossakowie
4. Stanisław Borysowski. Malarstwo rysunek grafika
5. Wojciech Jakubowski
6. Nauka. Sztuka. Edukacja. 140 lat działalności Towarzystwa Naukowego w Toruniu
7. II pokój toruński 1466. 550 rocznica podpisania traktatu.

8. Od Hipokratesa do Rydygiera czyli jak w dawnym Toruniu z chorobami walczone
9. Dürer, Gysbrechts, Willmann. Kolekcja Tadeusza Wierzejskiego w polskich muzeach
10. Tsuba. Arcydzieła japońskiej sztuki zdobniczej
11. Wśród Indian kolumbijskiej selwy. Kolekcje etnograficzne Borysa Malkina
12. Reformacja w Toruniu. Wpływ kultury ewangelickiej na rozwój miasta
13. Helena i Otton Steinbornowie. Dobro Rzeczypospolitej – najwyższym prawem

Inwestycje i remonty w obiektach kultury w latach 2015-2018

Adaptacja budynków przy ul. Strumykowej na Muzeum Toruńskiego Piernika

Nowy oddział Muzeum Okręgowego został otwarty 20 czerwca 2015 r. w budynku dawnej fabryki pierników Gustawa Wesee przy ul. Strumykowej. Prace remontowe i adaptacyjne trwały trzy lata. Budynek zmienił się nie do poznania – z zewnątrz został oczyszczony metodą piaskową, a w środku odnowiony i przystosowany do potrzeb muzealnych. Wyzwaniem dla wykonawcy była konieczność uwzględnienia wymogów konserwatorskich dotyczących starej architektury i detali, wymiana wszystkich instalacji, a także zabezpieczenie fundamentów budynku przed wilgocią. Na dziedzińcu frontowym i tylnym zostały też wymienione nawierzchnie. Koszt całkowity zadania wyniósł niespełna 4,8 mln zł, z czego 2,8 mln zł stanowiło dofinansowanie z EFRR w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013, a nieco ponad 2 mln zł wkład własny gminy.

Scenariusz wystawy przygotowało Muzeum Okręgowe w Toruniu w partnerstwie z Fabryką Cukierniczą „Kopernik” SA. Nowy oddział prezentuje interaktywną wystawę o historii toruńskiego piernika: stare formy, receptury i opakowania, archiwalne dokumenty i fotografie, oryginalne piece do wypieku pierników oraz zaaranżowane przestrzenie związane z piernikarstwem, m.in.: kuchnię, sklep, kantor właściciela fabryki czy klubokawiarnię z czasów PRL-u. Atrakcją placówki są warsztaty piernikarskie, na których można samodzielnie upiec piernik. W obiekcie działa sklep z pamiątkami i z piernikami. Muzeum organizuje co roku szereg imprez związanych z piernikarstwem, jest też współorganizatorem Święta Toruńskiego Piernika.

Budowa Centrum Kulturalno - Kongresowego Jordanki

Obiekt zbudowany w latach 2013-2015, został zaprojektowany przez pracownię hiszpańskiego architekta Fernando Menisa, która wygrała ogłoszony przez miasto Toruń konkurs architektoniczny. Nowoczesna betonowa bryła z płaszczyznami okładziny picado nawiązuje barwami do gotyckiej architektury Torunia - połączenia czerwonej cegły i szarych płaszczyzn tynku.

Budynek o kubaturze ponad 158 tys. m³ posiada 6 kondygnacji użytkowych: pięć nadziemnych, w tym kondygnację „zero” ze stropem na poziomie gruntu, oraz jedną kondygnację podziemną. Mieści sale koncertowe na 1200 miejsc łącznie, zaplecze sceniczne, studio nagrań i dyrekcji dźwięku, pomieszczenia techniczne, magazyn instrumentów muzycznych, garderoby z węzłami sanitarnymi, rekwizytornię, restaurację i parking podziemny na 164 miejsca. Modułowa konstrukcja budynku z elementami ruchomymi umożliwia swobodne łączenie i dzielenie przestrzeni scenicznej w zależności od potrzeb. Główna scena otwiera się na zewnętrzny plac z tyłu sali, umożliwiając organizację koncertów plenerowych. Obiekt wybudowało konsorcjum firm Mostostal Warszawa SA (lider) i Acciona Infraestructuras SA. Całkowita wartość projektu to blisko 224,8 mln zł, w tym dofinansowanie stanowiło ponad 55 mln zł (46,9 mln zł z EFRR i 8,2 mln zł z budżetu państwa). Wkład GMT - 169,6 mln zł.

Podczas koncertu inauguracyjnego działalność CKK Jordanki 12 grudnia 2015 r. Toruńska Orkiestra Symfoniczna pod dyrekcją Mirosława Jacka Błaszczyka i połączone toruńskie chóry: Akademicki, Astrolabium i chór Zespołu Szkół Muzycznych oraz soliści wykonali IX symfonię d-moll op. 25 Ludwika van Beethovena. Zabrzmiął także specjalnie skomponowany na otwarcie sali „Hommage à Toruń” - utwór związanego z Toruniem kompozytora Piotra Mossa.

W budynku swoją siedzibę ma Toruńska Orkiestra Symfoniczna oraz spółka administrująca CKK Jordanki. Od czasu otwarcia w placówce odbyło się ponad 700 wydarzeń (koncertów, teatrów, konferencji itp.), w których wzięło udział blisko 400 tys. osób.

Nagrody dla CKK Jordanki:

- Najlepszy projekt kulturalny na World Architecture Festival w 2010 r. w Barcelonie
- Nagroda Roku 2015 SARP w kategorii „Obiekt użyteczności publicznej – obiekt kultury”
- Bryła Roku 2015 w konkursie architektonicznym „Polityki”
- Miejsce wśród 6 najlepszych projektów World Architecture News Awards 2016 w kategorii „Beton w architekturze”
- 4. miejsce w 6. edycji konkursu „7 Cudów Polski” National Geographic

Dom Mikołaja Kopernika po modernizacji

22 czerwca 2018 r., po 10-miesięcznych pracach modernizacyjno-remontowych, w nowej odsłonie został otwarty Dom Mikołaja Kopernika. Placówka połączyła nowoczesne technologie z historyczną tkanką zabytkowego domu średniowiecznego. Na gości czekają zróżnicowane trasy tematyczne oraz liczne multimedia, ekrany dotykowe i kino 4D. W obiekcie została również zamontowana winda zewnętrzna dla niepełnosprawnych. Interaktywna ekspozycja stała obejmuje trzy tematy: nauka dawna i współczesna, życie codzienne rodziny mieszczańskiej w późnogotyckim hanzeatyckim domostwie oraz życie i dzieło Mikołaja Kopernika.

Prace remontowo-konserwatorskie i aranżacja nowej wystawy kosztowały 14 mln zł i zostały zrealizowane jako jedno z 13 zadań objętych projektem „Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO etap II” o całkowitej wartości ponad 71 mln zł, z dofinansowaniem w wysokości ponad 54 mln zł (EFRR i budżet państwa).

Nowe filie biblioteczne Książnicy Kopernikańskiej

W 2017 r. rozpoczęła się modernizacja pomieszczeń gminnych w III LO przy ul. Raszei oraz parteru i piwnicy w budynku przy ul. Fałata 35-37 na cele filii bibliotecznych Książnicy Miejskiej. Prace w budynku przy ul. Raszei są na ukończeniu (październik 2018 r.). Na dwóch kondygnacjach (ok. 650 m²) powstały sale biblioteczne, pomieszczenia socjalne i pracownia dla bibliotekarza. Zamontowano nagłośnienie, zmodernizowano sanitariaty, wymieniono stolarkę drzwiową, instalację elektryczną, c.o., system p/poż., wykonano wjazd na posesję i remont nawierzchni przed budynkiem z wyznaczeniem miejsc parkingowych. Montowana jest winda dla osób niepełnosprawnych. Przy ul. Fałata 35-37 prace ruszą jeszcze w tym roku. Książnica zajmuje tam aktualnie I piętro, w ramach projektu na cele biblioteczne zostaną adaptowane parter i piwnica. Planowana jest przebudowa pomieszczeń z wymianą instalacji, stolarki okiennej i drzwiowej, aranżacją wnętrz oraz przystosowaniem obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych. Łączny koszt inwestycji to ponad 1,8 mln zł.

Piwnice kultury w Dworze Artusa

W październiku 2018 r. zakończy się kompleksowy remont dwóch pomieszczeń piwnicznych Dworu Artusa i ich adaptacja na potrzeby kulturalne (szkoleniowe, warsztatowe i artystyczne). W ramach projektu zostanie zakupiony sprzęt edukacyjny, meble i system nagłośnieniowy. Po remoncie piwnic Dwór Artusa będzie mógł realizować następujące działania: spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki, spotkania Pasjonatów Kina w Artus Cinema, warsztaty dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów z zakresu literatury, historii sztuki, muzyki, fotografii czy nawet filozofii. Koszt całkowity projektu to 221,4 tys. zł, w tym dofinansowanie 100 tys. zł z EFRR w ramach RPO WK-P.

Minikopernik w Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy”

Trwa przebudowa i adaptacja ostatniej części kompleksu pofabrycznego dawnych młynów przy ul. Władysława Łokietka w Toruniu. Powstaje tam Centrum Innowacyjnej Edukacji tzw. „Minikopernik”. Inwestycja obejmuje szereg prac rozbiórkowych, dobudowę nowych części i wykonanie skomplikowanych instalacji. Wysokość kondygnacji jest dostosowana do potrzeb ekspozycyjnych. Starszy obiekt pozostał w takiej samej kubaturze, wzmocniono lub wymieniono jego zniszczone stropy i fundamenty. Od strony MCSM powstaje nowa, centralna część przyszłego centrum. Obiekt będzie wyposażony w nowoczesne instalacje, sieć strukturalną, DSO i telewizję przemysłową, klimatyzowany i dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Placówka ma być otwarta

dla zwiedzających jesienią 2019 r. Będzie to część Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy”, które zajmie się wyposażeniem nowych przestrzeni, urządzeniem czytelni książek i czasopism popularnonaukowych, a także aranżacją interaktywnej wystawy stałej „Ścieżki dorastania”, skierowanej do ludzi młodych próbujących zrozumieć świat i siebie.

Projekt o całkowitej wartości 18 mln zł jest realizowany przy udziale 12 mln zł dofinansowania z POiŚ, z czego 11 mln zł to koszt robót budowlanych, a reszta będzie przeznaczona na wyposażenie budynków. W związku z rozbudową kompleksu za CN Młyn Wiedzy powstał też dodatkowy parking na 18 miejsc.

Muzeum Twierdzy Toruń

W Koszarach Bramy Chełmińskiej, w sąsiedztwie toruńskiego dworca autobusowego, powstaje nowy oddział Muzeum Okręgowego – Muzeum Twierdzy Toruń. Mieścić będzie interaktywną wystawę poświęconą historii toruńskich fortyfikacji od czasów Władysława IV aż po wiek XX. Za pomocą najnowocześniejszych technik muzealnych, takich jak: ekrany dotykowe, liczne multimedia, modele, makiety czy efektowne grafiki, opowiedziana zostanie historia Twierdzy Toruń – najlepiej zachowanego pierścieniowego zespołu obronnego w Europie. Scenariusz wystawy przewiduje następujące zagadnienia: rozwój przestrzenny fortyfikacji, dzieje Torunia – miasta przygranicznego, wpływ twierdzy na miasto, pruskie koncepcje fortyfikowania Torunia, garnizon twierdzy i jego wpływ na życie miasta, codzienność twierdzy; sylwetki wybitnych dowódców, prezentację sprzętu związaneego z twierdzą czy historię hali balonowej i lotnictwa.

Obecnie trwa remont konserwatorski obiektu i adaptacja terenów wokół fortu dla potrzeb grup rekonstrukcyjnych oraz eksponowania sprzętu wojskowego. O wyborze fortu B-66 zdecydowała jego dogodna lokalizacja w samym sercu miasta i bliskość obleganej przez turystów starówki. Muzeum ma być gotowe w styczniu 2020 r. na 100. rocznicę powrotu Torunia do wolnej Polski.

Całkowity koszt inwestycji to 22 mln zł, w tym niespełna 14,4 mln zł to dofinansowanie unijne z POiŚ na lata 2014-2020.

Rozbudowa Teatru Baj Pomorski

Projekt, którego celem jest poszerzenie oferty artystycznej i edukacyjnej Baja, ma się zakończyć w sierpniu 2019 r. Obejmuje wykonanie ruchomego zadaszenia amfiteatru w ogrodzie teatralnym (na konstrukcji stalowej obudowanej drewnem z bogatymi zdobieniami, scena marionetkową i wyposażeniem w systemy sterowania, oświetleniem, nagłośnieniem). W ogrodzie ma też powstać park rzeźb z multimedialnymi stworzeniami znanymi z mitologii i dramatów Szekspira, brukowana aleja spacerowa z oświetleniem LED, a na balkonie teatru od strony ul. Piernikarskiej - obrzędowy teatr mechaniczny. Całość projektu ma łączyć motywy z epoki renesansu i teatru elżbietańskiego. Koszt całkowity to blisko 2,4 mln zł, w tym dofinansowanie 1,4 mln zł z EFRR w ramach RPO WK-P (ZiT). Umowa o dofinansowanie została podpisana 24 sierpnia 2018 r.

Cykliczne imprezy kulturalne w latach 2015-2018

- **Bella Skyway Festival** - co roku pod koniec lata Toruń staje się miejscem niezwykłych prezentacji świetlnych. Rozproszone w wielu punktach starówki świetliste dzieła sztuki, interaktywne prezentacje i projekcje przygotowane są przez międzynarodowe grono artystów specjalnie do prezentacji w Toruniu. Festiwal stał się głośnym w Polsce wydarzeniem kulturalnym - w 2018 r. w jego 10. edycji uczestniczyło ponad 350 tys. osób.
- **Międzynarodowy Festiwal Teatralny „Kontakt”** - jeden z najważniejszych organizowanych w Polsce przeglądów teatralnych, konfrontujący zjawiska teatralne ze Wschodu i Zachodu Europy. Od 2012 r. odbywa się co dwa lata, na przemian z Ogólnopolskim Festiwalem Debiutantów „Pierwszy Kontakt”.
- **Międzynarodowy Festiwal Filmowy „Tofifest”** - w październiku 2018 r. odbędzie się jego 16. edycja. Prezentuje filmy, które dotyczą ważnych, często bolesnych problemów współczesnego świata. Wśród niemal 120 tytułów wyświetlanych w ramach przeglądu są produkcje nagradzane w Berlinie, Cannes czy Locarno oraz obiecujące debiuty. Gośćmi festiwalu są wybitni filmowcy i aktorzy.
- **Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek „Spotkania”** - jedna z największych imprez międzynarodowych w Toruniu - kilkanaście teatrów z różnych zakątków Europy prezentuje przedstawienia, których głównym aspektem jest animacja. Spektakle są adresowane do dorosłych i dzieci.
- **Jazz Od Nowa Festival** - festiwal jazzowy cieszący się nieślabnącym powodzeniem od czasu inauguracji w 2001 r. W Od Nowie występują artyści wykonujący akustyczny mainstream, free jazz, jazz rock i gatunki pokrewne.
- **Toruń Blues Meeting** - impreza odbywa się zawsze w przedostatni weekend listopada. Na scenie pojawiają się artyści reprezentujący bluesa elektrycznego i akustycznego, boogie, jump, west coast, blues-rocka, country bluesa, bluesa chicagowskiego. Bywalcami festiwalu mogą podziwiać zespoły, duety i solistów, weteranów i młodych adeptów bluesa z Polski oraz zagraniczne gwiazdy.
- **Festiwal Piosenki i Ballady Filmowej** - w 2018 r. odbyła się już 9. edycja festiwalu poświęconego fenomenowi piosenki i ballady filmowej w kinematografii polskiej, europejskiej i światowej. Impreza, która cieszy się od początku dużym zainteresowaniem publiczności, przyciąga do Torunia największe gwiazdy współczesnej piosenki aktorskiej oraz utalentowanych debiutantów. Festiwal składa się z przeglądu konkursowego, finałowej gali plenerowej oraz koncertów towarzyszących.
- **Toruński Festiwal Nauki i Sztuki** - w 2018 r. odbyła się już 18. edycja imprezy współorganizowanej przez UMK, miasto i Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Celem festiwalu jest popularyzacja różnych dziedzin nauki i sztuki wśród mieszkańców Torunia i regionu, szczególnie najmłodszych.

- Aktywny udział w imprezie biorą nie tylko pracownicy toruńskich uczelni, ale także lokalnych przedsiębiorstw oraz instytucji, którzy prezentują stosowane w swojej pracy osiągnięcia naukowe lub działania związane ze sztuką.
- **CoCart Music Festival** - międzynarodowy festiwal, odbywający się w Centrum Sztuki Współczesnej od 2008 r. Podstawowym założeniem organizatorów jest prezentacja nowych trendów we współczesnej sztuce dźwięku.
 - **Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora** - trzydniowy przegląd najlepszych polskich i zagranicznych monodramów, które były prezentowane na innych, ogólnopolskich i międzynarodowych festiwalach teatrów jednego aktora. Stąd podtytuł „Festiwal Festiwali”. TSTJA nawiązują do tradycji odbywającego się w Toruniu przed laty Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Jednego Aktora.
 - **Koncerty pod Gwiazdami** - letni festiwal prezentujący dokonania muzyczne artystów wykonujących różne gatunki muzyki. Koncerty odbywają się m.in. w amfiteatrze Muzeum Etnograficznego lub na dziedzińcu Ratusza Staromiejskiego.
 - **Koncert Specjalny Pamięci Grzegorza Ciechowskiego** - jedno z najważniejszych wydarzeń muzycznych w Polsce, które co roku w grudniu przyciąga do Torunia największe gwiazdy polskiej sceny muzycznej. Muzycy spotykają się w Klubie Od Nowa, by we wspólnym koncercie uczcić pamięć Grzegorza Ciechowskiego, który właśnie w tym klubie zaczynał swoją karierę. Impreza gromadzi tysiące fanów. Podczas koncertu wręczana jest też Nagroda Artystyczna Miasta Torunia im. Grzegorza Ciechowskiego. W 2013 r. miasto podpisało z Narodowym Centrum Kultury list intencyjny, na mocy którego od 2014 r. koncert jest realizowany w ramach Dni Grzegorza Ciechowskiego (wystawy i koncerty upamiętniające postać zmarłego w 2001 r. lidera „Republiki”).
 - **Międzynarodowy Festiwal Nova Muzyka i Architektura** - w każdy weekend wakacji - od końca czerwca do początku września - w najpiękniejszych zabytkach Torunia odbywają się koncerty, w trakcie których rozbrzmiewa przede wszystkim muzyka klasyczna, od renesansu po współczesność.
 - **Alternatywne Spotkania Teatralne „Klamra”** - co roku w marcu toruńska Od Nowa zamienia się w teatr. Prezentowane są tu najciekawsze zjawiska teatru pozainstytucjonalnego. Gościli tu m.in. legendarne zespoły: Teatr Ósmego Dnia, Akademia Ruchu, Porywacze Ciał, Teatr Cinema czy Cogitatur.
 - **Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy Toruń** - odbywający się co trzy lata konkurs zainaugurowany został w 2007 r. Skierowany jest do młodych skrzypków, którzy nie przekroczyli 30. roku życia. W 2013 r. konkursowi towarzyszył Międzynarodowy Festiwal Skrzypiec. Od tej edycji organizatorem wydarzenia jest Toruńska Orkiestra Symfoniczna. Laureatem ostatniego, IV Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego został Albrecht Menzel.
 - **Międzynarodowy Festiwal Harmonijki Ustnej „Harmonica Bridge”** - festiwal z harmonijką ustną w roli głównej. Oprócz bluesa czy country, z którymi harmonijka jest najczęściej utożsamiana, można tu także usłyszeć takie gatunki, jak jazz, rock, folk, a nawet muzyka klasyczna. I to wszystko w międzynarodowym, wirtuozerskim wydaniu.
 - **Forte Artus Festival** - przez cały październik i listopad dwa wieczory w tygodniu wypełniają wydarzenia Forte Artus Festival organizowanego przez Centrum Kultury „Dwór Artusa”. W ramach imprezy odbywają się spotkania ze znanymi twórcami, koncerty o bardzo różnorodnym charakterze, pojawiają się również spektakle.
 - **Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich „Probaltica”** - w maju 2018 r. odbyła się 25. edycja festiwalu, którego ideą jest zaprezentowanie w Toruniu dorobku kulturalnego wszystkich narodów bałtyckich. W ramach dotychczasowych edycji odbyły się ogółem 554 koncerty 306 zespołów i orkiestr z udziałem ponad 9900 muzyków ze wszystkich krajów bałtyckich.
 - **Festiwal Sztuki na Bilbordach „Art Moves”** - ideą jest prezentacja i popularyzacja sztuki na bilbordach i wymiana doświadczeń na temat działań w przestrzeni publicznej i wizualnych aspektów kultury współczesnej. Twórcom festiwalu przyświeca przekonanie, że sztuka pokazywana w przestrzeni miasta może być istotna dla współczesnego człowieka, gdyż jest doskonałym medium wytrącającym odbiorców z rutyny i ukazującym nowe tropy rzeczywistości.
 - **Afryka Reggae Festival** - jeden z najstarszych polskich festiwali reggae - odbywa się nieprzerwanie od 1991 r. Od innych imprez tego typu odróżnia go to, że jest wielką akcją charytatywną. Całkowity dochód ze sprzedaży biletów oraz honoraria muzyków trafiają do konkretnych miejscowości w najbiedniejszych rejonach Afryki.
 - **Festiwal Fotografii Przyrodniczej „Sztuka Natury”** - na licznych wystawach i prezentacjach oglądać można najpiękniejsze zdjęcia przyrodnicze wykonywane przez polskich i zagranicznych fotografów. Prezentowane są również filmy. Publiczność ma też okazję spotkać się z twórcami i posłuchać ich pasjonujących opowieści o próbach utrwalenia w obiektywie tego, co ulotne i często niedostępne dla oka zwykłego śmiertelnika.
 - **Święto Miasta** - Toruń obchodzi swoje święto 24 czerwca - w dniu świętego Jana Chrzciciela, patrona Torunia. Wokół tej daty odbywa się mnóstwo imprez o charakterze kulturalnym i rekreacyjnym. Jedną z ważniejszych jest odsłonięcie mosiężnych katarzynek w Piernikowej Alei Gwiazd przed Dworem Artusa.
 - **Święto Muzyki** - Toruń jest pierwszym polskim miastem i jednym spośród 400 na całym świecie, które uczestniczy w Święcie Muzyki. Impreza odbywa się każdego roku 21 czerwca. Niemal na każdym kroku napotkać można punkty muzyczne, w których rozbrzmiewają dźwięki wszystkich możliwych stylów, a grać może każdy, kto chce.

- **Międzynarodowy Festiwal Plakatu i Typografii „Plaster”** - nazwa festiwalu powstała z połączenia dwóch słów o tym samym znaczeniu: polskiego „plakat” i angielskiego „poster”. W ten sposób podkreślono międzynarodowy charakter imprezy. Rolą organizowanego przez CSW festiwalu jest promowanie młodych grafików zajmujących się twórczością plakatu i projektowaniem graficznym oraz ożywienie środowiska artystów związanych z graphic design.
 - **Majowy Boom Poetycki** - impreza prezentująca twórców wywodzących się z niezależnego środowiska literackiego. Nawiązuje do tradycji poetyckich spotkań, które odbywały się w Od Nowie w latach 70. i na początku 80. Podczas festiwalu odbywają się sceniczne prezentacje poezji, spotkania z autorami, projekcje filmowe, koncerty, wystawy plastyczne oraz targi wydawnictw.
 - **Toruński Festiwal Książki** - na imprezę składają się liczne spotkania z autorami, wykłady, projekcje filmów, prezentacje nowych wydawnictw, wystawy i koncerty. Nie brakuje również toruńskich akcentów. Do organizacji włącza się wiele instytucji.
 - **Nagroda im. Samuela Bogumiła Lindego** – przyznawana od 1996 r. przez władze miejskie dwóch zaprzyjaźnionych miast - Torunia i Getyngi. Jej wręczenie odbywa się co roku naprzemiennie w jednym z miast. Laureatami nagrody są wybitni pisarze i publicyści polscy i niemieccy, którzy w swojej twórczości poruszają istotne problemy dialogu między narodami.
 - **Festiwal Sztuki Faktu** - impreza organizowana od 2013 r. jest miejscem spotkania twórców reportażu, dokumentu oraz teatru i literatury faktu (reporterów, autorów, dramaturgów, wydawców, producentów). Odbywają się projekcje najciekawszych reportaży i dokumentów oraz spotkania z twórcami.
 - **Ogólnopolski Festiwal Debiutantów „Pierwszy Kontakt”** - festiwal teatralny o ogólnopolskim i konkursowym charakterze. Pierwsze w Polsce spotkanie teatralnych debiutantów - reżyserów i aktorów. Słowo debiut rozumiane tu jest dosłownie: jako pierwsza realizacja sceniczna lub pierwsza rola w zawodowym teatrze. Odbywa się od 2011 r. co dwa lata.
 - **Per Musicam Ad Astra** - międzynarodowy festiwal chórów odbywający się od 2013 r. W części konkursowej zespoły mają możliwość zaprezentowania się przed międzynarodowym jury w kategoriach takich jak: pop, jazz, muzyka sakralna i muzyka współczesna. Dzięki pozakonkursowej części imprezy zespoły, które nie zdecydują się na uczestnictwo w konkursie, zyskują szansę udziału w święcie muzyki chóralnej i zaśpiewania zarówno z zespołami zagranicznymi, jak i z regionu.
- Nowe imprezy cykliczne**
- **„Siły Natury”** (od roku 2017) - interdyscyplinarny festiwal cykliczny zainicjowany przez Toruńską Orkiestrę Symfoniczną. Pierwsza edycja pn. „Ziemia, planety, gwiazdy” odbyła się 22 września – 1 października 2017 r., a druga pt. „Moc Ognia” odbędzie się 12-21 października 2018 r. Ideą projektu jest prezentacja artystycznych związków i relacji pomiędzy żywiołami a muzyką. W ramach festiwalu odbywają się koncerty symfoniczne z oprawą multimedialną, koncerty kameralne, recitale, otwarte próby generalne, projekcje filmowe, wystawa zdjęć, wykłady, cykl audycji muzycznych dla dzieci. Wydarzenia festiwalowe odbywają się w CKK Jordanki oraz CK Dwór Artusa.
 - **Festiwal Wisły**. 19 października 2016 r. inscenizacją przygotowaną w 550. rocznicę II Pokoju Toruńskiego zainau-

gurowano w Toruniu ogólnopolskie obchody Roku Rzeki Wisły. Począwszy od 2017 r. w sierpniu organizowany jest dwudniowy Festiwal Wisły, w ramach którego w Toruniu odbywają się parady tradycyjnych statków i łodzi na Wiśle oraz pokazy tradycyjnego rzemiosła, inscenizacje i koncerty na Bulwarze Filadelfijskim.

Sławni w Toruniu

2015

Bryan Adams, Anne Fontaine, Joe Pantoliano, Jan Peszek, Anna Dymna, Paul Anthon Romero, Lisa Stansfield, Goran Bregovic, Nigel Kennedy

2016

Katie Melua, Wojciech Smarzowski, Alan Starski, Marek Kondrat, Andrzej Seweryn, Stacy Keach, Ray Wilson, Sting

2017

Suzanne Vega, David Lynch, Jan Englert, Marek Koterski, Maciej Stuhr

2018

Iiro Rantala, Shakin Stevens

Toruń planem filmowym

„Excentrycy”

W kwietniu 2015 r. w Toruniu były kręcone zdjęcia do filmu „Excentrycy, czyli po słonecznej stronie ulicy” w reż. Janusza Majewskiego, opowiadającego historię swingowego big bandu, założonego przez przybyłego do Polski pod koniec lat 50. wojennego emigranta Fabiana (Maciej Stuhr). W jego siostrę Wandę wcieliła się Sonia Bohosiewicz, a w ukochaną Modestę Natalia Rybicka. W rolach drugoplanowych wy-

stąpili m.in. Anna Dymna, Wojciech Pszoniak oraz Wiktor Zborowski. Za oprawę muzyczną odpowiadał znany jazzman Wojciech Karolak. Miasto Toruń udzieliło twórcom pomocy logistycznej i organizacyjnej. Film zdobył Srebrne Lwy na Festiwalu Filmowym w Gdyni w 2015 r.

„Habit i zbroja”

W 2016 r. Toruń był planem filmu „Habit i zbroja” w reż. Pawła Pitery (premiera w sierpniu 2017). Film przedstawia dzieje Zakonu Krzyżackiego od XII do XIV w.: powstanie Zakonu NMP Domu Niemieckiego w Palestynie, kolonizację ziem pruskich nad Bałtykiem i budowę Państwa Zakonnego oraz okres jego świetności. Zdjęcia do filmu były realizowane w Toruniu w czerwcu, lipcu i wrześniu 2016 r. m.in. w podziemiach Zamku Krzyżackiego, Ratuszu Staromiejskim i Domu Kopernika. Muzykę do obrazu skomponował Robert Janson, a w rolę narratora wcielił się hollywoodzki aktor, reżyser, producent i narrator – Stacy Keach. Miasto Toruń było partnerem produkcji.

Stypendia kulturalne

Wsparciem gminy dla młodych toruńskich twórców są przyznawane od 2004 r. Stypendia Miasta Torunia w dziedzinie kultury. Za pieniądze te rozpoczynający karierę artyści wydają swoje płyty, albumy, książki, katalogi twórczości, uczestniczą w festiwalach, szkoleniach, kontynuują edukację, robią filmy czy wystawy, często debiutanckie. Zgodnie z uchwałą Rady Miasta o taką pomoc mogą się ubiegać osoby działające na terenie Torunia lub promujące miasto w kraju i za granicą, które nie ukończyły 35. roku życia. Kwoty stypendiów są zróżnicowane: od 1500 zł do 10.000 zł brutto, maksymalnie 800 zł brutto/miesiąc.

Stypendia Miasta Torunia w dziedzinie kultury w I. 2015-2018

Rok	Liczba wniosków	Liczba przyznanych stypendiów	Kwota wydatkowana na fundusz stypendialny (w zł)
2015	35 – I tura 24 – II tura	11 osób 15 osób	I tura – 81 300 II tura – 66 105 Razem: 147 405
2016	32 – I tura 21 – II tura	15 osób 11 osób	I tura – 98 085 II tura – 51 360 Razem: 149 445
2017	29 - I tura 19 - II tura	13 osób 10 osób	I tura – 104 500 II tura – 45 500 Razem: 150 000
2018	34 - I tura 16 - II tura	16 osób 10 osób	I tura – 105 900 II tura – 44 100 Razem: 150 000

Stypendia 2014:

Weronika Bolek – eduktorka artystyczna, malarka
Małgorzata Burzyńska – reportażystka
Damian Droszcz – pedagog, animator, aktor
Natalia Oliwiak – filmowiec, technika fulldome
Jędrzej Rochecki – kompozytor, teoretyk muzyki
Martyna Rzepecka – edukacja artystyczna
Katarzyna Skrobała – malarka
Aleksandra Sojak – Borodo – performerka, autorka instalacji, obiektów
Aleksandra Sulżyńska – projektantka
Jan Świerkowski - kurator
Ewa Fabiańska – Jelińska – kompozytorka
Oskar Gurbada – malarz, street-art
Szymon Stec - dyrygent
Sylwia Bloch – tancerka
Karolina Ciężkowska – malarka
Tomasz Dalasiński – publicysta, literat
Damian Daniłowicz – scenarzysta, reżyser, operator filmowy
Karolina Fordońska - filmowiec
Marcin Łęcki – przewodnik turystyczny, publicysta
Katarzyna Ostrowska – graficzka
Weronika Pankowska – edukacja artystyczna, fotograf
Liliana Piskorska – artystka
Mateusz Rzewuski – student dziennikarstwa, fotograf
Dorota Skupniewicz – studentka animacji
Olga Szczechowska – malarka
Anna Trzpił – projektantka grafiki
Łukasz Tur – muzyk
Marcin Zaborski – malarz

Stypendia 2015:

Paulina Berlińska – studentka kulturoznawstwa
Damian Chmielewski – turntablista, DJ
Joanna Czajkowska – Zoń - wokalistka
Piotr Florianowicz – artysta grafik
Karolina Mełnicka – studentka
Marek Wieczorek – konserwator dóbr kultury
Karina Bonowicz – dziennikarka, pisarka
Bogna Morawska – studentka grafiki

Szymon Stec – dyrygent
Mikołaj Wyrzykowski – uczeń, autor książek
Michał Ziółkowski – muzyk
Marta Cynk – Mikołajewska – uczennica ZSM, wiolonczelistka
Tomasz Dalasiński – publicysta, literat
Justyna Jaworska – edukacja artystyczna
Agata Koczan – malarka
Rafał Kłoczko - dyrygent, kompozytor, teoretyk muzyki
Jolanta Kuszał – malarka, graficzka
Anna Łęcka – wokalistka operowa
Marcin Łęcki - przewodnik turystyczny, publicysta
Łukasz Milewski - producent muzyczny, perkusista, reżyser dźwięku
Liliana Piskorska – artystka, rzeźbiarka
Katarzyna Stępień - studentka edukacji artystycznej
Aleksandra Sulżyńska – projektantka
Katarzyna Tretyn – Zecevic – artystka, kurator
Natalia Wiśniewska - autorka instalacji, obiektów, działań site-specific
Marcel Woźniak – pisarz, animator kultury

Stypendia 2016:

Paulina Błaszkiwicz – dziennikarka
Wiktoria Gołuńska – Bartoszyńska - wokalistka
Monika Jaguszewska - uczennica Szkoły Muzycznej II st. w Toruniu (fortepian)
Łukasz Kędziora - historyk sztuki
Maria Niemyjska – etnolog, publicystka, kuratorka wystaw
Natalia Oliwiak - filmowiec, technika fulldome
Agata Skupniewicz – grafik, fotograf
Aleksandra Soboń – Wakarecy - pianistka
Bartosz Staszkiwicz - klawiszowiec, pianista, producent muzyczny
Magda Strzyżyńska – prowadzi autorskie studio filmowe Mamru
Katarzyna Tretyn – Zecević – artystka, kurator
Anna Trzpił - ilustratorka
Magdalena Węgrzyn – malarska, artystka wizualna, kuratorka
Zofia Ziemkiewicz - wiolonczelistka

Jakub Budzyński – muzyk
 Aleksandra Bartkowiak – Mil - malarka
 Damian Droszcz - pedagog, moderator, aktor
 Witold Konopka - dudziarz
 Piotr Lenkiewicz – muzyk, dziennikarz
 Małgorzata Mitrega - fotograf
 Igor Obara – student malarstwa
 Sara Pach – wokalistka
 Krzysztof Parda – aktor, elektronik
 Olga Pniewska – uczennica liceum, autorka książek
 Aleksandra Prądzińska – filmowiec
 Tytus Szabelski – fotograf

Stypendia 2017:

Karina Bonowicz – dziennikarka, pisarka
 Rafał Cendrowski – członek grupy cyrkowej
 Damian Droszcz - pedagog, moderator, aktor
 Paulina Dudek - plastyk, muzyk, kompozytor, wokalistka, autorka tekstów
 Karolina Fordońska – filmowiec
 Krzysztof Marciniak – muzyk
 Agata Przyżycka – malarka
 Krzysztof Rogalski – muzyk, animator kultury
 Alicja Wieczorek – malarka
 Natalia Wiśniewska - autorka instalacji, obiektów, kuratorka
 Dawid Deja – uczeń, akordeonista
 Mikołaj Niezgoda – gitarzysta, kompozytor, harmonijkarz
 Marta Pańka – tancerka, choreografka
 Roch Hercka – muzyk
 Rafał Kłoczko - dyrygent, kompozytor, teoretyk muzyki
 Paulina Komorowska – fotograf
 Witold Konopka – dudziarz
 Piotr Lenkiewicz – muzyk, dziennikarz
 Olga Pniewska – uczennica, pisarka

Martyna Rzepecka – edukacja artystyczna
 Miłosz Rządkiwicz – uczeń, pianista
 Aleksandra Sulżyńska – projektantka
 Piotr Zelazkiewicz – muzyk

Stypendia 2018:

Aleksandra Bednarz – aktorka
 Grzegorz Bojanowski – kompozytor, muzyk
 Damian Chmielewski - turntablista, instrumentalista, DJ
 Jan Gembala - kompozytor, producent, klawiszowiec
 Szymon Stec – dyrygent
 Stefan Kornacki - grafik, artysta multimedialny, poeta i pedagog
 Paulina Błaszczewicz – dziennikarka
 Bartosz Jaworski – realizator dźwięku, filmowiec
 Klaudia Marzec – muzyk, wiolonczelistka
 Kacper Nowak - kompozytor, producent muzyczny, DJ
 Ewa Fabiańska – Jelińska – kompozytorka
 Julia Kubacka – uczennica, pianistka
 Mikołaj Kubacki – uczeń, altowiolinista
 Mateusz Gołaszewski – uczeń, pianista
 Dawid Deja – uczeń, akordeonista
 Michał Kadlec – copywriter, fotograf, publicysta
 Tomasz Leszczyński - muzyk, kontrabasista
 Magdalena Ranachowska – artystka plastyk
 Jakub Stokłosa – fotograf, filmowiec
 Helena Gałek – uczennica, wiolonczelistka
 Karolina Sekuła – uczennica, pianistka
 Robert Rychlicki – Gąsowski – kontrabasista
 Piotr Pawłowski – animator kultury, improwizator
 Damian Droszcz - pedagog, animator kultury, aktor
 Łukasz Ignasiński – aktor
 Michał Szubert – perkusista

Program mikrowsparcia TAK

Toruńska Agenda Kulturalna od 2011 wspiera toruńskich animatorów kultury dotacjami z programu tzw. Mikrowsparcia. To program pomocy rzeczowej do kwoty 2500 zł, o którą mogą ubiegać się osoby fizyczne, grupy nieformalne oraz organizacje pozarządowe - organizatorzy działań kulturalnych na toruńskich osiedlach. Na ten cel miasto przeznacza co roku 100 tys. zł. Nabór wniosków jest prowadzony co kwartał.

Nagrody i wyróżnienia dla instytucji kultury 2014-2018

- 24 października 2014 r. Bella Skyway Festival sięgnął po nagrodę z najwyższej półki - Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej za Najlepszy Produkt Turystyczny 2014 r. Festiwal otrzymał również Certyfikat Internautów za Najlepszy Produkt Turystyczny 2014 roku, poprzedzony plebiscytem, w którym toruński festiwal zdeklasował rywali, zdobywając 52 proc. głosów.
- 24 kwietnia 2015 r. Muzeum Okręgowe w Toruniu zdobyło prestiżowe wyróżnienie w XXXV Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku „Sybilla 2014”. Nagroda przypadła instytucji w kategorii wystaw przyrodniczych i technicznych za wystawę „Tsuba. Arcydzieła japońskiej sztuki zdobniczej”. *Sybilla* to najważniejsza i najbardziej prestiżowa nagroda przyznawana corocznie w muzealnictwie w ogólnopolskim konkursie pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego organizowanym przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.
- 27 maja 2015 r. Muzeum Okręgowe w Toruniu zdobyło nagrodę w pierwszej edycji konkursu organizowanego przez SARP Oddział w Bydgoszczy i w Toruniu w imieniu Województwa Kujawsko-Pomorskiego pt. „Architektura z Energią 2013” za termomodernizację Ratusza Staromiejskiego w Toruniu.
- 9 czerwca 2015 r. Centrum Kultury Dwór Artusa otrzymało Nagrodę Marszałka Województwa Kujawsko Pomorskiego w kategorii „kultura”.
- 9 października 2015 r. Muzeum Toruńskiego Piernika zwyciężyło w regionalnym etapie konkursu Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej na „Najlepszy Produkt Turystyczny Regionu 2015”.
- 9 grudnia 2015 r. Bella Skyway Festiwal zdobył pierwsze miejsce w kategorii „wydarzenia kulturalne” w konkursie „Najlepsze wydarzenie lata 2015” ogłoszonym przez Brief for Poland.
- 23 maja 2016 r. Muzeum Okręgowe w Toruniu zdobyło nagrodę główną w XXXVI Konkursie Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów na Wydarzenie Muzealne Roku „Sybilla 2015” za wystawę stałą w Muzeum Toruńskiego Piernika.
- 24 maja 2016 r. Muzeum Okręgowe w Toruniu zostało finalistą w plebiscyście na „Wydarzenie Historyczne Roku 2015”,

organizowanym przez Muzeum Historii Polski we współpracy z portalem historia.org.pl pod patronatem MKiDN, za otwarcie Muzeum Toruńskiego Piernika.

- Toruńska Orkiestra Symfoniczna otrzymała w 2016 r. nagrodę za XX Międzynarodowy Festiwal „Nova Muzyka i Architektura”. Było to I miejsce w kategorii „Najlepsze Wydarzenie Kulturalne Roku 2016” przyznane przez Dziennik „Nowości”.
- W maju 2017 r. Muzeum Okręgowe w Toruniu otrzymało wyróżnienie dla Muzeum Toruńskiego Piernika w konkursie na Europejskie Muzeum Roku EMYA 2017. Nagroda „European Museum of the Year Award” przyznawana jest od roku 1977 przez Europejskie Forum Muzealne, działające pod auspicjami Rady Europy.
- 18 maja 2017 r. Muzeum Okręgowe w Toruniu otrzymało wyróżnienie w prestiżowym konkursie na Muzealne Wydarzenie Roku Sybilla 2016 za projekt „Nauka. Sztuka. Edukacja - 140 lat działalności Towarzystwa Naukowego w Toruniu”;
- 10 listopada 2017 r. Muzeum Okręgowe w Toruniu zostało laureatem nagrody „Kolekcjonerstwo – Nauka i Upowszechnianie” im. Feliksa Jasieńskiego za rok 2016 w kategorii „Instytucja” za organizację wystawy *Dürer, Gysbrechts, Willmann. Kolekcja Tadeusza Wierzejskiego w polskich muzeach*.

Laureaci Nagrody Lindego

- 2014 Wilhelm Genazino i Janusz Rudnicki
- 2015 Marie Luise Scherer i Stefan Chwin
- 2016 Jan Wagner i Kazimierz Brakoniecki
- 2017 Julia Zeh i Magdalena Tulli
- 2018 Małgorzata Szejnert i Navid Kermani

Laureaci Piernikowej Alei Gwiazd

- 2014 Katarzyna Żak i zespół Kobranocka
- 2015 Michał Kwiatkowski i Piotr Głowacki
- 2016 Olga Boładź i Marek Żydowicz
- 2017 Marian Andrzej Filar i Tomasz Organek
- 2018 Filip Wolak i Jarosław Józefowicz

Laureaci Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego Toruń 2016

- Albrecht Menzel - I nagroda
- Gyehee Kim – II nagroda
- Aleksandra Li – III nagroda

Laureaci Nagrody Ciechowskiego

- 2014 Tomasz Organek
- 2015 Błażej Król
- 2016 The Dumplings
- 2017 Hańba
- 2018 – ogłoszenie w grudniu

MOJA STARÓWKA

Zarządzanie starówką

Zespół staromiejski ma dla Torunia szczególne znaczenie. Jest pomnikiem historii najwyższej klasy, który w 1997 roku został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO, ale także centrum aktywnego życia mieszkańców, przedsiębiorców, turystów, uczestników wydarzeń kulturalnych i społecznych. Celem samorządu jest stworzenie jak najlepszych warunków funkcjonowania i rozwoju tego obszaru, a realizację tego zadania koordynuje specjalnie powołane w strukturze urzędu miasta Biuro Toruńskiego Centrum Miasta (działa od 2008 r.).

Od 2015 r. miasto prowadzi „Program działań społeczno-gospodarczych dla zespołu staromiejskiego w Toruniu”. Jest to zestaw 59 zadań realizowanych w jedenastu działach tematycznych, obejmujących zagadnienia gospodarcze, infrastrukturalne, społeczne, kulturalne, związane z bezpieczeństwem, itp. W poszczególnych sferach program jest realizowany przez merytoryczne jednostki miejskie, a całość koordynuje BTCM (zarządzenie nr 24/2018 Prezydenta Miasta Torunia z 24 stycznia 2018 r.).

Zakres tematyczny programu:

1. Działania na rzecz mieszkańców

- wsparcie dla rodzin
- współpraca ze szkołami, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi oraz świetlicami środowiskowymi
- organizacja spotkań integrujących społeczność lokalną
- promocja zdrowia i profilaktyka uzależnień
- udział organizacji pozarządowych w kreowaniu działań na rzecz społeczności lokalnej
- działania na rzecz seniorów
- ograniczenie hałasu generowanego podczas wydarzeń odbywających się na terenie zespołu staromiejskiego

2. Aktywizacja osób bezrobotnych

- Klub Integracji Społecznej - Klub Pracy - Giełda Pracy
- dofinansowanie nowych miejsc pracy
- szkolenia indywidualne i grupowe skorelowane z potrzebami uczestników i pracodawców
- prace interwencyjne, społecznie użyteczne, roboty publiczne i staże zawodowe
- dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- program Aktywizacja i Integracja
- organizacja Toruńskich Dni Kariery
- informator dla przedsiębiorców

3. Wspieranie przedsiębiorczości

- zezwolenie na ekspozycję towaru przed sklepami
- ograniczenie handlu sezonowego wyłącznie do stoisk i ogródków związanych z działalnością gospodarczą na starówce
- program wspierania mikroprzedsiębiorczości w branżach chronionych i zanikających

- preferencje dla przedsiębiorców podejmujących działalność w obrębie starówki po raz pierwszy
- wspieranie przedsiębiorców w działaniach promocyjnych i informacyjnych
- nowy operator Toruńskiego Jarmarku Bożonarodzeniowego (2017-2019)

- wspieranie branż kreatywnych

4. Bezpieczeństwo

- płatne patrole Policji i Straży Miejskiej
- intensyfikacja wykorzystania systemu monitoringu miejskiego
- współpraca z mieszkańcami i przedsiębiorcami w zakresie podniesienia poziomu bezpieczeństwa

5. Włączanie mieszkańców zespołu staromiejskiego w życie kulturalne

- preferencyjne stawki dla artystów wystawiających swoją twórczość na terenie zespołu staromiejskiego
- tworzenie różnorodnej i ogólnodostępnej oferty kulturalnej, skierowanej do społeczności lokalnej
- koordynacja wydarzeń plenerowych odbywających się na terenie zespołu staromiejskiego
- sztuka w przestrzeni zespołu staromiejskiego

6. Program Rewitalizacji Torunia do roku 2023

- realizacja projektów społecznych i infrastrukturalnych na terenie zespołu staromiejskiego

7. Gospodarka lokalami mieszkaniowymi i użytkowymi

- system zamiany lokali mieszkalnych
- rozwój i promocja bazy lokali użytkowych, przeznaczonych na wynajem

8. Nadzór nad stanem technicznym i estetyką budynków oraz przestrzeni

- kontrola stanu technicznego oraz estetyki budynków
- lustracje przestrzeni zespołu staromiejskiego
- kontrola i prewencja bezpieczeństwa przeciwpożarowego
- egzekwowanie wytycznych obowiązujących na drogach wewnętrznych zespołu staromiejskiego

9. Poprawa stanu technicznego i estetyki zabudowy oraz jakości przestrzeni

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zespołu staromiejskiego wraz z otoczeniem
- kodeks Reklamowy Torunia KOREKTOR dla strefy staromiejskiej
- projekt Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap realizacji projektu Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II.
- prace konserwatorskie i remontowe.
- modernizacja obiektów turystycznych, kulturalnych oraz użyteczności publicznej
- program „Moje Podwórko”
- ograniczenie źródeł niskiej emisji
- zagospodarowanie nowych terenów zieleni i miejsc rekreacji
- funkcjonowanie wybiegów dla psów

- zwiększenie liczby ogólnodostępnych toalet z miejscami do przewijania niemowląt, przystosowanych dla osób niepełnosprawnych
- budowa podziemnych pojemników na odpady
- poprawa jakości nośników reklamowych i informacyjnych w przestrzeni zespołu staromiejskiego

10. Organizacja ruchu drogowego

- monitorowanie i usprawnienie funkcjonowania nowej organizacji ruchu drogowego
- wydawanie zezwoleń upoważniających do wjazdu i postoju
- kontrola wjazdu i postoju pojazdów na terenie zespołu staromiejskiego
- efektywne egzekwowanie zakazu parkowania pojazdów przed najważniejszymi obiektami turystycznymi
- systematyczna analiza liczby miejsc do parkowania oraz stworzenie systemu zachęt do korzystania z parkingów podziemnych w otoczeniu starówki
- przebudowa ulic otaczających zespół staromiejski
- roboty drogowe na terenie zespołu staromiejskiego
- rozbudowa i zwiększenie bezpieczeństwa infrastruktury rowerowej

11. Inne

- promocja zespołu staromiejskiego w Toruniu
- rozwój nowych produktów turystycznych
- promocja Programu wśród mieszkańców i przedsiębiorców

Drogi wewnętrzne i estetyka

W 2017 r. weszły w życie przepisy prawa miejscowego pozbawiające ulice: Różaną, Rynek Staromiejski, Szeroką i Królowej Jadwigi kategorii dróg gminnych i wyłączające z użytkowania. Ta strefa ścisłej ochrony, przeznaczona wyłącznie do użytku pieszych, została 1 stycznia 2018 r. rozszerzona o ul. Chełmińską (od skrzyżowania z ul. Franciszkańską do skrzyżowania z ul. Rynek Staromiejski), Rynek Nowomiejski (płyta Rynku Nowomiejskiego, bez okalającej ją jezdni i chodników), ul. Wielkie Garbary (od skrzyżowania z ul. Ślusarską do skrzyżowania z ul. Królowej Jadwigi), ul. Żeglarską (od skrzyżowania z ul. Kopernika do skrzyżowania z ul. Rynek Staromiejski).

Na terenie dróg wewnętrznych obowiązuje kodeks estetyczny określający zasady umieszczania w przestrzeni zespołu staromiejskiego reklam, ogródków gastronomicznych i stoisk handlowych oraz organizowania wydarzeń plenerowych. Dzięki tym zmianom udało się osiągnąć znaczącą poprawę estetyki staromiejskich ulic.

Poprawie estetyki ulic zespołu staromiejskiego służy również działanie pn. **Sztuka w przestrzeni zespołu staromiejskiego**, prowadzone od 2017 r. Dzięki współpracy podjętej ze staromiejskimi przedsiębiorcami oraz właścicielami i zarządcami kamienic w witrynach staromiejskich lokali umieszczone są historyczne zdjęcia toruńskich ulic i budynków (ul.

Królowej Jadwigi 7, ul. Przedzamcze 20/Wielkie Garbary 23) oraz reprodukcje dzieł sztuki, pochodzące z kolekcji Centrum Sztuki Współczesnej Torunia i wiersze lokalnych poetów w opracowaniu graficznym studentów Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (sklep Żabka na ul. Szerokiej 13-15).

Ważnym elementem poprawy estetyki i jakości staromiejskiej przestrzeni jest wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań, przyjaznych dla użytkowników. Od 2017 r. mieszkańcy i turyści mogą korzystać z **parkletów**, zazielenionych miejsc do odpoczynku zlokalizowanych na Rynku Staromiejskim i Nowomiejskim, a od 2018 r. również na ul. Mostowej. W 2018 r. przy na skwerze przy Muzeum Etnograficznym, bezpośrednio przy alejce prowadzącej na starówce stanęła pierwsza w mieście **zielona ławka**, zasilana energią słoneczną i pozwalająca na ładowanie urządzeń elektronicznych oraz skorzystanie z bezpłatnego dostępu do sieci internetowej.

Moje podwórko

Zagospodarowane na cele rekreacyjne oraz pełne zieleni wewnętrzne dziedzińce kamienic mają ogromne znaczenie dla poprawy warunków życia mieszkańców zwartej staromiejskiej zabudowy. Program „Moje Podwórko”, prowadzony od 2015 r., stwarza możliwość współfinansowania z budżetu miasta wydatków wspólnot mieszkaniowych na zagospodarowanie, na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, terenów przyległych do nieruchomości mieszkaniowych, czyli podwórek. W latach 2015-2016 Program obejmował podwórka kamienic położonych na terenie zespołu staromiejskiego, a od 2017 r. również na Bydgoskim Przedmieściu. Dzięki wsparciu finansowemu Gminy sięgającemu blisko 113 000 zł w latach 2015-

2017 odnowiono 14 podwórek. W 2018 r. rozdysponowano 150 000 zł na odnowienie 13 podwórek. Łącznie w latach 2015- 2018 odnowiono 27 podwórek za kwotę 260 tys. zł.

W poprawę estetyki przestrzeni staromiejskiej angażują się także mieszkańcy, którzy od 2016 r. mają **możliwość odpracowywania zaległości czynszowych** wobec Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej poprzez wykonywanie drobnych prac porządkowych i remontowych na terenie zespołu staromiejskiego. Z tej możliwości skorzystało 17 osób, które przepracowały łącznie około 2500 godzin, odpracowując ponad 17 000 zł zadłużenia.

Od 1 października 2017 roku na terenie zespołu staromiejskiego funkcjonuje **program lojalnościowy Moja starówk@**, wspólne przedsięwzięcie staromiejskich przedsiębiorców i Gminy Miasta Toruń, koordynowane przez Biuro Toruńskiego Centrum Miasta. Celem programu jest zachęcenie mieszkańców Torunia do robienia zakupów i spędzania wolnego czasu na starówce. Partnerami programu lojalnościowego jest **prawie 70 punktów** prowadzących działalność gospodarczą na obszarze zespołu staromiejskiego Torunia, oferujących szeroki wachlarz usług. Są wśród nich m.in. sklepy odzieżowe, obuwnicze, optometrie, restauracje, kluby, kawiarnie, księgarnie, kancelaria prawnicza. Każdy punkt partnerski, oferuje rabaty na zakupy i usługi na toruńskiej starówce dla posiadaczy kart Moja Starówk@.

Kontynuując dobrą współpracę z przedsiębiorcami z zespołu staromiejskiego, właścicielom staromiejskich lokali gastronomicznych została zaproponowana w 2018 r. obniżka opłat za wynajem terenu wykorzystywanego pod ogródki gastronomiczne w zamian za bezpłatne udostępnienie toalet turystom. Działanie pod nazwą **FREE TOILET**, funkcjonujące

obecnie w 17 staromiejskich lokalach gastronomicznych, przyczyniło się do zwiększenia komfortu zwiedzania starówki przez toruńskich gości oraz wpisało się w tendencje znane z innych dużych miast polskich i europejskich.

W 2017 r. została podpisana **deklaracja współpracy w zakresie bezpieczeństwa** mieszkańców i turystów na terenie zespołu staromiejskiego. Sygnatariuszami dokumentu są Gmina Miasta Toruń, Komenda Miejska Policji w Toruniu oraz restauratorzy i właściciele klubów nocnych, położonych na terenie toruńskiej starówki.

Na podstawie deklaracji wzmocniona została komunikacja pomiędzy służbami bezpieczeństwa i pracownikami klubów nocnych oraz restauracji, które skuteczniej wymieniają się informacjami na temat potencjalnych zagrożeń spokoju i bezpieczeństwa publicznego. W szkoleniach prowadzonych przez toruńską policję i straż miejską, dotyczących bezpieczeństwa, wzięło udział prawie 50 przedsiębiorców z toruńskiej starówki.

Leksykon współczesnego miasta

W 2016 r. dwanaście miast z dziewięciu krajów europejskich podjęło wspólnie projekt „Gen-Y City” z programu Urbact III. Polskę w tym gronie reprezentowały dwa samorządy miejskie: Toruń i Poznań. Osiem międzynarodowych spotkań uczestników tej inicjatywy, rozpisanych na trzy lata (do 2018 r.), pozwoliło zgromadzić wartościowy i naukowo opracowany materiał, poświęcony zrównoważonej polityce miejskiej, aktywności tzw. pokolenia Y czy otwartości europejskich metropolii na powstawanie branż kreatywnych i przedsiębiorstw innowacyjnych.

Zasób najlepszych wykazanych praktyk miejskich i pojęć teoretycznych w tym zakresie został zredagowany w przejrzystej formule **Leksykonu współczesnego miasta** – wydanego w formie papierowej oraz elektronicznej. Dzięki współpracy z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika, Toruń jako pierwsze miasto w Polsce wydało w 2017 r. publikację poświęconą współczesnym trendom w rozwoju miast. O wiarygodności tego opracowania świadczy prestiż zespołu naukowców z Katedry Studiów Miejskich i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, którzy podjęli się opracowania haseł, a za ilustracje do większości z nich posłużyły obiekty i rozwiązania toruńskie.

Efektom współpracy podjętej przy realizacji projektu „Gen-Y City” było przystąpienie do międzynarodowego projektu HOP Hearts Open People, finansowanego z Programu Europa dla Obywateli, realizowanego w 2017 oraz 2018 r. W ramach projektu została zorganizowana międzynarodowa konferencja o wolontariacie miejskim. Miasta biorące udział w konferencji to Klajpeda (Litwa), Dyneburg (Łotwa) - partnerzy Torunia w projekcie Gen-Y City, realizowanym w ramach programu Urbact, a także Kowno (Litwa) i Getynga (Niemcy) – które są również miastami partnerskimi Torunia. Konferencja miała charakter warsztatowy. Dzięki wzajemnej

wymianie doświadczeń powstał spójny model wolontariatu, który będzie można wdrożyć również w naszym mieście.

Zespół staromiejski to także miejsce cyklicznych wydarzeń integrujących społeczność lokalną. Od 2016 r., w okresie od kwietnia do października na Rynku Nowomiejskim odbywają się **pchle targi**, a od 2017 r. – **jarmarki śniadaniowe**. Wydarzenia cieszą się dużym zainteresowaniem - pchle tragi skupiają regularnie liczne grono miłośników drobnego handlu i wymiany (w każdej edycji bierze udział ok. 100 wystawców, a liczbę uczestników szacuje się na ok. 5 tys.), a jarmarki śniadaniowe to okazja do zaprezentowania produktów żywnościowych i degustacji w stylu „slow life”. Dotychczas mieszkańcy mogli uczestniczyć w 19 pchlich targach i 31 jarmarkach śniadaniowych.

Niezwykle atrakcyjne stały się sobotnie animacje dla dzieci na placu Podominańskim. Są organizowane w okresie letnim, a w latach 2015-2018 dzieci mieszkające na starówce oraz goszczące w naszym mieście podczas wakacji miały okazję bawić się tam bezpiecznie i wesoło aż 30 razy.

Staromiejska Wigilia

Co roku, od 2009 r., bezpośrednio przed Świętami Bożego Narodzenia na Rynku Nowomiejskim organizowane jest wigilijne spotkanie, które jest okazją do podzielenia się opłatkiem, wspólnej wieszki i przedświątecznego spotkania prezydenta i biskupa toruńskiego z mieszkańcami. To także

sposobność do wsparcia osób niezamożnych drobnymi upominkami. W spotkaniu wigilijnym na Rynku Nowomiejskim bierze co roku udział ok. 3 tys. osób.

Od 2017 r. nową oprawę zyskał także Toruński Jarmark Bożonarodzeniowy odbywający się na Rynku Staromiejskim. Organizacja wydarzenia została powierzona podmiotowi zewnętrznemu wyłonionemu w konkursie. Ważnym elementem jarmarku jest bogata oprawa artystyczna oraz włączenie do udziału lokalnych gastronomów i handlowców.

Ważnym elementem integrującym i wzmacniającym więzi sąsiedzkie zespołu staromiejskiego są także święta ulic, organizowane przez mieszkańców i przedsiębiorców, we współpracy z Biurem Toruńskiego Centrum Miasta. W latach 2014-2018 swoje święta obchodziły staromiejskie ulice aż 23 razy. W latach 2016-2018 punktem kulminacyjnym święta ul. Szerokiej i Królowej Jadwigi były pokazy mody organizowane przez sklepy działające na starówce, a w rolę modeli i modelek wcielili się mieszkańcy Torunia.

MIASTO TURYSTYCZNE

Mikołaj Kopernik i toruńskie pierniki - to dwa najczęstsze i najsilniejsze skojarzenia wskazywane przez turystów pytanych o Toruń. Kolejnym jest Stare Miasto i znajdujące się tam najwyższej klasy światowej zabytki. Od lat Toruń jest pozytywnie postrzegany poprzez te trzy niezmiennie i niezwykle silne znaki rozpoznawcze. I to właśnie wokół nich budowana jest strategia promocyjna naszego miasta.

Na przestrzeni ostatnich lat konsekwentnie podkreślamy w działaniach promocyjnych powyższe skojarzenia. Powstają coraz liczniej miejsca przeznaczone dla turystów, których głównym zadaniem jest kultywowanie tradycji piernikarskich Miasta. Mikołaj Kopernik zaś stał się ikoną Torunia rozpoznawaną praktycznie na całym świecie, łącznie z turystami z Dalekiego Wschodu, gdzie postać astronoma cieszy się ogromnym szacunkiem.

Turyści w Toruniu

W latach 2015-2018 kontynuowane były coroczne badania ruchu turystycznego w Toruniu. Dzięki temu monitoringowi, prowadzonemu od wielu lat, miasto dysponuje szczegółowymi danymi o liczbie i strukturze odwiedzających nas gości, ale także wiedzą o ich potrzebach i upodobaniach, co pozwala lepiej dopasowywać ofertę miejską i biznesową kierowaną do turystów.

Rok 2015 był pierwszym, w którym liczba turystów odwiedzających Toruń przekroczyła 2 miliony. W kolejnych latach utrzymuje się wyraźna tendencja wzrostowa, a rok 2017 zamknął rekordową liczbą prawie 2,4 mln osób.

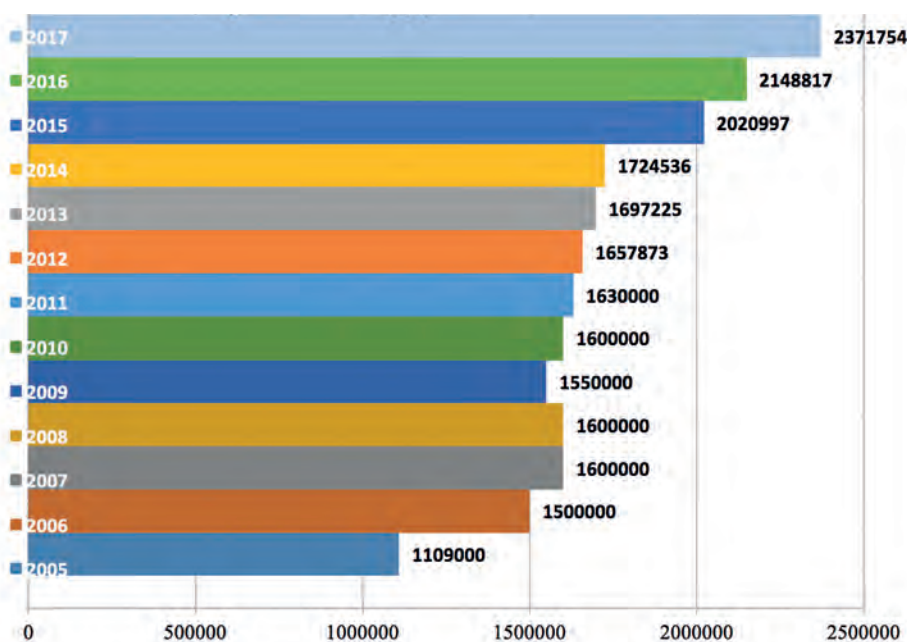
Badania pokazują, że największy udział w rynku turystycznym naszego miasta mają Polacy - w zależności od roku waha się w granicach 80-87% ogółu osób odwiedzających Toruń. Wśród nich znaczącą grupę stanowią mieszkańcy naszego województwa i regionów sąsiadujących z kujawsko-pomorskim (mazowieckie, pomorskie, wielkopolskie, łódzkie, warmińsko-mazurskie).

Turyści zagraniczni, którzy meldowali się w 2017 r. w toruńskich hotelach pochodzą z 47 krajów. W tej grupie dominują Niemcy (27%), którzy są znani z zamiłowania do podróży, i którzy w swoich przewodnikach turystycznych i mediach opisują Toruń jako miasto, które należy zobaczyć. Na kolejnych miejscach plasują się: Brytyjczycy, Hiszpanie, Amerykanie, Włosi i Francuzi. Jednym z magnesów przyciągających turystów z zagranicy jest fakt, iż Toruń znajduje się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO - jest to szczególnie ważna informacja dla turystów z dalekiego wschodu, których liczba z roku na rok się zwiększa.

Średni wiek polskiego turysty w Toruniu to 30 lat, a turysty zagranicznego - 35. Najliczniejsze grupy wiekowe to przedziały 27-40 lat oraz 19-26 lat. Kolejną wśród Polaków stanowią osoby poniżej 18. roku życia (nieco ponad 20%), a wśród obcokrajowców są to 41-50-latkowie.

Ponad 43% turystów spędza w mieście więcej niż jeden dzień, a więc korzystają oni z noclegów, przy czym w przypadku turystów zagranicznych odsetek ten w roku 2017 przekroczył 61%. Liczba miejsc noclegowych, którymi obecnie dysponuje Toruń, wynosi 5,3 tys.

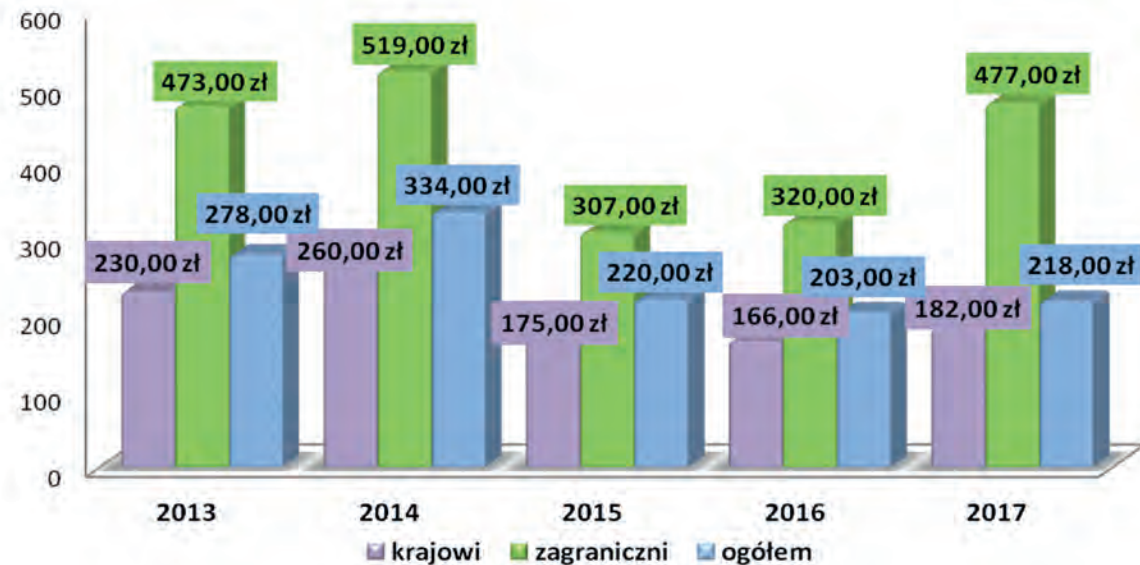
Liczba turystów odwiedzających Toruń w latach 2005-2017

Ile wydają turyści?

Zdecydowanie więcej pieniędzy zostawiają w Toruniu turyści zagraniczni. Z badań wynika, że w roku 2017 było to 477

zł na osobę. Natomiast turyści krajowi wydają średnio 182 zł. Rekordowy pod tym względem był rok 2014 - odpowiednio 519 zł i 260 zł. W latach 2015-2016 nieco oszczędniejsi byli obcokrajowcy, którzy wydawali nieco ponad 320 zł.

Wybrane działania z zakresu promocji turystycznej

Promocja Torunia na targach turystycznych:

- Mediolan – Wystawa Światowa Expo (2015)
- Frankfurt – Międzynarodowe Targi Przemysłu Kongresowego IMEX (2015)
- Barcelona – Targi IBTM (2016)
- Moguncja – Targi Turystyczne (2017)
- Berlin – ITB Berlin (2015, 2017, 2018)
- Rostock – 38. Międzynarodowy Zjazd Miast Nowej Hanzy (2018)
- Toruń – Targi Turystyczne Wypoczynek (2015, 2016, 2017, 2018)
- Łódź – Na Styku Kultur (2015, 2016, 2017,)
- Poznań – Tour Salon (2015, 2016, 2017, 2018)
- Gdańsk – Targi Free Time (2016, 2017, 2018)

- Bydgoszcz – Targi „Travel & Taste” (2016, 2017)
- Warszawa – Targi TT Warsaw (2016, 2017)
- Nadarzyn – Targi Turystyczne World Travel Show (2016, 2017)
- Gdańsk – Jarmark Dominikański (2016, 2018)
- Kielce – Targi Bike Expo (2016)
- Katowice – Targi Globalnie (2018)
- **„Dni Polskie w Pradze”** (2015, 2016)

Największa polska impreza (plenerowa) w Republice Czeskiej, przyciągająca uwagę ponad 10 tys. odwiedzających.

Akcja promocyjna „Zimowe City Breaks” (2015)

Konkurs zorganizowany przez Polską Organizację Turystyczną (POT) popularyzujący walory turystyczne siedmiu polskich miast: Gdańska, Krakowa, Lublina, Poznania, Torunia, Warszawy i Wrocławia.

Turniej Miast Kopernikańskich i Partnerskich (od 2015)

Coroczna impreza o charakterze turystyczno-rekreacyjnym promująca miasta związane z Mikołajem Kopernikiem.

Toruński Festiwal Smaków (od 2015)

Impreza poświęcona specjalom z czasów Kopernika, konkurs kulinarny „O chochlę Prezydenta Miasta Torunia”, a także warsztaty, pokazy i degustacje z udziałem znanych kucharzy.

Święto Toruńskiego Piernika (od 2015)

Sztandarowa impreza promocyjna, podczas której wszystko kręci się wokół toruńskich pierników organizowana przy udziale Fabryki Cukierniczej Kopernik.

Pociągi turystyczne Piernik, Ko-Piernik i Niedźwiadek (od 2015)

Wiosną turyści z Poznania przyjeżdżają do Torunia pociągiem „Piernik” prowadzonym przez zabytkowy parowóz z Poznania do Torunia, a na trasie przejazdu czekają na nich liczne atrakcje. Dodatkowo mieszkańcy Torunia mają okazję skorzystać z przejazdów specjalnymi pociągami turystycznymi „Ko-Piernik” i „Niedźwiadek” na trasach kolejowych województwa kujawsko-pomorskiego, biegnących z Torunia przez Chełmżę, Unisław i Ostromecko do Bydgoszczy i z powrotem przez Solec Kujawski. W „Niedźwiadku” role gościnnych gospodarzy pełnili samorządowcy z Torunia i Kościerzyny, a w „Ko-Pierniku” z Chełmży, Unisławia i Ostromecka.

XXI Międzynarodowy Zlot Miłośników Citroena 2CV (2015)

Jedna z największych światowych imprez turystyki motorowej, skupiająca miłośników Citroena 2CV. Toruń był gospodarzem tego wydarzenia latem 2015 r. Przyjechało 6 696 osób i 2 561 aut, znanych także jako „brzydkie kaczątko”, z 35 krajów świata. Uroczystość otwarcia zlotu i obejrzało na toruńskiej Motoarenie ponad 6 tys. widzów, a w wielkiej paradzie na zakończenie zlotu swoje wdzięki na Bulwarze Filadelfijskim prezentowało ponad 900 2CV-ek.

Study-Tour, Study-Press (od 2015))

Wizyty współorganizowane z zagranicznymi ośrodkami Polskiej Organizacji Turystycznej oraz Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną

- 2015 – dziennikarze z Niemiec, Holandii i Włoch;
- 2016 - dziennikarze lub touroperatorzy z Włoch, Korei Południowej, Belgii, Rosji
- 2017 - dziennikarze lub touroperatorzy z Hiszpanii, USA, Japonii, Ameryki Południowej, Skandynawii, Ukrainy
- 2018 - dziennikarze lub touroperatorzy z Niemiec, Hiszpanii, Włoch, Francji, USA, Litwy
- **Rok Rzeki Wisły** (2017, 2018)

W roku 2017 – 550. rocznicę pierwszego wolnego flisu świętowano jako Rok Rzeki Wisły. W ciągu całego roku odbyło się szereg wydarzeń poświęconych Królowej Polskich Rzek. Punktem kulminacyjnym obchodów był Festiwal Wisły zorganizowany w Toruniu w dniach 14-15 sierpnia 2017 r., który był okazją do spotkania z magiczną rzeką, tradycją nadrzezną, ludźmi, którzy rekonstruują dawne drewniane jednostki pływające – większe: szkuty, galary i baty, którymi kiedyś spławiano Wisłą towary, a także mniejsze łodzie służące głównie do połowu ryb. Impreza kontynuowana w 2018 r. w ramach festiwalu odbywają się m.in. regaty żeglarskie, targi kulinarne „nadwiślańskie smaki”, jarmark tradycyjnych produktów regionów nadwiślańskich, stoiska edukacyjne prezentujące dawne rzemiosła i zawody m. in. szkutnictwo, powroźnictwo, ciesielstwo okrętowe, rybactwo, kulturę i folklor regionów nadwiślańskich, Przegląd Piosenki Żeglarskiej „Szkućka”, imponująca parada kilkudziesięciu statków i łodzi wzdłuż Bulwaru Filadelfijskiego biorących udział w największym w Polsce zlocie tradycyjnych jednostek rzecznych, rejsy dla publiczności, regaty dłubanek wykonanych samodzielnie przez uczestników warsztatów towarzyszących festiwalowi. Imprezę wieńczy widowisko światło-woda-dźwięk: nastrojowe dźwięki, kolorowe podświetlenia statków i łodzi pod żaglami, niezwykle oświetlenie staromiejskich murów, czyli połączenie nowoczesnej formy artystycznej i technologii z historią i tradycją rzeczną.

Konkurs „Tropielec toruńskich tajemnic” (od 2015)

Letni rodzinny konkurs wiedzy o Toruniu dla najmłodszych. W 2018 roku w czasie trwania konkursu od 1 maja do 30 września wpłynęła rekordowa ze wszystkich edycji ilość ponad 1400 zgłoszeń z prawidłowymi odpowiedziami, w 2017 roku zgłoszeń było 1200. Nagrodami w konkursie są zestawy klocków Lego, których w 2018 roku rozlosowano 80.

Akcja „Toruń za pół ceny”

Kolejne edycje akcji organizowanej od 2010 r. przez miasto wspólnie z partnerem medialnym - siecią EUROZET. Od 2015 r. akcja przebiega w edycji wiosennej (kwiecień) oraz jesiennej (październik). Ideą przedsięwzięcia jest stworzenie wspólnie z partnerami akcji atrakcyjnej rabatowo oferty, która przyciągnie turystów i wydłuży sezon turystyczny w Toruniu. W każdej edycji akcji uczestniczy ponad 200 partnerów oferujących swoje usługi i produkty z rabatem. Reprezentowane branże: hotele/hostele, restauracje/kawiarnie, instytucje kulturalne, handel, usługi, kluby, transport.

Promocja Torunia

Kadencja 2014-2018 to lata konsekwentnych i różnorodnych działań samorządu na rzecz promocji miasta w kraju i na świecie pod hasłem „Toruń Porusza”. Systematyczny wzrost liczby odwiedzających nas turystów, gości biznesowych czy wycieczek szkolnych potwierdza, że Toruń to obecnie must-see dla każdego niezależnie od wieku, płci czy wykształcenia.

Swoimi różnymi formami promocji miasto stara się dotrzeć do każdego, kto ceni sobie nie tylko obcowanie z historią, unikalną architekturą czy słynnymi na całym świecie piernikami (pisał o nich nawet New York Times). Coraz większą rzeszę gości Torunia tworzą uczestnicy rozmaitych imprez sportowych, kulturalnych wydarzeń na najwyższym poziomie czy prestiżowych wydarzeń biznesowych, naukowych i konferencyjnych. Docieramy do nich wykorzystując wszelkiego rodzaju narzędzia.

Lokowanie miasta w serialu produkcji TVN pt. „Lekarze” i sukces marketingowy, jaki się z tym wiązał (liczony w milionach zł ekwiwalent reklamowy oraz sprzedaż praw do serialu do takich krajów, jak USA, Rosja czy Chiny) potwierdzają założenie, że tego typu działanie to dobra i skuteczna forma promocji. Stąd też wielokrotnie na przestrzeni minionych lat mogliśmy zobaczyć Toruń w najróżniejszych produkcjach: kinowych („Habit i zbroja”, „Excentrycy”), telewizyjnych w kraju („Okrasa łamie przepisy”, „Dzień dobry TVN”, „Polska filmowa” dla Canal + Discovery) czy zagranicznych („Hairy Bikers” dla BBC czy „Copernicus” dla japońskiej NHK).

W umacnianiu pozycji Torunia jako miejsca organizacji ważnych wydarzeń kulturalnych swoją rolę miały także odbywające się na Motoarenie koncerty letnie, transmitowane na żywo przez TVP, a także gala Stinga i Anny Marii Jopek retransmitowana w Nowy Rok 2017 czy koncerty z udziałem gwiazd polskiej estrady, wielokrotnie emitowane, nie tylko w okresie świątecznym. Programy z Torunia oglądać mogliśmy również na telewizyjnych kanałach grupy National Geographic.

O dziesiątkach organizowanych w Toruniu imprez dowiedzieć się można z wiszących w trakcie sezonu turystycznego billboardach, czytając prasę czy słuchając radia. Atrakcje naszego miasta mogli również poznać pasażerowie czytający miesięczniki pokładowe linii Ryanair czy WizzAir.

Toruń promował się podczas dedykowanych eventów promocyjnych nad polskim morzem czy w obleganych turystycznie polskich miastach: Krakowie, Wrocławiu, Sopocie i Warszawie. Gminie pomagają w tym organizacje pozarządowe, dla których organizowany jest od 3 lat konkurs na promocję miasta.

Miasto w pełni korzystało również z możliwości, jakie daje internet. Współpracowaliśmy z największymi w Polsce portalami informacyjnymi (np. onet) czy ze znanymi vlogerami (patrz: Historia bez cenzury), dzięki którym docieramy do młodego pokolenia. Użytkownicy facebook’a, instagrama czy youtube’a niejednokrotnie mieli okazję spotkać się z treściami, w których Toruń gra główną rolę.

Nie można nie wspomnieć o wydaniu w 2017 r. toruńskiej edycji najpopularniejszej gry planszowej na świecie – Monopoly, w której promowane są najpiękniejsze toruńskie zabytki i miejsca. W minionej kadencji powstał też na zlecenie miasta nowy film promocyjny, w którym, dzięki wykorzystaniu najnowszych technik audiowizualnych, stworzony został dynamiczny obraz Torunia historycznego i współczesnego, atrakcyjny dla współczesnych widzów.

Wybrane działania promocyjne w latach 2015-2018

Toruń Porusza - od 2014 r. miasto realizuje swoje działania promocyjne pod marką „Toruń Porusza”. Głównym motywem kampanii wizerunkowej jest grafika autorstwa Moniki Bojarskiej.

- Letnie koncerty plenerowe z gwiazdami polskiej muzyki rozrywkowej na Motoarenie z transmisją na żywo. Koncerty odbyły się w roku 2014, 2015 i 2018.
- Lokowanie produktu - po udanej współpracy z TVN przy realizacji serialu „Lekarze” marka Toruń pojawia się w kolejnych produkcjach telewizyjnych i filmowych:
 - „Habit i zbroja” - (koprodukcja polsko-niemiecko-francusko-litewska) - film o historii zakonu krzyżackiego w reż. Pawła Pitery z udziałem narratora hollywoodzkiej sławy Stacey’ego Keacha. Premiera odbyła się w sierpniu 2017 r. w CKK Jordanki.
 - „Excentrycy”

- „Okrasa łamie przepisy” (TVP)
- Dzień dobry TVN
- Ferie w Grodzie Kopernika (TVP)
- Polska filmowa (Canal + Discovery)
- Copernicus (japońska NHK)
- Hairy Bikers (BBC)
- Telewizyjna gala Stinga i Anny Marii Jopek w CKK Jordanki (TVP)
- Prezentacja Torunia jako atrakcyjnego ośrodka turystycznego wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO z rozwiniętą infrastrukturą oraz bogatą ofertą wydarzeń kulturalnych i sportowych - na łamach czasopisma pokładowego „WizzMag” dostępnego we wszystkich samolotach linii lotniczych WizzAir od czerwca do września 2016.
- Wizyty Korpusu Dyplomatycznego
- Toruń w The Sunday Times - luty 2016 i sierpień 2017. Jako jedno z pięciu miast europejskich i jedyne z polskich Toruń prezentował swoje walory w dodatku weekendowym do The Sunday Times – Unesco from past to present (2016) - wydane z okazji 70-lecia powołania Unesco oraz Unesco from past to future (2017). Nakład – 250 tys. egzemplarzy na Londyn i południową część Anglii.
- Nowy film promocyjny
- Gra planszowa Monopoly – edycja Toruń
- Toruń na wystawach w Warszawie
- W 2014 r. BBW Expo autorstwa podróżnika Bogdana Wawrzyńczyka pn. Polska x 16, prezentująca najpiękniejsze polskie miastan na Krakowskim Przedmieściu oraz w Centrum Kultury Wilanów (Warszawa) stanęła wystawa prezentująca najpiękniejsze polskie miasta warte odwiedzenia. Współpraca kontynuowana w roku 2017 i 2018 (wystawy dotyczyły najciekawszych wydarzeń kulturalno-sportowych w polskich miastach).
- Wystawa w Sejmie RP z okazji 20-lecia wpisania średniowiecznego zespołu miejskiego Torunia na listę światowego dziedzictwa UNESCO (wrzesień 2017).

- Toruń za pół ceny - wspólna akcja miasta i grupy Eurozet. Największa tego typu akcja w Polsce. Za nami już 15. edycja akcji, która odbyła się od 12 do 14 października 2018 r.
- Promocja Torunia i Bella Skyway Festival w kanałach medialnych grupy National Geographic Channel – pakiet sponsorski w ramach patronatu medialnego nad imprezą w 2017 i 2018 r.
 - 60-sekundowa winieta promująca Festiwal była emitowana kilkadziesiąt razy na antenie National Geographic, Nat Geo People, a także zamieszczona na kanale YouTube National Geographic, na fanpage'u National Geographic na Facebook'u, na fanpage'u fotografa Adama Brzozy realizującego relację zdjęciową z Bella Skyway Festival 2017 i 2018.
 - 15-sekundowy spot partnerski miał 50 emisji na antenie National Geographic
 - 8-sekundowy billboard sponsorski był emitowany łącznie ponad 220 razy na antenach National Geographic, NAT Geo People, NAT Geo WILD, FOX, FOX Comedy.
- Toruń na billboardach - w latach 2015-2018 Toruń reklamował się na wielkoformatowych billboardach w wybranych polskich miastach. W ramach tych kampanii promowane były najciekawsze wydarzenia kulturalne i sportowe. Ekspozycja wymieniana na nową na początku każdego miesiąca. Stały, rozpoznawalny layout przez wszystkie lata kampanii.
- Toruń w liniach lotniczych - promocja Torunia (turystyczna i biznesowa) za pośrednictwem linii Ryanair w ramach wspólnej umowy z Województwem i Bydgoszczą w latach 2014-2017 - reklama na poszyciu samolotu, reklama w magazynie pokładowym, bannery wyświetlane na stronie przewoźnika, reklama w mailingu.
- Toruń w internecie - portale internetowe, media społecznościowe, współpraca z vlogerami:

Miasto Toruń - kampania billboardowa

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Okres kampanii	15 czerwca - 31 grudnia	2 maja - 30 września	2 maja - 30 września	2 maja - 30 września
Liczba kampanii	7	5	5	5
Łączna liczba billboardów	35 (+2 dodatkowe)	50 (+1 dodatkowy)	50 (+1 dodatkowy)	50 (+7 dodatkowy)
Ilość miast	8	7	10	10
Wykaz miast z podziałem na liczbę billboardów	Gdańsk - 7 Gdynia - 4 Sopot - 2 Łódź - 7 Poznań - 5 Olsztyn - 5 Płock - 3 Gniezno - 2	Gdańsk - 8 Gdynia - 4 Sopot - 4 Łódź - 10 Poznań - 10 Olsztyn - 9 Płock - 5	Gdańsk - 8 Gdynia - 4 Łódź - 8 Poznań - 8 Olsztyn - 6 Płock - 4 Bydgoszcz - 5 Włocławek - 3 Grudziądz - 2 Inowrocław - 2	Gdańsk - 8 Gdynia - 4 Łódź - 8 Poznań - 8 Olsztyn - 6 Płock - 4 Bydgoszcz - 5 Włocławek - 3 Grudziądz - 2 Inowrocław - 2

- Onet.pl - promocja Torunia na portalu onet.pl przy okazji wybranych wydarzeń, tj. Bella Skyway Festival (sierpień 2017) i Place des Anges (wrzesień 2017) - ponad 1,5 mln odsłon billboardu oraz 100 tys. odsłon spotu video. Analogiczna współpraca w latach 2015 i 2016.
- Posty sponsorowane na miejskim kanale facebookowym „Mój Toruń” – przykład: zapowiedź Bella Skyway Festival z dotarciem ponad 500 tys.
- Realizacja w 2017 r. na kanale cyklu „Historia bez cenzury” dwóch filmów videocast o toruńskiej starówce - główne motywy to życie w miastach późnego średniowiecza i Mikołaj Kopernik. Działanie skierowane do młodych użytkowników Internetu. Ciekawe statystyki: odcinek: „Kaszę po ryju – średniowieczne miasto” - ponad 400 tys. wyświetleń, 14 tys. polubień, 1,1 tys. komentarzy; odcinek: „Astronomiczny łeb – Mikołaj Kopernik” - ponad 357 tys. wyświetleń, 14 tys. polubień, 834 komentarzy.

Toruń w radio

- Toruń w pięciu 5-minutowych audycjach radiowej Trójki wyemitowanych 29.09.2016 r. pn. „**Trójka wraca do korzeni**”. Ciekawostki związane z miastem, jego kulturą, tradycją i miejscami wartymi odwiedzenia. Rozmowy z zaproszonymi gośćmi. Luźna, ciekawa i inspirująca formuła programu.
- Toruń w audycji Trójki pn. „**Mój Sskarbie**”. 11 i 25 września 2017 r. prowadząca program Natalia Grzeszczyk odkrywała wraz ze słuchaczami „skarby” Torunia. Audycja

zapowiadana i promowana kilkudziesięcioma spotami sponsorskimi

Konkurs na promocję Torunia

- Od 2016 r. Wydział Promocji ogłasza konkurs dla NGO's na realizację projektów promujących Toruń w kraju i za granicą. W ramach działania zrealizowano m.in. działania promocyjne prowadzone przez Galerię Rusz w 2016 r. we Wrocławiu, podczas imprez ESK 2016 oraz w Krakowie z okazji 20-lecia wpisu na listę UNESCO i w 2018 r. w Katowicach.
- Mobilna i lotnicza kampania promocyjna w ośrodkach nadmorskich (Ustka, Karwia, Jastrzębia Góra, Władysławowo) oraz w Giżycku - stoisko promocyjne, spoty wideo, objazdy po miastach obranowanymi segway'ami, loty motoparalotniami z holowanymi rękawami zapraszającymi do Torunia (2017, 2018).

Działania wewnętrzne

- Tu mieszkam, tu zostawiam swój 1% - kampania zachęcająca mieszkańców Torunia do przekazywania 1% podatku dochodowego dla toruńskich organizacji pożytku publicznego.
- Tydzień Tolerancji (od 2016 r.) oraz wystawa (listopad 2017 r.) autorstwa Marka Czarneckiego pn. „Toruńczycy z wyboru”, prezentująca obcokrajowców z różnych stron świata, którzy związali swoje życie prywatne i zawodowe z Toruniem – akcja promująca tolerancję, otwartość i przyjazność.
- Kibicujmy naszym w RIO – kampania zachęcająca mieszkańców do wspólnego kibicowania i śledzenia poczynania sportowców toruńskich, którzy startowali na Igrzyskach

Olimpijskich w Rio de Janeiro. O wynikach naszych reprezentantów informowano na bieżąco na miejskim kanale na facebook'u „Mój Toruń”.

- Jordanki jednym z 7 Nowych Cudów Polski – kampania zachęcająca Torunian do głosowania na CKK Jordanki w plebiscytcie magazynu National Geographic na „nowe cuda Polski”. Podobnie jak w przypadku podobnego plebiscytu, organizowanego w 2007 r. przez dziennik *Rzeczpospolita*, w którym nocna panorama Torunia uznana została jednym z 7 cudów Polski, CKK Jordanki znalazły się w gronie laureatów, którym przyznano tytuł cudu.
- Konkursy na miejskim profilu na facebook'u „Mój Toruń”, w których wygrać można m.in. wejściówki na daną imprezę.
- Od 2015 r. wydajemy kalendarz promocyjny, który powstaje wyłącznie ze zdjęć przysłanych przez fanów strony „Mój Toruń” – kalendarz jest również nagrodą w miejskich konkursach.
- W 2018 r. udział w konkursie World Travel Show „Siedem Cudów Polski na 100-lecie niepodległości”.

Współpraca z miastami partnerskimi

Gmina Miasta Torunia, poza licznymi kontaktami i przedsięwzięciami realizowanymi z partnerami zagranicznymi, a dotyczącymi głównie okazjonalnych, jubileuszowych i biznesowych wydarzeń odbywających się w naszym mieście, współpracuje z 12 miastami partnerskimi. W latach 2014-

2018 decyzją Rady Miasta Torunia do dziesięciu miast bliźniaczych dołączyły kolejne dwa:

- Angers we Francji - umowa podpisana 9 maja 2016 r.
- Kowno na Litwie - umowa podpisana 16 lutego 2018 r.

Rok 2018 poświęcony był obchodom 40-lecia współpracy Torunia z Getyngą, jednemu z najstarszych partnerstw polsko - niemieckich. W obu miastach odbyło się z tej okazji wiele przedsięwzięć. Grupy mieszkańców wzięły udział w wymianie kulturalno – turystycznej: w Getyndze podczas Święta Bractw Kurkowych, a w Toruniu podczas Bella Skyway Festival. W obu miastach mogliśmy uczestniczyć we wspólnych koncertach orkiestr symfonicznych.

Wymianę przeprowadziły również galerie sztuki. W toruńskim Centrum Sztuki Współczesnej gościliśmy prace getyńskich artystów pt. „40 artystów na 40-lecie współpracy partnerskiej Getyngi i Torunia”, a toruńskie prace wystawiono w Domu Artysty w Getyndze pt. „3-2-1-Ö”. W Getyndze otwarta też została wystawa „Porozumienie”, poświęcona postaci Samuela Bogumiła Lindego i laureatom nagrody jego imienia oraz getyńska edycja festiwalu Skyway.

W Toruniu został zrealizowany projekt badawczo - naukowy „Kosmiczny Tydzień w Mieście Kopernika” metodą IBL (Inquiry Based Learning) z udziałem grup młodych ludzi z Getyngi, Wittenbergii (Niemcy), Kowna (Litwa), Łucka (Ukraina), Cheltenham (Wlk Brytania) i Torunia. Przez tydzień, na przełomie lipca i sierpnia 2018, grupy młodych ludzi w towarzystwie dwóch liderów, postawione zostały w roli naukowców - odkrywców praw przyrody w pracowniach badawczych Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy”.

Wybrane działania w latach 2015-2018:

2015

- Wizyta stażystów z Łucka w ramach projektu „Polska - Ukraina 2014 - 2015 wsparcie reform samorządowych”, realizowanego przez Związek Miast Polskich przy współudziale miast, które zadeklarowały gotowość współpracy i przeprowadzenie wizyty studyjnej. Tematem wiodącym spotkania było przygotowanie i zarządzanie projektami rozwojowymi w kontekście procesu wdrażania reform decentralizacyjnych.

2016

- Podpisanie umowy z Angers z udziałem piernikarek z Muzeum Toruńskiego Piernika, stoisko promocyjne na głównym placu Angers;
- Obchody jubileuszu 20-lecia partnerstwa z Czadą, wystawa grafik toruńskiego artysty Adama Papke w Czadcy, wspólny koncert orkiestr, nadanie honorowego obywatelstwa Czadcy Prezydentowi Miasta Torunia;
- Wizyta w Toruniu delegacji z Czadcy oraz Inauguracja Roku Rzeki Wisły w 550. rocznicę II Pokoju Toruńskiego, koncert Multicameraty wraz z Kisucką Orkiestrą Kameralną z Czadcy

w Dworze Artusa, wernisaż wystawy „SOCHY a OBRAZY” J.V. Mundierów w Dworze Mieszczańskim, wystawa o historii Czadcy w Bajcu Pomorskim;

2017

- Udział w Międzynarodowej Konferencji Miast na Bursztynowym Szlaku;
- Udział młodzieży – reprezentantów Miejskiego Klubu Lekkoatletycznego Toruń w 51. Międzynarodowych Grach dla Dzieci w Kownie

2018

- Wizyta delegacji oficjalnej z Torunia w Kownie z okazji Stulecia Odrodzenia Państwa Litewskiego i podpisanie umowy partnerskiej dot. współpracy miast;
- „Kosmiczny Tydzień w Mieście Kopernika” - obóz młodzieżowy dla grup z Getyngi, Wittenbergii, Cheltenham, Kowna i Łucka oraz grupy z 3LO w Toruniu, program edukacyjny realizowany przez CN Młyn Wiedzy;
- 40-lecie partnerstwa Getyngi i Torunia - wystawy, wspólny koncert symfonicznych, wręczenie Honorowego Medalu Miasta Getyngi prezydentowi Torunia.

ZABYTKI

Główne prace konserwatorskie i restauratorskie przy toruńskich zabytkach są obecnie realizowane dzięki funduszom unijnym. Po zakończonym w 2014 r. pierwszym etapie projektu „Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO”, w ramach którego w 9 obiektach zabytkowych wykonano prace o wartości blisko 37 mln zł z dofinansowaniem unijnym 17,4 mln zł, miasto przystąpiło do realizacji II etapu projektu, dla którego została przygotowana dokumentacja konserwatorska i aplikacyjna.

„Toruńska Starówka” – etap II

4 maja 2017 r. Prezydent Miasta Torunia podpisał umowę z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego na dofinansowanie projektu „Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II” z Działania 8.1. (Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, na realizację projektu w latach 2015-2020. Całkowita wartość projektu to 71 351 889 mln zł, w tym dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego 54 328 721 zł (85% wydatków kwalifikowanych). To największa w historii Torunia kwota, która zostanie w tak krótkim czasie zaangażowana w odnowę toruńskich zabytków.

Beneficjentami projektu są 4 kościoły w Zespole Staromiejskim, 3 samorządowe instytucje kultury, 1 organizacja pozarządowa oraz 1 jednostka samorządu terytorialnego (Gmina Miasta Toruń).

Realizowane są następujące zadania:

1. Prace konserwatorskie dachów i elewacji kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego - etap II;
2. Konserwacja zabytkowych elementów wnętrza i wyposażenia oraz prace remontowe otoczenia kościoła p.w. św. Jakuba;
3. Prace konserwatorskie wybranego wyposażenia kościoła katedralnego p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty wraz z naprawą muru cmentarnego i zabezpieczenie obiektu;
4. Prace konserwatorsko-budowlane elewacji i dachu kościoła p.w. św. Szczepana wraz z zagospodarowaniem otoczenia;
5. Przebudowa i remont konserwatorski budynku Pałacu Dąbskich przy ul. Żeglarskiej 8 na cele kulturalne;
6. Prace konserwatorskie Domu Mikołaja Kopernika wraz z modernizacją wystaw;
7. Poszerzenie działalności kulturalno-edukacyjnej w Muzeum Toruńskiego Piernika;
8. Prace konserwatorskie Zamku Krzyżackiego;
9. Rewitalizacja i modernizacja budynku dawnego zboru ewangelickiego na Rynku Nowomiejskim poprzez działania remontowe i konserwatorskie;

oraz prace realizowane przez Gminę Miasta Toruń jako lidera projektu:

10. Zagospodarowania przestrzeni ruin kościoła i klasztoru poddominikańskiego – etap II;
11. Prace konserwatorsko-remontowe oficyny dawnego Pałacu Meissnera przy Rynku Staromiejskim 7;
12. Konserwacja muru przy Stawie Komtura;
13. Konserwacji elewacji Dworu Mieszczańskiego wraz z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej przy ul. Podmurnej 3.

Celem projektu jest zachowanie, utrzymanie, ekspozycja i właściwe użytkowanie dziedzictwa kulturowego obszaru Zespołu Staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, w tym zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych oraz poprawa warunków prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej przez toruńskie instytucje kultury. Dzięki realizacji projektu przywracane są unikalne wartości i oryginalny wizerunek kolejnych zabytków architektury i wypełniających wnętrza kościołów przedmiotów wysokiej klasy rzemiosła artystycznego. Do zabytkowych budynków pałaców, fabryki, kamienic i dawnego zboru ewangelickiego wprowadzane są nowe lub ulepszone istniejące funkcje kulturotwórcze. Z kolei zadania realizowane w trwałych ruinach zespołu zamku krzyżackiego i zespołu poddominikańskiego poszerzą możliwość wykorzystywania ich jako oryginalnej, historycznej scenografii i oprawy dla widowisk i kulturalnych wydarzeń plenerowych. Rezultatem projektu będzie zatem stworzenie i poprawa warunków prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej oraz, wsparta ekspozycją tradycji i sztuki, promocja miasta.

Prace konserwatorskie przy murze wyznaczającym wschodnią granicę krzyżackiego Stawu Komtura wykonano w 2017 r. W czerwcu 2018 r. zostały zakończone pod względem rzeczowym zadania w kamienicach Domu Kopernika i w dawnej fabryce Gustawa Wesse, mieszczącej Muzeum Toruńskiego Piernika, gdzie wznowiono intensywną działalność muzealną w środku sezonu, dając rzeszom turystów możliwość podziwiania rezultatów prac konserwatorskich i nowoczesnych form aranżacji wystaw. Zakończono też prace wieńczące projekt zagospodarowania pozostałości kościoła i klasztoru poddominikańskiego, gdzie już odbywają się miejskie imprezy o charakterze artystycznym.

Dotacje na prace konserwatorskie i remontowe

Poza realizacją projektu „Toruńska Starówka” miasto kontynuowało w latach 2015-2018 coroczny program dotowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, prowadzonych przez właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych.

Podstawą udzielania takiej pomocy są: art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. i uchwała nr 588/2004 Rady Miasta Torunia z dnia 16.09.2004 r. z późn. zm. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na terenie Gminy Miasta Toruń.

W grupie beneficjentów znajdują się osoby fizyczne i jednostki organizacyjne będące właścicielem, bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru, albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie.

Udzielanie miejskich dotacji prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy najbardziej wartościowych i zagrożonych elementach zabytkowej architektury Zespołu Staromiejskiego i historycznych przedmieść Torunia pozwala przyspieszyć te prace, zapewnić ich kompleksowość i zgodność z warunkami konserwatorskimi, co bezpośrednio poprawia wizerunek miasta i stanowi jeden z priorytetów realizowanego programu konserwatorskiego.

Nabór wniosków o dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w danym roku, ogłaszany jest w lokalnej prasie oraz na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej UMT.

Dotacje GMT na prace konserwatorskie w latach 2014-2018

Rok	Liczba dotacji	Kwota dotacji
2014	19	900 000
2015	31	1 100 000
2016	30	1 100 000
2017	32	1 050 000
2018	31	1 500 000
Razem	143	5 650 000

W latach 2014–2018 Gmina Miasta Toruń udzieliła łącznie 143 dotacji na kwotę 5,65 mln zł, w tym na obiekty sakralne – 25 dotacji na kwotę 1 170 900 zł, na obiekty prywatne – 98 dotacji na kwotę 3 727 200 zł, obiekty publiczne – 14 dotacje na kwotę 414 500 zł, obiekty dzierżawione od Gminy Miasta Toruń – 6 dotacji na kwotę 337 400 zł

Ważniejsze realizacje z dotacjami miejskimi:

2014

- ul. Chełmińska 14 - odnowienie elewacji frontowej oraz odtworzenie stolarki okiennej - 55 000 zł
- ul. Rabiańska 22a - remont dachu budynku, I etap - 40 000 zł
- ul. Łazienna 30 - remont elewacji frontowej, balkonów i dachu - 84 000 zł
- ul. Rabiańska 6 - remont dachu budynku - 83 000 zł
- Kościół katedralny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty - konserwacja późnogotyckiego drewnianego skrzydła ołtarzowego z ok. 1480 r., z obrazami przedstawiającymi: Adorację Dzieciątka, Obrzezanie w świątyni oraz Zwiastowanie - 21 000 zł

- ul. Mickiewicza 94/96 i ul. Sienkiewicza 17/19 - remont dachu budynku - 66 000 zł
- ul. Szeroka 29/Łazienna 19 - remont elewacji i wymiana (odtworzenie) stolarki na III p. - 94 000 zł
- Fort IV „Stanisław Żółkiewski” przy ul. Chrobrego 86 - naprawa murów fosy na odcinku lewego-zachodniego skrzydła szyi - 90 000 zł
- ul. Prosta 22a - remont dachu - 87 000 zł
- ul. Wysoka 16 - osuszenie i wykonanie izolacji przeciwwilgociowej piwnic w budynku od ul. Dominikańskiej wewnątrz i na zewnątrz budynku oraz od ul. Wysokiej wewnątrz budynku - 40 000 zł
- Kościół pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła - konserwacja 4. stacji Drogi Krzyżowej VI, VII, VIII, IX - 28 000 zł
- ul. Winnica 44 - remont dachu budynku - 97 000 zł
- ul. Szewska 4 - remont elewacji - 22 000 zł

2015

- Kościół katedralny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty - konserwacja i restauracja epitafium Andrzeja Gretscha i jego żony Anny - prace konserwatorskie oraz częściowa rekonstrukcja elementów architektonicznych - 52 000 zł
- Fort IV „Stanisław Żółkiewski” przy ul. Chrobrego 86 - konserwacja elewacji koszar szyjowych - I etap i dokończenie murów fosy - 68 000 zł
- ul. Żeglarska 25 - konserwacja dwóch drewnianych, polichromowanych stropów belkowych z traktu przedniego frontowego I p. kamienicy - 39 000 zł
- Kościół pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła - konserwacja 3. stacji Drogi Krzyżowej III, IV, V - 36 600 zł
- ul. Szeroka 33 - konserwacja elewacji frontowej - 43 000 zł
- ul. Most Pauliński 2-10 - wymiana pokrycia dachowego oraz odnowienie elewacji - 31 000 zł
- ul. Żeglarska 22 - prace konserwatorskie na sklepieniu krzyżowo-żebrowym z zachowaną polichromią oraz konserwacja i renowacja muru gotyckiego północnego w pomieszczeniu na parterze oficyny północnej kamienicy - 39 000 zł
- ul. Browarna 8 - renowacja elewacji frontowej oraz remont frontowej połączy dachu kamienicy - 38 000 zł
- ul. Kopernika 19 - odtworzenie stolarki okiennej w II i III kondygnacji elewacji frontowej (6 okien) I etap - 33 500 zł
- Kościół parafialny pw. Opatrzności Bożej - wymiana pokrycia dachowego wraz z naprawą i impregnacją konstrukcji dachu kościoła na powierzchni 161,17 m² - 40 000 zł
- ul. Rabiańska 6 - prace konserwatorskie i restauratorskie wraz z badaniami architektonicznymi fasady kamienicy - 65 000 zł
- ul. Żeglarska 16 - remont dachu kamienicy - 70 000 zł
- ul. Kopernika 6 - remont dachu kamienicy - 44 000 zł
- ul. Winnica 44 - odtworzenie i konserwacja stolarki okiennej i drzwiowej w budynku - 52 000 zł
- ul. Podmurna 56 - remont dachu kamienicy - 38 000 zł

- ul. Przedzamcze 18 - remont elewacji frontowej budynku - 24 000 zł
- ul. Mickiewicza 28 - izolacja przeciwwilgociowa fundamentów i odtworzenie stolarki okiennej kamienicy - 130 000 zł
- ul. Wysoka 16 - osuszanie i izolacja piwnic budynku na zewnątrz od strony ul. Wysokiej na odcinku 8,6 mb - 40 000 zł
- ul. Bydgoska 90 - remont klatki schodowej w budynku głównym - 51 500 zł
- ul. Szczytna 11 - remont dachu z wymianą ceramicznego pokrycia na pokrycie z dachówki „mnych-mniszka” oraz remont ceglanych zwieńczeń ścian szczytowych - 29 000 zł
- Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła - konserwacja części girlandy i rzeźby Marii Magdaleny z łuku tęczowego - 40 000 zł

2016

- Kościół pw. św. Jakuba Apostoła - konserwacja fragmentu ściany wschodniej kościoła ze sceną Adoracji Veraicon - 21 000 zł
- Kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła - konserwacja i restauracja barokowego intarsjowanego tabernakulum - 24 000 zł
- ul. Mostowa 6 - konserwacja elewacji oficyny północnej kamienicy - 35 500 zł
- ul. Rabiańska 22a - remont dachu II etap - 41 500 zł
- Fort IV „Stanisław Żółkiewski” przy ul. Chrobrego 86 - konserwacja elewacji lewego skrzydła koszar szyjowych fosi I etap - 28 000 zł
- ul. Mostowa 2 - remont i konserwacja pokrycia dachu budynku - 28 000 zł
- ul. Bydgoska 40 - remont dachu cz. III - 27 000 zł
- ul. Mostowa 4 - remont elewacji frontowej - 51 500 zł
- ul. Kopernika 6 - remont elewacji frontowej i tylnej wraz z odtworzeniem okien i świetlika dachowego, remont XIX wiecznych schodów, renowacja zabytkowych drzwi, renowacja malowideł ściennych - 208 000 zł
- ul. Mickiewicza 28 - remont elewacji budynku z odrestaurowaniem elementów sztukaterii, odrestaurowanie i odtworzenie elementów ozdobnych sufitów w pomieszczeniach mieszkalnych, odrestaurowanie schodów i poręczy klatki schodowej kamienicy - 123 000 zł
- ul. Poniatowskiego 5 - konserwacja ornamentów rzeźbiarskich wykusza oraz partii ostatniej kondygnacji nad wykuszem wraz ze szczytem pseudoryzalitu, restauracja attyki z figurą rzeźbiarską i gzymsem - 26 000 zł
- ul. Franciszkańska 20 / Fosa Staromiejska 18 - remont elewacji od strony północnej - 38 500 zł
- Fort XIV „Józef Dwernicki” - rekonstrukcja kraty fortecznej wraz z uzupełnieniem narysów ziemnych dzieła architektury obronnej - wewnętrzna skarpa stoku bojowego wokół fortu na odcinku 382,5 mb - 45 000 zł
- ul. Wysoka 16 - odtworzenie i renowacja stolarki okiennej - 24 000 zł
- ul. Winnica 44 - konserwacja elewacji zachodniej budynku - 42 000 zł
- ul. Rabiańska 6 - odtworzenie stolarki okiennej w kamienicy - 31 500 zł
- ul. Mickiewicza 94/96, ul. Sienkiewicza 19/21 - konserwacja elewacji południowej od strony ul. Mickiewicza 94 - 30 500 zł
- ul. Mickiewicza 61 - remont zabytkowych klatek schodowych I etap; konserwacja pierwszego elementu polichromii sieni głównej z konserwacją całej boazerii oraz odtworzeniem okien na klatce głównej oraz bocznej - 23 000 zł
- ul. Szeroka 25 - remont elewacji frontowej oraz wymiana pokrycia dachowego kamienicy - 70 500 zł
- Kościół parafialny pw. Opatrzności Bożej - remont dachu plebanii kościoła I etap - 36 000 zł
- ul. Rabiańska 9 - odtworzenie zabytkowej stolarki okiennej - 24 500 zł
- ul. Podmurna 10-12 - odtworzenie pięciu okien w części budynku od ul. Podmurnej - 3 600 zł
- ul. Broniewskiego 31a - remont budowlano-konserwatorski elewacji kamienicy - 34 800 zł

2017

- ul. Żeglarska 16 - konserwacja stropów drewnianych na parterze w trakcie przednim i tylnym, na I piętrze w trakcie tylnym wraz ze ścianami - 170 000 zł
- Kościół pw. św. Jakuba Apostoła - konserwacja ołtarza barokowego pw. św. Piotra z wyłączeniem konserwacji dwóch uszaków, dwóch rzeźb dolnej kondygnacji i jednej rzeźby górnej kondygnacji - 23 500 zł
- Kościół katedralny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty - wyposażenia kaplicy Kopernika: ołtarz Zasnienia NMP, rzeźba Mąż Boleści, pokrywa chrzcielniczy tzw. kopernikowskiej, barokowa tablica pamiątkowa biskupów warmińskich pochodzących z Torunia, gotyckie stalle - 98 900 zł
- ul. Ducha św. 21 - remont elewacji frontowej - 41 500 zł
- Kościół katedralny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty - konserwacja epitafium Elżbiety Joanny Bąkowskiej I etap - wstępne prace konserwatorskie, w tym częściowe oczyszczenie z zabrudzeń i usunięcie nawarstwień organicznych - 25 000 zł
- Fort IV „Stanisław Żółkiewski” - konserwacja ściany elewacyjnej lewego skrzydła koszar szyjowych II etap - prace zabezpieczające i częściowa konserwacja ściany - 49 000 zł
- ul. Szpitalna 4 - sporządzenie analizy zabytkoznawczej budynku, wykonanie badań konserwatorskich na obecność polichromii, wykonanie wyprzedzających badań archeologicznych, opracowanie projektu budowlanego - 52 000 zł
- ul. Warszawska 8 - odtworzenie stolarki okiennej w elewacji tylnej (od podwórza) - 22 300 zł
- ul. Winnica 44 - konserwacja elewacji południowej i wschodniej budynku II etap - 83 000 zł

- Kościół parafialny pw. Opatrzności Bożej - remont dachu plebanii kościoła II etap - 40 000 zł
- ul. Prosta 22a - remont elewacji, odtworzenie stolarki okiennej, remont klatki schodowej - 33 400 zł
- ul. Wysoka 16 - odtworzenie i renowacja stolarki okiennej i drzwiowej II etap - 29 900 zł
- ul. Szczytna 17 - odtworzenie stolarki okiennej - 33 600 zł
- ul. Rabiańska 6 - prace konserwatorskie elewacji wschodniej i północnej, odtworzenie stolarki okiennej elewacji frontowej na poziomie III, IV kondygnacji oraz szczytu kamienicy - 44 000 zł
- ul. Mostowa 15 - konserwacja elewacji frontowej kamienicy - 27 000 zł
- ul. Ducha św. 10 i 12 - remont dachów kamienic - 33 200 zł
- ul. Okólna 26 - wymiana pokrycia dachowego - 25 000 zł
- ul. Podmurna 13 - remont zabytkowej więźby dachowej wraz z pokryciem - 35 000 zł
- ul. Wielkie Garbary 7 - zabezpieczenie przeciwwilgociowe zewnętrznych ścian piwnic, renowacja istniejących elewacji i cokołów - 35 000 zł
- ul. Sienkiewicza 16 / ul. Mickiewicza 92 - remont elewacji frontowej kamienicy - 24 000 zł

Ponadto Gmina Miasta Toruń, na podstawie Uchwały Nr 618/17 Rady Miasta Torunia z dnia 20 lipca 2017 r., udzieliła czterech dotacji wieloletnich, w ramach realizacji projektu pn. „Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II”.

Nazwa podmiotu, któremu udzielono dotacji	Obiekt	Tytuł zadania	Kwota dotacji (w zł)
Parafia rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Toruniu	Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	Prace konserwatorskie dachów i elewacji kościoła – II etap, prowadzone w latach 2017–2021	605 194
Parafia rzymskokatolicka pw. Świętego Jakuba Apostoła w Toruniu	Kościół pw. św. Jakuba Apostoła	Konserwacja zabytkowych elementów wnętrza i wyposażenia oraz prace remontowe otoczenia kościoła, prowadzone w latach 2017–2021	1 763 474
Katedralna Parafia rzymskokatolicka pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Toruniu	Kościół katedralny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Prace konserwatorskie wybranego wyposażenia kościoła katedralnego wraz z naprawą muru cmentarnego i zabezpieczeniem obiektu, prowadzone w roku 2018	350 521
Fundacja „Tumult” w Toruniu	Kościół poewangelicki przy Rynku Nowomiejskim 28	Rewitalizacja i modernizacja budynku dawnego zboru ewangelickiego poprzez działania remontowe i konserwatorskie, prowadzone w latach 2017–2021	124 569

2018

- Kościół katedralny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty - konserwacja epitafrum Elżbiety Joanny Bąkowskiej II etap - 55 000 zł
- ul. Kopernika 13/15 - remont muru granicznego - 113 200 zł
- ul. Podmurna 13 - remont elewacji - 80 000 zł
- Fort IV „Stanisław Żółkiewski” przy ul. Chrobrego 86 - konserwacja elewacji prawego skrzydła koszar szyjowych - 98 000 zł
- ul. Mostowa 14 - remont dachu i stropu nad I p. oficyny południowo-wschodniej - 66 000 zł
- Cerkiew prawosławna pw. św. Mikołaja - prace konserwatorsko-restauratorskie drewnianej elewacji - ściana wschodnia i północno-wschodnia oraz dobudówki wraz ze stolarką okienną i drzwiową, ceglanej podmurówki cerkwi - 35 000 zł
- Rynek Nowomiejski 2 - remont elewacji frontowej kamienicy - 36 000 zł
- ul. Most Pauliński 1 - odtworzenie stolarki okiennej w elewacji frontowej - 24 000 zł
- ul. Ducha Św. 12 / ul. Kopernika 21a - remont dachu kamienicy, połącz zachodnia - 39 000 zł
- ul. Rabiańska 6 - remont konserwatorski murów zewnętrznych i wewnętrznych I i II kondygnacji elewacji frontowej oraz murów wewnętrznych elewacji wschodniej i zachodniej. Badania konserwatorskie belek stropu w wysokiej sieni - 65 000 zł
- ul. Winnica 44 - konserwacja elewacji południowej budynku - 67 000 zł
- ul. Rabiańska 9 - prace konserwatorskie elewacji frontowej kamienicy - 92 000 zł
- ul. Mostowa 17 - konserwacja elewacji frontowej - 64 000 zł
- ul. Ducha Św. 21 - częściowa wymiana i remont stropów nad piwnicą oraz parterem - 48 000 zł
- ul. Chopina 20 - remont elewacji z odtworzeniem loggii, renowacja i odtworzenie stolarki okiennej - 82 000 zł
- Kościół parafialny pw. Opatrzności Bożej - remont elewacji frontowej, I etap - 30 000 zł
- ul. Rabiańska 8 - wymiana stolarki okiennej w elewacji frontowej budynku na parterze i w piwnicy - 24 700 zł
- ul. Prosta 32 - wymiana dwóch bram garażowych w budynku głównym - 37 000 zł
- Fort X „Bateria Nadbrzeżna” - przygotowanie i wykonanie projektu budowlanego - 180 000 zł
- ul. Mickiewicza 81 - renowacja zabytkowych drzwi wejściowych do klatki schodowej, renowacja stolarki okiennej klatki schodowej, renowacja betonowego biegu klatki schodowej, renowacja granitowych stopni schodów klatki schodowej, renowacja ogrodzenia, wymiana wtórnej okładziny klinkierowej cokołu elewacji północnej i wschodniej, renowacja żeliwnych filarów balkonowych - 70 300 zł
- ul. Poznańska 126 - remont więźby dachowej i pokrycia dachowego, izolacja wewnętrzna parteru i I p., remont klatki schodowej - 70 300 zł

Pozostałe prace konserwatorskie i remontowe

W okresie sprawozdawczym, obejmującym lata 2014-2018, w ramach wykonania zadań własnych przez Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, na prace konserwatorskie i remontowe przeznaczono kwotę w wysokości 1 272 876 zł.

Rok	Kwota [PLN]
2014	202 371 zł
2015	176 838 zł
2016	348 280 zł
2017	380 387 zł
2018	165 000 zł
Razem:	1 272 876 zł

Ważniejsze realizacje:

2014

- Konserwacja murów ceglanych Fortu Przyczółek Mostowy wzdłuż ul. Podgórskiej - odcinek zachodni (strona południowa i północna z czapą) - 154 209 zł
- Prace naprawcze oraz zabezpieczające mur ogrodzeniowy posesji Planetarium od strony ul. Franciszkańskiej - 18 100 zł
- Wykonanie dwóch tablic informacyjnych o wpisie toruńskiej starówki na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO i zamontowanie przed wejściem do Ratusza Staromiejskiego - 7 724 zł
- Opracowanie bloków zabudowy „Właściciele i funkcje działek w kwartale starotoruńskim Starego Miasta Torunia

od końca XIV do początku XIX wieku” - Blok „A” i „D” - 19 380 zł

2015

- Konserwacja muru wschodniego Fortu Przyczółek Mostowy - od strony ul. Podgórskiej - 141 115 zł
- Studium Wykonalności w dwóch etapach wraz z wnioskiem o dofinansowanie i wymaganymi załącznikami dla projektu pn. „Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO - etap II” - 23 370 zł (etap I).

2016

- Renowacja ogrodzenia z kraty fortecznej Fortu IV „Stanisław Żółkiewski” przy ul. Chrobrego - 109 000 zł
- Naprawa fragmentu lica i korony muru zachodniego fosy zachodniej przy półbaszcie w obszarze dawnego zamku krzyżackiego - 11 685 zł
- Interwencyjna naprawa fragmentu muru obronnego z furtką, między ul. Flisaczą i ul. Pod Krzywą Wieżą - 13 000 zł
- Rynek Staromiejski 25 - prace konserwatorskie przy stropie w pomieszczeniu tylnego taktu - 11 479 zł
- Studium Wykonalności w dwóch etapach wraz z wnioskiem o dofinansowanie i wymaganymi załącznikami dla Projektu pn. „Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO - etap II” - 29 520 zł (etap II).
- Ponadto wykonane zostały remonty w kamienicach będących własnością miasta, realizowane przez Zakład

Gospodarki Mieszkaniowej, współfinansowane przez Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków:

- ul. Mickiewicza 58a - remont balkonu - 20 090 zł
- ul. Klonowica 19 - remont klatek schodowych - 76 426 zł
- ul. Klonowica 19 - remont drzwi wejściowych do budynku - 14 580 zł
- ul. Bydgoska 60 / ul. Klonowica 19 - remont dachu - 34 520 zł
- ul. Wysoka 6 - remont drzwi wejściowych i bramy do budynku - 14 118 zł
- ul. Wysoka 8 - remont bramy do budynku - 10 264 zł

2017

- Remont konserwatorski Bramy Mostowej i odwachu - odnowienie i konserwacja tynków w przyziemiu na elewacjach bramy, na północnej stronie muru nad przejściem przy bramie, konserwacja lica ceglanych murów w przejeździe bramy, odnowienie i poprawa sposobu mocowania wrót bramy, odnowienie oświetlenia w przejeździe bramy, naprawa tynków i malowanie elewacji budynku odwachu - 108 240 zł
- Opracowanie dokumentacji dla zabudowy bloku „C-1” w Zespole Staromiejskim, w obrębie ulic: Wysoka, Domini-

kańska, Prosta i bloku „B-1” w Zespole Staromiejskim, w obrębie ulic: Dominikańska, Prosta - 19 200 zł

- Studium uwarunkowań do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Zespołu Staromiejskiego z częścią strefy buforowej - 156 900 zł
- Opracowanie - weryfikacja inwentaryzacji pierścienia fortecznego oraz analiza możliwości zagospodarowania fortów będących własnością GMT - 74 800 zł
- Opracowanie - założenia do programu ochrony architektury szkieletowej - 9 000 zł

2018

- Konserwacja fryzu z malarską dekoracją maswerkową na elewacji Bramy Mostowej
- Usuwanie graffiti z murów miejskich
- Opracowanie dokumentacji naukowej do potrzeb konserwatorskich i decyzji administracyjnych dla bloku „D” w Zespole Staromiejskim, w obrębie ulic: Ducha św., Rabsiańska, Kopernika i Piekary
- Montaż tablic „Forteczny Szlak Twierdzy Toruń”
- Konserwacja dwóch tablic powodziowych z Bramy Mostowej

ŚRODOWISKO

Ostatnie lata były w Toruniu czasem intensywnych prac na miejskich terenach zieleni. Urządzenie nowych i zagospodarowanie istniejących skwerów, liczne nasadzenia dorodnych drzew i krzewów w ramach odnawiania toruńskiego drzewostanu lub w zamian za egzemplarze usuwane podczas inwestycji, obsadzanie toruńskich kwietników tak pięknie kwitnącymi wiosną bylinami i roślinami cebulowymi – tym żyli mieszkańcy Torunia szczególnie zainteresowani zielenią w mieście. Gmina kontynuowała też m.in. aktywne działania na rzecz ochrony powietrza i wód oraz nowoczesnej gospodarki odpadami.

Wiele z realizowanych w tym czasie inicjatyw, jak programy „KAWKA” i „Ekopiec”, kontynuacja rewitalizacji zieleni w Parku Miejskim i na sąsiednich błoniach nadwiślańskich oraz w Alpinarium czy urządzenie zielonych ekranów wzdłuż Trasy Prezydenta Raczkiewicza to przedsięwzięcia zrealizowane przez miasto przy wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W latach 2014-2017 miasto zorganizowało też kolejne cztery edycje konferencji „Zieleń miejska – naturalne bogactwo miasta” (w 2018 roku odbyła się już 14.), gromadzącej co roku w Toruniu naukowców i specjalistów z zakresu zagospodarowania terenów zieleni i architektury krajobrazu. Zaś na przełomie listopada i grudnia odbywały się kolejne odsłony cieszącego się dużym zainteresowaniem Międzynarodowego Festiwalu Fotografii Przyrodniczej „Sztuka Natury” (w 2017 r. po raz 10.) Program festiwalu obejmuje wystawy, plenery fotograficzne, pokazy multimedialne oraz spotkania z twórcami filmów i fotografii przyrodniczej.

Tereny zieleni, nowe skwery

Zieleń urządzona zajmuje w Toruniu obecnie 285 ha. Nowe skwery, powstałe w latach 2015-2018, to m.in.: teren rekreacyjny przy Stawach Celnym (alejki, ławeczki, drewniany pomost, nasadzenia), Piernikowy Skwer przy ul. Chopina (kolorowe byliny, drzewa grujecznika o zapachu piernika), zieleniec przy ul. Wybickiego/Wiązowej za ekranami Trasy Władysława Raczkiewicza (alejki, ławki, siłownia, plac zabaw z urządzeniami także dla dzieci niepełnosprawnych, wybieg dla psów) oraz skwer w rejonie ulic Strzałowej i Artyleryjskiej na Stawkach (alejki, ławki, stojaki na rowery, kosze, nasadzenia krzewów, bylin, wykonanie trawników).

W 2015 r., w związku z przeniesieniem pomnika Artyleryzysty, całkowicie nowy wygląd zyskał **zieleniec na placu ToMiTo**. Nowa nawierzchnia alejek spacerowych i otoczenia pomnika, oświetlenie, trawniki, uporządkowana zieleń i nowe nasadzenia oraz urządzenie tuż obok budynku mieszkalnego plac zabaw uczyniły z tego miejsca atrakcyjny teren w centrum miasta.

Z kolei w 2016 r. na nowo został urządzony **park osiedlowy na Skarpie** za pawilonem „Maciej”. Pojawiły się tam: plac za-

baw dla dzieci, miejsce spotkań dorosłych, parkowy amfiteatr i stoły do gier, a dla aktywnych - ścieżki rowerowe, siłownia plenerowa i górka saneczkowa. Urządzono także wybieg dla psów, zamontowano stojaki do rowerów i kosze na śmieci, nowe oświetlenie i monitoring (10 kamer). Wykonano też nasadzenia nowych drzew, krzewów i bylin oraz rekultywację części trawników. Wygląd parku jest efektem konsultacji z mieszkańcami prowadzonych w listopadzie 2014 r. Inwestycja kosztowała 1,85 mln zł.

W 2017 r. został otwarty po rewitalizacji i udostępniony dla wszystkich torunian **park przy ul. Fredry 6/8**, w sąsiedztwie siedziby WFOŚiGW. Zabytkowy ogród dawnej rezydencji Wojewodów Pomorskich został uporządkowany, wyposażony w system nawadniający, fontannę i oświetlenie i układ komunikacyjny nawiązujący do historycznych założeń ogrodowych. Szata roślinna parku została wzbogacona o 122 gatunki roślin: drzewa i krzewy o atrakcyjnym ulistnieniu i kwiatach, krzewy zimozielone i z owocami jadalnymi dla ptaków oraz byliny. Wśród zieleni znajdują się ławki i drewniane leżaki, budka do wymiany książek, luneta obserwacyjna, a także budki lęgowe dla ptaków, karmniki i domki dla owadów. Inwestycja zrealizowana była przez WFOŚiGW za ok. 360 tys. zł, wkład GMT polegał na przekazaniu na ten cel części terenu.

Na początku 2018 r. zakończyły się prace przy remoncie i przebudowie zielenca **Ogród Muzyków** w rejonie ul. Bydgoskiej, Chopina i al. 500-lecia. To jedna z największych inwestycji na miejskich terenach zieleni w ostatniej dekadzie, zrealizowana z udziałem funduszy unijnych. Na skwerze z pomnikiem Stanisława Moniuszki powstał muzyczny plac zabaw z plenerowymi instrumentami (m.in. grand marimba, congas, tembos, tubular bells, harmony, babel drums). Wokół nich wykonano nowe nawierzchnie z kostki i płyt, zamontowano elementy małej architektury: ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery, budki lęgowe i poidelka dla ptaków. Cały skwer zyskał też nowe oświetlenie. W ramach prac ogrodniczych usunięto zniszczoną zieleń, a w jej miejsce wykonano nowe nasadzenia i trawnik. Odnowiony też został pomnik kompozytora i uzupełniony o brakujące elementy – żeliwne słowiki.

Nowe zagospodarowanie ma też od 2018 r. **Alpinarium** przy Krzywej Wieży – po prześwietleniu chaszczki powstały tam nowe alejki spacerowe z ławkami i oświetleniem, zbiornik wodny z kaskadą i drewnianym mostkiem oraz obsadzone na nowo zielenią klomby i skarpy.

Nowe drzewa

W latach 2015-2018 na terenie miasta przybyło ok. 5 900 szt. drzew, w tym ok. 600 szt. zaplanowanych do posadzenia jesienią 2018 r. Są to dorodne drzewa stanowiące nasadzenia zastępcze za drzewa usuwane z powodu kolizji z realizowanymi inwestycjami - zadaniami własnymi GMT i inwestorów zewnętrznych.

Szpalery nowych drzew pojawiły się m.in. wzdłuż Trasy Władysława Raczkiewicza, Szosy Lubickiej, Fosy Staromiejskiej, Uniwersyteckiej, na pl. Pokoju Toruńskiego, przy ul. Moniuszki, Szosie Okrężnej, Poniatowskiego, Olsztyńskiej i Żwirki i Wigury. Sadzone gatunki to najczęściej: lipy, klon, kasztanowce, dęby, brzozy, jarzęby, robinie, głogi, wiśnie i śliwy ozdobne.

Zmieniła się także ul. Piastowska – po dokonanej w 2017 r. wycince starego, zniszczonego drzewostanu, zagrażającego przechodniom i kierowcom, wykonano nasadzenia nowych, kilkuletnich drzew odtwarzających aleję lipową i urządzono atrakcyjne kwietniki z rzadkimi na terenach publicznych gatunkami roślin.

W 2018 r. miasto uruchomiło serwis internetowy „Zielony Toruń - Moje drzewo” (www.mojedrzewo.torun.pl). Umożliwia on mieszkańcom wskazywanie miejsc, w których ich zdaniem można by posadzić drzewo. Wybrane miejsce można w serwisie zaznaczyć na mapie Torunia wraz ze wskazaniem proponowanego gatunku z katalogu dostępnych w menu. System automatycznie sprawdza własność wybranego terenu, pozwalając na składanie wniosków tylko na terenach miejskich. Propozycje są następnie weryfikowane przez Urząd Miasta pod kątem możliwości zasadzenia drzewa we wskazanej lokalizacji. Każdy użytkownik może śledzić losy swojego zgłoszenia i otrzymuje automatyczne powiadomienia z informacją o sposobie rozpatrzenia. W pierwszych tygodniach funkcjonowania systemu wpłynęło ponad 100 propozycji posadzenia drzew. Część z nich jest już w realizacji.

Rewitalizacja Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu

Za efektywne wykorzystanie środków z dotacji przyznanej na rewitalizację zieleni zabytkowego Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej nagroził Toruń we wrześniu 2018 r. statuetką „EKO-ORŁA” w kategorii ochrona przyrody. W ramach zadania wykonano nowe aranżacje wybranych wnętrza parku poprzez m.in. nasadzenia 25 szt. dorodnych drzew liściastych, 830 szt. krzewów, 1480 szt. roślin okrywowych i rekultywację 3 tys. m² trawników dywanowych. Na prace te w latach 2015-2017 WFOŚiGW przekazał miastu łącznie 250 tys. zł.

Inwestycje i remonty na terenach zieleni miejskiej

2015

- Utworzenie tzw. zielonych ekranów wzdłuż Trasy Władysława Raczkiewicza na długości ok. 3980 m poprzez nasadzenie roślin pnących – 110,5 tys. zł (kontynuacja do 2018 r.).
- Rewaloryzacja ogólnodostępnego ogrodu przy kościele pw. Matki Boskiej Zwycięskiej przy ul. Podgórznej – nasadze-

nia drzew liściastych, krzewów iglastych i liściastych, bylin i krzewinek zadarniających, pnączy oraz założenie trawnika – 53,9 tys. zł;

- Ustawienie 13 szt. tablic informacyjnych i kierunkowych w Parku Miejskim - 28,7 tys. zł.
- Urządzenie wybiegu dla psów przy ul. Wiązowej - 32,7 tys. zł.
- Zagospodarowanie zieleni terenu za ekranami przy Trasie Średnicowej na wysokości ul. Wiązowej (bez urządzeń sportowych) pow. ok. 0,9 ha - 299 tys. zł oraz nasadzenia pnączy przy ekranach - 13 tys. zł.
- Rewitalizacja wybranych fragmentów zieleni Parku Miejskiego (dotacja z WFOŚiGW) - 93 tys. zł.

2016

- Utworzenie nowego skweru przy ul. Strzałowej/Artyleryjskiej o powierzchni 0,25 ha – 104,9 tys. zł;
- Renowacja zieleni przy ul. Piastowskiej - wymiana drzewostanu, wykonanie rabat z krzewów, bylin i roślin cebulowych, ustawienie tablicy informacyjnej o historii tej części miasta, ławek wraz z kosztami, pojemników na psie odchody, naprawa ścieżki gruntowej, rekultywacja fragmentów trawnika – 159,2 tys. zł (kontynuacja do 2018 r.);
- Dostawa i montaż 8 ławek z czterema kosztami na terenie Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu oraz 7 kompletów ławek z kosztami na terenie skweru przy ul. Szczecińskiej – 12,7 tys. zł;
- Zakup i montaż ławek parkowych (10 szt. z oparciem) na os. Czerniewice oraz instalacja ławek (15 szt. z kosztami) na os. Rubinkowo – 24,4 tys. zł;
- Rekultywacja terenów trawników poprzez nasadzenia krzewów w ilości ok. 6 665 m – ok 286,7 tys. zł (do 2018 r.);
- Nasadzenia roślin cebulowych na terenach zieleni w Toruniu, na powierzchni 820 m² (121 600 szt.), m.in. ul.: Uniwersytecka, Dąbrowskiego, Odrodzenia, Czerwona Droga, Szosa Lubicka w rejonie pl. Daszyńskiego, Trasa Średnicowa, Podgórska/Łódzka, ronda Kniaziewicz/Hallera i Konstytucji 3 Maja/Ślaskiego, Polna, Forteczna, Traktorowa, Mickiewicza, Bulwar Filadelfijski, przy pomnikach św. Jana Pawła II i marszałka Józefa Piłsudskiego, pl. NOT, pl. Rapackiego, Łódzka i Poznańska – 67,5 tys. zł (do 2017 r.);
- Remont alejek na zieleńcu za pomnikiem J. Piłsudskiego na pl. Rapackiego - 165,4 tys. zł;
- Zagospodarowanie terenu przy Stawach Celnych - 65 tys. zł;
- Ustawienie konstrukcji z kwietnikami na starówce i pielęgnacja w sezonie - 67 tys. zł;
- Remont alejek na Skwerze Inwalidów Wojennych i renowacja fragmentów zieleni - 18,6 tys. zł;
- Renowacja parku na osiedlu Na Skarpie w sektorze „Maciej” - 1,85 mln zł.
- Rewitalizacja wybranych fragmentów zieleni Parku Miejskiego (dotacja z WFOŚiGW) - 75,6 tys. zł.

2017

- Ustawienie dodatkowych ławek (6 szt.) przy ciągu pieszo-rowerowym w ul. Rydygiera – 3,5 tys. zł;

- Ustawienie 60 kompletów ławek i koszy na śmieci na terenach zieleni wokół starówki - 64,2 tys. zł;
- Urządzenie wybiegu dla psów przy ul. Mocarskiego - 42,5 tys. zł;
- Wykonanie Piernikowego Skweru przy ul. Chopina - 7 tys. zł;
- Rewitalizacja wybranych fragmentów zieleni Parku Miejskiego (dotacja z WFOŚiGW) - 80 tys. zł.

2018

- Rewitalizacja ul. Rybaki w otoczeniu Ogrodu Zoobotanicznego i Pałacu Ślubów poprzez nasadzenia krzewów, bylin oraz cięcia pielęgnacyjne drzew – 30,8 tys. zł;
- Planowane nasadzenia cebul, łącznie 32400 szt. m.in. na skrzyżowaniach ulic: Kniaziewicz/Andersa, Poznańska/Andersa, Olsztyńska/Szosa Lubicka, Rydygiera/Mocarskiego, na pl. Skalskiego, skwerze przy pomniku Stefana Łaszewskiego, w pasie drogowym przy ul. Kraszewskiego, w rejonie ul. Matejki – 28,9 tys. zł;
- Zagospodarowanie zielenią terenu Alpinarium przy ul. Kopernika - 140,4 tys. zł;
- Założenie rabat bylinowych w formie nieregularnych plam i wstęg na zieleńcu za pomnikiem J. Piłsudskiego - 90 tys. zł;
- Budowa ogrodzenia pomiędzy torowiskiem PKP a zieleńcem przy ul. Poznańskiej, w sąsiedztwie MDK - 48,6 tys. zł.
- Zazielenienie terenu przyległego do placu zabaw „Topolowy Ludzik” między blokami przy ul. Hurynowicz 2-20 - wykonanie cięć sanitarnych drzew i krzewów, nawiezenie ziemi urodzajnej pod trawniki i kompozycje roślinne, rekultywacja 167 m² trawników, posadzenie roślinności: 8 szt. drzew, 641 szt. krzewów, 16 szt. pnączy oraz poszerzenie istniejącego chodnika - 21,3 tys. zł;
- „Żwirki i Wigury zielona ulicą” - obsadzenie krzewami gat. róża pomarszczona odcinka ulicy Żwirki i Wigury od ul. św. Józefa do ul. Legionów - 22 tys. zł;
- Zagospodarowanie terenu zieleni na osiedlu przy ul. Gerwazego (od nr 12-22) - celem jest odizolowanie mieszkańców od śmietnika i parkingu, nasadzenie roślinności zimozielonej, uzupełnienie i ogrodzenie trawników, ochrona nowo posadzonych drzewek - 49,9 tys. zł;
- Zagospodarowanie terenu zieleni przy ul. Podgórnjej/PCK - wymiana nawierzchni i przesunięcie ciągu pieszego tak, by zmieścił się żywopłot i dwie ławki zwrócone w stronę zaprojektowanej zieleni, nasadzenie 3 szt. drzew, oraz 566 szt. krzewów – 26,2 tys. zł;
- Obsadzenie krzewami odcinka ulicy Szosa Chełmińska 80-86 i rogu ul. Małachowskiego - 5,9 tys. zł.

Fundusze unijne na zieleń

Na zagospodarowanie terenów zieleni miasto skutecznie pozyskuje fundusze europejskie, obecnie w ramach perspektywy UE 2014-2020. Przedmiotem prac były w ostatnich latach następujące tereny zieleni: Park Tysiąclecia, Park Glazja, Park

Miejski na Bydgoskim Przedmieściu, las miejski - Rudelka, Ogród Muzyków, tereny zieleni na tzw. osiedlu Jar, wzdłuż Strugi Toruńskiej, przy Jordankach i Muzeum Etnograficznym oraz na Bulwarze Filadelfijskim. Przygotowane na ich bazie projekty znajdują się w różnej fazie realizacji i na różnych szczeblach współpracy pomiędzy jednostkami miejskimi.

Dla wszystkich tych projektów wykonano w latach 2015-2018 szereg etapów prac, m.in.:

- konsultacje społeczne: 2015 - Zielony Toruń - Reaktywacja i Urządzamy zieleniec przy ul. Chopina; 2016 - Zieleń przy Muzeum, Zielony JAR oraz Urządzamy lasy miejskie; 2018 - Zielony Toruń. Mamy projekty oraz Zielony Toruń. Mamy projekty – nowa odsłona Parku Glazja;
- przygotowanie koncepcji zagospodarowania wraz z programami funkcjonalno-użytkowymi oraz wielobranżowymi dokumentacjami budowlano-wykonawczymi;
- przygotowanie kompletnej dokumentacji aplikacyjnej wraz z decyzjami administracyjnymi niezbędnymi do udziału w konkursach na fundusze unijne;
- przygotowanie dokumentacji koniecznej do podpisania umów o dofinansowanie projektów, częściowo – roboty budowlane i inne.

W efekcie w 2017 i 2018 r. zostało podpisanych 7 umów o dofinansowanie projektów GMT dotyczących terenów zieleni o łącznej wartości 38 949 416 zł (w tym dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na poziomie 85%):

31.03.2017 – Rewitalizacja Parku Tysiąclecia wraz z odbudową układu wodnego fosi przy ul. Podgórskiej

Projekt przewiduje zagospodarowanie 19 ha parku poprzez stworzenie ciągów komunikacyjnych pieszo-rowerowych i ścieżki edukacyjno-przyrodniczej, modernizację placu zabaw, wytyczenie placu do gier i rekreacji, budowę siłowni zewnętrznych, ustawienie elementów małej architektury (kosze, ławki, itp.) oraz modernizację fosi wraz z oczyszczeniem, odtworzeniem urządzeń regulacyjnych i montażem pomostu do cumowania dla łódek wiosłowych. Zadanie obejmuje też oświetlenie terenu, monitoring, uporządkowanie zieleni, nasadzenia, system nawadniający. Obecnie trwa procedura odbioru dokumentacji technicznej i przygotowania do ogłoszenia przetargu na wykonawstwo robót budowlanych.

13.11.2017 – Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne lasów miejskich w Toruniu

W lesie miejskim między ul. Bema a Balonową (tzw. Rudelka, ok. 11 ha) planowane są: remont i modernizacja ścieżek spacerowych, przebudowa schodów z dostosowaniem do ruchu osób niepełnosprawnych i rodziców z wózkami, montaż elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stojaki rowerowe, tablice informacyjne, psie pisuary itp.), wytyczenie tras biegów przełajowych na dystansach 1, 2 i 3 km na potrzeby imprez masowych, budowa placu zabaw i placu z urządzeniami do ćwiczeń typu „street workout” oraz przebudowa i remont istniejącego toru saneczkowego z dostosowaniem

obiekty do zjazdów dla rowerów. Powstaną także: wybieg dla psów z urządzeniami do tresury i ławkami dla właścicieli, polana edukacyjna na „Wzgórzu Hepnera” z tablicami o historii miejsca oraz ścieżka przyrodnicza z informacjami o gatunkach roślin i zwierząt. Obecnie, trwają przygotowania do ogłoszenia przetargu na wykonawstwo robót budowlanych.

27.11.2017 – Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenów na tzw. osiedlu JAR

Planowana jest rekultywacja i modernizacja istniejącego stawu, w tym budowa plaży rekreacyjnej i utwardzonego bulwaru ze schodami, budowa parkingu i ciągów komunikacyjnych, oświetlenie, budowa ogrodzonych wybiegów dla psów z urządzeniami do tresury, siłowni zewnętrznej i placu z urządzeniami do „street workout”, amfiteatru terenowego i placów zabaw. Powstaną ścieżki botaniczne z tablicami informacyjnymi i stok do zjeżdżania na sankach. Teren będzie wyposażony w tablice informacyjne z mapą parku, kosze na psie odchody i odpadki, stoły piknikowe, ławki, siedziska - leżaki, stojaki rowerowe oraz budki dla ptaków i dla nietoperzy, karmniki i domki dla owadów. Obecnie trwają prace nad dokumentacją techniczną.

12.12.2017 – Remont i przebudowa zieleńca „Ogród muzyków” przy ul. Chopina, Bydgoskiej i al. 500-lecia w Toruniu

Zadanie zakończone w 2018 r. - patrz opis na str. 170.

06.04.2018 – Zagospodarowanie terenów zieleni w Parku Glazja przy ul. Waryńskiego

Na terenie ok. 5,6 ha parku planowana jest przebudowa ciągów komunikacji pieszej i rowerowej, modernizacja i uporządkowanie placu zabaw i siłowni, doposażenie parku w ławki i siedziska, kosze na śmieci i psie odchody, stojaki rowerowe, tablice informacyjne, stoły do gry w tenisa, oświetlenie i monitoring. Park zostanie podzielony na strefy ak-

tywnego wypoczynku, zabawy i ciszy. Powstaną miejsca do grillowania i plac z urządzeniami do uprawiania „street workout”. Obecnie trwają prace nad dokumentacją techniczną.

11.04.2018 – Zagospodarowanie terenów zieleni Bulwaru Filadelfijskiego

W związku z planowaną przebudową Bulwaru Filadelfijskiego na odcinku między mostem im. Józefa Piłsudskiego a skrzyżowaniem z ul. Warszawską i mostem kolejowym realizowane też będą prace zieleniarskie: uporządkowanie zieleni wraz z nowymi nasadzeniami, stworzenie systemu roślinności ułożonej pasmowo wzdłuż nabrzeża (otwarte tereny łąk i trawników), budowa chodników, placów, ścieżek rowerowych i dróg; oświetlenie; monitoring; urządzenia rekreacyjne; mała architektura (ławki, kosze na śmieci, stojaki rowerowe itd.). Prace rozpocznie się po zakończeniu remontu mostu J. Piłsudskiego.

18.04.2018 – Zielona brama gotyckiej starówki – zagospodarowanie i odnowa terenów zieleni w Toruniu

Projekt obejmuje zagospodarowanie terenów zieleni o łącznej powierzchni ok. 3,45 ha, w tym 1,98 ha wokół Muzeum Etnograficznego i 1,46 ha wokół Jordanek. Przy muzeum planowana jest przebudowa istniejącego zieleńca, w tym nowe nasadzenia drzew, krzewów i bylin oraz urządzenie dwóch oczek wodnych. Zmodernizowane zostaną alejki piesze i dwa istniejące place. Teren zostanie wyposażony w monitoring, stojaki rowerowe, nowe latarnie, ławki, kosze na śmieci itp. Projekt przewiduje też utworzenie szlaku kulturowo-przyrodniczego Twierdzy Toruń. Z kolei na terenie zieleni w otoczeniu Jordanek wykonane będą m.in.: ciągi piesze z nawierzchnią wodoprzepuszczalną, siedziska i oświetlenie parkowe z podświetleniem wybranych elementów. Zaplanowano uporządkowanie zieleni i nowe nasadzenia. Teren zostanie wyposażony w stojaki na rowery, kosze na śmieci i tablice informacyjne, poidła, karmniki dla ptaków.

W przygotowaniu są następujące projekty:

Struga Toruńska wraz z rekultywacją zbiornika Kaszownik i rewitalizacją ich otoczenia

Kompletna dokumentacja aplikacyjna została złożona 29 maja 2018 r. w konkursie zamkniętym w ramach POIiŚ na lata 2014-2020 i obecnie podlega ocenie;

Rewitalizacja elementów układu wodnego w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu w Toruniu

Projekt o wartości 131 732 zł został pozytywnie przyjęty, jest na etapie podpisywania umowy o dofinansowanie, z kwotą refundacji wynoszącą 100 tys. zł (ok. 76% wartości całkowitej projektu) i będzie realizowany w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020 (ZIT).

Rewitalizacja zabytkowego Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu w Toruniu – 3 etap

Projekt o wartości 3 991 800 zł, z dofinansowaniem gwarantowanym w ramach uchwalonego Programu Rewitalizacji - przewidywany wkład unijny 2 434 998 zł, tj. 61%. Zadanie będzie realizowane w latach 2019-2023 w ramach RPO WK-P 2014-2020 (ZIT).

Ochrona zwierząt

Miasto kontynuowało projekt zgłoszony przez mieszkańców w ramach budżetu partycypacyjnego - ustawianie na terenie Torunia wież lęgowych dla jerzyków wraz z wabikami. W 2015 r. zamontowano 3 wieże - ul. Przy Kaszowniku, w Dolinie Marzeń, koło skrzyżowania ul. Prufferów z ul. Iwanowskiej. – 75 tys. zł (budżet partycypacyjny).

W ramach gminnego „Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi” gmina zleciła wykonanie i dostawę 42 domków (12 w 2016 r. i 30 w 2017 r.) dla kotów wolno żyjących (dzikich). Domki te zostały rozmieszczone na terenie miasta w miejscach zgłoszonych przez opiekunów kotów. Każda budka mieści 4-5 zwierząt, jest wykonana z impregnowanego drewna, ma ocieplane styropianowe ściany, dach i podłogę, podest do wykładania karmy i uchylny dach umożliwiający sprzążenie. Domki zostały oznakowane tabliczkami z logo GMT. Na ten cel wydano łącznie 9,8 tys. zł w latach 2016-2017.

W 2017 r. miasto podjęło działania na rzecz tworzenia na terenach zieleni miejsc lęgowych i karmników dla ptaków oraz domków dla owadów. Celem było zwiększenie bioróżnorodności na terenie, zwiększenie liczebności populacji, ochrona gatunkowa oraz wsparcie przetrwania w trudnych warunkach środowiska miejskiego. Ustawiono 31 karmników na terenach placówek oświaty (w ramach działań edukacji ekologicznej), 189 budek dla ptaków oraz 10 domków dla owadów. Całkowity koszt projektu to 11,3 tys. zł, w tym dotacją z WFOŚiGW – 9 tys. zł.

Inwestycje i remonty w Schronisku dla Bezdomnych Zwierząt:

- 2015: remont kuchni – 37,8 tys. zł, Psi Park Toruń – rewitalizacja 12,2 tys. zł (budżet partycypacyjny);
- 2016: wymiana pieców – 60,8 tys. zł, remont nakrycia bud oraz kojców dla psów 10 tys. zł, remont tarasu, dachu i ścian zewnętrznych budynku na terenie schroniska – 17 tys. zł;
- 2017: remont kanalizacji (usunięciu awarii) w pomieszczeniach magazynowych – 5,98 tys. zł.

- 2018: wymiana kanalizacji deszczowej – 21,8 tys. zł, remont kojców dla psów – 90 tys. zł (budżet partycypacyjny).

Warto dodać, że średnia roczna ilość adopcji zwierząt ze schroniska sięga obecnie 1050 szt.

Ogród Zoobotaniczny dostępny dla niewidomych

W 2016 r. Ogród Zoobotaniczny w Toruniu zajął 3. miejsce w ogólnopolskim konkursie Fundacji Szansa dla Niewidomych IDOL za wprowadzone rozwiązania dla osób niewidomych i słabo widzących. Od kwietnia 2016 r. osoby te mogą korzystać w ogrodzie z informatorów głosowych i tabliczek brajlowskich przy wybiegach dla zwierząt, książeczek w brajlu z wypukłymi rycinami a także z dotykowego planu ZOO. System informacyjny dla osób niewidomych i słabowidzących pn. „Przyroda w paluszku” został zrealizowany jako zadanie wskazane do realizacji przez mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia z budżetu partycypacyjnego. Wykonawcą była Fundacja Szansa dla Niewidomych z Warszawy za kwotę 117 tys. zł.

Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza na Bydgoskiem

W 2015 r. w Toruniu została udostępniona darmowa aplikacja na smartfony, z którą można poznawać przyrodę i historię Bydgoskiego Przedmieścia. Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza ma 4,5 km i prowadzi przez obszar Natura 2000 - tereny wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków. Na trasie jest sześć stacjonarnych punktów informacyjnych: Siedziba Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ptasi raj, Błonia Nadwiślańskie, Mieszkańcy Bydgoskiego

Przedmieścia, Park Miejski i Ogród Zoobotaniczny. W punktach tych znajdują się tabliczki z kodem QR, który można zeskanować i w ten sposób pobrać aplikację z informacjami przyrodniczo- historycznymi i funkcją nawigacji. Aplikacja jest także interaktywnym źródłem wiedzy o wszystkich gatunkach ptaków, które można spotkać w tej części Torunia. Za pomocą prostej gry edukacyjnej można rozpoznać napotkany na drodze gatunek ptaka i oznaczyć miejsce na mapie.

Aplikacja jest dostępna w sklepie Google Play pod nazwą „Ptaki w mieście”. Działa na systemach Androida. Ale ze ścieżki można też korzystać w tradycyjnej formie, bez smartfona – odczytując w trakcie spaceru informacje na stacjonarnych tablicach. Koszt całego przedsięwzięcia wyniósł ok. 50 tys. zł i był w dużej części sfinansowany przez WFOŚIWG. Przedsięwzięcie wsparła też gmina.

Miejskie lasy

W 2015 r. miasto wykonało uproszczony plan urządzenia dla lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa oraz przeprowadziło inwentaryzację lasów dla miasta Torunia na lata 2015-2025. Koszt tych zadań wyniósł 70,7 tys. zł.

W 2016 r. wyremontowano popękane, wyszczerbione i wykruszone schody wiodące do parku na tzw. Rudelce (od strony ul. Balonowej) - za 9,8 tys. zł.

Natomiast w 2017 r. zostały na nowo zagospodarowane tereny leśne przy Forcie II, w rejonie ul. Rydygiera, w celu udostępnienia ich mieszkańcom dla rekreacji i wypoczynku. Wykonano alejki spacerowe o nawierzchni żwirowej,

nasadzenia nowych drzew, zamontowano ławki typu leśnego, budki lęgowe dla ptaków oraz stoły terenowe. Koszt tej inwestycji wyniósł niespełna 25 tys. zł.

Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Miasta Toruń są obecnie 54 pomniki przyrody. Trzy z nich zyskały to miano uchwałą Rady Miasta Torunia w 2018 r.:

- skupisko 3 sosen pospolitych przy ul. Pawiej noszące imię „Trzy Zorze”,
- dąb szypułkowy przy ul. Rypińskiej 4 - „Konrad Wallenrod”
- skupisko 2 dębów szypułkowych - „Lel i Poleł”.

W 2015 r. miasto zleciło prace pielęgnacyjne przy wybranych pomnikach przyrody w Toruniu. Fundusze na ten cel pochodziły z WFOŚiGW – 46,8 tys. zł.

Prace na cmentarzach

Do zadań gminy należy dbanie o miejsca pamięci narodowej i toruńskie cmentarze komunalne. Miasto wspiera też administratorów cmentarzy parafialnych, szczególnie w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom odwiedzającym te nekropolie. W 2016 r. został przeprowadzony remont metalowego ogrodzenia na zabytkowym cmentarzu św. Jerzego. Prace obejmowały demontaż ogrodzenia na 250-metrowym

odcinku wzdłuż ul. Gałczyńskiego, renowację lub wymianę przęsła, bram i furtek. Dokonano również naprawy skarpy, na której posadwione jest ogrodzenie. W tym samym roku wykonano również remont murowanego ogrodzenia cmentarza św. Jakuba przy ul. Antczaka - odcinek o długości ok. 280 m.

W latach 2015-2016 wykonano również remont i utwardzenie 5 głównych alejek cmentarza św. Jerzego (łącznie 1180 m), obsługujących komunikacyjnie nekropolię i tereny wokół cmentarza. Zakres prac, opracowany według wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, obejmował korytowanie, profilowanie i utwardzenie ciągów pieszych mieszanką gruntową. Kostka kamienna ułożona została na zjazdach z ul. Gałczyńskiego, w wyznaczonych miejscach pod pojemniki na odpady oraz jako obramowanie wzdłuż alej. Koszt prac wyniósł 346,8 tys. zł.

Warto dodać, że 1 listopada 2017 r. odbyła się już 15. kwesta na ratowanie zabytkowych nagrobków cmentarza św. Jerzego, organizowana wspólnie przez miasto i Towarzystwo Miłośników Torunia. Podczas czterech kwest w latach 2014-2017 udało się zebrać łącznie ponad 61,7 tys. zł, co pozwoliło na odnowienie kolejnych 3 pojedynczych pomników i kwatery zbiorowej, należących do: prof. Stefana Srebrnego, Adolfa Legiejko, Antoniego Ignacego Żernickiego i rodziny Araczewskich. W sumie od początku kwesty udało się zebrać ponad 180 tys. zł i odrestaurować ponad 30 nagrobków.

W 2015 r. przeprowadzona została rewitalizacja placu wejściowego przy kapliczce św. Barbary na terenie toruńskiej Barbarki przy ul. Przysieckiej 12. W ramach zadania

wykonano granitowy podest i schody, plac wejściowy z kamienia polnego łupanego oraz wymieniono 5 ławek na nowe. Prace kosztowały 50,2 tys. zł.

Ochrona powietrza

Miasto aktywnie działa na rzecz ochrony powietrza w Toruniu poprzez ograniczanie tzw. niskiej emisji pochodzącej z indywidualnych źródeł ciepła.

W 2017 r. uruchomiony został miejski system monitoringu jakości powietrza na terenie Torunia, oparty na 10 stacjach pomiarowych rozlokowanych w różnych punktach miasta. Stacje te mierzą stężenie pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5, a wyniki są na bieżąco prezentowane w aplikacji

mobilnej pod nazwą ekoToruń oraz na stronie internetowej <http://mapaakustyczna.um.torun.pl/Portal/AirPortal>).

Przeprowadzona została inwentaryzacja indywidualnych źródeł emisji na terenie Gminy Miasta Toruń. Wynika z niej, że na terenie miasta zainstalowanych jest 12 024 źródeł ogrzewania na paliwo stałe, w tym 5 606 pieców kaflowych oraz 4 113 kotłów c.o. opalanych węglem (pozostałe to kominki, trzony kuchenne oraz piece typu „koza”). Wyniki spisu są dla miasta bazą do wytyczania kierunków działań w zakresie wymiany szkodliwych dla środowiska systemów ogrzewania na bardziej przyjazne dla środowiska.

Obecnie gmina udziela mieszkańcom dotacji celowych na inwestycje związane z likwidacją niskosprawnych pieców i palenisk domowych opalanych węglem i koksem, poprzez zastępowanie ich ogrzewaniem z miejskiej sieci ciepłowniczej, gazem ziemnym, energią elektryczną, olejem opałowym oraz innymi nośnikami energii. Fundusze na ten cel pochodzą z budżetu miasta Torunia – na mocy uchwały nr 814/17 Rady Miasta Torunia z 22 lutego 2018 r.

Wcześniej, od roku 2014 środki na dofinansowanie działań na rzecz ochrony powietrza, w tym likwidację źródeł niskiej emisji, pozyskiwaliśmy z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w ramach dwóch etapów programu KAWKA:

- program KAWKA I – od 2014 do 2016 r., wysokość dofinansowania 1 829 518 zł, ilość beneficjentów: 165
- program KAWKA II – realizowany od 2014 r. do końca 2018, wysokość dofinansowania ponad 6 mln zł, ilość beneficjentów ok. 620

W programie KAWKA dofinansowane były następujące działania:

- zmiana systemu ogrzewania na niskoemisyjne, m.in. poprzez likwidację pieców węglowych na piece gazowe/elektryczne czy podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej,
- termomodernizacja budynków wielorodzinnych,
- zastosowanie kolektorów słonecznych dla obniżenia emisji w lokalnym źródle ciepła opalonym węglem kamiennym.

W ramach programu KAWKA prowadzona jest także kampania edukacyjna pokazująca korzyści zdrowotne i społeczne wynikające z eliminacji źródeł „niskiej emisji” (imprezy plenerowe, seminarium, spoty radiowe, audycje telewizyjne i artykuły w prasie).

23 listopada 2017 r. Rada Miasta Torunia przyjęła uchwałę nr 747/18 o wprowadzeniu darmowej komunikacji miejskiej przy występowaniu przekroczeniu poziomu 200 µg/m³ stężenia średniodobowego zanieczyszczenia PM10.

Od marca 2018 r. realizowany jest w Toruniu program EKOpiec, polegający na dofinansowaniu przez gminę i WFOŚiGW wymiany niskoemisyjnych form ogrzewania na wysokosprawne kotły grzewcze lub podłączenie do sieci miejskiej. Wnioskodawca musi być osobą fizyczną – właścicielem, współwłaścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości, wykorzystywanej w całości na własne potrzeby mieszkaniowe, a wniosek składa się przed rozpoczęciem inwestycji. Warunkiem uzyskania wsparcia jest likwidacja źródeł niskiej emisji w całej nieruchomości. Planowana łączna wysokość dofinansowania wyniesie 250 tys. zł, a ilość beneficjentów - 125 osób.

Wszystkie te działania przynoszą efekty. W latach 2014-2017 zlikwidowano w Toruniu 908 pieców kaflowych opalanych węglem kamiennym oraz 349 kotłów centralnego ogrzewania. Udzielono łącznie dotacji na kwotę 7,98 mln zł. Zużycie węgla kamiennego w okresie rocznym spadło na terenie miasta o 3224 tony.

Walka z hałasem

W 2017 r. opracowano kolejną (drugą) mapę akustyczną dla miasta Torunia. Jej wyniki wskazują, że najbardziej uciążliwy dla mieszkańców jest hałas drogowy. Przekroczeniami normy zagrożonych jest ok. 2,4% mieszkańców, przy czym niespełna 0,2% większymi niż 5 dB. Hałasem kolejowym jest zagrożonych 0,03 % mieszkańców miasta, nie stwierdzono zaś narażenia na hałas tramwajowy.

Od roku 2014 gmina realizuje też „Program walki z hałasem”, obejmujący takie działania, jak: budowa ekranów dźwiękochłonnych, nasadzenia zieleni, wymiana nawierzchni i stosowanie technologii obniżających poziom hałasu oraz poprawa płynności ruchu w mieście. W 2018 r. program jest aktualizowany.

Likwidacja azbestu

W latach 2014-2018 miasto udzielało mieszkańcom dofinansowania na prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. W 2014 r. demontaż, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest były finansowane z budżetu miasta, natomiast od 2015 r. 70% środków pochodzi z umów zawieranych z WFOŚiGW w Toruniu.

W latach 2014-2018 usunięto 102 eternitowe pokrycia dachowe o łącznej masie 168,9 tony. Na ten cel gmina przekazała łącznie 47 121 zł, natomiast ze środków WFOŚiGW – 42 724 zł.

W 2018 r. do Wydziału Środowiska i Zieleni UMT wpłynęło 30 wniosków o usunięcie 96,6 ton wyrobów zawierających azbest na łączną kwotę 50 427 zł. Z kwoty tej 70% będzie finansowane przez WFOŚiGW w Toruniu.

Nowa proekologiczna elektrociepłownia

W roku 2017 w Toruniu została otwarta nowo wybudowana elektrociepłownia gazowa, której inwestorem była francuska Grupa EDF, a Gmina Miasta Toruń była mniejszościowym akcjonariuszem. Obiekt przy ul. Ceramicznej powstał w związku z obowiązywaniem od 2017 r. nowych, bardziej wymagających norm ochrony środowiska dla przedsiębiorstw produkcyjnych. Zastąpił dotychczasowe kotły węglowe. Jest wyposażony w wysokosprawną i niskoemisyjną instalację kogeneracyjną, czyli produkującą jednocześnie energię elektryczną i ciepło, o łącznej zainstalowanej mocy cieplnej 330 MWt i mocy elektrycznej ok. 100 MWe. Koszt inwestycji wyniósł ok. 550 mln zł.

Pod koniec 2017 r. Polska Grupa Energetyczna SA przejęła w drodze umowy kupna polskie aktywa Grupy EDF. Aktualnie Gmina Miasta Toruń jest mniejszościowym akcjonariuszem spółki PGE Toruń SA.

WODA I GOSPODARKA ODPADAMI

Woda wysokiej jakości

Usługami w zakresie dostaw wody i odbioru dla torunian, a także oczyszczania ścieków zajmują się Toruńskie Wodociągi. Miejska spółka systematycznie rozbudowuje swoją infrastrukturę, w tym sieci wodno-kanalizacyjne, i corocznie dokonuje renowacji i wymiany najbardziej zniszczonych odcinków sieci. Na ten cel skutecznie pozyskuje środki zewnętrzne, dbając jednocześnie, by rozwój technologiczny szedł w parze z dbałością o ochronę środowiska.

Inwestycje w nowoczesne technologie

W 2014 r., w celu kompleksowego rozwiązania problemów gospodarki wodno-ściekowej w Toruniu oraz uzupełnienia działań prowadzonych w latach 2003-2013 w ramach projektów unijnych, rozpoczęto przygotowania do realizacji projektu „Gospodarka wodno-ściekowa na terenie aglomeracji Toruń - III etap”. Do końca 2015 r. została opracowana dokumentacja techniczna (z dofinansowaniem UE poziomie 77 proc. kosztów kwalifikowanych), która umożliwiła aplikowanie o wsparcie finansowe dla działań inwestycyjnych w ramach POIS na lata 2014-2020.

Projekt przewiduje:

- modernizację Centralnej Oczyszczalni Ścieków,
- likwidację osiedlowej oczyszczalni ścieków wraz z budową przepompowni, kanału tłocznego i wodociągu do osiedla Czerniewice,
- wymianę sieci wodociągowych o długości ok. 11,3 km (Bydgoskie Przedmieście, Bielany, Chełmińskie Przedmieście, Mokre, Koniuchy, Rubinkowo, Winnica) oraz wymianę sieci kanalizacyjnych o długości ok. 2,5 km (Bielany, Chełmińskie Przedmieście, Mokre, Rubinkowo, Wrzosey),
- bezwykopową modernizację sieci kanalizacyjnej o długości ok. 11,5 km (Bydgoskie Przedmieście, Bielany, Chełmińskie Przedmieście, Stare Miasto, Mokre, Rubinkowo, Na Skarpie),
- modernizację kolektora B na odcinku około 5 km, od wysokości pl. Daszyńskiego do skrzyżowania ul. Bydgoskiej z ul. Konopnickiej,
- rozdział kanalizacji ogólnospławnej - budowa kolektora deszczowego K-I w ul. Chrobrego na odcinku ok. 2,2 km od pl. Pokoju Toruńskiego do wysokości ul. Kanałowej wraz z podczyszczalnią wód deszczowych.

Okres realizacji projektu obejmuje lata 2016-2022, wartość wynosi 114 mln złotych, a udział dofinansowania unijnego to około 63 proc.

W 2015 r. została wybudowana magistrala wodociągowa łącząca ujęcie wody Mała Nieszawka z miejską siecią wodociągową w ul. Okrężnej. W ramach tego zadania konieczne było ułożenie pod dnem Wisły dwóch równoległych przewodów o łącznej długości ok. 1.4 km. Realizacja zadania miała na celu m.in. wykorzystanie zwiększonych możliwości produkcyjnych stacji uzdatniania wody Mała Nieszawka oraz zasilenie sieci

wodociągowej Torunia prawobrzeżnego od strony zachodniej. To pozwoli na zmniejszenie ciśnień roboczych na ujęciu i strat wody w sieci wodociągowej, a tym samym obniżenie kosztów eksploatacji i ryzyka wystąpienia awarii na całej sieci.

W 2017 r. zrealizowano przewód wodociągowy w ulicy Włocławskiej, spinający sieć miejską z wodociągiem lokalnym na terenie Czerniewic, wybudowano przewód tłoczny kanalizacji sanitarnej (wraz z tłocznia ścieków), odprowadzający ścieki z terenu Czerniewic do zlewni Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Toruniu wraz z likwidacją osiedlowej oczyszczalni ścieków.

Trwa modernizacja Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Toruniu oraz bezwykopowa modernizacja ok. 11,5 km sieci kanalizacyjnej. Rozpoczęto modernizację kolektora B.

Dotacje na przyłącza kanalizacyjne

W latach 2014-2018 GMT przyznała 188 dotacji w łącznej kwocie 214 603 zł na budowę przyłączy kanalizacji sanitarnej, w tym:

- 2014 r. – 35 przyłączy, 39 049 zł
- 2015 r. – 78 przyłączy, 91 286 zł
- 2016 r. – 31 przyłączy, 35 908 zł
- 2017 r. – 22 przyłącza, 24 147 zł
- 2018 r. – 22 przyłącza, 24 212 zł

Toruńska woda w sąsiednich gminach

W latach 2014-2017 łącznie wybudowano na terenie miasta Torunia:

- sieć wodociągową o długości 31,40 km
- sieć kanalizacyjną sanitarną wraz z odgałęzieniami bocznymi do posesji o długości 30,10 km
- sieć kanalizacyjną deszczową o długości 22,60 km

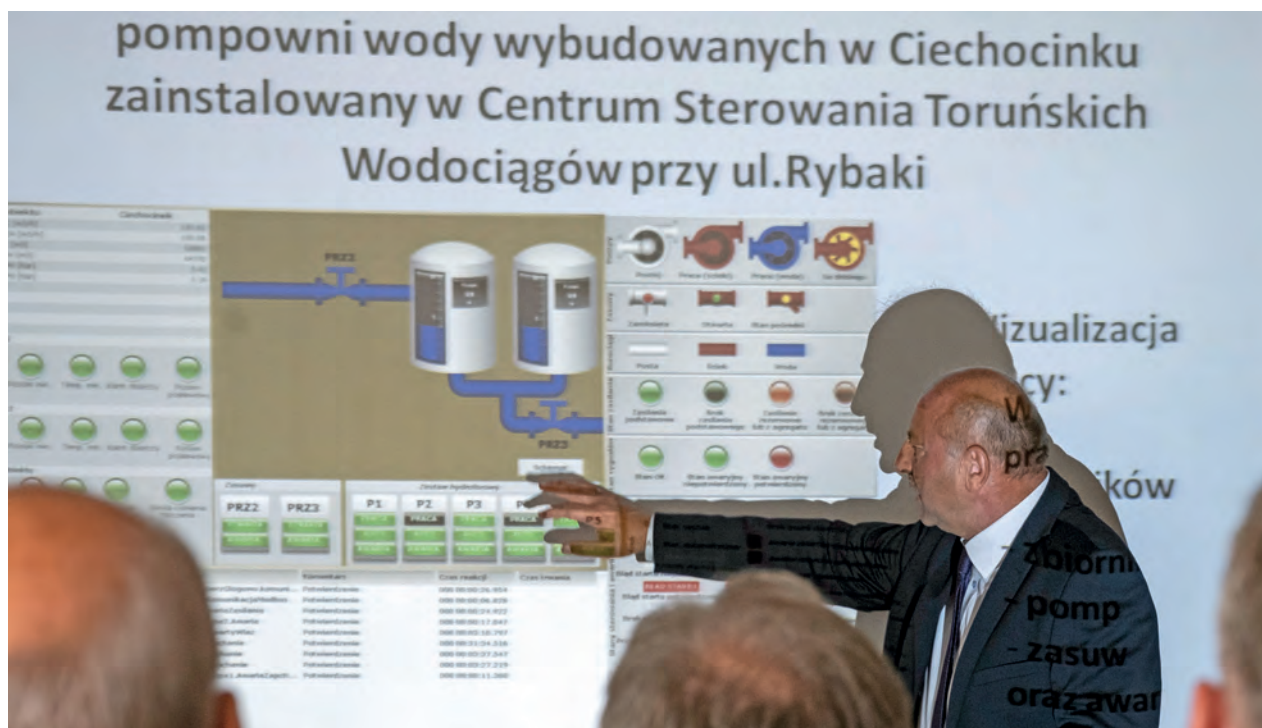
W roku 2018 kontynuowane są zadania inwestycyjne obejmujące swoim zakresem budowę nowych sieci wodociągowo-kanalizacyjnych oraz modernizację i wymianę istniejących elementów systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków miasta Torunia. Inwestycje spółki pozwalają na włączenie do miejskiej sieci wod.-kan. terenów przeznaczonych pod budownictwo oraz terenów inwestycyjnych.

W 2014 r. zakończono budowę i włączono do użytkowania magistralę wodociągową biegnącą na odcinku od SUW Mała Nieszawka do ul. Okrężnej w Toruniu.

Ponadto w latach 2017-2018 Toruńskie Wodociągi zrealizowały 3 zadania inwestycyjne, które umożliwią dostarczenie wody do Ciechocinka oraz dostarczenie wody i odprowadzanie ścieków dla gmin Obrowo i Zławień Wielka. W ramach tych zadań wybudowano łącznie ok. 34 km sieci wodociągowej i 43 km sieci kanalizacyjnej. Na lata 2019-2020 planowana jest także budowa sieci kanalizacyjnej do gminy Łubianka.

Czerniewice w sieci miejskiej

W 2017 roku została zakończona eksploatacja lokalnej oczyszczalni ścieków na osiedlu Czerniewice. Na jej terenie

wybudowano tłocznię, z której ścieki są przepompowywane do układu sieci kanalizacyjnej w rejonie skrzyżowania ul. Łódzka /ul. Włocławska. Równoległe zbudowano przewód wodociągowy łączący miejską sieć wodociągową z siecią wodociągową osiedla Czerniewice.

Centralna Oczyszczalnia Ścieków

Na terenie Centralnej Oczyszczalni Ścieków przy Sz. Bydgoskiej od 2017 r. prowadzona jest modernizacja obiektów technologicznych do oczyszczania ścieków i przeróbki osadów. Ich celem jest zwiększenie produkcji energii elektrycznej i ciepłej, co poprawi ogólny bilans energetyczny oczyszczalni ścieków. Zakończenie robót budowlano-montażowych i rozruchowych zaplanowano w IV kwartale 2018 r.

W latach 2013-2015 na wylocie ścieków oczyszczonych zaprojektowano i zbudowano obiekt hydrotechniczny - małą elektrownię wodną. W budynku elektrowni jest zamontowana turbina Francisca, sprzęgnięta z generatorem do produkcji energii elektrycznej o mocy 65 KW.

Ilość ścieków sanitarnych odprowadzonych i dowiezionych do Centralnej Oczyszczalni Ścieków (tys. m³)

2014	2015	2016	2017	2018 plan
10 378,6	10 234,4	10 375,3	10 522,88	10 510

System GIS

Toruńskie Wodociągi korzystają z systemu GIS, zawierającego zbiory danych o sieciach wodno-kanalizacyjnych, gromadzone w programach graficznych (branżowa mapa sieci)

oraz bazodanowych (dane opisowe i przestrzenne o sieciach). Do systemu GIS wprowadzane są informacje o zdarzeniach na sieciach wod-kan (awarie, pęknięcia, czyszczenia), wykorzystywane do planowania remontów i konserwacji sieci. Oprócz dostępu do szczegółowej mapy sieci, system umożliwia również dokonywanie różnego typu analiz i zbiorczych zestawień o sieciach. Dane zgromadzone w systemie wykorzystywane są łącznie z danymi z innych systemów (np. ewidencją wodomierzy, ewidencją środków trwałych, oprogramowaniem kamerowozu). System pozwala również na skanowanie i wprowadzanie do bazy danych dokumentacji z archiwum technicznego spółki.

Wyróżnienia dla Toruńskich Wodociągów

2014, 2015 i 2016 – spółka przez trzy kolejne lata otrzymała tytuł Gazeli Biznesu w rankingu gazety Puls Biznesu. To wyróżnienie przyznawane najdynamiczniej rozwijającym się firmom, wypracowującym zyski i odnotowującym stały wzrost przychodów ze sprzedaży;

2017 - VI miejsce w Ogólnopolskim Rankingu Przedsiębiorstw Wodociągów i Kanalizacji (w latach poprzednich VII i VIII, w 2018 r. IX).

Nowoczesna gospodarka odpadami

Lata 2014-2018 to dynamiczny rozwój toruńskiego systemu gospodarowania odpadami. Po rewolucji śmieciowej

z 2013 r. system ten nadal podlegał ewolucyjnym zmianom, zmierzającym przede wszystkim do dostosowania do nowych wymogów prawnych oraz rozwoju selektywnej zbiórki odpadów w Toruniu.

MPO – operator systemu

Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z Torunia zajmuje się od lat nieprzerwanie Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. Od 2016 r., na mocy tzw. umowy wykonawczej, spółce powierzono zagospodarowanie odpadów pochodzących z posesji zamieszkałych GMT, co gwarantuje stabilność i pewność usług realizowanych dla mieszkańców.

Toruńskie MPO od wielu lat współpracuje również z wszystkimi gminami ościennymi Torunia (Lubicz, Obrowo, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka, Łubianka, Łysomice).

Na obsługiwanym obszarze MPO ma rozstawionych 35 000 pojemników do zmieszanych odpadów komunalnych, z czego 15 800 w zabudowie mieszkalnej w Toruniu. Pojemników do selektywnej zbiórki odpadów jest 17 200, w tym w zabudowie mieszkalnej w Toruniu 11 500. Spółka wydaje rocznie ponad 1,5 mln worków do gromadzenia tworzyw, metali, papieru, i szkła, w tym 900 tys. worków w zabudowie mieszkalnej w Toruniu.

Odpady komunalne odebrane od mieszkańców

W latach 2014-2018 ilość odpadów zbieranych selektywnie systematycznie wzrastała, czemu towarzyszył widoczny spadek ilości odbieranych zmieszanych odpadów komunalnych:

Odpady komunalne zebrane z terenu Torunia i przyjęte do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w latach 2014-2018 (w tonach)

Rodzaj odpadów	2014	2015	2016	2017	I półrocze 2018	Plan 2018
Odpady suche (papier, tworzywa sztuczne, metale)	6 017	6 757	7 570	8 154	4 193	8 750
Szkło	2 051	2 286	2 296	2 460	1 251	2 500
Odpady mokre (bioodpady)	5 972	5 992	6 572	6 955	2 894	7 300
Razem odpady zebrane selektywnie	14 040	15 035	16 438	17 569	8 338	18 550
Zmieszane odpady komunalne	54 922	56 042	39 911	39 944	20 488	40 800

Mieszkańcy Torunia wytwarzali w tym czasie systematycznie coraz więcej odpadów. Co roku wzrost ten wynosił średnio 2,6 tys. ton odpadów więcej w stosunku do roku poprzedniego.

Co ważne, stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie zmieniły się od początku startu systemu (a w kwietniu 2014 r. po przeprowadzeniu analiz zostały nawet obniżone). Przyjęta w gminie metoda ustalenia wysokości tej opłaty jest przyjazna dla rodzin wielodzietnych poprzez ustalenie jednej stawki opłaty dla gospodarstw domowych składających się z czterech i więcej osób.

Zagospodarowanie odpadów

Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych przy ul. Kociewskiej (działający od 2009 r.) ma wystarczające moce przerobowe do przetworzenia wszystkich odpadów odebranych w Toruniu oraz jest dostosowany do sortowania odpadów selektywnie zebranych przez mieszkańców.

Od 2015 r. MPO czyni starania, aby ten zakład rozbudować i wyposażać w kolejne nowoczesne rozwiązania. Przygotowany projekt rozbudowy uzyskał w 2016 r. wsparcie w ramach POIiŚ 2014-2020 i w 2018 r.

Zadanie obejmuje m.in. modernizację linii sortowniczej, co pozwoli zwiększyć odzysk surowców wtórnych oraz zredukować ilość odpadów kierowanych na składowisko. Linia wyposażona będzie w separatory optyczne, pozwalające odzyskać nawet do 90% surowców zawartych w odpadach poprzez wydzielanie tworzyw sztucznych, papieru i tektury, oraz separator balistyczny, rozdzielający folię od butelek PET i opakowań wielomateriałowych, czyli np. kartoników po napojach. Oprócz tego w ramach rozbudowy zaplanowana jest dostawa i montaż zespołu wag, myjni do kół i podwozi oraz

oprogramowania optymalizującego zarządzanie gospodarką odpadami w mieście. Planowany całkowity koszt realizacji projektu wynosi 12,8 mln zł, a wysokość dofinansowania – 7,2 mln zł z Funduszu Spójności.

W lutym 2016 r. zakończyła się budowa i nastąpiło pełne uruchomienie Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego. Instalacja ta jest obiektem, wokół którego realizowana jest i będzie realizowana w długim horyzoncie czasowym współpraca międzygminna, dotycząca przejścia części zadań własnych Gminy Miasta Toruń przez Miasto Bydgoszcz z zakresu zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

Na mocy porozumienia zawartego między GMT i Miastem Bydgoszcz w 2015 r. rozpoczęło się przekazywanie części odpadów powstających w Toruniu do spalarni odpadów w Bydgoszczy. Dotychczas toruńskie MPO przekazało do spalarni odpady wytworzone w ZUOK: w 2015 r. - 19,5 tys. ton, w 2016 r. - 35 tys. ton, w 2017 r. - 50,4 tys. ton, zaś w 2018 r. zostanie przekazane kolejne min. 49,4 tys. ton odpadów, pochodzących z Torunia i gmin ościennych.

Cele ekologiczne do osiągnięcia

Ważnym wyzwaniem stojącym przed samorządami jest osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów selektywnie zebranych (odpadów „surowcowych” oraz budowlanych i rozbiórkowych), a także ograniczenia do ilości wymaganej ustawowo masy odpadów biodegradowalnych przekazanych do składowania.

W latach 2015-2017 Gmina Miasta Toruń osiągnęła każdorazowo wskazywane poziomy, jednakże należy zauważyć skokowy wzrost wymogów w tym zakresie począwszy od 2018 r.

Osiągnięte przez GMT w latach 2012-2017 r. poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego odzysku odpadów o właściwościach surowców wtórnych oraz odpadów budowlanych i rozbiórkowych

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	10%	12%	14%	16%	18%	20%	30%	40%	50%
Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wskazanych wyżej frakcji	19,20 %	17,71%	19,87%	22,25%	18,57%	37,07%	-	-	-
Wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów budowlanych i rozbiórkowych	30%	36%	38%	40%	42%	45%	50%	60%	70%
Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wskazanych wyżej frakcji	98,3 %	77,33%	81,6 %	86,81%	88,41%	88,92%	-	-	-

Nowe zasady selektywnej zbiórki od 2018 r.

1 lipca 2017 r. weszło w życie Rozporządzenia Ministra Środowiska z 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania odpadów. Przepisy te wprowadziły obowiązek odrębnego zbierania co najmniej 5 rodzajów odpadów: papier - niebieski pojemnik;

1. tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe - żółty pojemnik;
2. metale - żółty pojemnik;
3. szkło (dopuszczalne zbieranie łącznie szkła białego i kolorowego) – zielony pojemnik;
4. odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów – brązowy pojemnik.

W celu pełnego wdrożenia wymogów rozporządzenia w Toruniu konieczne stało się:

- rozwinięcie systemu zbierania papieru i tektury (domki jednorodzinne otrzymały od stycznia 2018 r. pełny zestaw worków na odpady, zgodny z rozporządzeniem, dla bloków – stopniowe doposażanie do 2022 r.);
- rozwinięcie systemu zbierania bioodpadów (domki korzystają w pełni, bloki wielorodzinne - stopniowe doposażanie do 2022 r.);
- stopniowe wygaszenie łącznego zbierania papieru, tworzyw sztucznych i metali jako tzw. „odpadów suchych”;
- ostateczne doposażenie nieruchomości w pojemniki o właściwych kolorach (stopniowa zmiana kolorystyki pojemników na szkło z białych na zielone).

Zmiany dotyczące kolorystyki pojemników rozpoczęły się w Toruniu od początku 2018 r. i zgodnie z prawem muszą się zakończyć do 1 lipca 2022 r. Na zlecenie gminy MPO rozdaje mieszkańcom zabudowy jednorodzinnej niebieskie worki do gromadzenia papieru, żółte do metali i tworzyw sztucznych oraz zielone na szkło (dotąd były białe). W zabudowie wielorodzinnej nieruchomości będą sukcesywnie wyposażane w pojemniki odpowiedniego koloru i przeznaczenia. Nim to nastąpi, odpady będą gromadzone na dotychczasowych zasadach.

Od stycznia 2018 roku zwiększyła się też częstotliwość odbioru odpadów wielkogabarytowych – z dwóch do czterech razy w zabudowie jednorodzinnej i raz w miesiącu w wielorodzinnej.

Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych

Na początku 2016 r. MPO uruchomiło drugi Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) przy ul. Dwernickiego 15-15a, w lewobrzeżnej części miasta. Pierwszy mieści się przy ul. Kociewskiej 35. Nowoczesne i funkcjonalne obiekty umożliwiają mieszkańcom w łatwy i szybki pozostawienie odpadów problemowych – między innymi: budowlanych, zielonych, bioodpadów, zużytych opon oraz odpadów niebezpiecznych. PSZOK-i wyposażone są w kontenery oraz specjalistyczne pojemniki do gromadzenia różnego rodzaju odpadów.

Ilość odpadów oddawanych przez torunian do PSZOK systematycznie wzrasta.

Ilości odpadów dostarczonych do PSZOK w Toruniu w latach 2014-2017 (kilogramy)

Rodzaj odpadów	2014	2015	2016	2017
odpady surowcowe	29 490	30 570	44 510	59 080
zużyte opony	11 850	10 990	21 170	25 320
Budowlane	835 730	686 760	1 647 250	2 629 620
budowlane odpłatnie	798 070	953 960	657 680	743 210
zielone	130 230	161 030	306 230	450 590
wielkogabarytowe	131 990	168 200	348 900	478 580
zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	24 829	36 965	33 134	38 666
odpady niebezpieczne	2 486	3 344	5 158	7 527
łącznie	1 964 675	2 051 819	3 064 032	4 432 593

Ilość mieszkańców oddających odpady do PSZOK:

rok	2014	2015	2016	2017
ilość osób	1 311	1 595	3 261	3 809

Podziemne pojemniki na odpady na Starówce

W latach 2014-2018 MPO Sp. z o.o. w Toruniu wybudowało na toruńskiej starówce 9 zestawów podziemnych pojemników na odpady.

- Rynek Nowomiejski (grudzień 2014)
- Podmurna (grudzień 2014)
- Wielkie Garbary (grudzień 2015)
- Małe Garbary (grudzień 2015)
- Kopernika (grudzień 2015)
- Fosa Staromiejska (grudzień 2016)
- Międzymurze / Zaszpitalna (grudzień 2015)
- Piernikarska (grudzień 2015)
- Podmurna/Szeroka (grudzień 2017)

Każdy zestaw składa się z pojemnika na odpady zmieszane o pojemności 5 m³, pojemnika na odpady suche (poj. 5 m³) oraz pojemnika na szkło (poj. 3m³). Pojemnik jest elementem ruchomym, wyciąganym z silosu i opróżnianym przy pomocy samochodu wyposażonego w dźwig z systemem do podnoszenia i opróżniania. Wygląd naziemnej części śmietników,

tw. kiosków wrzutowych, uzyskał akceptację Miejskiego Konserwatora Zabytków.

Pojemniki przeznaczone są dla posesji zamieszkałych. Mieszkańcy, którzy korzystają z podziemnych pojemników na odpady, otrzymali karty dostępowe otwierające wloty pojemników.

Nowoczesny system gromadzenia odpadów na toruńskiej starówce to szereg zalet:

- estetyczne kioski wrzutowe zamiast pojemników na odpady;
- odpady nie zalegają w pojemnikach, są „niewidoczne” - gromadzone pod ziemią;
- brak uciążliwego zapachu (dzięki stałej temperaturze ziemi wynoszącej od 10 do 15°C proces fermentacji i rozkładu zostaje spowolniony również podczas miesięcy letnich);
- brak insektów i gryzoni;
- ograniczenie możliwości rozsypania odpadów (przez wiatr, zwierzęta, itp.) poprzez podziemne zamykanie kontenera w szczelnym, betonowym silosie;
- prosta obsługa kiosków wrzutowych.

Obecnie uzgadniane są lokalizacje kolejnych zestawów. Wprowadzenie pojemników podziemnych umożliwiło wycofanie 205 szt. pojemników wolnostojących oraz ponad 7 000 szt. worków.

Edukacja ekologiczna

We wrześniu 2015 r. w toruńskim MPO otwarto centrum edukacji ekologicznej EcoKid, powstałe w ramach projektu współfinansowanego ze środków EFRR RPO WK-P na lata 2007-2013. Głównym celem projektu było zachowanie potencjału środowiskowego regionu poprzez aktywną edukację ekologiczną dzieci i młodzieży, prowadzącą do podniesienia poziomu wiedzy przyrodniczej, kształtowania właściwych zachowań zmierzających do poszanowania i dbałości o środowisko oraz stworzenia atrakcyjnych warunków do edukacji ekologicznej.

W ramach projektu zaadaptowano na cele edukacyjne salę konferencyjną znajdującą się w ZUOK. Ta lokalizacja umożliwia bezpośrednią obserwację pracy zakładu i sposobów postępowania z odpadami. Sala wyposażona jest w nowoczesny sprzęt multimedialny i 3D, dzięki któremu uczniowie mogą w atrakcyjny sposób poznawać zasady współczesnej gospodarki odpadami. Do dyspozycji mają m.in. wirtualny spacer po ZUOK i gry komputerowe opracowane dla młodszych i starszych dzieci. W ramach projektu MPO wybudowało też 2-kilometrową ścieżkę edukacyjną na zrekultywowane składowisko odpadów, składająca się z 10 tablic edukacyjnych i 2 gier terenowych na temat zasad i celów gospodarki odpadami.

Oprócz organizowania zajęć w centrum EcoKid na zlecenie miasta MPO zajmowało się także edukacją ekologiczną w szkołach, organizowało festyny i spotkania dla mieszkańców (m.in. Sprzątanie świata, Wiosenne porządki, Święteczne

porządku) oraz wydawało broszury i ulotki informacyjne dla mieszkańców. W różnych form edukacji ekologicznej co roku brało udział ponad 9 tys. osób.

Konkurs dla szkół – Zbieramy makulaturę

Od 2017 r. pod patronatem Prezydenta Miasta Torunia organizowany jest konkurs dla toruńskich szkół i przedszkoli (publicznych i niepublicznych) pn. „Zbieramy makulaturę”. Jego celem jest promowanie postaw proekologicznych, w tym poszerzenie wiedzy na temat zasad prawidłowego gospodarowania odpadami, wyrobienie nawyku selektywnego zbierania odpadów wśród dzieci i młodzieży szkolnej. Miejsce zajęte w konkursie przez każdą z placówek uzależnione jest od ogólnej masy zebranego papieru i tektury oraz w przeliczeniu na 1 ucznia tej placówki.

Nagrodzonych zostaje po dziesięć placówek w każdej z kategorii. Za zajęcie I miejsca można otrzymać 20 tysięcy zł. Dodatkowo nagrody może dostać klasa (grupa przedszkolna) oraz pięcioro uczniów, którzy najaktywniej uczestniczyli w zbiórce. Oprócz samej akcji zbierania, placówki muszą przeprowadzić zajęcia edukacyjne z dziećmi dotyczące segregacji odpadów. Druga edycja konkursu zakończy się 31 marca 2019 r. Łączna pula nagród we wszystkich kategoriach w pierwszej edycji wynosiła 480 tys. zł, a w drugiej będzie to 585 tys. zł.

Koncepcja rozwoju systemu

Po trwających od 2016 r. wieloetapowych konsultacjach z mieszkańcami miasto opracowało i przyjęło „Koncepcję rozwoju systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Miasta Toruń do 2030 roku” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko”.

Dokument ten w całości diagnozuje stan obecny systemu w Toruniu, wskazuje jego mocne i słabe strony oraz na tej podstawie nakreśla katalog niezbędnych działań rozwojowych.

Koncepcja określa, w jaki sposób będziemy segregować, odbierać oraz przetwarzać odpady produkowane przez nasze gospodarstwa domowe, aby chronić środowisko naturalne i jednocześnie umiejętnie wykorzystać potencjał gospodarczy i energetyczny odpadów.

Serwis miejski poświęcony odpadom

W 2016 r. miasto uruchomiło specjalny dedykowany serwis internetowy poświęcony gospodarce odpadami komunalnymi. Serwis dostępny jest pod adresem www.odpady.torun.pl. Od tego czasu jest on systematycznie rozwijany, jako na-

rzędzie polityki informacyjnej miasta dla mieszkańców w tej dziedzinie. W 2018 r. serwis ten uzyskał nową szatę graficzną i wzbogacono go o wiele nowych treści dotyczących selektywnej zbiórki odpadów, zasad postępowania z odpadami oraz opłat za uczestnictwo w systemie gospodarowania odpadami.

Certyfikaty i wyróżnienia dla MPO

MPO Sp. z o.o. w Toruniu jest liderem wśród przedsiębiorstw zajmujących się gospodarką odpadami w regionie. Udział w rynku usług w zakresie wywozu odpadów od lat przekracza 90%.

Potwierdzeniem wysokiej jakości świadczonych usług są przyznawane spółce branżowe i ogólnopolskie **certyfikaty i wyróżnienia**. W ostatnich latach do najważniejszych należały:

- 2015 – 2 miejsce w Ogólnopolskim Rankingu Miejskich Przedsiębiorstw Gospodarki Komunalnej, organizowanym przez Strefę Gospodarki – biznesowy dodatek do Dziennika Gazety Prawnej;
- 2016 – 1 miejsce w Ogólnopolskim Rankingu Miejskich Przedsiębiorstw Gospodarki Komunalnej, organizowanym przez Strefę Gospodarki – biznesowy dodatek do Dziennika Gazety Prawnej;
- 2017 - Orzeł Wprost – wyróżnienie tygodnika Wprost za stabilne wyniki finansowe;
- 2018 - 1 miejsce w Ogólnopolskim Rankingu Miejskich Przedsiębiorstw Gospodarki Komunalnej, organizowanym przez Strefę Gospodarki – biznesowy dodatek do Dziennika Gazety Prawnej.

MPO od 3 listopada 2005 r. posiada certyfikat wdrożenia i stosowania Systemu Zarządzania Jakością wg normy ISO 9001. W listopadzie 2017 r. spółka poddała się recertyfikacji na zgodność z normą ISO 9001:2015. Audyt przeprowadzali audytorzy renomowanej jednostki certyfikującej TÜV Nord Polska. Przyznany certyfikat potwierdza zgodność świadczonych przez firmę usług z międzynarodową normą jakościową ISO 9001:2015.

Połączenie ze spółką Biogaz Inwestor

30 września 2016 r. MPO Sp. z o.o. przejęła metodą łączenia udziałów miejską spółkę Biogaz Inwestor. Nastąpiło przeniesienie części majątku Biogaz Inwestor Sp. z o.o. na MPO Sp. z o.o., w tym również instalacji do pozyskiwania biogazu z zamkniętego miejskiego składowiska odpadów oraz do energetycznego przetwarzania biogazu. Instalacja biogazowa na toruńskim wysypisku to m.in. 82 studnie biogazowe, 2 moduły pompująco-regulacyjne biogazu, węzeł ciepłowniczy i trafostacja, 2 agregaty prądotwórcze. Obecnie działalność związana z energetycznym przetwarzaniem biogazu prowadzi Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych.

BEZPIECZEŃSTWO

Dbanie o spokój i bezpieczeństwo mieszkańców, przeciwdziałanie próbom zakłócania ładu i porządku publicznego oraz reagowanie w sytuacjach kryzysowych to główne zadania Straży Miejskiej i Wydziału Ochrony Ludności Urzędu Miasta Torunia oraz współpracujących z nimi jednostek państwowych - Policji i Straży Pożarnej.

Toruńskie Centrum Zarządzania Kryzysowego

Jednostką koordynującą działanie wszystkich służb ratowniczo-porządkowych na terenie Torunia i powiatu jest Toruńskie Centrum Zarządzania Kryzysowego przy ul. Legionów 70/76. Powstałe w 2004 r., do dziś jest uważane za wzorcową tego typu placówkę w kraju. Wyposażone w nowoczesny sprzęt, systemy informatyczne i łączność skutecznie nadzoruje stan bezpieczeństwa w mieście i okolicznych gminach. W TCZK, oprócz stanowisk PSP, SM i monitoringu wizyjnego, znajduje się stanowisko dyżurnego TCZK. Do dyżurnych TCZK – głównie przez nr tel. 112 – trafiają i są analizowane zgłoszenia i informacje na temat wszelkiego typu zagrożeń porządku i bezpieczeństwa. Współdziałanie w ramach TCZK różnych służb ułatwia podejmowanie decyzji o sposobie reagowania i przyspiesza kierowanie w rejon zagrożenia odpowiednich sił i środków.

Skuteczność działania TCZK zostało potwierdzone w czasie dużych akcji, prowadzonych w trakcie wyjątkowych zagrożeń: powodzi, pożarów, wybuchów gazu, wypadków drogowych. Na szczęście minione cztery lata były w miarę spokojne, bez większych zdarzeń noszących znamiona kryzysu.

Koszty związane z utrzymaniem i rozwojem TCZK w latach 2015-2018 wyniosły w sumie 843 tys. zł. Część wydatków bieżących (30%) pokrywa Starostwo Toruńskie.

W roku 2015 salę operatorską zaadaptowano na potrzeby nowych stanowisk monitoringu wizyjnego dla tworzonego w Straży Miejskiej Referatu ds. Monitoringu Wizyjnego.

W ramach działającego przy ul. Legionów Centrum Powiadomienia Ratunkowego dla województwa kujawsko-pomorskiego działa obecnie 12 stanowisk dyspozytorskich.

Monitoring miejski

W Toruniu działa już 309 kamer monitoringu miejskiego. 195 z nich zostało zainstalowanych w ciągu ostatnich czterech lat. Obraz ze wszystkich kamer jest przesyłany, obserwowany i nagrywany w Centrum Dozoru Monitoringu, zlokalizowanym w TCZK. Do obsługi kamer w Straży Miejskiej został utworzony w 2015 r. Referat ds. Monitoringu Wizyjnego, zatrudniający operatorów monitoringu miejskiego. W trybie online z monitoringu korzysta również toruńska Policja za pośrednictwem 12 stacji dostępowych usytuowanych we

wszystkich komisariatach. Najwięcej kamer jest na starówce (98) i na Bydgoskim Przedmieściu (60). Inne są zlokalizowane w pozostałych rejonach miasta. Dodatkowym wsparciem dla monitoringu miejskiego są kamery instalowane przez toruńskie spółdzielnie mieszkaniowe, w ramach monitoringu osiedlowego. W latach 2010-2018 zamontowano 52 takie urządzenia. Miasto współpracuje w tym zakresie ze spółdzielniami mieszkaniowymi: MSM, Kopernik, Rubinkowo.

Na rozwój i utrzymanie systemu monitoringu miejskiego i osiedlowego Toruń przeznaczył w latach 2015-2018 prawie 4.66 mln zł, czego prawie 3.81 mln zł to inwestycje.

Monitoring wizyjny w Toruniu jest także rozbudowywany o kolejne elementy podczas realizacji różnych projektów inwestycyjnych z dofinansowaniem unijnym, np. w ramach rewitalizacji dworca PKP Toruń Główny uruchomiono w jego rejonie 27 kamer, a w ramach projektu „BiT-City” 76 kamer monitorujących wszystkie tramwajowe platformy przystankowe w mieście.

W 2013 r. miasto zrezygnowało z dalszej rozbudowy monitoringu analogowego na rzecz bardziej nowoczesnego systemu cyfrowego, opartego na kamerach IP wysokiej rozdzielczości full HD. W ramach tego projektu w 2015 r. zakupiona została nowoczesna platforma informatyczna do zarządzania systemem monitoringu, a także wydajne serwery i macierze dyskowe. Rozbudowana też została miejska sieć światłowodowa (nie tylko na potrzeby monitoringu, ale również dla systemu informacji pasażerskiej, dostarczenia Internetu do szkół, muzeów i innych placówek miejskich). Równocześnie podjęto prace zmierzające do integracji istniejącego systemu analogowego, w którym funkcjonowało 118 kamer, z nowo tworzonym systemem cyfrowym. Było to bardzo istotne dla pracy operatorów kamer monitoringu, żeby mogli z jednego stanowiska obsługiwać w ten sam sposób urządzenia cyfrowe i analogowe. Integracja ta została zakończona w 2016 r.

W 2016 r. przystąpiono także do prac związanych z wymianą najstarszych kamer analogowych systemu monitoringu na kamery cyfrowe. Wiązało się to z koniecznością wybudowania przyłączy światłowodowych od miejskiej sieci światłowodowej do tych punktów kamerowych, które do tej pory pracowały przy wykorzystaniu łączy telefonicznych bądź radiowych. Do 2018 r. zostało wymienionych 49 kamer. Pozostało do wymiany jeszcze 69.

Liczba patroli SM w poszczególnych latach

Patrole SM	2014	2015	2016	2017	2018 (30.09.2018)
samodzielne	8615	8750	8630	8604	5.537
z Policją	1249	1972	599	864	629
z Izbą Celną	69	5	-	-	-
z ŻW	42	37	71	69	27

Straż Miejska

W Straży Miejskiej w Toruniu funkcjonują 123 etaty strażnicze. Służby patrolowe realizowane są samodzielnie lub wspólnie z Policją, Żandarmerią Wojskową i Służbą Celno-Skarbową.

W latach 2015-2018 nakłady finansowe na utrzymanie toruńskiej Straży Miejskiej kształtowały się następująco:

- 2015: 8,29 mln zł i dodatkowo 50 tys. zł na działania w celu przeciwdziałania alkoholizmowi,
- 2016: 8,60 mln zł i dodatkowo 49,92 tys. zł na przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz 14,99 tys. zł na przeciwdziałanie nietolerancji i dyskryminacji,
- 2017: 9,02 mln zł i dodatkowo 49,76 tys. zł na przeciwdziałaniu alkoholizmowi; ponadto 40,87 tys. zł na tasery oraz 249,6 tys. zł na wydatki inwestycyjne dla ekopatrolu (samochód specjalistyczny, dron do badania jakości powietrza z latającym laboratorium i przenośny detektor gazów)
- 2018: planowany budżet to 9,3 mln zł dodatkowo 50 tys. zł na przeciwdziałanie alkoholizmowi, 120 tys. zł na zakup samochodu do przewozu osób nietrzeźwych, 110 tys. zł na wyposażenie do samochodu przeznaczonego do kontroli czystości powietrza i mobilnego monitoringu wizyjnego

Certyfikat jakości dla toruńskich strażników

W 2015 r. toruńska Straż Miejska uzyskała certyfikat rządowego Programu Certyfikacji i Standaryzacji Straży Miejskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Certyfikatem tym, nadanym przez wojewodę na okres 2 lat, honorowane są strażnicy, które spełniły podstawowe i obligatoryjne wymagania standardu. Przyznanie go oznacza, że jednostka właściwie wypełnia powierzone jej obowiązki: angażuje się w działania profilaktyczne, współpracuje z mieszkańcami i policją, kompleksowo dba o porządek publiczny w zakresie powierzonych jej uprawnień. Ponadto spełnia wymagania formalno-prawne, np. związane z prawem pracy, szkoleniami, umundurowaniem, wyposażeniem czy prowadzoną dokumentacją w sprawach o wykroczenia.

Wybrane inicjatywy Straży Miejskiej, zrealizowane w latach 2015-2018:

- Zakup jednostki latającej (dron) wraz z jednostką pomiarową typu DR1000, służącą do wykonywania pomiarów czystości powietrza atmosferycznego, a także pojazdu służbowego wyposażonego w część biurową, co umożliwia mobilną realizację działań kontroli czystości powietrza atmosferycznego na terenie całego miasta.
- Współpraca z Miejskim Zakładem Komunikacji w Toruniu – realizacja kontroli pod kątem zapewnienia spokoju i porządku publicznego w autobusach linii nocnych oraz w godzinach wieczornych.
- Ulotka informacyjna dla turystów (akcja wspólna z Biurem Toruńskiego Centrum Miasta), zawierająca podstawowe informacje o toruńskiej starówce i bezpiecznym poruszaniu się po mieście, a także wykaz najważniejszych telefonów alarmowych, informacje o lokalizacji parkingów

strzeżonych i niestrzeżonych (w tym dla niepełnosprawnych) oraz zasady pozostawiania pojazdów w Strefie Płatnego Parkowania. Informacje na ulotce podane są w trzech językach: polskim, angielskim i niemieckim. Ulotka ta jest dystrybuowana od 2011 r. – w 2018 nastąpiła jej aktualizacja po wprowadzeniu nowej organizacji ruchu w obrębie Zespołu Staromiejskiego.

- Patrole z psem obronnym i psem do wykrywania substancji narkotycznych.
- Zakup 2 szt. najnowszej generacji paralizatorów elektrycznych typu Taser X2 – nowe wyposażenie przekazane do użytku strażników Grupy Interwencyjnej, jako skuteczny i bezpieczny środek przymusu bezpośredniego. Paralizatory zostały zakupione w zestawie z kamerami, które w sposób automatyczny nagrywają przebieg interwencji z użyciem paralizatora.
- Razem z mieszkańcami – projekt opiera się na tworzeniu tzw. Wspólnot Społecznościowych, co ma doprowadzić do przewartościowania roli strażnika miejskiego w środowisku lokalnym z funkcjonariusza wyłącznie egzekwującego prawo, sięgającego częstokroć do środków oddziaływania restrykcyjnego, w strażnika przyjaznego oraz otwartego na rozwiązywanie problemów społecznych. Główny nacisk w działaniach został położony na prewencyjne przeciwdziałanie wykroczeniom najbardziej dokuczliwym z punktu widzenia mieszkańców Torunia (np. parkowanie pojazdów w niedozwolonym miejscu, zanieczyszczanie publicznej przestrzeni przez psie odchody), ale także na szukanie wspólnie z mieszkańcami wspólnych rozwiązań zaistniałego problemu (np. poszukiwanie nowych miejsc parkingowych).

Równoległe prowadzone są zdecydowane działania restrykcyjne względem sprawców naruszających prawo,

- Fotopułapki – wykorzystywanie urządzeń samoczynnie rejestrujących wykroczenia popełniane przez osoby pozbywające się w sposób nielegalny odpadów.
- System Wspomagania Dowodzenia – od początku 2014 r. dyżurni Straży Miejskiej posługują się nowym systemem informatycznym, stanowiącym kompleksowe narzędzie pozwalające w prosty sposób uzyskiwać wiele przydatnych informacji, skracające czas od chwili przyjęcia zgłoszenia do zakończenia sprawy, bardziej efektywne zarządzanie siłami i środkami oraz koordynowanie pracy patroli w poszczególnych obszarach naszego miasta.
- Całoroczna akcja prewencyjna polegająca na możliwości sprawdzenia stanu trzeźwości przy użyciu alkomatu.
- Ratownicy rowerowi na starówce – patrole funkcjonują w sezonie turystycznym oraz podczas organizacji imprez masowych, są wyposażone w zestaw ratowniczy R-1 oraz defibrylator.
- Akcja „Nie trać kontroli – baw się świadomie” – wojewódzki projekt o szerokim zasięgu działań, adresowany przede wszystkim do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, ich rodziców, a także pedagogów i nauczycieli w województwa kujawsko-pomorskiego. Tematyka projektu dotyczy głównie zagrożeń związanych z zażyciem tzw. pigułki gwałtu, powodującej utratę świadomości ofiary i wykorzystywanej do działań przestępczych, m.in. na tle seksualnym i finansowym. Inicjatorem akcji była toruńska Straż Miejska, ponadto działania wsparli Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz straże miejskie z regionu.

- Akcja „Bezpieczne 2KÓŁKA” – realizacja miejskiego programu poprawy bezpieczeństwa rowerzystów i innych uczestników ruchu drogowego. Głównym założeniem jest ograniczenie niebezpiecznych zdarzeń na drodze, a także zwiększenie świadomości uczestników ruchu drogowego, propagowanie bezpiecznego stylu jazdy rowerowej, a także promowanie mody na używanie odblasków i jazdę na rowerze w kasku.
- Powstały w 2014 r. Zespół ds. Profilaktyki i Komunikacji Społecznej Straży Miejskiej współpracuje z około 90 toruńskimi placówkami oświatowymi, realizując programy profilaktyczno-edukacyjne, w których co roku uczestniczy blisko 30 tysięcy osób. Obecnie Straż Miejska realizuje ponad 30 autorskich programów z zakresu profilaktyki w placówkach oświatowych. Profilaktyka to także szkolenia z samoobrony dla kobiet i przewodników, seminaria dla seniorów, pogadanki, edukacja w zakresie sprzątania po psach czy stoiska na festynach rekreacyjnych.

Program Poprawy Bezpieczeństwa Rowerzystów

Program realizowany jest od roku 2017 przy współpracy z Komendą Miejską Policji oraz toruńską Strażą Miejską. Celem jest kształtowanie bezpiecznych postaw uczestników ruchu drogowego, promocja i propagowanie bezpiecznego stylu jazdy rowerem, podniesienie świadomości rowerzystów i innych użytkowników dróg w zakresie obowiązujących przepisów ruchu drogowego, a także edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy ofiarom wypadków drogowych. Przeprowadzone w ramach programu działania kierowane są

do mieszkańców miasta we wszystkich grupach wiekowych, od dzieci po seniorów.

Środki finansowe w wysokości ponad 83 tys. zł przeznaczone na organizację festynów, konkursów oraz pokazów, w tym na zakup materiałów edukacyjnych i informacyjnych (m.in. ulotek, gier planszowych i kart pracy) oraz różnego rodzaju akcesoriów rowerowych.

Współpraca Straży Miejskiej z Policją

Współpraca Straży Miejskiej z Policją to przede wszystkim wspólne patrole oraz wymiana informacji o zagrożeniach występujących na terenie Torunia. Funkcjonariusze obu służb współdziałają przy zabezpieczaniu miejsc przestępstw i wykroczeń, organizują wspólne szkolenia i ćwiczenia, koordynują rozmieszczenie patroli Policji i Straży Miejskiej z uwzględnieniem zagrożeń występujących na danym terenie oraz utrzymują stałą łączność pomiędzy dyżurnymi Policji i Straży Miejskiej.

Przykłady wspólnych działań: Bezpieczna Strefa Turystyczna, patrole przy szkołach, współpraca z posterunkiem wodnym Komendy Miejskiej Policji oraz placówką miejską WOPR poprzez wspólne patrole wodne na Wiśle, akcja „Znicz” czy zabezpieczanie imprez o charakterze masowym.

Dodatkowe patrole opłacane przez miasto

Szczególnie ważną i dobrze ocenianą przez mieszkańców formą współpracy z Policją jest finansowanie przez miasto dodatkowych patroli na ulicach Torunia (na terenie działania komisariatów Toruń – Śródmieście, Toruń – Rubinkowo oraz Toruń – Podgórz).

W latach 2015-2018 na wynagrodzenia dla policjantów wykonujących dodatkowe patrole policyjne oraz na patrole policjantów odbywających adaptację zawodową miasto przeznaczyło z budżetu ponad 1,8 mln zł. Pozwoliło to policjantom przeprowadzić: w 2015 r. dodatkowe 2 884 patroli, w 2016 r. – 3 000, w 2017 r. – 3 392 patroli. Rok 2018 to 4 636 dodatkowych patroli na toruńskich ulicach, w tym 1600 pełnionych w okresie letnim przez policjantów odbywających adaptację zawodową w Oddziałach Prewencji Policji w Bydgoszczy. Łącznie dzięki wsparciu Gminy Miasta Toruń w latach 2015-2018 na ulicach Torunia pojawiło się ponad 13,9 tys. dodatkowych patroli policyjnych.

Ponadto miasto wsparło Policję kwotą ponad 502 tys. zł przeznaczoną na zakup pojazdów służbowych, zarówno oznakowanych, jak i nieoznakowanych, w tym pojazdu specjalistycznego do przewozu psów służbowych. Łącznie w latach 2015-2018 miasto dofinansowało zakup 14 samochodów służbowych dla Policji.

Wsparcie dla Policji i Państwowej Straży Pożarnej

W latach 2015-2018 samorząd Torunia przeznaczył ponad 3,57 mln zł na wsparcie działań Policji. Wprawdzie służba ta jest instytucją państwową i utrzymywaną z budżetu państwa, ale w trosce o wzmocnienie bezpieczeństwa torunian miasto corocznie wspiera finansowo tę formację. Miejskie pieniądze przeznaczane są zarówno na bieżącą działalność, jak i zakupy sprzętu i inwestycje.

Wybrane formy wsparcia:

- dofinansowanie zakupu 14 pojazdów służbowych,
- dofinansowanie opracowania dokumentacji projektowej dla prac modernizacyjnych budynku Komendy Miejskiej Policji,
- dofinansowanie prac adaptacyjnych pomieszczeń po stolówce w budynku Komendy Miejskiej Policji na pomieszczenia socjalne,
- dofinansowanie prac związanych z dostosowaniem budynku Komendy Miejskiej Policji do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz wymogów przeciwpożarowych,
- dofinansowanie zakupu i uruchomienia stacji operatorskich monitoringu wizyjnego miasta w Komendzie Miejskiej Policji oraz podległych komisariatach,
- sfinansowanie zakupu sprzętu komputerowego dla Komendy Miejskiej Policji,
- sfinansowanie wykonania systemu monitoringu wewnętrznego i zewnętrznego w Komisariacie Policji Toruń - Rubinkowo,
- dodatkowe patrole policyjne.

Pomoc dla strażaków

Z miejskiego wsparcia korzystają również toruńscy strażacy. W latach 2015-2018 miasto przekazało ze swojego budżetu ponad 1,53 mln zł na dofinansowanie działań Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu. Fundusze miejskie są wykorzystywane przede wszystkim na zakup umundurowania specjalnego. W ramach tej kwoty dofinansowano również zakup specjalistycznego pojazdu ratowniczo-gaśniczego, a także remont kapitalny drabiny mechanicznej.

Konsultacje społeczne

Lata 2015-2018 to czas rozwoju dialogu obywatelskiego w Toruniu. W tym okresie zostały przeprowadzone 93 konsultacje społeczne (89 zakończonych plus 4 do realizacji w okresie październik-grudzień 2018 r.), z wykorzystaniem różnorodnych metod i narzędzi.

W zależności od tematyki w poszczególnych procesach konsultacyjnych brało udział od kilku do kilku tysięcy mieszkańców. Łącznie w latach 2015-2018 było to prawie 19 tys. osób, które uczestniczyły m.in. w takich działaniach jak:

- otwarte spotkania konsultacyjne,
- warsztaty z wykorzystaniem map,
- warsztaty przy stolikach tematycznych typu World Cafe,
- spacerowanie badawcze,
- mapowanie przestrzeni miejskiej,
- konsultacje internetowe,
- badanie społeczne, w tym: badania kwestionariuszowe, wywiady pogłębione, badania focusowe, sondaże uliczne i internetowe.

Procesy konsultacji społecznych dotyczyły zróżnicowanej tematyki. Najczęściej odnosiła się ona do zagospodarowania przestrzeni miejskich, tj. parków, terenów leśnych, wspólnych przestrzeni na osiedlach, placów zabaw. Mieszkańcy uczestniczyli również chętnie w konsultacjach w sprawie organizacji ruchu na toruńskich drogach, komunikacji miejskiej, ochrony środowiska oraz kwestii społecznych. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się konsultacje dotyczące przebudowy mostu drogowego im. Józefa Piłsudskiego, lokalizacji stacji Toruńskiego Roweru Miejskiego, rozwoju sieci tramwajowej, reklamy w przestrzeni miejskiej oraz stosunku mieszkańców do występów cyrkowych z udziałem zwierząt.

W 2017 r. w procesie konsultacji dotyczących zagospodarowania terenów wzdłuż Strugi Toruńskiej zastosowano testowo internetową platformę „W Dialogu” - system wspo-

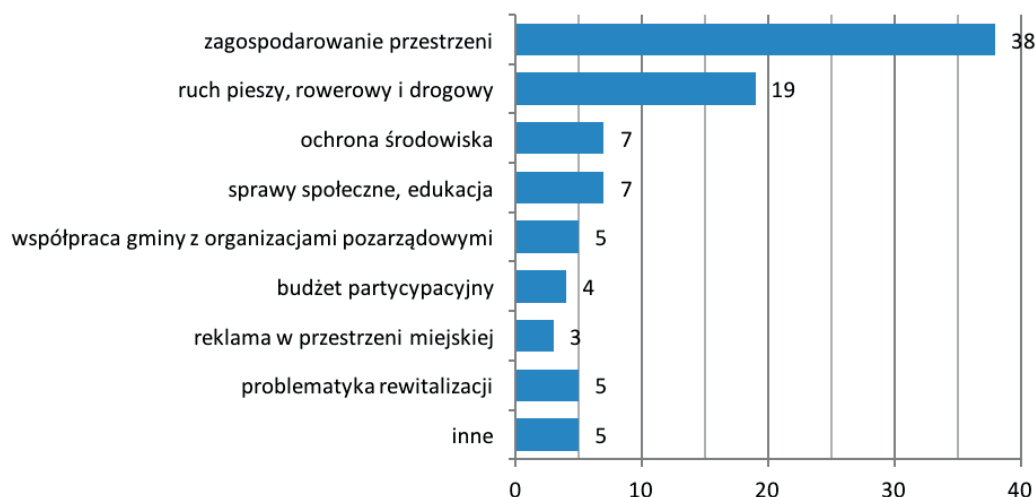
magający prowadzenie konsultacji społecznych, opracowany w ramach projektu koordynowanego przez socjologów z Uniwersytetu Warszawskiego. Narzędzie to umożliwiło przeprowadzenie konsultacji wykorzystujących mechanizmy on-line, w formie debaty z udziałem mieszkańców.

W roku 2015 oraz na początku 2018 Prezydent Torunia powoływał członków drugiej i trzeciej kadencji Rady Społecznej ds. Konsultacji Społecznych. Rada składa się z 12 osób: przedstawicieli mieszkańców, sektora pozarządowego, Rady Miasta Torunia i Prezydenta Torunia. Służy wsparciem i doradza prezydentowi w sprawach konsultacyjnych, opiniuje wnioski o przeprowadzenie konsultacji, a także sporządza coroczne sprawozdania z konsultacji społecznych przeprowadzonych na terenie Torunia.

W latach 2015-2018 kontynuowane były działania konsultacyjne zapoczątkowane rok wcześniej przez Miejski Zarząd Dróg w Toruniu w ramach programu „Zaprojektuj ulicę”. Wspólnie z mieszkańcami przygotowywane są koncepcje budowy nowych lub przebudowy istniejących ulic lokalnych na toruńskich osiedlach. Podczas spotkań i spacerów badawczych odbywających się podczas cyklu „Zaprojektuj ulicę” mieszkańcy składają swoje uwagi, propozycje i opinie dla planów inwestycyjnych lub remontowych. Przy wsparciu ekspertów z zakresu drogownictwa uczestnicy konsultacji wskazują na najważniejsze kwestie, które należy uwzględnić w projektowaniu z punktu widzenia użytkowników dróg.

Celem wszystkich konsultacji społecznych jest poznanie oczekiwań i opinii mieszkańców dotyczących konsultowanych działań miasta oraz wykorzystanie zebranych uwag dla ulepszenia wstępnych propozycji omawianych podczas spotkań i warsztatów. Nadrzędną ideą, którą miasto kieruje się podczas konsultacji jest dobro wspólne mieszkańców miasta i jednocześnie poszanowanie interesów pojedynczych osób. Osoby aktywne społecznie i chcące włączać się w te procesy mają świadomość współuczestnictwa w życiu publicznym

Tematyka konsultacji społecznych 2015-2018

oraz pewność, że ich opinia jest ważna. Dzięki zaangażowaniu mieszkańców Toruń zyskuje nową jakość, zarówno pod względem przestrzennym i infrastrukturalnym, jak również społeczno-kulturowym - nasze miasto staje się wygodnym domem dla torunian i miejscem przyjaznym dla gości. Potwierdzają ten fakt badania ogólnopolskie i lokalne. W cyklicznym raporcie Rady Monitoringu Społecznego „Diagnoza społeczna 2015” Toruń uplasował się na 3. miejscu wśród miast, w których mieszkańcy są najbardziej zadowoleni z ży-

cia. Oceniając miasta autorzy zestawienia brali pod uwagę m.in. zarobki, warunki mieszkaniowe, dostęp do służby zdrowia i ogólny dobrostan psychiczny.

Przeprowadzone w 2017 r. badanie społeczne dotyczące potrzeb i oceny jakości życia mieszkańców Torunia wykazało, że większość z nas jest zadowolona z życia w naszym mieście. 79,2% badanych uważa, że w mieście w ostatnich latach zaszły pozytywne zmiany. 90,3% respondentów nie zamierza zmienić swojego miejsca zamieszkania w ciągu najbliższych lat.

Wykaz konsultacji społecznych zrealizowanych w latach 2015-2018

Lp.	Temat konsultacji społecznych
2015	
1.	Kto do przedszkola palec do budki. Konsultacje społeczne w sprawie kryteriów przyjmowania do przedszkoli.
2.	Jaki ruch na Słowackiego? Konsultacje dotyczące zmiany organizacji ruchu na ul. Słowackiego.
3.	Co z basenem na Bażyńskich? Konsultacje społeczne w sprawie zagospodarowania budynku basenu i jego otoczenia.
4.	Czy połączyć ul. Świętopełka z Trasą Średnicową? Konsultacje dotyczące połączenia ul. Świętopełka z Trasą Średnicową Północną.
5.	Urządzamy Bydgoską 50-52. Konsultacje w sprawie zagospodarowania zabytkowego budynku przy ul. Bydgoskiej 50-52.
6.	Sąsiedzkie miejsce. Razem urządzimy skwer przy ul. Tataraków i Czaplci.
7.	Most dla ludzi. Zagospodarowanie terenu wokół mostu gen. Elżbiety Zawackiej.
8.	Zieleń i rekreacja przy Średnicówce. Konsultacje społeczne poświęcone zagospodarowaniu terenów zieleni wzdłuż Trasy Średnicowej Północnej na odcinku między ul. Legionów a ul. Grudziądzką.
9.	Bydgosko-Toruńskie partnerstwo na rzecz zrównoważonego transportu. Konsultacje społeczne projektu „Studium zrównoważonego rozwoju systemów transportowych powiatów bydgoskiego i toruńskiego ze szczególnym uwzględnieniem miast Bydgoszczy i Torunia”.
10.	Urządzamy tereny nad Wisłą od Przystani AZS do Portu Drzewnego
11.	O współpracy przy kawie. Konsultacje społeczne Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 2016 r.
12.	Mniej CO2 w Toruniu. Konsultacje społeczne Planu gospodarki niskoemisyjnej Gminy Miasta Toruń na lata 2015-2020.
13.	Zielony Toruń - Reaktywacja. Konsultacje społeczne dotyczące zagospodarowania terenów zieleni w otoczeniu Muzeum Etnograficznego.
14.	Zielony Toruń - Reaktywacja. Konsultacje społeczne dotyczące zagospodarowania terenów zieleni w Parku Tysiąclecia.
15.	Zielony Toruń - Reaktywacja. Konsultacje społeczne dotyczące zagospodarowania terenów zieleni w Parku Glazja.
16.	Zielony Toruń - Reaktywacja. Konsultacje społeczne dotyczące zagospodarowania terenów zieleni wzdłuż Strugi Toruńskiej.
17.	Nazwy do zmiany? Konsultacje społeczne poświęcone propozycji zmiany nazwy ul. Armii Ludowej i ul. Pstrowskiego.
18.	Energetyczny Toruń. Konsultacje społeczne dokumentu pn. „Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Miasta Torunia”.
19.	Spotkajmy się na Przedmieściu. Konsultacje społeczne poświęcone rozwojowi architektury mieszkalnej i usługowo-handlowej dla historycznych toruńskich przedmieść (II etap konsultacji).
20.	Urządzamy zieleniec przy ul. Chopina.
21.	Punkt widokowy w Kaszczorku. Konsultacje społeczne w sprawie protestu mieszkańców przeciwko budowie punktu widokowego w Kaszczorku, wybranego w głosowaniu w ramach budżetu partycypacyjnego na 2016 r.
22.	Budżet partycypacyjny na 2016 r.
23.	Propozycje zmian w komunikacji miejskiej - zbieranie propozycji przebiegu tras komunikacji miejskiej na nowym odcinku Trasy Średnicowej Północnej.
2016	
1.	„MISIACZEK” na nowo. Konsultacje społeczne w sprawie zagospodarowania placu zabaw przy ul. Lubickiej 48.
2.	Parking na Rubinkowie. Konsultacje dotyczące budowy przystanku przesiadkowego wraz z parkingiem dwupoziomowym przy ul. Dziewulskiego 38.
3.	#CYRK. Ze zwierzętami czy bez? Konsultacje społeczne w sprawie wynajmowania terenów gminnych cyrkom organizującym występy ze zwierzętami.
4.	Reklama zewnętrzna w przestrzeni miejskiej. I etap konsultacji społecznych w sprawie funkcjonowania reklamy zewnętrznej na terenie miasta Torunia.
5.	Tramwajowy Toruń. Konsultacje dotyczące rozbudowy sieci tramwajowej w Toruniu w kierunku północnym - na osiedle tzw. JAR oraz w kierunku wschodnim na Rubinkowo.
6.	Most Piłsudskiego na nowo. I etap konsultacji społecznych w sprawie rozbudowy i remontu mostu drogowego im. J. Piłsudskiego w Toruniu.
7.	Przedłużamy Długą. Konsultacje w sprawie budowy odcinka ul. Długiej od ul. Szosa Chełmińska do ul. Św. Józefa.
8.	Zieleń przy Muzeum. Konsultacje w sprawie zagospodarowania terenów przy Muzeum Etnograficznym.
9.	Alpinarium w nowej odsłonie. Konsultacje koncepcji zagospodarowania parku między ulicami Kopernika, Pod Krzywą Wieżą, Ślimak Getyński.
10.	Zmiany w radach okręgów. Konsultacje propozycji zmian funkcjonowania rad okręgów.
11.	Gospodarka odpadami 2030. I etap konsultacji „Koncepcji rozwoju systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Miasta Toruń do 2030 r.”
12.	Tramwajowy Toruń . Centrum. Konsultacje społeczne w sprawie modernizacji linii tramwajowej z budową pasa autobusowo-tramwajowego w ul. Wąty gen. Sikorskiego i al. Jana Pawła II wraz z przebudową układu drogowego.
13.	Działka przy Broniewskiego. Konsultacje społeczne dotyczące zagospodarowania gminnej działki przy ul. Broniewskiego 28-30, 32-34, 36-38.
14.	Program współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 2017 r.
15.	Zmiany w Wieloletnim Programie współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi na lata 2013-2017.
16.	Miejsce dla basenu na Bydgoskim. Konsultacje w sprawie lokalizacji basenu letniego na terenie Bydgoskiego Przedmieścia.
17.	Rewitalizacja. Wyznaczamy obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

18.	Urządzamy lasy miejskie. Konsultacje w sprawie zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego lasów miejskich przy skrzyżowaniu ulic Przy Skarpie i Ligi Polskiej, na terenie tzw. „Rudelki” oraz terenu w pobliżu skrzyżowania ul. Polnej z ul. Szosa Chelmińska.
19.	Rowerem po Toruniu. Konsultacje społeczne „Koncepcji rozwoju komunikacji rowerowej w Toruniu na lata 2017-2023” (I etap).
20.	Zielony JAR. Konsultacje społeczne w sprawie zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego terenów zieleni na osiedlu tzw. JAR.
21.	Św. Józefa i Kaszubska do przebudowy. Konsultacje w sprawie przedwoy ul. św. Józefa na odcinku od ul. Osiedlowej do ul. Kaszubskiej oraz przebudowy ul. Kaszubskiej.
22.	Budżet partycypacyjny na 2017 r.
23.	Badanie społeczne w sprawie akceptacji mieszkańców dla budowy kompleksu sportowo-rekreacyjnego przy ul. Chranowskiego.
24.	Badanie społeczne dotyczące lokalizacji stacji napraw rowerów.
2017	
1.	Planujemy wspólną przestrzeń! Jak zagospodarować teren w kwartale ulic: Przy Rynku Welnianym - Grudziądzka - Jagiellońska - Przy Kaszowniku?
2.	Rowerem po Toruniu - etap II konsultacji dotyczących „Koncepcji rozwoju komunikacji rowerowej w Toruniu na lata 2017-2023”.
3.	Jak ulepszyć teren przy Gagarina? Konsultacje zagospodarowania terenu przy ul. Gagarina 34.
4.	Tramwajowy Toruń. Dogrywka. II etap konsultacji w sprawie modernizacji linii tramwajowej z budową pasa autobusowo-tramwajowego w ul. Wały gen. Sikorskiego i al. Jana Pawła II wraz z przebudową układu drogowego.
5.	Toruński Rower Miejski od 2018 r. Konsultacje dotyczące funkcjonowania Toruńskiego Roweru Miejskiego od 2018 r. oraz lokalizacji stacji na terenie Torunia.
6.	Toruński Rower Miejski od 2018 r. Dogrywka. II etap konsultacji w sprawie lokalizacji stacji Toruńskiego Roweru Miejskiego.
7.	Wypoczynek nad strugą. Jak urządzić tereny wzdłuż Strugi Toruńskiej? Konsultacje dotyczące zagospodarowania terenów wzdłuż Strugi Toruńskiej na odcinku od ul. Ceramicznej do pl. bpa Chrapka.
8.	Gospodarka odpadami komunalnymi do 2030 r. II etap konsultacji „Koncepcji rozwoju systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Miasta Toruń do 2030 r.”
9.	KO-REK-TOR - miejsce reklamy w przestrzeni Torunia.
10.	Program współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 2018 r.
11.	Program Ochrony Środowiska. I etap konsultacji społecznych.
12.	Tramwajowy Toruń - Rubinkowo. Reaktywacja. II etap konsultacji w sprawie budowy sieci tramwajowej we wschodniej części miasta.
13.	Jaka nazwa dla tzw. osiedla JAR?
14.	Urządzamy park przy Chmielnej. Konsultacje społeczne dotyczące zagospodarowania części parku przy ul. Chmielnej (I etap).
15.	Most Piłsudskiego na nowo. II etap konsultacji społecznych rozpoczętych w 2016 r.
16.	Konsultacje społeczne w sprawie Komitetu Rewitalizacji.
17.	Gdzie boisko na Stawkach?
18.	Remont ulicy Popieluszki.
19.	Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta.
20.	Autobusem i tramwajem po Toruniu. Konsultacje społeczne propozycji zmian w komunikacji publicznej.
21.	Regulamin konsultacji społecznych. Konsultacje społeczne projektu uchwały Rady Miasta Torunia zmieniającej uchwałę w sprawie Regulaminu konsultacji społecznych.
22.	Budżet partycypacyjny na 2018 r.
23.	Badanie opinii mieszkańców Torunia w sprawie oferty biletowej.
24.	Badanie społeczne „Potrzeby i ocena jakości życia mieszkańców Torunia”.
2018	
1.	Konsultacje społeczne „Programu ochrony środowiska dla miasta Torunia”. II etap konsultacji społecznych rozpoczętych w 2017 r.
2.	Konsultacje społeczne projektu „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla Miasta Torunia”.
3.	Zielony Toruń. Mamy projekty. Konsultacje społeczne w sprawie rewitalizacji Parku Tysiąclecia.
4.	Zielony Toruń. Mamy projekty. Konsultacje społeczne w sprawie zagospodarowania terenów zieleni na osiedlu tzw. JAR.
5.	Zielony Toruń. Mamy projekty. Konsultacje społeczne w sprawie zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego terenu tzw. „Rudelki”.
6.	Kacze doły w nowej odsłonie. Konsultacje społeczne w sprawie zagospodarowania terenu przy ul. 4. Pułku Lotniczego i ul. Szosa Okrężna.
7.	Urządzamy park przy Chmielnej. Dogrywka. Konsultacje społeczne dotyczące zagospodarowania części parku przy ul. Chmielnej (II etap).
8.	Wspólnie o programie. Konsultacje społeczne w sprawie Programu współpracy Gminy Miasta Toruń z organizacjami pozarządowymi w 2019 r.
9.	Sport i rekreacja nad Strugą. Konsultacje społeczne w sprawie zagospodarowania terenu między ul. Olsztyńską i ul. Przeskok.
10.	Konsultacje Programu Rewitalizacji Torunia do roku 2023 (dalszy etap konsultacji społecznych rozpoczętych w 2016 r.).
11.	Budujemy Trasę Średnicową Północną etap III
12.	Urządzamy tereny byłego poligonu. Konsultacje społeczne w sprawie zagospodarowania terenu pomiędzy ul. Andersa, ul. Poznańską, trasa S-10 oraz ul. Popiołowa Droga.
13.	Zielony Toruń. Mamy projekty. Nowa odsłona parku Glazja. Konsultacje społeczne projektu zagospodarowania Parku Glazja.
14.	Strategia Polityki Zdrowotnej na lata 2018-2022. I etap konsultacji społecznych.
15.	Kodeks Reklamowy Torunia. Dalszy etap konsultacji rozpoczętych w 2017 r.
16.	Uspokajanie ruchu samochodowego na osiedlowych ulicach Torunia.
17.	Autobusem i tramwajem po Toruniu. Dalszy etap konsultacji społecznych rozpoczętych w 2017 r.
18.	Budżet partycypacyjny na 2019 r.
19.	Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne lasu miejskiego przy skrzyżowaniu ulic Przy Skarpie i Ligi Polskiej w Toruniu. (planowane)
20.	Koncepcja rozwoju terenów zieleni w Toruniu. (planowane)
21.	Rewitalizacja stawu przy ul. Poznańskiej. (planowane)
22.	Konsultacje i badania społeczne dotyczące spożywania alkoholu na otwartym powietrzu. (planowane)

Spotkania z mieszkańcami

Na przełomie zimowo-wiosennym Prezydent Torunia tradycyjnie spotyka się z mieszkańcami w ramach spotkań osiedlowych. Cykliczne zebrania zostały zapoczątkowane w 2003 roku i były kontynuowane także w latach 2015-2018. Każdego roku trzynastcie spotkań - po jednym w każdym toruńskim osiedlu (obszar działania rad osiedli - jednostek pomocniczych gminy). Łącznie w latach 2015-2018 w spotkaniach uczestniczyło prawie 6 tys. mieszkańców Torunia.

Od 2016 r. wprowadzono nową, poszerzoną formułę zebrań osiedlowych: obok dyżurów w sprawach indywidualnych oraz części prezentacyjnej i dyskusji, pojawiły się tematyczne warsztaty przy stolikach. Na warsztatach mieszkańcy rozmawiają z urzędnikami o szczególnie ważnych na danym osiedlu sprawach. Zwykle są to trzy lub cztery zakresy tematyczne. Warsztaty mają charakter konsultacyjny - omawiane są wstępne propozycje działań, zbierane uwagi, wypracowywane rozwiązania wygodne dla mieszkańców.

Spotkania osiedlowe mają dwa najważniejsze cele: przekazanie torunianom informacji o działaniach i sposobie wykorzystania miejskich pieniędzy w danym roku oraz przede wszystkim pozyskanie wiedzy na temat potrzeb i oczekiwań mieszkańców, dotyczących funkcjonowania i rozwoju Torunia - począwszy od najdrobniejszych spraw pojedynczego torunia i jego ulicy po wielkie miejskie programy i inwestycje.

W wyniku spotkań powstaje co roku lista uwag i wniosków o podjęcie działania - zwykle jest to ponad 200 pozycji, które dotyczą (wg liczby zgłoszeń): dróg, komunikacji publicznej, czystości w mieście, mieszkalnictwa, środowiska i zieleni, edukacji, sport, kultury i czas wolnego, zdrowia, bezpieczeństwa. Znaczna większość wniosków, zwłaszcza dotyczących bieżącej działalności miasta jest możliwa do realizacji w krótkim czasie, jeszcze w roku budżetowym, w którym zostały zebrane. Pozostałe są analizowane i zwykle stanowią podstawę do formułowania wniosków do budżetów miasta na kolejne lata.

Budżet partycypacyjny

210 zadań do realizacji w latach 2015-2018 wybrali torunianie w procedurze budżetu partycypacyjnego Torunia. Tym samym mieszkańcy rozdzielili samodzielnie kwotę w wysokości 27,26 mln zł.

Budżet partycypacyjny to rodzaj konsultacji społecznych, w których miasto pyta o opinię i zobowiązuje się wykonać zadania wybrane przez mieszkańców w głosowaniu dokładnie według pomysłów wnioskodawców. W połowie 2018 r. torunianie zdecydowali o kolejnych 67 projektach, o wartości 7,07 mln zł, które zostaną wpisane do budżetu Torunia na rok 2019.

Budżet partycypacyjny 2015-2018(19)

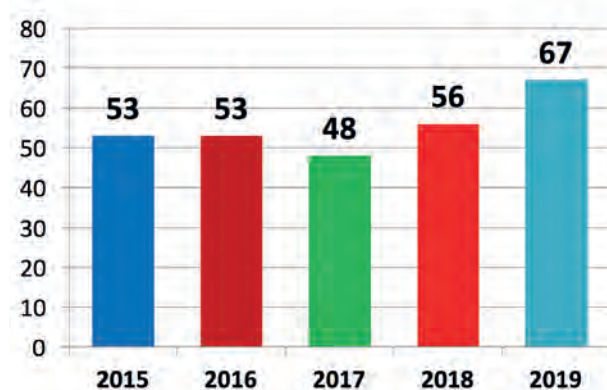
Część miasta	2015		2016		2017		2018		2019	
	Wybrane projekty	Pula (zł)	Wybrane projekty	Pula (zł)	Wybrane projekty	Pula (zł)	Wybrane projekty	Pula (zł)	Wybrane projekty	Pula (zł)
Bielawy-Grębocin	3	331 443	3	335 301	4	357 495	2	354 224	2	355 597
Bydgoskie	3	566 816	5	595 552	5	631 486	3	617 422	6	616 741
Chetmińskie	3	363 179	4	367 928	4	392 128	7	381 071	6	379 073
Czerniewice	6	237 244	8	237 423	7	253 026	5	246 047	8	246 004
Jakubskie-Mokre	6	488 838	7	498 062	4	531 220	5	521 705	3	524 398
Kaszczorek	2	250 032	3	251 719	2	268 425	3	272 506	4	273 276
Podgórz	5	354 111	3	356 082	1	380 664	3	364 708	6	366 456
Rubinkowo	2	353 181	5	347 501	5	369 277	2	369 652	4	368 711
Rudak	2	285 647	2	287 586	2	306 420	2	303 443	5	306 217
Skarpa	3	385 225	4	379 373	3	403 370	3	415 244	2	414 918
Staromiejskie	3	330 645	1	317 779	3	337 115	8	349 470	3	351 511
Stawki	4	273 008	1	276 548	2	295 250	1	306 789	2	309 252
Wrzosey	1	386 625	2	369 146	2	395 124	4	432 719	7	436 846
Ogólnomiejskie	10	1 974 000	5	1 980 000	4	2 109 000	8	2 115 000	9	2 121 000
Razem	53	6 579 994	53	6 600 000	48	7 030 000	56	7 050 000	67	7 070 000

Na mapce pokazano lokalizację wszystkich 320 zadań wybranych w ramach budżetu partycypacyjnego Torunia na lata 2014-2019.

Zadania wybrane do budżetu partycypacyjnego Torunia na lata 2014-2019

Liczba projektów wybranych do realizacji w budżetach partycypacyjnych 2015-2018 oraz na rok 2019

W ostatnich czterech edycjach budżetu partycypacyjnego torunianie najczęściej wybierali projekty sportowe i rekreacyjne, zadania związane z zielenią i ochroną środowiska, place zabaw dla dzieci. Na dalszych miejscach znajdują się przedsięwzięcia drogowe - głównie miejsca parkingowe, drogi dla rowerów, pasaże, oświetlenie i sygnalizacja, a także festyny osiedlowe, świetlice i propozycje dotyczące kultury i działań edukacyjnych.

Najliczniejszą grupą wśród głosujących są mieszkańcy w wieku 35-44 lat (ponad 27%), dalej 25-34 latkowie (prawie 25%) oraz osoby w wieku 45-64 lat stanowiąca nieco ponad 24% uczestników głosowania.

Z przeprowadzonych w końcu roku 2017 r. badań społecznych wynika, że ponad 54% torunian zetknęło się z budżetem partycypacyjnym, przy czym ponad 17% bierze czynny udział w procedurach z nim związanych. Ponad 90% osób znających regulamin uważa, że zasady budżetu są jasne i zrozumiałe, a ponad 80% - że sprawiedliwe. W 2018 r. zostały zmodyfikowane niektóre elementy procedury: w bardzo krótkim czasie

publikowana jest w Internecie kompletna treść wszystkich składanych wniosków; mieszkańcy mają możliwość wnoszenia uwag do propozycji na etapie ich weryfikacji, a także aż dwukrotnie mogą składać odwołania od decyzji komisji weryfikującej, dotyczące umieszczenia poszczególnych wniosków na listach do głosowania. Dzięki temu jeszcze bardziej zwiększył się wpływ torunian na przebieg procesu układania list do głosowania. Trwają prace nad kolejną modyfikacją regulaminu i dostosowaniem go do nowych przepisów, wchodzących w życie wraz z nową kadencją samorządu.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wyróżnienie „Proobywatelski samorząd” przyznane w 2016 r. za prowadzenie wysokiej jakości współpracy z organizacjami pozarządowymi i tworzenie przestrzeni dla aktywności obywatelskiej oraz złote wyróżnienie dla samorządów rozwijających ekonomię społeczną przyznane w 2018 r. potwierdzają otwartość Torunia na współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz wysokie standardy tej współpracy.

Zasady tworzenia relacji pomiędzy GMT z NGO są ustalone ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także dokumentami lokalnymi: Wieloletnim programem współpracy z organizacjami pozarządowymi na lata 2013-2017 oraz kolejnymi rocznymi Programami współpracy z ngo - Rada Miasta Torunia przyjmowała kolejne roczne programy na lata: 2015, 2016, 2017 oraz 2018.

Wskazane wyżej dokumenty lokalne tworzone są w wielotygodniowej procedurze partycypacyjnej, z licznym udziałem środowiska pozarządowego - i to właśnie one stanowią o sile i jakości współpracy obu sektorów przy realizacji zadań na rzecz mieszkańców Torunia.

Organizacje pozarządowe w Toruniu, w latach 2014-2018

Forma prawna organizacji	XII 2014	XII 2015	XII 2016	XII 2017	IX 2018
Fundacje zarejestrowane w KRS	186	224	267	295	301
Stowarzyszenia zarejestrowane w KRS	720	743	779	692*	698
Stowarzyszenia zwykłe bez osobowości prawnej wpisane do ewidencji PMT	59	61	72	75	26**
Kluby sportowe - stowarzyszenia nieprowadzące działalności gospodarczej	85	89	89	95	97
Uczniowskie kluby sportowe wpisane do ewidencji PMT	27	27	25	27	27
Razem:	1 077	1 144	1 232	1 184	1 149

* W 2017 r. przeprowadzono weryfikację rejestrów organizacji pozarządowych działających na terenie miasta. Różnica w stosunku do roku 2016 wynika przede wszystkim z wykreślenia ze spisów oddziałów terenowych organizacji mających główną siedzibę poza terenem GMT.

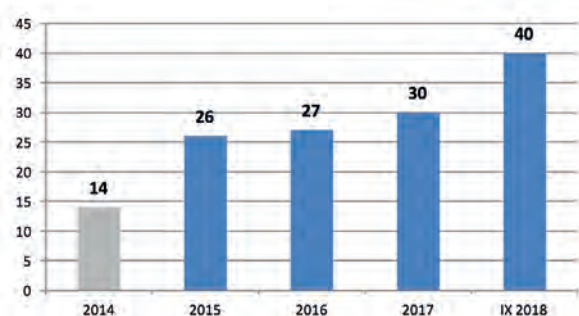
** W roku 2018 wykreślono z rejestrów zapisy dotyczące stowarzyszeń zwykłych, które nie wykonały obowiązku ponownego wpisu do ewidencji i w związku z tym utraciły byt prawny z mocy ustawy.

Przyjmuje się, że 1/3 organizacji wskazanych w tabeli prowadzi aktywne działania w sferze miejskiej, a ponad 340 korzysta ze wsparcia finansowego miasta, przy czym liczba organizacji uzyskujących miejskie dotacje wzrosła w ostatnich czterech latach o ponad 20%.

Miejskie konkursy dla NGO

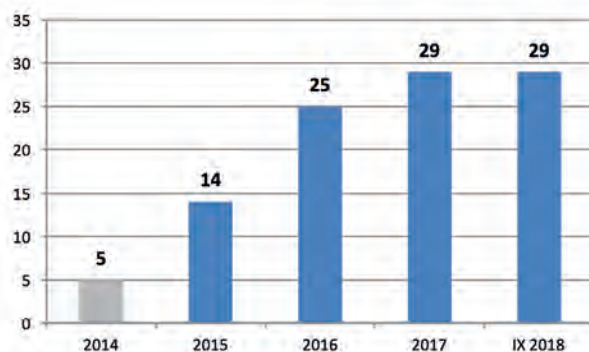
Podstawową i najbardziej powszechną formą współpracy Gminy Miasta Toruń i organizacji pozarządowych jest zlecenie organizacjom realizacji zadań publicznych służących rozwojowi miasta i zaspokajaniu potrzeb lokalnej wspólnoty. W latach 2015-2018 miasto przeprowadziło łącznie 123 otwarte konkursy ofert na wykonanie zadań publicznych gminy. Wykres pokazuje, że z roku na rok liczba konkursów rośnie (z bardzo dużym wzrostem w roku 2015), co odzwierciedla tendencję zwiększania liczby zadań zleczanych pozarządówkom.

Konkursy dla organizacji pozarządowych

Szczególnie istotnym elementem jest wzrost liczby zadań wieloletnich zleczanych przez GMT organizacjom pozarządowym: z 5 w roku 2014 do aż 29 w roku 2018. Ten trend jest szczególnie silnie oczekiwany przez sektor ngo, któremu realizacja projektów w trybie wieloletnim daje stabilność funkcjonowania. Dla gminy z kolei jest to pewność realizacji w kolejnych latach zadań niezbędnych mieszkańcom oraz gwarancja utrzymania wysokiej jakości świadczonej usługi.

Zadania wieloletnie zlecane organizacjom pozarządowym

W latach 2015-2018 organizacje pozarządowe otrzymały od miasta łączną kwotę wsparcia na realizację zadań przekraczającą 109 mln zł (z uwzględnieniem planu na 2018 r.). Kwota ta zawiera także wydatki zlecone realizowane za pośrednictwem ngo oraz projekty UE prowadzone przez MOPR we współpracy z ngo (partnerstwa).

Szacuje się, że liczba odbiorców działań realizowanych na zlecenie miasta przez sektor NGO znacznie przekracza 2 mln osób, a w szczytowym 2016 r. było to prawie 2,8 mln.

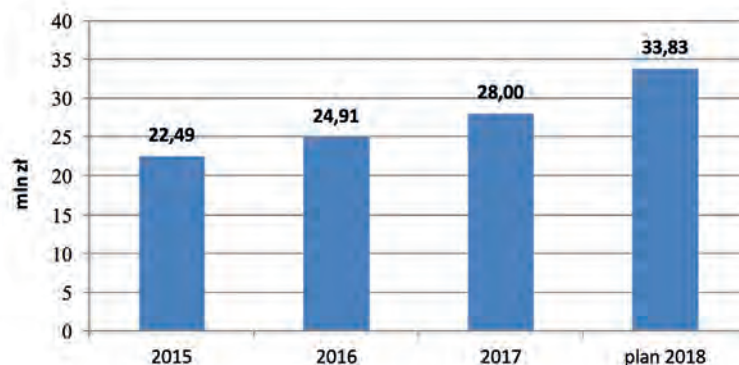
Wsparcie finansowe dla sektora ngo na realizację projektów zleczanych przez GMT

Rok	Kwota (w zł)	Liczba wspieranych organizacji	Liczba zrealizowanych projektów	Szacunkowa liczba odbiorców działań
2015	22 487 333	283	521	967 296 osób
2016	24 907 737	323	535	2 799 866 osób*
2017	27 995 530	325	511**	2 263 428 osób
IX 2018	33 800 000 (plan)	342	468	brak danych

* Znaczny wzrost liczby odbiorców zadań w 2016 r. w porównaniu do roku 2015 wynika z uwzględnienia w sprawozdaniu projektów z zakresu promocji marki Toruń w kraju i za granicą, dotowanych po raz pierwszy w 2016 r.

** Mniejsza liczba projektów jest efektem wprowadzonego w 2017 r. ograniczenia liczby ofert konkursowych składanych przez jednego oferenta w ramach konkursu i nie oznacza mniejszej liczby zadań realizowanych przez podmioty III sektora. Oferty przygotowywane były w sposób kompleksowy (kilka działań NGO zaproponowanych w ramach jednego projektu = jedna umowa dotacyjna).

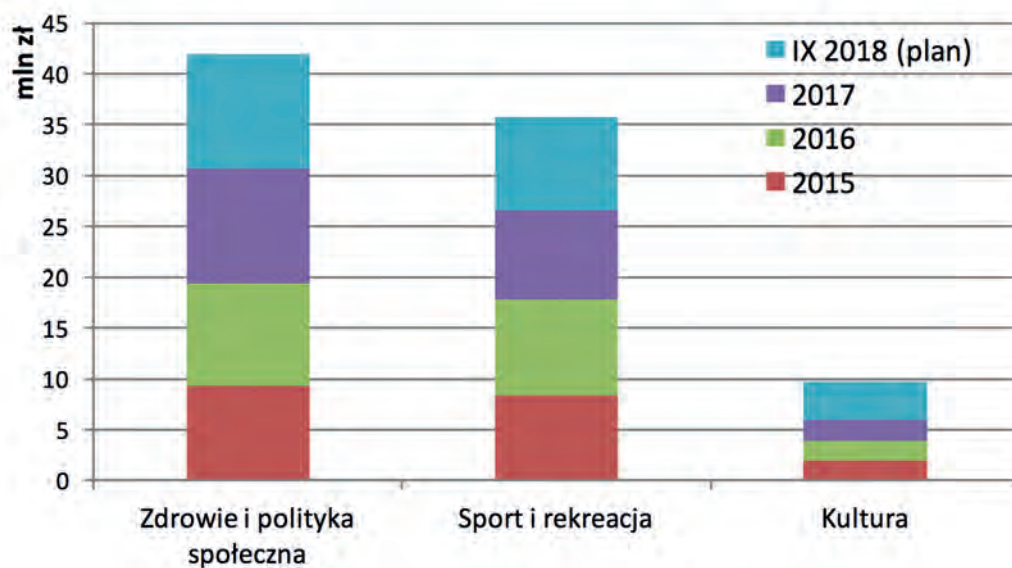
Dotacje dla NGO w latach 2015-2018

Wybrane sfery współpracy miasta i NGO

Najwięksi odbiorcy dotacji dla NGO - sfery

Lokale dla NGO

Obniżone stawki czynszu za najem lokali użytkowych przeznaczonych na działalność III sektora to kolejna z form wsparcia finansowego miasta dla ngo. Od 8 czerwca 2017 r. funkcjonuje nowa procedura pozyskiwania przez organizacje pozarządowe lokali użytkowych, wypracowana wspólnie z Radą Działalności Pożytku Publicznego Miasta Torunia. Jest to tryb otwartych naborów ofert pozwalający na w pełni transparentny wybór organizacji, która staje się najemcą lokalu. Organizacje starające się o tani lokal miejski konkurują

ze sobą ofertą związaną ze sposobem jego użytkowania oraz ofertą działań skierowanych do mieszkańców Torunia.

Preferencyjny najem to zniżki w opłatach czynszowych dla ngo, w wysokości: 30%, 50% oraz 70% (w zależności od rodzaju prowadzonej działalności), z możliwością czasowej redukcji opłaty nawet do symbolicznej złotówki. Na koniec września 2018 r. ze stawek preferencyjnych korzysta 59 podmiotów pozarządowych. Wartość udzielanych z tego tytułu zniżek wyniosła prawie 600 tys. zł w skali roku.

Generator ofert konkursowych

W 2017 r. Urząd Miasta Torunia wdrożył system elektronicznego przygotowywania ofert w konkursach dla NGO ogłaszanych przez Prezydenta Miasta Torunia. To narzędzie, tzw. generator ofert, pozwoliło na pełne ujednoczenie procedur związanych ze składaniem i oceną wniosków oraz generowaniem i podpisywaniem umów, ale przede wszystkim ułatwiło organizacjom przygotowanie swoich ofert poprzez wyeliminowanie błędów formalnych i rachunkowych, które są wyłapywane przez system informatyczny na etapie tworzenia oferty i natychmiast poprawiane przez oferenta. Z punktu widzenia urzędu generator daje ogromne możliwości analityczne - pozwala na przygotowywanie zestawień finansowych i sprawozdań obrazujących sposób podziału pieniędzy dotacyjnych na poszczególne zadania, sfery i organizacje.

W pierwszym roku stosowania (konkursy na rok 2018 oraz art. 19a) objęto generatorem konkursy ze wszystkich sfer oprócz pomocy społecznej i sportu, a organizacje złożyły za jego pomocą prawie 400 ofert. W konkursach na rok 2019, które zostaną przeprowadzone w końcu 2018 r. generator obsłuży 100% konkursów oraz ofert uproszczonych, co oznacza ponad 700 ofert rocznie.

Współpraca pozafinansowa

Miasto wspiera trzeci sektor nie tylko za pomocą pieniędzy. Współpraca niefinansowa jest realizowana m.in. poprzez:

- zarządzanie miejskim portalem dla NGO orbiToruń.pl
 - umieszczanie na stronach miejskich informacji o inicjatywach realizowanych przez NGO, ogłoszeń skierowanych dla NGO;
 - współpracę z powołaną przez Prezydenta Miasta Torunia Radą Działalności Pożytku Publicznego Miasta Torunia, w skład której wchodzi przedstawiciele NGO (50% składu), radni miasta Torunia oraz pracownicy urzędu, (Rada współdziała z miastem w sprawach dotyczących kształtowania zasad polityki względem toruńskich NGO);
 - powoływanie ciał i zespołów doradczych, w skład których wchodzi przedstawiciele środowiska pozarządowego;
 - organizację Toruńskiego Forum Organizacji Pozarządowych przy aktywnej współpracy i udziale III sektora, które jest głównym dorocznym miejscem wymiany doświadczeń, dyskusji i kształtowania zasad współpracy miasta z toruńskimi ngo;
 - realizację partnerskich projektów miasta z organizacjami;
 - konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji (programy współpracy gminy z NGO);
 - udzielanie wsparcia merytorycznego i technicznego organizacjom;
- bieżące komunikowanie się z organizacjami – informowanie o powstałych procedurach, konkursach, przedsięwzięciach, szkoleniach, konferencjach oraz o innych źródłach finansowania niż miejskie;
 - wsparcie i promocję toruńskich organizacji pożytku publicznego poprzez realizację akcji „I ♥ Toruń. TU zostawiam mój 1%”;
 - uproszczenie w 2017 r. procedury zawierania partnerstw projektowych pomiędzy miastem a organizacjami pozarządowymi poprzez m.in. skrócenie terminu naboru ofert w przypadku, gdy liderem projektu jest NGO;
 - prowadzenie działań w zakresie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność - w 2015 r. Gmina Miasta Toruń przystąpiła do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dla Miasta Torunia”, którego podstawowym zadaniem jest realizacja działalności z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej dla określonego obszaru miasta, z wykorzystaniem funduszy instrumentu finansowego Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). W końcu sierpnia 2018 r. zostały ogłoszone przez LGD „Dla Miasta Torunia” pierwsze konkursy grantowe z zakresu walki z wykluczeniem społecznym.

2. Piętro

Toruńskie Centrum Aktywności Lokalnej - przytulne i nowoczesne miejsce, w którym wsparcie mogą uzyskać młode i tworzące się organizacje pozarządowe. Idea Centrum opracowana została przez Urząd Miasta Torunia wspólnie z Radą Działalności Pożytku Publicznego Miasta Torunia. Prace nad uruchomieniem rozpoczęto w 2017 r., a otwarcie „2.Piętra” zaplanowano na październik/listopad 2018 r.

To ponad dwieście pięćdziesiąt metrów kwadratowych powierzchni na drugim piętrze miejskiej kamienicy przy ul. Kopnickiej 13, które pełnić będzie rolę inkubatora dla nowych i młodych organizacji oraz udostępniać swoje powierzchnie ngo-som potrzebującym miejsca do pracy i spotkań. O oferuje?

- nowoczesnie wyposażone, różnorodne funkcjonalnie pomieszczenia do wynajęcia „na godziny” za niewielkie pieniądze,
- adres, którego można użyć przy rejestracji organizacji w KRS lub innym właściwym rejestrze,
- skrzynki na korespondencję oraz miejsce na podręczną dokumentację organizacji (szafki dla użytkowników zamknięte na szyfr),
- dostępność w wygodnych i elastycznych godzinach, dostosowanych do potrzeb organizacji,
- darmowe szkolenia z zakresu funkcjonowania NGO,
- wzajemną edukację, wymianę doświadczeń, współpracę i budowanie partnerstw oraz promocję wolontariatu

PRZYJAZNY URZĄD

Dogodne godziny otwarcia wydziałów związanych z obsługą najbardziej popularnych spraw urzędowych, elektroniczne formy kontaktu z mieszkańcami, mobilne aplikacje i systemy informacyjne, rozbudowywane serwisy internetowe - w latach 2015-2018 wprowadzane były i udoskonalane nowoczesne rozwiązania, służące wygodzie mieszkańców korzystających z usług komunalnych i obsługi Urzędu Miasta Torunia.

PIUM-y w centrach handlowych

Miejscem „pierwszego kontaktu” dla mieszkańców są Punkty Informacyjne Urzędu Miasta Torunia, zlokalizowane w różnych częściach miasta: przy ul. Wały gen. Sikorskiego 8, Grudziądzka 126 B, Poznańska 52, Dziewulskiego 38, Broniewskiego 90 oraz Żółkiewskiego 15. Można w nich uzyskać informację o sposobie załatwienia sprawy, pobrać obowiązujące druki i formularze, złożyć pismo do urzędu czy wnioski m.in. z zakresu świadczeń rodzinnych. Punkty te czynne są codziennie w godzinach 9-17, a dwa ostatnie - zlokalizowane w centrach handlowych także w soboty. Każdy z punktów jest dostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych – brak barier architektonicznych (podjazd, windy).

Dla wygody mieszkańców w kwietniu 2016 r. Punkt Informacyjny Urzędu Miasta został otwarty w Centrum Handlowym Toruń Plaza przy ul. Broniewskiego, a w 2018 r. także w Centrum Handlowym Atrium Copernicus przy ul. Żółkiewskiego. W punktach tych można od ręki załatwiać m.in. sprawy meldunkowe, sprawy związane z odnowieniem dowodów osobistych, zakupem biletów MZK, profilem zaufanym e-puap czy świadczeniami alimentacyjnymi, 500+ i Dobry Start. Jedynie w przypadku spraw związanych z rejestracją pojazdu należy wcześniej umówić się telefonicznie lub elektronicznie na konkretną godzinę.

Po analizie dotychczasowych doświadczeń w zakresie zainteresowania mieszkańców załatwianiem spraw urzędowych w centrach handlowych, od września 2018 r. oba te punkty są czynne od wtorku do soboty w godz. 9-17 (przyjmowanie wniosków do 16.30). Godziny pracy pozostałych PIUM-ów pozostały niezmienione.

Zakres spraw załatwianych w PIUM zlokalizowanych w galeriach handlowych:

- składanie wniosków o wydanie dowodów osobistych,
- sprawy meldunkowe,
- sprawy z zakresu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- składanie wniosków o wydanie Karty Dużej Rodziny,
- rejestracja pojazdu, zgłaszanie sprzedaży pojazdu,
- składanie wniosków o wydanie prawa jazdy,
- potwierdzanie profilu zaufanego e-PUAP,
- sprzedaż biletów MZK.

Z maluchem do urzędu

Udogodnieniem dla mieszkańców odwiedzających najbardziej popularne, z punktu widzenia załatwianych spraw, wydziały Urzędu Miasta Torunia, są miejsca przeznaczone dla rodziców z dziećmi. Specjalne kąciki zabaw urządzono w dwóch głównych siedzibach urzędu przy ul. Grudziądzkiej i Wały gen. Sikorskiego 8 oraz przy ul. Batorego - w siedzibie Toruńskiego Centrum Świadczeń Rodzinie i Wydziału Spraw Administracyjnych (dowody, meldunki). Ponadto w pięciu lokalizacjach urzędu znajdują się miejsca w których umieszczono przewijaki dla niemowląt (Grudziądzka, Wały gen. Sikorskiego, Fałata, Batorego, Bydgoska).

Bezpłatne porady prawne i podatkowe

Urząd Miasta Torunia regularnie organizuje w swoich siedzibach bezpłatne dyżury ekspertów z dziedziny prawa, zakładania działalności gospodarczej, nowych typów świadczeń społecznych czy podatków, szczególnie w okresie składania deklaracji PIT. Informacje o tych dyżurach są podawane na bieżąco w miejskich serwisach internetowych.

Porad i informacji w sprawach konsumenckich, związanych z reklamowaniem towarów i usług lub nieuczciwymi praktykami rynkowymi, udziela mieszkańcom bezpłatnie Miejski Rzecznik Konsumentów. Podstawowym celem działania Miejskiego Rzecznika Konsumentów jest ochrona praw i interesów konsumentów, przejawiająca się udzielaniem im bezpłatnej porady prawnej lub podjęciem działań mających na celu wyjaśnienie sprawy i doprowadzenie do polubownego jej załatwienia.

W latach 2015 – wrzesień 2018 MRzK udzielił prawie 11,4 tys. porad oraz informacji prawnych: 2015 r. – 3 239; 2016 r. – 3 410; 2017 r. – 2 523; do września 2018 - 2 225.

Udzielanie pomocy konsumentom odbywa się drogą telefoniczną, elektroniczną bądź w bezpośrednich rozmowach i kontaktach w siedzibie rzecznika. Po rozpoznaniu wnoszonych spraw, przekazywane są zainteresowanym obowiązujące regulacje prawne i możliwości ich wykorzystania, podejmowane są rozmowy i mediacje z przedsiębiorcami, a także opracowywane wzory pism reklamacyjnych lub odwołań.

W przypadkach naruszenia interesów konsumentów wynikających z niewłaściwie wykonanych umów, a także z różnego rodzaju wad towarów i braku możliwości samodzielnego wyjaśnienia sprawy, konsumenci składają w biurze MRzK wnioski o udzielenie pomocy prawnej.

W latach 2015 – wrzesień 2018 MRzK podejmował interwencje i wystąpienia do przedsiębiorców w ponad 5 tys. spraw: 2015 r. – 1 381; 2016 r. – 1 340; 2017 r. – 1 322; do września 2018 – 977.

Zdecydowana większość spraw, w których interweniował Miejski Rzecznik Konsumentów, znalazła finał pozytywny

- to znaczy zgodny z oczekiwaniami konsumentów. Najczęściej spotykane zagadnienia w zakresie sprzedaży dotyczyły sprzętu elektronicznego, telefonów, obuwia, odzieży, sprzętu komputerowego, wyposażenia wnętrz. W zakresie reklamacji usług największą ilość stanowiły umowy dotyczące świadczenia usług telekomunikacyjnych oraz sprzedaży i dystrybucji energii elektrycznej. Dodatkowo duża ilość spraw dotyczyła zgłoszeń związanych z umowami zawieranyymi na odległość bądź poza lokalem przedsiębiorstwa, a także spraw związanych z prowadzeniem postępowań windykacyjnych wobec konsumentów.

W latach 2015 – wrzesień 2018 za pośrednictwem MRzK sporządzono prawie 110 pozwów i sprzeciwów od otrzymanych nakazów zapłaty: 2015 r. – 31; 2016 r. – 31; 2017 r. – 27; wrzesień 2018 – 19.

Skierowanie pozwu do sądu następuje w przypadkach, w których przedsiębiorca nie chce podporządkować się przepisom prawa. Przygotowanie pozwu zawsze poprzedzone jest postępowaniem interwencyjnym mającym na celu polubowne załatwienie sprawy.

Łącznie ciągu ostatnich czterech lat ze wsparcia biura Miejskiego Rzecznika Konsumentów skorzystało ponad 16 400 mieszkańców Torunia, co odzwierciedla ogromną skalę potrzeb w tym zakresie oraz pomocy udzielanej w biurze MRzK.

W ramach działalności edukacyjnej odbywają się także specjalne spotkania MRK w toruńskich szkołach i klubach seniora – uczniowie zdobywają podstawy wiedzy na temat praw konsumenckich, a osoby starsze - informacje o nieuczciwych praktykach przedsiębiorców dotyczących tej grupy konsumentów.

Kompetentni urzędnicy

Prawie 1,5 tys. razy urzędnicy toruńskiego urzędu miasta skorzystali z różnego rodzaju szkoleń i innych form doskonalenia podnoszących wiedzę i kompetencje kadry urzędniczej. Dla urzędów miasta, opierających swoje działanie na zmieniających się przepisach prawa, szkolenia są niezbędnym elementem utrzymującym wysoką jakość działania i Obsługi mieszkańców.

Należy dodać, że pracownicy UMT podlegają regularnej ocenie, której dokonuje się nie częściej niż raz na 6 miesięcy i nie rzadziej niż raz na dwa lata. Przeprowadzanie ocen okresowych pracowników samorządowych jest obowiązkiem pracodawcy samorządowego, wynikającym z art. 27 ust. 1 Ustawy o pracownikach samorządowych. Okresowa ocena służy zapewnieniu odpowiedniego poziomu merytorycznego kadry urzędniczej w jednostkach samorządu terytorialnego. Poddanie się ocenie jest obowiązkowe dla pracowników samorządowych zatrudnionych na stanowiskach urzędniczych, w tym kierowniczych. Oceny dokonuje bezpośredni przełożony, a jednym z jej celów jest poszerzenie wiedzy na temat potencjału kadrowego w urzędzie oraz umożliwienie jego lepszego wykorzystania i rozwoju.

Ocena okresowa jest również korzystna dla pracownika. Dostarcza informacji zwrotnej o jego własnej pracy, jej efektach oraz stopniu wywiązywania się z powierzonych obowiązków. Mobilizuje pracowników do jeszcze lepszej, bardziej efektywnej pracy oraz do podnoszenia swoich kwalifikacji poprzez studia różne formy doskonalenia: studia podyplomowe, kursy specjalistyczne, językowe i odpowiednie szkolenia.

Zatrudnienie w Urzędzie Miasta Torunia

Wolne stanowiska urzędnicze w UMT obsadzone są na podstawie otwartych naborów ofert. Ogłoszenia o pracy i wyniki naborów są publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej. W roku 2015 ogłoszono 24 konkursy, w 2016 – 27, w 2017 – 28, a w 2018 – 33 (do połowy września).

Choć zadań nakładanych na jednostki samorządu terytorialnego stale przybywa (m.in. wprowadzenie nowych typów świadczeń rodzinnych), zatrudnienie w Urzędzie Miasta Torunia pozostaje wciąż na zbliżonym poziomie.

Liczba etatów w UMT w l. 2014-2018

2014 – 460
2015 – 457
2016 – 459
2017 – 463
2018 – 463

Parkowanie i bilety przez komórkę

Toruń rozwija systemy mobilnych płatności za usługi komunalne. Od stycznia 2017 r. mieszkańcy mają do wyboru dwóch operatorów płatności za bilety autobusowe i tramwajowe - obok Mobiletu, który na zlecenie miasta uruchomił swoje usługi w Toruniu w roku 2013, także firma SkyCash dostarcza usługę sprzedaży biletów komunikacji miejskiej. Toruń był pierwszym miastem w Polsce, które wprowadziło możliwość zakupu w ten sposób także biletów miesięcznych. Warto dodać, że od 2009 r. w Toruniu można płać za parkowanie korzystając z telefonu komórkowego. W obu przy-

padkach zasada jest podobna – trzeba pobrać aplikację na swój telefon, założyć i doładować konto w serwisie operatora, a potem wystarczy już tylko kilka kliknięć, żeby uiścić opłatę bez konieczności szukania drobnych i parkometru czy biletomatu. Do tej prostej w obsłudze, wygodnej i nowoczesnej formy przekonały się już tysiące torunian.

Toruń SMS

Ponad 6,2 tys. odbiorców znajduje się na koniec września w bazie użytkowników Toruń SMS - systemu powiadamiania za pomocą krótkich wiadomości tekstowych. Najliczniejszą grupę stanowią od lat odbiorcy informacji drogowych, dalej powiadomień o sytuacjach kryzysowych, imprezach i wydarzeniach oraz problemach i zmianach w kursowaniu komunikacji miejskiej. Łącznie poprzez system Toruń SMS wysyłanych jest co roku ok. 1,2 mln wiadomości SMS.

W latach 2015-2018 znacząco rozwinął się system powiadomień adresowanych do przedsiębiorców działających na toruńskiej starówce, a także powstała nowa grupa odbiorców biznesowych, którzy otrzymują bieżące informacje np. na temat miejskiej oferty sprzedaży nieruchomości inwestycyjnych.

Bardzo dobrze sprawdza się system powiadamiania mieszkańców o dokumentach czekających na odbiór w urzędzie miasta - np. prawach jazdy czy dowodach osobistych, a także decyzjach związanych z przyznawaniem świadczeń rodzinnych czy wydawaniem Toruńskiej Karty Seniora i Toruńskiej Karty Dużej Rodziny. Działa także system powiadamiania służb o różnego typu zdarzeniach związanych z zagrożeniami bezpieczeństwa w obszarze miasta Torunia i okalającego je powiatu toruńskiego.

Od 2015 r. system Toruń SMS jest także wykorzystywany w procesie głosowania na projekty do budżetu partycypacyjnego Torunia - służy do potwierdzenia ważności oddawanych głosów.

Miejskie strony www

W maju 2017 r. zmienił się wygląd miejskiego serwisu internetowego Torunia, dostępnego pod adresem: www.torun.pl. Po aktualizacji miejska witryna stała się w pełni dostępna dla użytkowników urządzeń mobilnych - wszystkie treści wyświetlają się doskonale zarówno na komputerach biurkowych, jak i na tabletach czy smartfonach.

Warto dodać, że od lat serwis ten jest najbogatszym źródłem informacji o funkcjonowaniu miasta i toruńskiego samorządu. Rocznie publikowanych jest tu ponad 2,4 tys. bieżących informacji w dziale aktualności i drugie tyle wpisów do internetowego kalendarza imprez odbywających się w mieście.

Prócz kanałów elektronicznych miasto kontynuuje tradycyjne formy przekazywania informacji mieszkańcom poprzez: cotygodniowe konferencje prasowe, okazjonalne briefingi, dyżury i spotkania konsultacyjne, coroczne spotkania prezydenta Torunia z mieszkańcami poszczególnych osiedli oraz publikację artykułów prasowych, wkładek informacyjnych w gazetach, różnego typu folderów i wydawnictw, ulotek i plakatów. Do grupy odbiorców zainteresowanych szczególnie sprawami kultury i odbywającymi się w mieście wydarzeniami kulturalnymi skierowany jest bezpłatny Toruński Informator Kulturalno-Artystyczny „IKAR”, ukazujący się obecnie w nakładzie 3 tys. egzemplarzy (i w wersji elektronicznej). W tym roku to popularne wydawnictwo świętowało jubileusz 15-lecia.

„Mój Toruń” i media społecznościowe

Taką nazwę nosi miejska strona w serwisie społecznościowym Facebook, dostępna pod adresem: www.facebook.com/miastotorun od 2010 r. Na koniec września 2018 r. strona odnotowała ponad 127 tys. fanów. 40% z nich to osoby spoza Torunia, 10% lubiących „Mój Toruń” to obcokrajowcy. To ogromne grono internautów, którzy są jednocześnie miłośnikami Torunia i chcą czerpać codzienną wiedzę na temat tego, czym żyje miasto.

Dzięki obecności Torunia na FB:

- budujemy i promujemy wizerunek Torunia jako marki otwartej, nowoczesnej, budzącej dobre skojarzenia,
- tworzymy silną społeczność osób związanych lub zainteresowanych Toruniem,
- przekazujemy informacje o życiu miasta,

- stymulujemy aktywność, w tym udział w miejskich imprezach i wydarzeniach oraz innych przedsięwzięciach, np. konsultacjach społecznych,
- udostępniamy płaszczyznę do prowadzenia dyskusji na tematy ważne dla miasta,
- tworzymy sprawny system dwukierunkowej komunikacji z mieszkańcami

Na stronie publikowanych jest od 20 do 30 postów tygodniowo. Każdy post dociera średnio do kilkunastu tysięcy odbiorców. Średni tygodniowy zasięg strony wynosi ok. 100 tys. osób.

W sierpniu 2016 roku Urząd Miasta Torunia uruchomił na portalu Facebook.com stronę poświęcą działalności organu gminy - Prezydenta Miasta Torunia, działającą pod adresem www.facebook.com/PrezydentToruniaMichalZaleski. Strona jest skierowana do mieszkańców miasta jako nowoczesne narzędzie komunikacji prezydenta Torunia z mieszkańcami i przekazywania treści dokumentujących działalność miasta. Na stronie publikowanych jest ok. 25 postów tygodniowo. Średni tygodniowy zasięg publikowanych informacji wynosi ok. 35 tys. odbiorców. We wrześniu 2018 r. stronę Prezydenta Miasta Torunia śledziło 9,5 tys. fanów.

Mój Toruń na YouTube

Prawie 250 filmów zostało opublikowanych w latach 2015 - wrzesień 2018 na toruńskim kanale filmowym „Mój Toruń”, w serwisie YouTube (adres: www.youtube.com/mojTorun). Zwykle są to krótkie impresje filmowe, dokumentujące życie miasta: imprezy kulturalne i sportowe, ważne wydarzenia miejskie i rocznicowe, wizyty ważnych gości miasta, wielkie inwestycje i inne, istotne dla torunian działania, także o wymiarze lokalnym, np. remonty dróg, szkół czy kampanie społeczne i spotkania z mieszkańcami. Filmy dostępne na toruńskim kanale Mój Toruń były wyświetlane już ponad 870 tys. razy.

„Zielony Toruń - Moje drzewo” (www.mojedrzewo.torun.pl)

To nowy serwis internetowy, udostępniony w 2018 r. Umożliwia mieszkańcom proponowanie miejsc, w których można by posadzić drzewo. Głównym elementem serwisu jest mapa Torunia, na której można zaznaczyć wybrane miejsce i po wypełnieniu krótkiego formularza złożyć propozycję posadzenia drzewa wybranego z katalogu gatunków. System automatycznie sprawdza własność wybranego terenu, pozwalając na składanie wniosków tylko na terenach miejskich. Formularze trafiają do urzędu miasta, gdzie sprawdza się możliwość posadzenia drzewa we wskazanej lokalizacji, a następnie podejmuje decyzję o przyjęciu lub odrzuceniu propozycji. Każdy użytkownik może śledzić losy swojego zgłoszenia i otrzymuje automatyczne powiadomienia z informacją o sposobie rozpatrzenia. W pierwszych tygodniach funkcjonowania systemu wpłynęło ponad 100 propozycji posadzenia drzew. Część z nich została już przyjęta do realizacji.

Elektroniczna Skrzynka Podawcza - elektroniczne formularze

W latach 2015-2018 latach zwiększono ilość spraw możliwych do załatwienia w UMT poprzez urzędową elektroniczną skrzynkę podawczą, udostępnioną w ramach platformy ePUAP.

Usługi dostępne w toruńskim profilu systemu e-PUAP:

- Złożenie wniosku ogólnego do Urzędu Miasta Torunia
- Bonifikata od opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych
- Deklaracja na podatek od nieruchomości
- Deklaracja na podatek rolny
- Informacja w sprawie podatku leśnego
- Informacja w sprawie podatku rolnego
- Jednorazowe zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych
- Nadpłaty w podatkach i opłatach lokalnych
- Rozpatrywanie wniosków o wyrażenie zgody na używanie herbu miasta
- Sprostowanie błędu pisarskiego w treści aktu stanu cywilnego
- Udostępnianie informacji geologicznej, do której prawa przysługują Skarbowi Państwa, podlegającej nieodpłatnemu wykorzystaniu
- Ulgi podatkowe dla podatników nie prowadzących działalności gospodarczej
- Umarzanie, odraczanie lub rozkładanie na raty grzywny, z tytułu należności mandatu karnego kredytowanego
- Umorzenia, odroczenia, rozkładanie na raty - łącznego zobowiązania pieniężnego - podatek rolny, od nieruchomości, leśny, od środków transportowych
- Wydanie kopii dokumentów z archiwum zakładowego
- Wydanie zaświadczenia o niezaleganiu lub zaleganiu w podatkach dla osób fizycznych i osób prawnych
- Zbieg egzekucji
- Zmiana wymiaru podatków od osób fizycznych: podatku leśnego
- Zmiana wymiaru podatków od osób fizycznych: podatku rolnego
- Zwrot opłaty skarbowej
- Deklaracja na podatek leśny
- Deklaracja na podatek od środków transportowych
- Informacja w sprawie podatku od nieruchomości
- Objęcie patronatem imprez o charakterze lokalnym i ponadlokalnym
- Oświadczenie o wartości sprzedaży poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych
- Pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza
- Rejestracja lub wykreślenie z rejestru sprzętu pływającego służącego do amatorskiego połowu ryb
- Skargi, wnioski, zapytania do urzędu

- Udostępnianie informacji publicznej na wniosek
- Udzielenie informacji o przedsiębiorcy
- Ulgi podatkowe dla podatników prowadzących działalność gospodarczą
- Umarzanie, odraczanie lub rozkładanie na raty należności budżetowych
- Zawiadomienie o zbyciu pojazdu zarejestrowanego
- Zmiana wymiaru podatków od osób fizycznych: podatku od nieruchomości

Usługi realizowane za pośrednictwem platformy CEIDG (Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej), prowadzonej przez Ministerstwo Gospodarki:

- zakładanie działalności gospodarczej
- zmiana działalności gospodarczej
- zawieszenie działalności gospodarczej
- wznowienie działalności gospodarczej
- zakończenie działalności gospodarczej

Usługi dostępne za pośrednictwem Elektronicznej Skrzynki Podawczej, udostępnianej przez Wydział Ewidencji i Rejestracji Urzędu Miasta Torunia:

- wniosek o wydanie prawa jazdy
- wniosek o rejestrację pojazdu
- wniosek o czasową rejestrację pojazdu
- wniosek o wyrejestrowanie pojazdu

(powyższa usługa dotyczy praw jazdy wydanych przez Prezydenta Miasta Torunia, wymagany jest podpis elektroniczny kwalifikowany)

- sprawdzania stanu realizacji sprawy - dla procedury wydania prawa jazdy lub dowodu rejestracyjnego

Dostęp do darmowego publicznego Internetu

W 2018 r. podjęto działania związane z rozszerzeniem dostępu do bezprzewodowego darmowego Internetu Toruń Wi-Fi w miejscach publicznych. Oprócz lokalizacji, w których dostęp był świadczony w latach ubiegłych (Rynek Staromiejski i Rynek Nowomiejski) uruchomiono nowe:

1. Punkt przesiadkowy na pl. Rapackiego wraz z terenem przyległym
2. Dolina Marzeń wraz z terenem przyległym
3. Fontanna Cosmopolis wraz z terenem przyległym
4. Punkt przesiadkowy Aleja Solidarności wraz z terenem przyległym

Bezpłatny Internet dostępny jest również w budynkach UMT.

NAGRODY DLA TORUNIA

- W 2015 r. Toruń zajął I miejsce w Polsce wśród miast wojewódzkich w Rankingu Inwestycyjnym „Wspólnoty” analizującym wydatki samorządów na infrastrukturę techniczną. Zestawienie opracował prof. Paweł Swianiewicz z Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie obiektywnych danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych Ministerstwa Finansów.
- Stowarzyszenie Architektów Polskich uznało budynek Centrum Kulturalno-Kongresowego Jordanki za najlepszy obiekt architektoniczny w kategorii obiekt użyteczności publicznej - obiekt kultury, zrealizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2015.
- W edycji 2016 Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej” wyróżniono samorzady, które najskuteczniej dbają o rozwój i podniesienie jakości życia swoich mieszkańców, w zgodzie z regułami odpowiedzialności i bezpieczeństwa finansowego. Toruń zajął 3. miejsce w pozyskiwaniu funduszy unijnych i 9. miejsce spośród miast wojewódzkich.
- 2. miejsce dla Torunia w rankingu „Wspólnoty” z 2016 r., oceniającym wykorzystanie przez samorzady funduszy unijnych na projekty społeczne w l. 2007-2015.
- W latach 2016-2018 Toruń otrzymywał tytuł „Gmina na 5!” oraz zajmował pierwsze miejsca w ogólnopolskim rankingu miast i gmin w zakresie dobrych praktyk w obsłudze przedsiębiorców. Badanie Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie polegało na ocenie poziomu obsługi potencjalnego inwestora przez urzędy gmin z wykorzystaniem narzędzi komunikacji elektronicznej.
- Dwukrotnie w 2014 i 2016 r. toruńska aplikacja mobilna zdobyła pierwszą nagrodę w konkursie Róża Regionów 2016, organizowanym przez dwutygodnik „Wiadomości Turystyczne” na najlepsze wydawnictwa i aplikacje mobilne promujące gminy, miasta i regiony .
- W 2017 r. Toruń znalazł się w pierwszej dziesiątce najlepszych celów podróży wg portalu turystycznego TripAdvisor. Gród Kopernika został doceniony za wpisana na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO Starówkę i niemal niezmienny od czasów krzyżackich układ zabytkowych uliczek, warty odwiedzenia Ratusz Staromiejski i smakowite pierniki.
- Ogród Zoobotaniczny w Toruniu zajął 3. miejsce w ogólnopolskim konkursie Fundacji Szansa dla Niewidomych IDOL 2016 za wprowadzone rozwiązania dla osób niewidomych i słabo widzących. Od czerwca 2016 r. osoby niewidome i słabo widzące mogą korzystać w ogrodzie z informatorów głosowych i tabliczek brajlowskich, zamontowanych przy wybiegach dla zwierząt, a także z dotykowego planu ZOO.
- W sierpniu 2017 r. miasto znalazło się na 7. miejscu wśród kreatorów rozwoju kultury miejskiej. Zespół DNA Miasta z Fundacji Res Publica, we współpracy z zewnętrznymi ekspertami, przeanalizował dane dotyczące dostępności do kultury, uczestnictwa w kulturze, działalności miejskich i pozamiejskich instytucji kultury, otoczenia formalno-prawnego działalności kulturalnej i finansowania.
- W 2017 r. Toruń zajął 3. miejsce kategorii miast od 150 do 299 tysięcy mieszkańców w rankingu miesięcznika Forbes „Miasta przyjazne dla biznesu”.
- Toruńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. zostało wyróżnione nagrodą Orła Polskiego Budownictwa 2017, w kategorii Zasłużony dla Budownictwa. Wcześniej Toruńskiemu TBS Sp. z o. o. w konkursie Orły Budownictwa przyznano II nagrodę w kategorii Budownictwo Mieszkaniowe (2013 r.) oraz III nagrodę w kategorii Budownictwo Mieszkaniowe (2015 r.). Po raz pierwszy jednak spółka została wyróżniona za całokształt działalności.
- 2. miejsce dla Torunia w rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis w marcu 2018 r. Porównano 50 polskich miast pod kątem zrównoważonego rozwoju, ocenianego w 3 obszarach: społecznym, środowiskowym i gospodarczym. W czołówce rankingu znalazły się kolejno: Warszawa (1. miejsce), Toruń (2. miejsce) i Wrocław (3. miejsce). O naszym mieście napisano: „Toruń to miasto pozytywnych zmian. Ma dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury komunalnej. Mieszkańcy miasta są ludźmi świadomymi ekologicznie oraz oszczędniymi, o czym świadczy stosunkowo niski poziom zużycia wody oraz energii elektrycznej w przeliczeniu na mieszkańca. Toruń prowadzi aktywne działania zmierzające do poprawy funkcjonowania transportu miejskiego. Miasto inwestuje ponadto w zakup nowoczesnych autobusów niskoemisyjnych, a w przyszłości planowany jest rozwój elektrycznego transportu publicznego”.
- Gminę Miasta Toruń oraz prezydenta Michała Zaleskiego wyróżniono w rankingu „Perły Samorządu 2018” opracowanego przez „Dziennik Gazetę Prawną”. Miasto uplasowało się na 7. miejscu wśród najlepszych gmin miejskich powyżej 100 tys. mieszkańców.
- 4. miejsce Torunia wśród najbardziej innowacyjnych miast w Polsce w rankingu miesięcznika „Forbes” z czerwca 2018 r. W zestawieniu pod uwagę brano m. in.: programy rozwoju, systemy informatyczne ułatwiające kontakt mieszkańcom, serwisy internetowe samorządu, bezpłatne punkty

dostępu do Internetu w różnych lokalizacjach, SMS-owe informacje lub ostrzeżenia, miejskie aplikacje mobilne.

- W 2018 r. Toruń znalazł się także wśród miast wyróżnionych w XXII edycji rankingu Złota Setka Pomorza i Kujaw. Zajęliśmy III miejsce wśród dużych miast w kategorii: najlepsza inicjatywa w zakresie wsparcia lokalnego rozwoju gospodarczego. Organizatorzy docenili opiekę nad inwestorami, nowoczesny portal internetowy www.torun.direct połączony z mediami społecznościowymi, a także „Biznes SMS” - serwis dla zainteresowanych zakupem miejskich nieruchomości i publicznymi działaniami probiznesowymi.
- Toruń „Liderem zrównoważonego gospodarowania przestrzeni” w kategorii miast wojewódzkich w I Ogólnopolskim Konkursie Miast, zorganizowanym przez Związek Miast Polskich oraz Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa. Miasta badano pod kątem logistyki planowania i prowadzonej polityki rozwoju przestrzennego, zgodnych z zasadami zrównoważonego gospodarowania przestrzenią. Toruń nagrodzono za „przemyślaną politykę przestrzenną, która mimo presji na liberalizację planowania zapewnia racjonalny rozwój miasta, poszanowanie wartości przestrzennych, wysoką jakość przestrzeni publicznych i współdziałanie społeczeństwa w podejmowaniu decyzji”.

- We wrześniu 2018 r. Toruń znalazł się w gronie samorządów wyróżnionych przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego za postawę prospołeczną podczas Międzynarodowego Forum Ekonomii Społecznej.
- Toruń przyjazny osobom starszym - W ogólnopolskim rankingu miast przyjaznych osobom po 60 roku życia - „Miasto Seniorów”, przygotowanym przez Gazetę Wyborczą w 2018 r., Toruń wypadł znakomicie. Na dwadzieścia jeden sklasyfikowanych miast zajął pierwszą pozycję. Dziennikarze oceniali między innymi: czy starszym osobom wygodnie podróżuje się po swoich miastach, czy miasto posiada radę seniorów, uniwersytet trzeciego wieku i siłownie zewnętrzne.
- Czyste, zielone i żywe, a co najważniejsze – najładniejsze w Polsce – takie jest nasze miasto według ankietowanych w ramach projektu „Przystanek Miasto 2017” (sondaż zrealizowany w 2017 r. przez firmę Kantar Millward Brown na zlecenie Gazety Wyborczej). Aż 97 proc. ankietowanych twierdzi, że Toruń jest miastem o niepowtarzalnym klimacie, a 95 proc. – że w ciągu minionych pięciu lat zmienił się on zdecydowanie na lepsze. Co więcej, nasze miasto zostało także wskazane, jako najpiękniejsze w Polsce, wyprzedzając Kraków, Gdańsk, Wrocław i Warszawę!

Słowniczek ważnych skrótów:

BGK	– Bank Gospodarstwa Krajowego
CKU	– Centrum Kształcenia Ustawicznego
CKP	– Centrum Kształcenia Praktycznego
CWB	– Centrum Wsparcia Biznesu w Toruniu
EFRR	– Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	– Europejski Fundusz Społeczny
FS	– Fundusz Spójności
GMT	– Gmina Miasta Toruń
MPO	– Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania
MSiT	– Ministerstwo Sportu i Turystyki
MŚP	– sektor małych i średnich przedsiębiorstw
MZK	– Miejski Zakład Komunikacji
NGO	– organizacje pozarządowe (ngo)
PM	– Przedszkole Miejskie
PMT	– Prezydent Miasta Torunia
POiŚ	– Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO PT	– Program Operacyjny Pomoc Techniczna
PO WER	– Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PUPdMT	– Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
RDPP	– Rada Działalności Pożytku Publicznego
RMT	– Rada Miasta Torunia
RPO WK-P	– Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego
TEN-T	– (od ang. Trans-European Transport Networks) program unijny dotyczący sieci drogowych, kolejowych, wodnych i powietrznych
TFPK	– Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.
T. Wodociągi	– Toruńskie Wodociągi Sp. z o.
UE	– Unia Europejska (EU)
WFOŚiGW	– Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ZGM	– Zakład Gospodarki ? [W] S [ai W
ZIT BTOF	– Zintegrowane Inwestycje Terytorialne dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego
ZPO	– Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy
ZS	– Zespół Szkół

Wydawca: Urząd Miasta Torunia, Wydział Komunikacji Społecznej i Informacji

Opracowanie na podstawie materiałów przygotowanych przez UMT i jednostki organizacyjne gminy

Redakcja: Małgorzata Litwin, Paweł Piotrowicz

Zdjęcia: Małgorzata Litwin, Lech Kamiński, Wojtek Szabelski, Adam Zakrzewski, Michał Kunicki, Błażej Antonowicz